

İÇLİS-IV

İÇ MİMARLIK LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU-IV
20-22 ARALIK 2023 | MSGSÜ SEDAD HAKKI ELDEM ODİTORYUMU | İSTANBUL

MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLAR
ÜNİVERSİTESİ

İTÜ

250
1973-2023

İÇ MİMARLIK LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU-IV İÇLİS-IV

20-22 Aralık 2023/ İstanbul, Türkiye

Editors, Prof. Dr. Özge CORDAN, Prof. Dr. İpek FİTÖZ, Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU

İstanbul, 2024

e-ISBN 978-975-561-611-7

İTÜ Yayınevi. No: 2023.2/54

© İTÜ Yayınevi

Bu kitabın her hakkı saklıdır ve tüm yayın hakları "İTÜ Yayınevi"ne aittir. Bu kitabın tamamı ya da herhangi bir bölümü, yayınevinin izni olmaksızın yayınlanamaz, basılamaz, mikrofilme çekilemez, doğrudan veya dolaylı olarak kullanılamaz. Teksir, fotokopi veya başka teknikte çoğaltılamaz, bilgisayarda veya dizgi makinelerinde işlenebilecek bir ortama aktarılamaz. Kitapta yayınlanan tüm metin ve görsellerin sorumluluğu yazar/ yazarlara aittir.

İÇLİS- İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumu (4th: 2023: İstanbul, Türkiye)
İÇLİS- İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumu IV, 20-22 Aralık 2023 – İstanbul /
editors, Özge Cordan, İpek Fitoz, Burçin Cem Arabacıoğlu -- İstanbul: İTÜ Yayınevi, 2024.
317 sayfa -- (İTÜ Yayınevi. No: 2023.2/54)

ISBN 978-975-561-611-7

1. İç mimarlık – Lisansüstü Öğrenciler -- Kongreler 2. İç mimarlık – Tezler, Akademik
-- Kongreler

NA2850.İ255 2023

CIP

İTÜ YAYINEVİ

Sertifika No: 70051

İTÜ Ayazağa Kampüsü

Mustafa İnan Kütüphanesi

34469 Maslak İSTANBUL

0212 285 75 05

www.ituyayinevi.itu.edu.tr / ituyayinevi@itu.edu.tr

Kitap Tasarım: Araş. Gör. Yasemin ÇORAKLI, Araş. Gör. Merve ÖKSÜZ

Logo Tasarım: Özgün YÜCETÜRK

Website-Poster Tasarım: Araş. Gör. Yasemin ÇORAKLI, Araş. Gör. Merve ÖKSÜZ

Fotoğraflar: Araş. Gör. Feyza Nur DİŞKAYA

Sekreteryası: Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERGİN

İletişim

E-mail: iclis2023@itu.edu.tr

Web: www.iclis2023.itu.edu.tr

Düzenleme

Prof. Dr. Özge CORDAN (Eş Başkan)

Prof. Dr. İpek FİTOZ (Eş Başkan)

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. İpek FİTOZ

Prof. Dr. Özge CORDAN

Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU

Prof. Dr. Ervin GARİP

Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY

Dr. Öğr. Üyesi Emel BAŞARIK AYTEKİN

Sekreteryaya

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERGİN

Destek Ekip

Dr. Araş. Gör. Kaan AŞER

Araş. Gör. Hatice AŞKIN

Araş. Gör. Yasemin ÇORAKLI

Araş. Gör. Merve ÖKSÜZ

Danışma Kurulu

Prof. Dr. İsmail KOYUNCU

Prof. Dr. Handan İNCİ ELÇİ

Prof. Dr. Mehmet KÜÇÜKMEHMETOĞLU

Prof. Dr. Aysin SEV

Prof. Dr. Ahmet Duran ŞAHİN

Prof. Dr. Ebru ÖZEKE TÖKMECİ

Bilim Kurulu

Prof. Osman ARAYICI

Prof. Dr. Nur AYALP

Prof. Dr. Gülnur BALLİCE

Prof. Dr. Didem BAŞ

Prof. Ayşe Müge BOZDAYI

Prof. Dr. Osman DEMİRBAŞ

Prof. Dr. Cem DOĞAN

Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

Prof. Dr. Zafer ERTÜRK

Prof. Dr. Banu GARİP

Prof. Dr. Kağan GÜNÇE

Prof. Dr. Meltem GÜREL

Prof. Dr. Deniz HASIRCI

Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK

Prof. Buğru Han Burak KAPTAN

Prof. Dr. Umut Tuğlu KARSLI

Prof. Dr. Meral NALÇAKAN

Prof. Müge GÖKER PAKTAŞ

Prof. Dr. Sezin TANRIÖVER

Prof. Tonguç TOKOL

Prof. Özkal Barış ÖZTÜRK

Prof. Dr. Zeynep TUNA ULTAV

Prof. Dr. Gülay KELEŞ USTA

Prof. Dr. İnanç Işıl YILDIRIM

Prof. Dr. Pelin YILDIZ

Prof. Dr. Tülay ZORLU

Doç. Dr. Yasemin AFACAN

Doç. Dr. Erkan AYDINTAN

Doç. Dr. Saadet AYTIS

Doç. Dr. Didem ERTEN BİLGİÇ

Doç. Dr. Emine GÖRGÜL

Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

Doç. Dr. Ethem GÜRER

Doç. Dr. Orkan Zeynel GÜZELCİ

Doç. Dr. Duygu KOCA

Doç. Dr. Salih SALBACAK

Doç. Dr. Konca ŞAHER

Doç. Dr. Umut ŞUMNU

Doç. Dr. Elif ÖZDOĞLAR

Doç. Dr. Şen YÜKSEL

Dr. Öğr. Üyesi Pelin KARAÇAR

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SEZGİN

Dr. Öğr. Üyesi Veli Şafak UYSAL

İÇİNDEKİLER

- X ÖNSÖZ
- XII SEMPOZYUMA DAİR
- 1 BİLDİRİLER
- 1. OTURUM**
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU
- 3 İyileşme Mekânları: Hastane Sonrası Bakımda “Destekleyici Tasarım”
Yaşar BAYRAKTAROĞLU, Prof. Dr. Cem DOĞAN
- 10 Mekânsal Algıyı Etkileyen Parametreler: Aile Sağlık Merkezleri Örneği
Edibe GENÇ, Prof. Dr. Rana KUTLU
- 16 Günümüzde Yaşlılık ve Alternatif Yaş Alma Mekânları Üzerine Literatür
Değerlendirmesi
Elif ŞEN, Doç. Dr. Emine GÖRGÜL
- 2. OTURUM**
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Gülay KELEŞ USTA
- 24 Cinsiyet Rollerinin Konut İç Mekânına Olan Etkilerinin Analizi:
Lefkoşa Örneği-Kıbrıs
Gülde KASIM, Prof. Dr. Kağan GÜNÇE
- 28 İnsan Duyusu ve Refah Bağlamında Geleneksel Avlu Evleri: Şam Örneği
Rasil SAHLABJI, Doç. Dr. Afet COŞKUN
- 31 Kullanıcı Deneyimleri Üzerinden Mobil Mekân Karavan Memnuniyetinin
İncelenmesi-Kıbrıs Örneği
Oytun KAYAN, Prof. Dr. Kağan GÜNÇE
- 36 Konut İç Mekânında Mobilya-Mekân İlişkisi ve Kişiselleştirme
Nilay DEMİREL, Doç. Dr. Mustafa Çağhan KESKİN
- 3. OTURUM**
Oturum Başkanı: Prof. Dr. Kağan GÜNÇE
- 44 Modern Yaşamın Anlatıcısı Olarak Lefkoşa'da Konut
Nisan AKALIN, Doç. Dr. Banu TEVFIKLER
- 49 Kuzey Kıbrıs'ın Beş Yıldızlı Otellerinde İç Mekân Tasarımını Yeniden Okumak:
Süsleme ve Temsiliyet
Hasan ALTAN, Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

- 53 Konut Daire İç Mekânlarını Doğa ile Yeniden Birleştirme (Bütünleştirme):
Gazi Mağusa'da Refahı Teşvik Etmek İçin Biyofilik Tasarım
Cemre TÜRKOĞLU, Doç. Dr. Afet ÇOŞKUN

4. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

- 61 İstanbul Tarihi Yarımada Bölgesindeki 19.Yüzyıl Hanlarını Koruma ve Yeniden
İşlevlendirmeye Yönelik Yaklaşım Önerileri
Ozan YILMAZ, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜN

- 68 Tüketim Toplumunda Tarihsel Anlatıların Mekânsal Temsilleri: Anma Müzeleri
Cansu AKYOL

- 73 Sergileme Mekânı Olarak Yeniden İşlevlendirilen Tarihi Yapılarda Renk
Kullanımı
Ebru BAŞAR, Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY

- 79 Duyusal Uyarılar Kullanarak Sergileme Tasarımı Kalitesinin Arttırılması:
Expo 2020 Dubai Pavyonlarının İç Mekânları
Melis YILDIRIM, Prof. Dr. Gülnur BALLICE

- 83 Fuar Standlarında Miselyum Tabanlı Sürdürülebilir Çözümler – Bir Yaşam
Döngüsü (LCA) Değerlendirmesi Yaklaşımı
Müge ÖZKAN, Doç. Dr. Orkan Zeynel GÜZELCİ

5. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. İsmail Emre KAVUT

- 90 Pedagojik Eğitim Yaklaşımlarının Erken Çocukluk Dönemi Eğitim
Mekânlarına Etkisi: Afet Sonrası Kullanım Senaryoları
Elif Revna ÇELİK, Prof. Dr. Özge CORDAN

- 95 Türkiye'de 1960-2000 Yıllarında Kamusal Sanat İç Mekân İlişkisinin Toplum
Belleğine Etkisi: Atatürk Kültür Merkezi
Sena Hande EMRE, Doç. Dr. Hande TULUM OKUR

- 100 Deprem Sonrası Geçici Yapılanma Döneminde İnşa Edilen
Barınakların İncelenmesi
Hakan Kaan SAKARYA, Prof. Dr. Cem DOĞAN

- 106 Anaokullarındaki Oyun Alanlarının Mekânsal İlişkilerinin İncelenmesi:
Lefkoşa'dan Bir Örnek
Sara SAMADI ARDEBİLİ, Doç. Dr. Devrim YÜCEL BESİM

6. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Müge GÖKER PAKTAŞ

- 113 Tarihsel Süreçte Konaklama Kavramının Tanzimat Sonrası İstanbul Kent Otelleri Üzerinden Analizi
Yasemin Tuzlu Erol, Doç. Dr. Salih SALBACAK
- 118 İç Mimarlıkta Yer Yapımı Stratejilerinin Belirlenmesi
Betül Özlem YILMAZ, Prof. Dr. Özge CORDAN
- 124 Müze Olarak Yeniden İşlevlendirilen Endüstriyel Miras Alanlarında Ziyaretçi Kimliklerine Göre Memnuniyet Düzeyinin Değerlendirilmesi: Müze Gazhane Örneği
İpek AKSEL, Dr. Öğr. Üyesi Çağrı İMAMOĞLU
- 129 Yerinden Edilme, Kimlik ve Bulgaristan Türklerinin Ev Yapma Taktikleri: Görece Göçmen Konutları, İzmir
Leman ÖZGÜR, Prof. Dr. Meltem GÜREL

7. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

- 137 Bir Yeniden Kullanım Önerisi: Şile Deniz Feneri
Begüm ERKISA, Prof. Dr. Özge CORDAN
- 143 İskelelerin Ek İşlev İle Kullanımı
Rabia Sevda DEMİRKOL, Doç. Dr. Salih SALBACAK
- 147 Yüzyıllık Miras ve Bellek: Cumhuriyetin Başkenti Ankara Üzerine Retrospektif Bir Değerlendirme
Zeynep Canan KARAGÖZ, Doç. Dr. Salih SALBACAK
- 152 Sanal Gerçeklik Kullanımının İçmimari Stüdyo Dersi Kapsamında Değerlendirilmesi
Halil Yasin DİLEK, Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

8. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sezin TANRIÖVER

- 158 Metaverse (Öte Evren) Ortamında Ters-Yüz (Flipped Learning) Eğitim Tabanlı Tasarım Stüdyosu Önerisi
Selis PARS, Prof. Dr. Özge CORDAN
- 163 Dijital Göçebeler İçin Bütünleşik Ortak Yaşam ve Çalışma Alanlarına Yönelik Tasarım Stratejilerinin Tanımlanması
Ceren İZGİ, Prof. Dr. Özge CORDAN

- 168** Kasıtlı Tasarım Yönteminin Proje Üretim Süreçleri Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi
Deniz KANLI, Doç. Alım Selin MUTDOĞAN

9. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Zeynep TUNA ULTAV

- 176** İç Mekânın Çağdaş Türk Edebiyatı'nda Metinler/Mekanlar Arası Anlamı ve Temsili
Pelin NANE, Doç. Dr. Emre DEMİREL

- 182** Ruhr Bölgesi'nde Yer Alan Eriş Rotasına Dahil Kömür Madeni İşleme Tesislerinde İç Mekan: Zeche Zollern LWL Müzesi
Merve Varol Can, Doç. Dr. Kunter MANİSA, Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU

- 185** İnterdisipliner Bağlamda Memetik Kuram Ve Mekân
Bade KANATLI, Prof. Dr. Cem DOĞAN

- 190** Sinema Mekanında Kadın Temsiliyeti: "Damızlık Kızın Öyküsü" Mekânsal Analizi
Zeynep SEYMEN, Dr. Öğr. Üyesi Meltem ERANIL

10. OTURUM

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Salih SALBACAK

- 198** Kıbrıs'ta Modern Konutu Akdenizlilik ve Bölgeselcilik Çerçevesinde Okumak
Cemile ÇAKMAK AYDINLI, Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

- 202** Yalnızlık Kavramının Sosyal ve Özel Alanlarda Kullanıcı - Mekân Arasındaki İlişki Üzerinden İTÜ Ayşe Birkan Kız Öğrenci Yurdunda Ele Alınması
Merve UÇAN, Prof. Dr. Ervin GARİP

- 207** Ticari Yapıların Evrensel Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi: Alışveriş Merkezi Örneği
Defne İŞANÇ, Dr. Öğr. Üyesi Sennur YILMAZ

- 213** ABSTRACTS

- 310** KATILIMCILAR

Prof. Dr. Özge CORDAN, Eş Başkan, ITÜ

ÖNSÖZ

İstanbul Teknik Üniversitesi İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı-IMIAD'ın önderliğinde ve İstanbul Teknik Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü'nün ev sahipliğinde, tarafımdan kurgulanarak hayata geçirilen İÇLİS I İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumu I, II ve III'ün ardından, İÇLİS IV, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü ve Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı'nın ev sahipliğinde, 20-22 Aralık 2023 tarihleri arasında, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fındıklı Kampüsü'nde gerçekleştirildi.

Bu süreçte, birlikte çalışma fırsatı bulduğum Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İç Mimarlık Bölüm Başkanı ve aynı zamanda sempozyum eş başkanlığı görevini birlikte yürüttüğüm meslektaşım Prof. Dr. İpek FİTOZ'e, organizasyona hem kurul çalışmalarında hem de yönetsel konularda vermiş olduğu tüm destek için Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU'na, düzenleme ve bilim kurulu üyelerine, oturma başkanlarına, sempozyum sekreteryası görevini başarı ile yürüten Doktor Öğretim Üyesi Gamze ERGİN'e, süreç boyunca sergiledikleri pozitif tutum ve destekleri için Araş.Gör. Dr. Kaan AŞER, Araş. Gör. Merve ÖKSÜZ, Araş. Gör. Yasemin ÇORAKLI ve Araş. Gör. Hatice AŞKIN'a, karşılama ve sunumların sorunsuz gerçekleşmesinde görev alan MSGSÜ Lisansüstü öğrencileri Başak AKSOY, Efe Mustafa PELVANLAR ve Emir Gökhan SAZLI'ya ve fotoğraf çekimi görevini üstlenen Araş. Gör. Feyza Nur DİŞKAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Sempozyumun gerçekleşmesine destek veren Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'ne ve geniş kitlelere ulaşmasına zemin hazırlayan, bu işe gönül koyan, emek veren, katkıda bulunan herkese saygılarımı sunarım.

İki yılda bir düzenlenen ve İç Mimarlık ile ilgili konularda üretilen lisansüstü tez çalışmalarının paylaşıldığı, görünür kılındığı ve tartışıldığı bir platform oluşturmayı amaçlayan İÇLİS | İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumu'nun, tüm paydaşlara katkı sağlamasını dilerim...

Prof. Dr. Özge CORDAN, İstanbul Teknik Üniversitesi
Eş Başkan I Mayıs, 2024

Dr. Öğr. Üyesi Emel BAŞARIK AYTEKİN, Düzenleme Kurulu Üyesi, MSGSÜ

SEMPOZYUMA DAİR

İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğünden gelen davet üzerine İÇLİS I İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumunun dördüncüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi ile Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi iş birliğinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ev sahipliğinde MSGSÜ Sedad Hakkı Eldem Oditoryumunda 20-22 Aralık 2023 tarihleri arasında yapıldı.

İÇLİS I İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumunun 2016, 2017 ve 2020 yıllarında gerçekleştirilen ilk üçünün ardından, dördüncüsüne paydaş olmaktan Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü Başkanı ve Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Anabilim Dalı Başkanı olarak büyük mutluluk duydum. İÇLİS I İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumunda Türkiye’de ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde iç mimarlık alanında yapılmakta olan yüksek lisans, doktora / sanatta yeterlilik gibi farklı düzeylerdeki lisansüstü tez çalışmalarının paylaşıldığı bir platform oluşturmak, iç mimarlık ile ilgili konularda bilgi birikiminin oluşmasına ve bilimsel araştırma geleneğinin yaygınlaşmasına katkı sağlamak amacıyla bu kıymetli sempozyumu kurgulayan sevgili meslektaşım Prof. Dr. Özge CORDAN’a dördüncüsünün ev sahipliğini teklif ettiği için teşekkür ediyorum.

Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde iç mimarlık alanında yapılmakta olan lisansüstü çalışmaları içeren İÇLİS I İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumu IV’e, Yüksek Lisans programında üretilen 31, Doktora programında üretilen 13 olmak üzere 44 bildiri başvurusu yapılmıştır. Başvurular, yurtiçi ve KKTC’da farklı üniversitelerin iç mimarlık alanında görev yapan akademisyenlerinin bulunduğu bilim ve değerlendirme kurulları tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda 40 bildiri sunuma hak kazanmıştır. Üç gün boyunca 37 bildiri MSGSÜ Sedad Hakkı Eldem Oditoryumunda yüz yüze sunulmuştur. Sempozyumda sunulan bildirilere ait genişletilmiş Türkçe ve İngilizce özetler bu e-kitapta yer almaktadır.

İç Mimarlık Lisansüstü Çalışmalar Sempozyumunun dördüncüsünün Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirilebilmesi için değerli desteklerinden dolayı MSGSÜ Rektörü Prof. Dr. Handan İNCİ ELÇİ, İTÜ Rektörü Prof. Dr. İsmail KOYUNCU, MSGSÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Aysin SEV, İTÜ Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet KÜÇÜKMEHMETOĞLU, MSGSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Ebru ÖZEKE TÖKMECİ, İTÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Ahmet Duran ŞAHİN’e teşekkürlerimi arz ederim.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden sempozyum düzenleme kurulunda görev alan Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Burçin CEM ARABACIOĞLU, Bölüm Başkan Yardımcısı Dr. Öğr. Üyesi Emel BAŞARIK AYTEKİN, bilim kurulunda yer alan Prof. Dr. Cem DOĞAN, Prof. Osman ARAYICI, Prof. Özkal Barış ÖZTÜRK, Doç. Dr. Saadet AYTIS’a, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü öğretim üyelerinden sempozyum düzenleme kurulunda yer alan Prof. Dr. Özge CORDAN (eş başkan), Prof. Dr. Ervin GARİP ve Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY’a, bilim kurulunda yer alan Dr. Öğr. Üyesi Ebru AYDENİZ ve Dr. Öğr. Üyesi Meltem ERANIL

DEMİRLİ'ye, sempozyum sekreteryaya görevini yürüten Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERGİN'e, düzenleme kurulu çalışmalarını destekleyen İTÜ ve MSGSÜ İç Mimarlık Bölümü öğretim elemanları Arş. Gör. Dr. Kaan AŞER, Arş. Gör. Merve ÖKSÜZ, Arş. Gör. Yasemin ÇORAKLI ve Arş. Gör. Hatice AŞKIN'a, bildiri kitabının oluşturulmasında emeği geçen Arş. Gör. Merve ÖKSÜZ ve Arş. Gör. Yasemin ÇORAKLI'ya, sempozyum boyunca destek veren olan İç Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans programında kayıtlı olan öğrencilerimiz Başak AKSOY, Emir Gökhan SAZLI ve Efe Mustafa PELVANLAR'a, tüm oturumları fotoğraflayan Arş. Gör. Feyza Nur DIŞKAYA'ya, sempozyumun düzenlenmesinde emeği geçenlere, davetli konuşmacı değerli meslektaşım Prof. Dr. Zeynep TUNA ULTAV'a, iç mimarlık lisansüstü çalışmalarıyla elde ettikleri bilgi, deneyimlerini bizlerle paylaşan bildiri çalışmalarına değer katan akademisyenlerimize ve öğrencilerimize teşekkürlerimi sunuyorum.

Sempozyumda sunulan bildirilerin içmimarlık alanı ile ilgili olarak geleceğe dönük bilimsel çalışmaların, projelerin gerçekleştirilmesine ışık tutarak bilgi ve deneyimlerimize önemli katkılar sağlamasını, uzun yıllar devam etmesini, içmimarlık alanındaki bilimsel etkinliklerinin sayısının daha da artmasını, aldığımız mirası geliştirmek, daha ilerilere taşımak umuduyla sanat ve tasarım odaklı nice verimli, başarılı, yaratıcı birliktelikler diliyorum.

Saygılarımla

Prof. Dr. İpek FİTOZ, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Eş Başkan | Mayıs 2024

Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. İpek FİTOZ
Prof. Dr. Özge CORDAN
Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU
Prof. Dr. Ervin GARİP
Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY
Dr. Öğr. Üyesi Emel BAŞARIK AYTEKİN

Sempozyum Sekreteryası:

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERGİN

Destek Ekip:

Araş. Gör. Dr. Kaan AŞER
Araş. Gör. Hatice AŞKIN
Araş. Gör. Yasemin ÇORAKLI
Araş. Gör. Merve ÖKSÜZ

Prof. Dr. Ahmet DURAN ŞAHİN, Enstitü Müdürü, İTÜ

Prof. Dr. Mehmet KÜÇÜKMEHMETOĞLU, Mimarlık Fakültesi Dekanı, İTÜ

IÇLİS-IV

IÇ MİMARLIK LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU IV
20-22 ARALIK 2023 | İMŞĞSÜ SEDAT HAKKI ELDÖM GÖTÜRÜYÜ | İSTANBUL

- Dizaynlar:**
Prof. Dr. Özgür ÇORBAK (Eş Başkanı)
Prof. Dr. İpek FİDİZ (Eş Başkanı)
- Dizaynlar Kurulu:**
Prof. Dr. İpek FİDİZ
Prof. Dr. Özgür ÇORBAK
Prof. Dr. Burçin Çetin ABAŞACIOĞLU
Prof. Dr. Ervin GABİR
Doç. Dr. Demet AKILAN DİNÇAY
Dr. Öğr. Üyesi Emel BEKARER ARTIŞIN
- Sempozyum Sekreteryası:**
Dr. Öğr. Üyesi Gamze İYİ
- Dıştarih Ekibi:**
Ayşe ÇELİK
Ayşe ÇELİK
Ayşe ÇELİK
- Bilim Kurulu:**
Prof. Dr. Osman AKARIC
Prof. Dr. Nur AKALP
Prof. Dr. Cüdem BAŞ
Prof. Ayşe Filiz BEZDEMİR
Prof. Dr. Cahit BALİKÇİ
Prof. Dr. Osman DEMİRBAŞ
Prof. Dr. Emin DOĞAN
Prof. Dr. Bahadır KÖRÜ DOĞAN
Prof. Dr. Zeynep ERTEKİN
Prof. Dr. Kağan GÜNEŞ
Prof. Dr. Metin GÜREL
Prof. Dr. Deniz İNANCI
Prof. Dr. Cem Mahmut HERRİK
Prof. Burcu Han Bural KAPTAN
Prof. Dr. İsmail Tuğrul KARLI
Prof. Dr. İsmail İNANCI
Prof. Dr. Cüdem BAŞ
Prof. Dr. Hüseyin ÖZTÜRK
Prof. Merve GÖNER İNANCI
Prof. Dr. Gülay HELİS YÖRÜK
Prof. Dr. Serdar İNANCI
Prof. Turgay TORAL
Prof. Dr. Zeynep TURAN ULUPINAR
- Prof. Dr. Pinar FİDİZ**
Prof. Dr. İsmail BEZDEMİR
Prof. Dr. Cem AKTAĞOĞLU YOKAL
Prof. Dr. Tuğay ZORLU
Doç. Dr. İbrahim KAYAÇAN
Doç. Dr. Elvan İRİTOKMA
Doç. Dr. Saadet ARTIŞ
Doç. Dr. Cüdem İSTİEN BELİÇ
Doç. Dr. Samet BANGIÇAMP
Doç. Dr. Emine ÇELİK
Doç. Dr. Elvan GÖNER
Doç. Dr. Pınar GÖRKAÇI
Doç. Dr. Cüdem BAŞ
Doç. Dr. Pınar KAYAÇAN
Doç. Dr. Merve ŞAHİN
Doç. Dr. Duygu AKIÇ
Doç. Dr. Elvan ÖZTÜRK
Doç. Dr. Saliha SAĞBAÇI
Doç. Dr. İsmail BEZDEMİR
Doç. Dr. Serdar İNANCI
Doç. Öğr. Üyesi İpek ULTAŞ

Disiplinlerarasılık

- Tarihte bilim ve felsefenin iki ana kolunu oluşturduğu bilgi sistemi içerisinde, 19. yüzyılla birlikte, bilgi, farklı disiplinlere ayrılmaya başlamıştır. Sistemli ve üretken araştırmanın uzmanlaşma ile gerçekleştirilebileceği düşüncesiyle, disiplinleşme ve spesifik alanlara yoğunlaşma ortaya çıkmıştır.
- Foucault, disiplinleri "sınırları sürekli olarak çabuk tutulmuş bir çizmeye ortaya çıkan şekilde belirli ve aydınlatıcı bir alanın sınırlarından bir kontrol sistemi" olarak adlandırır (Gulbenkian Komisyonu 1996). Bu bağlamda disiplinler, insan aklını disiplin altına alan belirli ve uygun yöntemleri ve tanımlı çalışma alanları tanımlamaktır. Bu şekilde disiplinlerin kendi sınırları çizilmiş, kuralları ve yöntemleri belirlenmiş ve bir yandan da ne olmadıklarının altı çizilmiştir.

Prof. Dr. Zeynep TUNA ULTAV, Davetli Konuşmacı, YÜ

1

1. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU

İyileşme Mekânları: Hastane Sonrası Bakımda “Destekleyici Tasarım

Yaşar BAYRAKTAROĞLU, Prof. Dr. Cem DOĞAN

Mekânsal Algıyı Etkileyen Parametreler: Aile Sağlık Merkezleri Örneği

Edibe GENÇ, Prof. Dr. Rana KUTLU

Günümüzde Yaşlılık ve Alternatif Yaş Alma Mekânları Üzerine Literatür Değerlendirmesi

Elif ŞEN, Doç. Dr. Emine GÖRGÜL

İYİLEŞME MEKANLARI: HASTANE SONRASI BAKIMDA "DESTEKLEYİCİ TASARIM"

Yaşar BAYRAKTAROĞLU
Prof. Dr. Cem DOĞAN

Özet

Sağlık alanında artan hizmet talebi ve yüksek maliyet, hastanede kalış süresini azaltmaktadır. Tıp biliminde, tedavinin hastanenin dışında devamını sağlayan evde bakım desteği, yeni bir yaklaşım olarak giderek önem kazanmaktadır. Evde bakım hizmeti, her hastalık için yeterli olmamakta ve bakım destek merkezlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda inceleme, hastanenin iş yükünü alan, hastaneye dönüşleri azaltan, evde bakım hizmetini destekleyen sağlık merkezlerine ve tasarım anlayışına odaklanmaktadır.

- Araştırma Problemi: Sağlık alanında bakım destek merkezlerinin önemi
- Araştırma Sorusu: Bakım destek merkezlerinin tasarım anlayışı ne olmalıdır?
- Anahtar kelimeler: Sağlık, destekleyici tasarım, bakım merkezleri, tıbbi mekânlar, tedavi.

Günümüzde sağlık tesisi tasarımcıları ve iç mimarlar zor bir sorunla karşı karşıyadır. Başarılı olmak için, insânî ve tedavi edici bir ortam tasarlarken, gelişmiş klinik uygulamalara ve karmaşık tıbbi teknolojiye uyum sağlamaları gerekmektedir. Birçok tasarım faktörünün yanı sıra teknoloji, bakım ve tedavi yöntemleri, finansman, sağlık yönetimi, tıbbi düzenleme, çevre ve değişken demografik yapıya yanıt vermeleri gerekir. İnsanların hayatlarının en zorlu anlarını geçirecekleri mekânları yaratırken, çok yönlü karmaşık ve dinamik gereksinimleri karşılamak zorundadırlar. Dünya Sağlık Örgütü; Sağlık, yalnız hastalık ve sakatlık hali değil, beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik durumu olarak tanımlamıştır (WHO, 1946). Sağlık tanımı sağlık sisteminin tanım ve hedeflerinden bağımsız değildir. Yönetimler, sağlık sistemini toplum sağlığını yükseltmek, finansal katkıda adalet ve bakımda yeterlilik sağlamak temel hedefi üzerinden işletirler (Uğurluoğlu ve Çelik, 2005). Üniversiteler, kamu ve özel hastaneler, halk sağlığı birimleri, klinikler, sağlık merkezleri, bakım merkezleri, eczaneler, laboratuvar hatta hasta evleri vb yapıları çevre, sistemin işletildiği tesislerdir. Bütünsel tedavi anlayışının başlıca ögesi olan "sağlık destek mekânları" birçok yönüyle araştırma konusudur.

Araştırmanın amacı ve kapsamı; Tasarımcılarla destekleyici tasarım ve terapötik peyzaj kavramlarını tartışmak. Yöneticilerde sağlık destek merkezi farkındalığı oluşturmayı amaçlamaktadır. Araştırma; hasta yakınları, sağlık çalışanları, tedavide tasarım ve mekânın önemi, politika ve uygulama stratejilerini kapsamaktadır.

Avrupa'da ilk hastaneler tedavi amaçlı değil, fakirlerin barınması içindi. Orta Çağ'da hastaneler kilise tarafından hayırseverlik ve barındırma gibi dini temellere göre

kurulmuştur. 19. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti dahil dünyada hiçbir devlette sistemli bir plana bağlı ve bilinçli bir sağlık örgütlenme yoktu (Gün, 2021; Tenon, 1788). 19.yy.'da Tıp bilimi, kimya, laboratuvar, teknoloji ve ekipman alanındaki yeniliklerle devrim yarattı. 1957'de DSÖ adına, psikiyatri hastanelerinin organizasyonel ve mimari gereklilikler üzerine araştırma yapıldı. Bu çalışma ile günümüzde de geçerli olan kavramlar geliştirilmiştir. Araştırma ile destekleyici tasarım, tasarımda kültür farklılıkları, sağlığın tasarımı, tedavi edici atmosfer, ışık, renk, malzeme, doku, terapötik peyzaj tasarımı, sosyal uyum, vb yeni kavram ve tasarım yaklaşımları tartışıldı (Baker ve diğ., 1959).

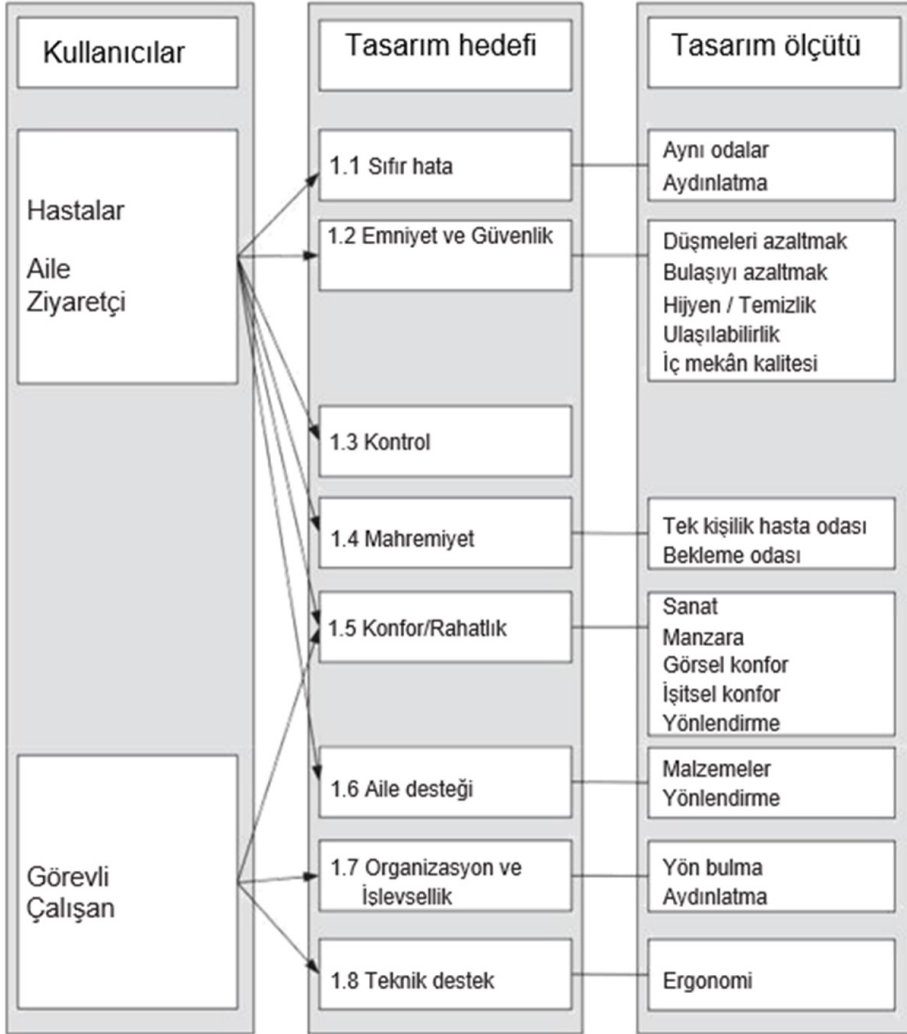
Araştırmacıların kuramsal çalışmaları; bütüncül yaklaşım, destekleyici tasarım (Ulrich, 1991), iyileştiren mimari (Lundin, 2015), kanıt temelli tasarım (Schaller, 2012), mekânların tıbbileşmesi (Payam ve diğ., 2023), ve terapötik peyzaj (Du ve diğ., 2022). vb sağlık mekânlarının tasarımına kavramsal çerçeve oluşturuldu. Destekleyici tasarım teorisi: Ulrich'in, çevrenin insan sağlığı, duygusal iyileşme ve performans üzerindeki etkisini inceleyen araştırması ile ortaya koyduğu kavramdır. Bu teori, hastanın daha hızlı iyileşmesini desteklemek için doğa ile bağlantılı, huzur veren ve stresi azaltan mekânlar tasarlamayı önerir. Destekleyici tasarım ile (Şekil 1), sağlık hizmeti verilen fiziksel ve sosyal mekânların; a) fiziksel çevre üzerinde kontrol duygusunun karşılanması, b) sosyal desteğe erişimin sağlanması, c) olumlu dikkat dağıtıcı unsurlara erişimi teşvik edecek şekilde tasarlandıkları takdirde hastanın stresi azalır, refahı artar, iyileşme hızlanmaktadır (Ulrich, 1991). İyileştirici ortam: Fiziksel çevresel faktörlerin kullanıcılar üzerindeki etkisinin incelenmesi başlığı altında yapılan çalışmada yapısal çevrenin iyileşme üzerindeki olumlu etkileri incelenmiştir (Huisman ve diğ., 2012).

Şekil 1. Destekleyici tasarım teorisinin grafik anlatımı mekanlar (Andrade & Devlin, 2015)'ten uyarlanmıştır.

Ulrich'in destekleyici tasarım teorisine göre bir araştırma, Portekiz ve ABD'de gerçekleşti. Araştırma, kontrol, dikkat dağıtıcı unsurlar ve sosyal destek gibi çevresel faktörlerin artmasıyla hasta stresinin azaldığını ortaya koymuştur (Andrade ve Devlin, 2015). Ürdün'de "Duygusal İç Mekân Tasarımı" başlıklı araştırma, terapötik mekân tasarımının, bireylerin duyu ve davranışlarını pozitif yönde etkileyen bir katalizör rolü üstlendiğini göstermiştir (Obeidat, 2022). Almanya'da yapılan bir saha çalışması tıbbileşen mekânlar konusuna odaklanmaktadır. Bu çalışma, genç hastaların hastane lobisi ve hasta odalarına ilişkin görüşlerini ve bakış açılarını anlamayı hedeflemektedir.

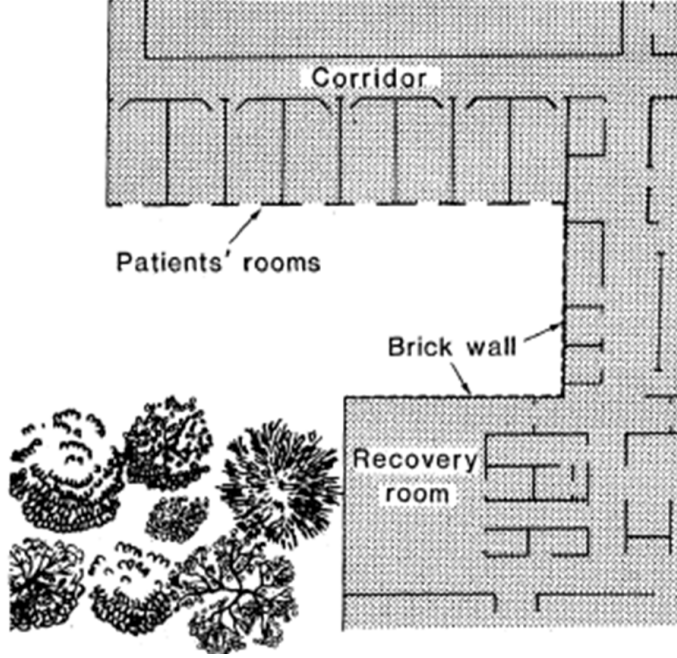
Özellikle hastaların özerkliğini ve rahatlatıcı tasarımın önemini vurgulamaktadır (Şekil 2). Araştırma, rahatlatıcı ve dikkat dağıtıcı özelliklere sahip geniş ve açık alanların, hastalar tarafından tercih edildiğini belirlemiştir (Payam ve diğ., 2023). Bulgular destekleyici tasarımın, iyileşme mekânlarının işlevsel ve estetik kalitesini artırmanın ötesinde, kullanıcıları fiziksel ve psikolojik olarak desteklediğini anlatmaktadır.

Şekil 2. Destekleyici tasarım analitik grafik (Huisman ve ark.,2012)'den uyarlanmıştır.

Terapötik Peyzaj Tasarımı Teorisi; Ulrich 1984 yılında yayınladığı araştırmasında 1972 ile 1981 yılları arasında ABD'de bir hastanede, ameliyat sonrası hastaların iyileşmelerine ilişkin resmi kayıtlara dayanır. Pencereleri doğal manzaraya bakan odalara yerleştirilen 23 hastanın ameliyat sonrası hastanede kalış süreleri bina cephesine bakan odalardaki hastaların kalış sürelerinden daha kısa olduğunu görüldü (Şekil 3). Kayıtlarda daha az olumsuz değerlendirici yorum ve pencereleri duvara bakan odalarda bulunan diğer 23

hastaya göre daha az ağrı kesici aldıklarını kaydetti (Ulrich, 1984).

Şekil 3. Ulrich (1984)'in araştırmasında çalıştığı hastane planı örneği

Sağlık odaklı mekân tasarımında doğal öğelerin stratejik kullanımı iyileşmeyi destekler. Doğa destekli terapinin potansiyeli kamu sağlığına katkı sunar. Güncel olaylardan izole edilmiş tedavi mekânından doğa ile buluşma ve dokunma kullanıcıya katkı sağlar (Nedućin ve diğ., 2010; Annerstedt ve Währbo, 2011). Doğal manzaraların ve gün ışığının, kullanıcıların sağlığı ve iyilik hali üzerindeki etkileri konusunda yapılan saha araştırmasında; Doğal manzaraya bakan pencerelerin termal ve aydınlatma algısına pozitif etkisi, konfor ve sağlığa olumlu yansımaları, mekânlarda enerji tasarrufu potansiyeli, fizyolojik sağlık parametrelerinde olumlu etkilerini kaydetmiştir (Du ve diğ., 2022).

Araştırma yöntemi; bu çalışma literatür tabanlı araştırmadır. Konu mimari, psikososyal ve kültürel farklılıkları içeren üç farklı kategoride üçgenleme (triangulation) yöntemi ile araştırıldı. Kültürel bağlamda, farklı coğrafyalar, farklı demografik yapı ve farklı mekânlarda yapılan araştırmalar incelemeye dahil edildi.

Bulgular ve Değerlendirme; Sağlık sektörü doktor, psikolog, iç mimar ve mimarlardan oluşacak ekip araştırmalarına açık bir alandır. Bakım sürecinin başarısı, hastaların bakım mekânında tasarımla ne kadar desteklendiğine bağlıdır. Bilimsel çalışmalar, sağlık alanlarının hastaların fiziksel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilecek standartlarda tasarlanması gerektiğini göstermektedir.

Sonuç ve Tartışma; Sağlık alanında hızla gelişen teknoloji ve büyüyen hizmet talebi gelecekte yeni yapılanmalara ihtiyaç gösterecektir. Sağlık alanında ayrılan kaynakları

efektif kullanmak için, yapılacak bilimsel araştırmalarla geleceğe yönelik yönetmelik hazırlanmalıdır. Türkiye'nin depremselliği bakımından imar yönetmeliklerinde sağlık merkezlerine özel düzenlemeler olmalıdır. Sağlık tesislerini kentsel dokunun dışına yerleştirme geleneğinin aksine sağlık destek merkezleri kent içindeki ulaşım ağları üzerinde konumlandırılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Sağlık, şıfa Mimarisi, Terapötik Tasarım, Bakım Merkezleri, Tıbbi Mekânlar, Destekleyici Tasarım

Kaynakça

1. Andrade, C. C. & Devlin, A. S. (2015). Stress reduction in the hospital room: Applying
2. Ulrich's theory of supportive design. *Journal of Environmental Psychology*, 41, 125- 134. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2014.12.001>
3. Annerstedt, M., & Währborg, P. (2011). Nature-assisted therapy: Systematic review of controlled and observational studies. *Scandinavian Journal of Public Health*, 39 (4), 371–388. <https://doi.org/10.1177/1403494810396400>
4. Baker, A., Davies, R. L., & Sivadon, P. (1959). *Psychiatric Services and Architecture*. World Health Urbanization. Geneve.
5. Du, Y., Li N., Zhou, L., Yongga, A., Jiang, Y., & He, Y. (2022). Impact of natural window views on perceptions of indoor environmental quality: An over ground experimental study. *Sustainable Cities and Society*, 86,104133.
6. Gün, M. F. (2021). Osmanlı İmparatorluğunda Sunulan Sağlık Hizmetlerinde Vakıfların Rolü. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 7 (3), ISSN-2149-6161
7. Huisman, E. R. C. M., Morales, E., van Hoof, J., & Kort, H. S. M., (2012). Healing environment: A review of the impact of physical environmental factors on users. *Building and Environment*, 58, 70-80.
8. Lundin, S. (2015). *Healing Architecture: Evidence, Intuition, Dialogue*. Chalmers University of Technology, Department of Architecture.
9. Neduin, D., Krkljeř, M., & Kurtović-Folić, N. (2010). Hospital outdoor spaces: Therapeutic benefits and design considerations. *Facta Universitatis- Series: Architecture and Civil Engineering*, 8, 293-305.
10. Obeidat, İ. (2022). Emotional Interior Design and Its Impact on Individuals' Behavior in Therapeutic Environments. *Dirasat, Human and Social Sciences*,49 (5), 2022. <https://doi.org/10.35516/hum.v49i5.2743>.
11. Payam, S., Hossaini, J., Zaszka, K., Friedman, A., & Mall, V. (2023). Designing Well-Being: A Qualitative Investigation of Young Patients' Perspectives On the Material Hospital Environment. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*, 16(3), 168-181. <https://doi.org/10.1177/19375867231165763>.
12. Schaller, B. (2012). *Architectural Healing Environments*. Architecture Senior Theses, Paper

- 62.Syracuse University. http://surface.syr.edu/architecture_theses/62.
13. Tenon, M. (1788). Mémoire sur les hôpitaux de Paris. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k6275882s/f133.item.zoom#>.
  14. Uğurluoğlu Ö., & Çelik, Y. (2005). Sağlık Sistemleri Performans Ölçümü Önemi ve Dünya Sağlık Örgütü Yaklaşımı. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 8(1).
  15. Ulrich, R. S. (1984). View through a window may influence recovery from surgery. Science (New York, N.Y.), 224(4647), 420–421.
  16. Ulrich, R. S. (1991). Effects of interior design on wellness: Theory and recent scientific research. Journal of Health Care Interior Design, 3, 97-109.
  17. World Health Organization. (1946). <https://www.who.int/>

MEKÂNSAL ALGIYI ETKİLEYEN PARAMETRELER: AİLE SAĞLIK MERKEZLERİ ÖRNEĞİ

Edibe GENÇ
Prof. Dr. Rana Kutlu

Özet

İnsan sağlığının korunması ve iyileştirilmesi amacı ile inşa edilen sağlık yapıları bu yönüyle tasarım ve uygulaması bakımından kritik bir öneme sahiptir. Aile sağlığı merkezleri ise birinci kademe sağlık yapıları grubunda yer alması sebebiyle diğer sağlık yapıları kadar kompleks özellikte olmasa da farklı yaş grubundan oluşan kullanıcı gruplarının gerek fizyolojik gerekse psikolojik gereksinimlerini, beklentilerini karşılamak zorundadır. Kişi aile sağlığı merkezine sağlığını korumak yahut bozulmakta olan sağlığını iyileştirmek adına tanı ve tedavi gayesiyle başvurmaktadır. Bu süreç içerisinde mekanın fiziksel nitelikleri, kullanıcının fiziksel ve psikolojik sağlığına mekansal algı yolu ile etki edebilmektedir. Bahsedilen durum diğer kullanıcılar olarak kurum çalışanları içinde geçerlidir.

Mekan duyular aracılığıyla algılanmaktadır. Mekanın algılanması ve deneyimlenmesi üzerine yapılan araştırmalar göstermektedir ki; görsel duyum, diğer duylara oranla %80 daha etkindir. Görsel algıyı etkileyen tasarım parametreleri ise biçim, doku – malzeme, renk ve ışık olarak sıralanabilmektedir. Aile sağlığı merkezleri gibi sağlık yapılarında ise bu etkilenme hali, kullanıcının yüksek kaygı seviyesi nedeni ile etkin rol oynamaktadır. Kurumda çalışan ya da tedavi kontrol amacıyla kuruma gelen kişi perspektifinden bakıldığında; biçimsel olarak ve malzeme boyutunda dokusal, renksel açıdan alınmış yanlış tasarım kararları ile niteliksiz aydınlatma koşulları fizyolojik ve psikolojik açıdan kişiler üzerinde stres yaratmaktadır. Dolayısıyla birinci basamak tedavi hizmetlerinden, aile sağlığı merkezlerinin mekan tasarımının, mekansal algı kapsamında irdelenerek, farklı kullanıcı grupları özelinde memnuniyet oranlarının belirlenmesine gerek duyulmaktadır.

Ittelson'ın aktarımına göre mekansal algı üzerine ilk çalışmalar 1958 – 1959 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Bir akıl hastanesinin koğuş tasarımının hastalar üzerindeki etkisinin incelenmesine dair olan bu çalışma sonrasında sosyal bilimler ve tasarım felsefesi alanında mekansal algı üzerine yapılan araştırmalar çoğalarak devam etmiştir (Ittelson, 1974). Günümüzde hastanelerin kullanıcı, mekan etkileşimine dikkat edilerek tasarlanması, bu yapıları otel konforuna yaklaştırarak, hastanelerin “kötü” imajını ortadan kaldırmıştır. Fakat ne var ki, bu ilerleme aile sağlığı merkezlerinde mevcut değildir.

Bahsedilen gereklilikler çerçevesinde çalışmanın amacı; mekana dair kullanıcı memnuniyetini ve aile sağlığı merkezine dair farkındalığı arttırmaktır. Mekanın fiziksel öğelerinin insan algılayışı üzerindeki etkisi ele alınacaktır. İnsan ve mekan yaşam döngüsü içerisinde sürekli etkileşim halindedir. Bu etkilenme durumu kimi

zaman mekanın, insanın davranışlarını etkilemesi, kimi zaman ise kişinin ihtiyaçları doğrultusunda mekanı kullanması ve şekillendirmesidir. Birbirini etkileme durumu pozitif ve negatif sonuçlar doğurabilmektedir. Bu bağlamda çalışmanın konusu; sağlık yapıları üzerinden aile sağlığı merkezleri örnekleme ile mekanın fiziksel niteliklerinin algısal rolü ve kullanıcı sağlığına etkileri olarak sınırlandırılabilir. Mekanda bulunan biçim, doku – malzeme, renk ve ışık öğelerinin görsel algıya dair etkileri üzerinden yapılan literatür taramalarıyla bu kapsam desteklenmiştir.

Rasmussen'in (2021) anlatımına göre mekanın biçimi ya da mekanda bulunan biçim, kullanıcı üzerinde hafiflik ya da ağırlık gibi izlenimler oluşturabilmektedir. Biçimin, malzemesinden gelen dokusal nitelik ise bu izlenimi sıcaklık ya da soğukluk algısıyla pekiştirebilmektedir (Porter, 1979). Mekanın fiziksel niteliklerinden renk üzerine Whiton (1974) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada akıl hastaneleri konu edinilmiştir. Aktif halde olan hastalar mavi/yeşil boyalı, depresyon durumunda olanlar ise sarı/kırmızı boyalı duvarların bulunduğu odalara yerleştirilmiştir. Uzun süreli gözlemler sonucunda hastaların sakinleşerek, kan basınçlarında önemli bir düşüş olduğu aktarılmıştır. Işığın insan sağlığı üzerindeki rolü ise bir hapisane çalışması ile kanıtlanmıştır. Herhangi bir pencere açıklığı bulunmayan hücrelerde mahkumlar uzun vadede gün ışığından mahrum bırakılması sonucunda akıl hastalıklarıyla karşılaşabileceği sonucuna varılmıştır (Tregenza ve Wilson, 2011). Literatürden edinilen bu veriler ışığında mekan – insan arasında sözsüz bir iletişimin bulunduğu ve kullanıcının fizyolojik - psikolojik sağlığı üzerindeki etkisinden bahsedilebilmektedir.

Çalışmada ele alınan mekanın fiziksel niteliklerinin mekansal algıya, dolayısıyla birey memnuniyetine etkisi Genç'in (2022) tez çalışmasında aile sağlığı merkezleri özelinde detaylı olarak işlenmiş ve tasarım önerisi üzerinden kullanıcı profiline memnuniyet anketi ile düşünceleri sorulmuştur. Tasarım önerisinin hazırlanma sürecinde kurum personelinin ve hastaların yoğun kullanım alanları olan; koridor ve bekleme salonu, muayene odası, gebe izlem ve bebek bakım odası ele alınmıştır. Kullanıcıların, seçilen aile sağlığı merkezi üzerinden gerçekleştirilen tasarım önerisine dair izlenimlerini ölçebilmek adına bir anket çalışması uygulanmıştır. Ankete katılım gösteren kişiler tasarım önerisine dair mekansal izlenimlerini mevcut durum üzerinden Semantik Diferansiyel (Anlamsal Farklılıklar Skalası) ile beşli Likert ölçeğinde cevaplandırmıştır.

Anket çıktılarına göre tasarım önerisi genel anlamda olumlu izlenimler ile değerlendirilmiştir. Beşli Likert ölçeğinde hazırlanan Anlamsal Farklılıklar Skalasına verilen cevaplarda katılımcılar tasarım önerisi için çoğunlukla; "hijyenik", "düzenli", "hoş" ve "ferah" gibi tanımlamalarda bulunmuşlardır. Bahsedilen olumlu sıfatlara oranla "soğuk – sıcak" seçeneğinde daha düşük değerlere rastlanılmıştır. Elde edilen bu sonuç rengin, birey psikolojisi üzerinde ilk olarak soğukluk ve sıcaklık algısına etki ettiğine dair olan araştırmaları desteklemektedir. Kişinin bulunduğu mekanda sarıya yakın renkler sıcak, maviye yakın renkler soğuk etki oluşturmaktadır. Bu veriye bağlı olarak geliştirilen aile sağlığı merkezinde beyaz, gri, mavi ve kahverengi yüzey renkleri tercih edilmiştir. Beyaz steril, gri nötr, mavi sakinleştirici ve kahverengi hem gerginliği alması hem de sıcak renklerin canlılığını içinde barındırması sebebiyle seçilmiştir. Sonucunda bu renklerin birlikteliği katılımcıların bazılarında "soğuk" algısı yaşatmıştır.

Şekil 1. Seçilen aile sağlığı merkezinin koridor ve bekleme alanının mevcut durumu ve geliştirilen tasarım önerisi ile birlikte sunuluşu (Genç 2022)

Şekil 2. Seçilen aile sağlığı merkezinin koridor ve bekleme alanının mevcut durumu ve geliştirilen tasarım önerisi ile birlikte sunuluşu (Genç, 2022)

Şekil 3. Seçilen aile sağlığı merkezinde bulunan muayene odası mevcut durumu ve geliştirilen tasarım önerisi ile birlikte sunuluşu (Genç, 2022)

Halbuki sıcak yüzey renklerine ağırlık verilmesi halinde kullanıcının kan akışını hızlandıracak ve gerginliğinin katlanmasına sebep olacaktır. Öyleyse meydana gelen bu durumun dengelenmesi amacıyla sıcak yüzey renklerinden sarı ve turuncunun uygunluğunun düşük değeriyle planlama sürecine dahil edilebileceğinden bahsedilebilmektedir. Ancak burada önemli olan sadece dengeleme amacıyla kullanılıyor olmasıdır. Yoğun kullanımı halinde negatif etkilere yol açacaktır. Cevaplarda yüzde yüz memnuniyetin yakalanamıyor oluşu, algılama sürecinde kişiden kaynaklı faktörlerin mekansal izlenimlere etki ediyor olmasıdır (Genç, 2022).

Ankete verilen diğer açıklamalar incelendiğinde genel anlamda tasarımın görsel olarak deneyimlenmesi sonucunda meydana geldiği kanısına varılmıştır. Birey görsellere bakarak, önceden edinmiş olduğu deneyimler ve normları neticesinde bir izlenime ulaşmaktadır. Çalışmada elde edilen sonuçlar; kişinin yaşı, cinsiyeti, toplumsal – kültürel normları ve deneyimleri gibi öznel yargılarından doğan faktörlerin, mekansal algılama sürecinde ancak bir değişken olarak kabul edilme hususunu doğrular niteliktedir (Genç, 2022).

Elde edilen veriler doğrultusunda mekansal algılama sürecinde görsel duyum ile elde edilen sonuçların, diğer duyu organları ile desteklenmesinin daha kapsamlı sonuçlar elde edebilmek adına gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bilgiler ışığında gelecekte yapılacak tasarımların 1/1 uygulamasıyla kullanıcılar tarafından kullanım sonrası değerlendirme (POE) çalışmaları ile desteklenmesi öngörülmektedir. Böylelikle; ısı, ses, koku gibi mekana ilişkin diğer fiziksel çevre ölçütleri ile hareket, bakış açısı ve zaman durumların deneyimlenebildiği bir kurgu sağlanmış olacaktır (Genç, 2022).

Anahtar Kelimeler: Aile Sağlığı Merkezi, Sağlık Yapıları, Mekansal Algı, Biçim, Doku, Malzeme, Renk, Işık

Kaynakça

1. Genç, E. (2022). Birinci Kademe Sağlık Mekanlarında Nitelik. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
2. Ittelson, W. H. (1974). An Introduction to Environmental Psychology. New York: Holt, Rinehart and Winston.
3. Porter, T. (1979). How Architects Visualize. New York: Studio Vista.
4. Rasmussen, S. E. (2021). Yaşanan Mimari. 12. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
5. Tregenza, P., Wilson, M. (2011). Daylighting: Architecture and Lighting Design. London and New York: Routledge.
6. Whiton, A.S. (1974). Interior Design and Decoration. New York: J.P. Lippincott Company.

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERGİN

Destek Ekip:

Araş. Gör. Dr. Kaan AŞER

Araş. Gör. Hatice AŞK

Araş. Gör. Yasemin

Araş. Gör. Merve Ö

Prof. Dr. Umut Tuğlu KARSLI

Prof. Dr. Meral NALÇAKAN

Prof. Özkal Barış ÖZTÜRK

Prof. Mü... RAKTAŞ

Prof. Dr... STA

Prof. Dr... VER

Prof. To... TAV

Doç. Dr. Konca ŞAHE

Doç. Dr. Duygu KOC

Doç. Dr. Elif ÖZDOĞ

Doç. Dr. Salih SALBA

Doç. Dr. Umut ŞUMN

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet

Dr. Öğr. Üyesi Veli Şa

Yazar BAYRAKTAROĞLU

Prof. Dr. Burcin Cem ARABACIOĞLU

İ. OTURUM BAŞKANI

GÜNÜMÜZDE YAŞLILIK VE ALTERNATİF YAŞ ALMA MEKANLARI ÜZERİNE LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Elif ŞEN
Doç. Dr. Emine GÖRGÜL

Özet

Yaşam döngüsü kavramı insanların doğumdan ölüme kadar geçirdikleri süreyi kapsamakta ve bu döngü içerisinde bebeklik, çocukluk ergenlik, yetişkinlik ve son olarak yaşlılık evreleri yer almaktadır. 21. yüzyılla birlikte gelişen teknolojinin sağlık sistemlerine yansması ile, hastalıkların tedavisi kolaylaşmış ve ortalama insan ömrü uzamıştır. Aynı zamanda, doğum oranlarındaki düşüşle birlikte, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından da ifade edildiği gibi, yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 yaş üstü bireylerin toplam nüfusa oranında artış gerçekleşmiştir (WHO, 2019). DSÖ'ye ait nüfus projeksiyon verileri incelendiğinde 2020 yılında yaşlı nüfus oranının %13.5 ile 1980 yılına kıyasla 2,5 kat arttığı, ve 1 milyarın biraz üzerinde olduğu görülmüştür. Bu rakamın 2050 yılında 2.1 milyar olması beklenmektedir (WHO, 2020). Türkiye özelinde bu oranlar incelendiğinde ise, 2007 yılında %7.1 olan yaşlı nüfusun oranının 2022 yılında %9.9'a yükseldiği görülmektedir. Bu verilere ek olarak 2021 yılında binde 12.7 olan nüfus artış hızının, 2022 yılına gelindiğinde ise, binde 7.1'e gerilediği gözlenir (TÜİK, 2022). Ülkemizde de dünyaya paralel olarak yaşlı nüfus oranının arttığı görülmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında görülen hızlı nüfus artışı ile günümüzde "Baby Boomers" olarak adlandırılan ve yaşlı nüfusu oluşturan kuşak ortaya çıkmıştır. Hızlı nüfus artışı sonrası doğum oranlarında düşüş yaşanması toplam nüfus içerisindeki yaşlı nüfus oranındaki hızlı artışa yol açması ve yaşlanma sorununun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Gök & Öcal, 2020). Yaşlanmaya yönelik çalışmalar DSÖ öncülüğünde; yaş alan bireylerin yaşam kalitelerini artırmak, onlara daha mutlu ve sağlıklı bir yaşlılık dönemi sunmak üzerine yoğunlaşmaktadır.

DSÖ yaşlılığı, "yaşamsal fonksiyonların sürekli azalması, tüm organizmanın verimliliğinin azalması ve çevresel faktörlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azalması" olarak tanımlamıştır. Yaş boyutunda yapılan gruplamalara göre 65-74 arası yaşlar "genç yaşlılık", 75-84 arası yaşlar "yaşlılık", 85 ve üzeri yaşlar ise "ileri yaşlılık" olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2021). Yaşlılık ve yaşlanma kavramları birbirlerinin yerine kullanılmaktadır ancak bazı noktalarda birbirlerinden ayrılmaktadır. Yaşlanmanın sözlükteki karşılığı ihtiyarlama olarak geçerken yaşlılık yaşlı olma durumunun genel karşılığı olmaktadır (TDK, 2022). Yaşlılık bireylerin fiziksel ve psikolojik yeteneklerinde kayıplar yaşanması durumu olarak tanımlanmaktadır. Yaşlanma ise insan vücudunda meydana gelen geri dönüşü olmayan bozulmaların başlamasıdır. Kısaca yaşlılık bir olayı tariflerken yaşlanma bu olayı kapsayan süreci ifade eder (Salman, 2011). Yaşlanma, ölüm ve doğum oranlarındaki eş zamanlı düşüşle birlikte İkinci Dünya Savaşı sonrasında

doğan neslin, günümüzde nüfus piramidinin en üst noktasına doğru ilerleyip yaşlı nüfusu oluşturmasıdır (European Commission, 2014).

Artan yaşam süreleri ile birlikte bireylerin, çalışma hayatından ayrılıp sınırlı sosyal hayatı içeren ve fazlaca boş vakte sahip oldukları emeklilik ve yaşlılık döneminde geçirdikleri srelerde uzamaktadır. Bu srenin uzamasına bağlı olarak, ulusal ve uluslararası politikada yaşlılara yönelik adımların atılması gerekliliğinin ortaya çıktığı gözlenir. Bireylerin yaş, ekonomik durum ve kişisel yeteneklerine bakılmaksızın kendi evlerinde ve alıştıkları çevrede güvenli, bağımsız ve rahat bir şekilde yaşama isteği yerinde yaşlanma olarak tanımlanmaktadır (Kalınkara, 2017). Bu kavram yaş almış bireylerin alışkın oldukları, sosyal olarak aşinalıklarının olduğu ortamlarda yaşama isteği olarak tanımlanmaktadır. Aktif yaşlanma kapsamında bireylerin hayatlarını devam ettiren çevrelerinden ve toplumdaki soyutlanmamaları, onların fiziki ve psikolojik olarak daha iyi hissetmeleri amaçlanmaktadır. Yaş almış bireylerin bir kısmı onlar için hazırlanmış olan yaşlı bakım evlerine yerleşirken pek çoğu kendi evlerinde yaşamlarına devam etmeyi tercih etmektedir (Büker ve diğ., 2010). Yerinde yaşlanma ve aktif yaşlanma kapsamındaki ihtiyaçlar dizgesinde, yaşam alanlarına ek olarak kültürel etkinlikler, sosyal etkileşime ve fiziksel aktivitelere olanak sağlayan mekânlar, kent içindeki ulaşım ve rekreasyonel avantajları olarak genişletilebilir (Wiles ve diğ., 2011). Kendi konutlarında yaşamayı tercih eden bireylerin toplumdaki ve sosyal hayattan kopmalarını önlemek aktif yaşlanma ve yerinde yaşlanma prensipleri içerisinde ele alınmaktadır.

Uluslararası Yaşlılık Federasyonu (International Federation on Ageing-IFA) yaşlanma prensiplerine göre yaşlıların; bağımsız bir hayat sürdürebilme, karar mekanizmalarında yer alma, yaşlı bakımı, gelişmeye devam etme ve insan onuruna yakışacak şekilde yaşama isteği temel hakları olmalıdır (Olsson, 2019). Bu kapsamda yaş dostu ortamlar ve topluluklar oluşturmak, yaşlılar da dahil olmak üzere birçok sektör ve çeşitli paydaşlarla işbirliği ve koordinasyon gerektirir (WHO, 2020). Ancak yaşlı popülasyonun artmasına ve çalışmalar yapılmasına rağmen, yaş almış bireyle toplum içerisinde vasıfsız kabul edilip konutlarda ya da huzurevlerinde yaşaması beklenmektedir. Hlbuki yaş almış bireylerin de evre ile etkileşimde olmaya ihtiyaçları vardır. Yerinde yaşlanma kapsamında yaş alan bireylere yönelik sosyal merkezler ya da belirli dönemlerde konaklayacakları yaşlanma evleri tasarlanmaktadır (Engellen ve diğ., 2021).

Bu bildiri kapsamında, yeni-nesil aktif yaşlanma mekanları literatürüne günümüzdeki yaşlılık tanımları ve alternatif yaş alma mekanları üzerinden odaklanılmıştır. Bu bağlamda literatür değerlendirmesi süresince karşılaştırmalı okumalar yapılarak, tematik olguların ve kavram setlerinin ortaya konması ile, metinler arasındaki dönem ve jenerasyonlara bağlı olası bir değerliğin tespitinin ve takibinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu literatür değerlendirmesi, aynı zamanda yine bahsi geçen konudaki iç mimarlık yüksek lisans tez çalışmasının da ana eksenini oluşturmakta olup; literatür taramasında elde edilen verilerin, İLİS sempozyumu kapsamında, daha geniş bir dinleyici gurubuyla paylaşılması hedeflenmiştir. Bildiri kapsamında öncelikle, yerinde ve aktif yaşlanma kavramına dair tanımlamalar ortaya konacak, akabinde 2000 sonrası döneme ait literatürden 7/10 sayıda temel metne odaklanarak, bu metinlerdeki aktif yaşlanma ve alternatif yaş alma mekanlarına dair tanımlamalar, kavramsal ereve, mekan ihtiyaçlarına dair

ipuçları ile diğer elde edilen verilere yer verilerek karşılaştırmalı okumalarla analizler gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yerde Yaşlanma, Aktif Yaşlanma, Gündüz Bakım Evi, Yaşlanma, Alternatif Yaş Alma Mekanları

Kaynakça

1. ASHB. (2023, Mart). Yaşlı Bireylere Yönelik Gündüz Hizmet Merkezi. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
2. Bilgin, Ö. F., Tamkoç, B., & Aydoğdu, Ö. (2021). Türkiye'de Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Yerde Yaşlanma Yaklaşımıyla Değerlendirilmesi. Sosyal Politikalar Çalışmaları Dergisi, 21(53), 963-977. doi:10.21560/spcd.vi.702917
3. Büker, N., Altuğ, F., Kavlak, E., & Kitiş, A. (2010). Huzurevi ve Ev Ortamında Yaşayan Yaşlılarda Moral ve Depresyon Düzeyinin Fonksiyonel Durum Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Yaşlı Sorunları Araştırmaları Dergisi, 44-53.
4. Engellen, L., Rahmann, M., & Jong, E. (2021). Design for Healthy Ageing - The Relationship Between Design, Well-being, and Quality of Life: A Review. Building Research Information, 50(21), 1-17. doi:10.1080/09613218.2021.1984867
5. European Commission . (2014). Population Ageing in Europe: Facts, implications and policies. Brussels.
6. Eyüboğlu, H., & Zorlu, T. (2021). Yerde Yaşlanma ve Konutlarda Yaşama Mekanlarının Tasarımı. YAŞLI Sorunları Araştırma Dergisi, 14(2), 59-69. doi:10.46414/yasad.974658
7. Gök, M., & Öcal, A. T. (2020). Sağlık Güvenli ve Bağımsız Yaşlanmaya Yönelik Aktif Yaşlanma: Almanya ve Türkiye Karşılaştırması. Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi, 9(1), 43-66.
8. Kalinkara, V. (2017). Yaşlanan Kentler: Kentsel Alanda Aktif Yaşlanmayı Destekleyecek Kapsayıcı Tasarım ve Ergonomi. Toplum ve Demokrasi, 11(24), 229-248.
9. Kalinkara, V., & Arpacı, F. (2013). VII. Ulusal Yaşlılık Kongresi. Yerde Yaşlanma, (s. 54-60).
10. Olsson, İ. A. (2019, Aralık 30). Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Yaşlı Hakları. Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi, 3(3), 39-47.
11. Salman, F. (2011). Aktif Yaşlanma ve Yerel Yönetim Uygulamaları: Ağrı İli Örneği. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
12. TÜİK. (2022). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. Türkiye İstatistik Kurumu. Erişim Tarihi: 21.04.2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#:~:text=T%C3%BCrkiye%20n%C3%BCfusu%2085%20milyon%20279,575%20bin%20441%20ki%C5%9Fi%20oldu.>
13. Türel, G. D. (2011). Yaşlı Barınma Mekanlarında Tasarımın Gelişmesi. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 4(1-2), 28-43.
14. Yung, E. H., Conejos, S., & Chan, E. H. (2016). Social needs of the elderly and active aging in public open spaces in urban renewal. Cities, 52, 114-122.

15. WHO. (2019). World Population Ageing. World Health Organization. Erişim Tarihi: 21.04.2024, URL: https://www.who.int/health-topics/ageing#tab=tab_1
16. WHO. (2020). World Health Organization. (2020). Decade of healthy ageing: baseline report. World Health Organization. Erişim Tarihi: 21.04.2024, URL: <https://iris.who.int/handle/10665/338677>. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO
17. WHO. (2021). Decade of healthy ageing: baseline report. Summary. Geneva: World Health Organization; . Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. Erişim Tarihi: 21.04.2024, URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240023307>
18. Wiles, J. L., Leibing, A., Guberman, N., Reeve, J., & Allen, R. (2011). The Meaning of Ageing in Place to Older People. 52, 3, 357-366. *The Gerontologist*.
19. Wiles, J. L., Allen, R. E., Palmer, A. J., Hayman, K. J., Keeling, S., & Kerse, N. (2009). Older people and their social spaces: A study of well-being and attachment to place in Aotearoa New Zealand. *Social Science & Medicine*, 68(4), 664-671.

2

2. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Gülay KELEŞ USTA

Cinsiyet Rollerinin Konut İç Mekânına Olan Etkilerinin Analizi: Lefkoşa Örneği-Kıbrıs

Gülde KASIM, Prof. Dr. Kağan GÜNÇE

İnsan Duyusu ve Refah Bağlamında Geleneksel Avlu Evleri: Şam Örneği

Rasil SAHLABJI, Doç. Dr. Afet COŞKUN

Kullanıcı Deneyimleri Üzerinden Mobil Mekân Karavan Memnuniyetinin İncelenmesi-Kıbrıs Örneği

Oytun KAYAN, Prof. Dr. Kağan GÜNÇE

Konut İç Mekânında Mobilya-Mekân İlişkisi ve Kişiselleştirme

Nilay DEMİREL, Doç. Dr. Mustafa Çağhan KESKİN

CİNSİYET ROLLERİNİN KONUT İÇ MEKANINA OLAN ETKİLERİNİN ANALİZİ: LEFKOŞA ÖRNEĞİ - KIBRIS

Gülde KASIM
Prof. Dr. Kağan GÜNÇE

Özet

Özellikle ataerkil toplumlarda kadına ve erkeğe atfedilen genel konum birbirinden çok farklıdır. Bu yapı, kadını her zaman ikinci sıraya koyarken, erkeğin ise ön plana çıkarmaktadır. Ancak günümüz toplum yapısında kadının yeri ve durumu farklı kültürlerde değişiklik gösterebilmektedir. Bu nedenle günümüzde cinsiyet rollerinin farklılaşabildiği görülmektedir. Mevcut literatürde, konuyla ilgili çalışmaların hem dünyada hem de Kıbrıs'ta yeterli olmadığı görülüp, cinsiyet ve mekan çalışmalarının daha çok çalışılması ve öneminin artırılması gerektiğinin önemi açığa çıkmıştır.

Cinsiyete dayalı rollerin en belirgin yerlerinden biri konuttur. Konut, kültürel süreklilik açısından hayati öneme sahip bir olgudur. Bulunduğu coğrafyanın tarihi geçmişini ve mirasını yansıtmaktadır. Gelişmekte olan kentlerde göç nedeniyle artan nüfus; kent kullanıcıları için önemli değişim ve dönüşümler yaratmaktadır. Bu değişim ve dönüşümler sosyo-kültürel yapıyı ve dolayısı ile de konut kültürünü de doğrudan etkilemektedir. Kıbrıs'ın başkenti olan Lefkoşa kentinde artan ve değişen nüfus yapısı ile birlikte, sosyo-kültürel değerlerle bağlantısı olmayan, seri üretim konutların ön plana çıkmasına neden olmuştur. Bu dengesiz yeni yapı, değişen cinsiyet rollerine ve gelişen insan olgusuna bağlı olarak konut olgusunun da değişip dönüşmesine neden olmuştur. Sözü edilen bu değişimle birlikte moderinleşen ve eğitim düzeyi artan toplumla birlikte de konut olgusu etkilenmiştir.

Çalışmanın ana kavramlarından biri olan konutun şekillenme süreci, insan - kültür ve zamanla birlikte değişmekte ve aynı zamanda dönüşmektedir. Bu değişim ve dönüşüm konut ve kullanıcılarını da etkilemektedir. Değişim ve dönüşüm devam ettikçe, yeni değerler ve normlar ortaya çıkmakta, ve bu normlar zaman içinde kodlanan anlamları da değiştirmektedir. Yeni kodlanan anlamlar ise, sosyal davranışların ve cinsiyet rollerinin yeniden oluşmasına neden olmaktadır. Toplumumuzda genel olarak kadını özel mekanlara, erkeği ise kamusal mekanlara yönlendiren bu roller, öncelikle kültürel bir gösterge olan konutun mekansal şekillenmesini, ardından ailenin sosyal yapısını ve daha sonra da toplumun sosyo-kültürel yapısını etkilemektedir. Bu ayrışma toplumsal süreklilik açısından büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet ve mekan arasındaki ilişkinin anlaşılması sosyo-kültürel yapının göstergesi olan konut olgusu açısından oldukça önemlidir.

Bu çalışmada, değişen cinsiyet rollerin, toplumdaki cinsiyet kodları, toplumsal cinsiyete bağlı davranışların sosyo-kültür yapı içerisindeki konumları, konut bağlamı üzerinden mekansal oluşumlar ve değişim-dönüşüm süreçleri vurgulanarak yapılacaktır.

Çalışmanın temel amacı, değişen cinsiyet rollerinin yaşam tarzları; insanların sosyo-kültürel yapıya bağlı cinsiyete dayalı rollerinin toplumdaki konumları üzerindeki etkilerini; başkent Lefkoşa'daki konut olgusunun mekansal değişim ve dönüşüm süreçleri üzerindeki etkileri, çalışmanın önerilen analiz modeli üzerinden göstergebilimsel sınıflandırma kriterleri ışığında ortaya koymaktır.

Bu alanda kullanılan önemli yöntemlerden biri 'göstergebilimsel' yaklaşımdır. Yapılan literatür çalışmalarında kültür ve yapı çevre ilişkisini en temel bilgilerle ortaya koyan önemli isimlerinin başında hiç kuşkusuz Rapaport (2005) gelmektedir. Rapoport'un çalışmalarında göstergebilimsel yaklaşıma ilişkin pek çok değerlendirme bulunmaktadır. Rapoport (2005) yapı çevre anlam arayışına yönelik, üç temel metodoloji olarak 'dilbilim', 'göstergebilim' ve 'davranışsal yaklaşım'ı önemseyip ele almaktadır (Rapoport, 2005).

Saussure (1959) ise, göstergebilimi mantığa dayalı yaklaşan bir düşünürden ziyade, bir dilbilimci olarak ele almaktadır. Saussure'e (1959) göre dil, sadece bireyleri değil, toplumun tamamını etkileyen, bireyler üstü bir sistem ve soyutlamadır. Bir başka deyişle, bir öge olmaktan ve adından ziyade dilsel işaret, düşünceyi işitsel imgeye bağlamaktadır. Dile dayalı gösterge iki yönlü zihinsel bir yapıdır; tam kavram ve işitsel resim olarak karakterize edilmelidir. Gösterge ise, bir format aracılığıyla maddeyi ifade etmektedir (Saussure, 1959).

Preziosi (1979) dilsel iletişim süreci ve işlevleri ile mimari iletişim süreci ve işlevleri ele alınıp incelendiğinde mimari ve dilsel paralelliği belirleyen bir şemaya ulaşıldığını vurgulamaktadır (Preziosi, 1979). Bu şema, mimari yapı ve onun arkasında gizlenen saklı anlamları bulmada çalışmaya ışık tutacaktır.

Günümüzde ise çağdaş göstergebilimciler, anlamların nasıl yaratıldığı ve olguların nasıl aktarıldığı yönündeki sorulara yanıt aramaktadırlar. Aslında göstergebilim, anlamın ve temsilin çeşitli biçimlerdeki gelişimiyle bağlantılıdır (Chandler, 2007). Çalışmanın analiz modelini oluşturan bu araştırma yöntemindeki temel bakış açısı, tıpkı diller gibi mimarinin de bilgi aktaran göstergelerinin olduğudur. Mimari göstergebilim insan ve mekan arasındaki ilişkiyle ilgilenir. Kültürlerin gelecek nesillere aktarılmasında dilin önemli bir rolü olduğu gibi, mimari yapıların da dil kadar önemli bir rolü vardır.

Bu araştırmada Kıbrıs konut kültürünü toplumsal cinsiyet bakış açısı ile okuyabilmek için, konut teorilerini ve toplumsal cinsiyet çalışmalarını inceleyen mevcut yaklaşım ve modelleri ortaya koyan literatür taramaları eleştirel bir şekilde incelenmiştir. Aynı zamanda, cinsiyet rolleri, cinsiyet teorileri, konut ve cinsiyete ilişkin bir literatür taraması yapılmıştır. Ardından, da, literatür taramasından elde edilen veriler ışığında konutun şekillenme sürecinde etkili olan temel çerçeve üzerinden, toplumsal cinsiyet ve mekan ilişkisi göstergebilimsel yöntemlerle irdelenmiş, yorumlanmış ve analiz edilmiştir. Bu da aşağıda temel olarak sunulan özgün bir model aracılığı ile yapılmıştır. Önerilen özgün model iki ana bölümden oluşmaktadır. Ünlü göstergebilim araştırmacılarından Preziosi'nin mimari iletişim sürecinin işlevlerine ilişkin sınıflandırmalarına ve Rapoport'un konutu şekillendiren faktörlerine dayanan yaklaşımlar ışığında, öncelikle konutu şekillendiren faktörlerin analizinden göstergeler belirlenmiş ve bununla birlikte göstergebilimsel analiz yapılmıştır (Şekil 1). Böylelikle seçilen örneklem üzerinden tezin

sonucuna katkı sağlamak amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Bu anket Likert ölçeğine göre hazırlanmış olup aynı zamanda demografik soruları da içermektedir. Böylelikle araştırma, Kıbrısın başkenti Lefkoşa'daki konutların değişim ve dönüşümü, konutu şekillendiren faktörlere ve değişen cinsiyet rollerine odaklanılarak zenginleştirilmiştir. Bir başka deyişle çalışmada, öneri model kriterleri çerçevesinde yapılan değerlendirmeler ve okumalar anket çalışmasında elde edilen verilerle harmanlanarak yorumlamaya yapılmıştır.

Ayrıca çalışmada yapılan saha çalışması kapsamında, çeşitli gözlem teknikleri ve nitel veri analizleri için seçilen bölgelerdeki konutlar ziyaret edilmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere çalışmada seçilen saha, önemli bir sosyo-kültürel geçmişe sahip olan başkent Lefkoşa'dır. Bu zengin soyo-kültürel yapının temel göstergesi olan konutlar model ve anket çalışması ile, 'geleneksel', 'modern' ve 'çağdaş' olmak üzere üç farklı dönem ele alınarak incelenmiştir. Geleneksel konutlar Lefkoşa Suriçi bölgesi'nden, modern dönem konutları Köşklüçiftlik bölgesinden ve çağdaş dönem konutları ise Yenikent bölgesinden seçilmiştir. Bu bölgelerin seçilme nedenleri farklı dönemlere ait göstergelerin olması ve farklı sosyo-kültürel yapıları bünyesinde barındırmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Konut İç Mekanı, Mimari Dönemler, Yaşam Tarzı, Toplumsal Cinsiyet, Göstergibilim

Kaynakça

1. Chandler, D. (2007). The basic Semiotics. Mehdi Parsa (Tr).Tehran: Soure-ye- Mehr Publications (In Persian)
2. De Saussure, F. (2014). Ferdinand de Saussure. 1959 [1906-1911]. Course in General Linguistics, translated by Wade Baskin, selected 114–117, 120–122. New York: Philosophical Library. In The Discourse Studies Reader (pp. 22-26). John Benjamins.
3. Gür, Ş. Ö. (2000). Doğu Karadeniz örneğinde konut kültürü. Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları
4. Preziosi, D. (1979). The Semiotics of Built Environment: An Introduction to Architectonic Analysis. Indiana University Press.
5. Rapoport, A. (2005). Culture, architecture, and design. (No Title).

İNSAN DUYUSU VE REFAH BAĞLAMINDA GELENEKSEL AVLU EVLERİ: ŞAM ÖRNEĞİ

Rasil SAHLABJI
Doç. Dr. Afet COŞKUN

Özet

Avlu konutları, en az 5.000 yıllık geçmişi olan ve dünyanın birçok bölgesinde kendine özgü bir biçimde ortaya çıkan en eski evsel kalkınma biçimlerinden biridir. Geleneksel olarak iklim ve kültürün belirli bir avlulu konut tipini şekillendirdiği Orta Doğu ile ilişkilendirilen avlulu ev planı tipi, Çin'den Fas'a kadar yaygın bir şekilde mevcuttur (Edwards ve diğ., 2005).

Avlu konutlarının tarihi, Şam'daki binalarda ve iki nehir olan Dicle ve Fırat arasında ortaya çıktığı Hıristiyanlık öncesi üçüncü binyılın başlarına kadar uzanır. Arap göçebeleri göçleri sırasında avlu kavramından faydalanmışlar ve çölde kalmışlardır. Çadırlarını, sığırlarına barınak ve güvenlik sağlayan merkezi bir alanın çevresine kurdular. Arap-İslam mimarisinin gelişmesiyle birlikte avlu önemli bir tipolojik unsur haline geldi (Alabidin, 2004). Avlunun gelirin kaynağı, yapıya ve son kullanıcılara mahremiyet ve kapsayıcılık hissi sağlayan merkezi şeklinin bir fonksiyonudur. Bu nedenle tasarımcı avlu karakterini bina planının, gölgenin, suyun ve bitki örtüsünün bir işareti olarak kullanabilir (Sthapak ve Bandyopadhyay, 2014). Tüm bu tanımlamalar insanın duyuları doğrultusunda olumlu bir etki sunabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Şam'daki merkezi avlu ve unsurlarının insan duyuları üzerindeki etkisini tespit etmek, araştırmak, bundan faydalanmak ve günümüz evlerinde uygulamak ve refahımızı destekleyen binalar ve ortamlar tasarlamaktır. Algılama sürecinde her zaman görme duyusunun diğer duylara üstünlüğü söz konusudur ve çağdaş mimarlığın görme duyusunun baskınlığından kaynaklanan çoğu sorunu, dengesiz bir duyu sisteminin sonucu olabilir. Bu, insan algısı, örnek bölge, ev tipleri ve evlerin işleviyle sınırlı bir çalışmadır. Araştırma, mimariye duysal yaklaşımın niteliksel ve niceliksel bir bağlamda analiziyle sonuçlanacaktır. Röportajlar, literatür incelemeleri ve örnek bölge analizi yoluyla araştırmadan sonuçlar çıkarılacaktır. Bu araştırmayı günümüz evlerinde kullanılabilir bir araç olarak yeni bir model oluşturacak bir çerçeve ile bitirmek hedeflenmektedir.

Çalışma, mimarlara duysal algı içeren konutları dengeli bir şekilde yaratmalarında yol gösterici olacak bir araç olarak yeni bir model oluşturan bir çerçevede sonuçları görmeyi, akademisyenler için ise duysal algıya ve iyi oluşa katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Mimari, insanın duysal sisteminin kriterlerini ve Şam avlulu konut kriterlerini birleştirerek oluşturulacak yeni Model, tasarım sürecinde ve duysal algıya ilişkin çalışmaların geliştirilmesinde yol gösterici olarak kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şam, Avlulu Evler, Yerel Mimari, Duyusal Algı, İyi Olma Hali

Kaynakça

1. Alabidin, M. Z. (2004). The courtyard houses of Syria." Courtyard Housing. Taylor & Francis, 63-75.
2. Edwards, B., Sibley, M., Hakmi, M., & Land, P. (2005). Courtyard Housing Past, Present and Future. London: Taylor & Francis.
3. Markus, B. (2016). Review of courtyard house in Nigeria: Definitions, history, evolution, typology, and functions. . AFRREV STECH: An International Journal of Science and Technology, 103-117.
4. Sthapak, S., & Bandyopadhyay, A. (2014). Courtyard houses: An overview. Recent Research in Science and Technology, 6.1.

4. Augé, M. (1991). *Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity*. (Çev. J. Howe). Verso, New York.

5. Aydın, S. (2006). Mekânın Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayanır Mı? İstanbul Kültür Enstitüsü.

6. Aydın, S. (2011). Yaşam Kalitesi Materyallerinin İç Mekân Algısına Anlamalı Kayıtla Etkisi Üzerine Deneyel Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

7. Balaban, T. (2012). Yaşam Kalitesinde Yer Bağlılık ve Akademiye Bilgileri: Samsatöpe – Emek Mahallesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Enstitüsü.

8. Başbakan, G. (2017). *Mekânın Psikoloji*. Çay, Derman, A., Kaat Yayınları, İstanbul.

9. Bayraktar, S. (2011). Şişli ve Etiler Bölgesinde Konut İç Mekân Tasarımında Mobilya Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.

10. Bekci, R. (2006). Proje Aşamalarında Konut İç Mekân Konuları ve Konut İç Mekân Dönüşüm Tekniklerinin Değerlendirilmesi. *Journal Of The Faculty Of Architecture Istanbul University*, 30(2), 161-176.

11. Benli, G. (2014). *Mobilya Tarihi*.

12. Berkurt, G. (2004). *Bir Mekânın Anlatığı*. İstanbul Teknik Üniversitesi Yayını, İstanbul.

13. Carroo, de M. (1984). *The Practice Of Everyday Life*. University Of California Press, Berkeley.

14. Çelebi, C. (2016). The House As Symbol Of The Self: The People, Place, And Space Reader. 368-373.

15. Çelebi, C. (2016). *Place: An Introduction*. Macmillan Pub, USA.

16. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1980). The "what" and "why" of goal pursuit: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 1(2), 227-268.

17. Demirci, M. (2006). Konut Alanı – Yaşam Alanı Açısından Küçük Konutlar. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

18. Dönmez, T. (2013). Küçük Konutların İç Mekân Tasarımında İlgisizlik Bağlamında Konutluk: Haf Plots (çeviri 2013 Örneği). Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Enstitüsü.

19. Dönmez, T. (2016). İnançlı Mekân: Dönüşümün Sürecinde Mekânın Yeni Yaşam Biçimi ve Entegrasyon Kavramlarının Analizi. Doktora Tezi, İstanbul Kültür Enstitüsü.

20. Ertürk, S. (2005). Space & international migration: a human geography. 30, 262-267.

21. Ertürk, S. (2007). Mobilya Tarihi ve Genel Kültür ve AV Dersi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

22. Ersoy, Z. (2002). Konut ve Yaşamın Kavramsal Değerlendirmesi. Doktora Tezi, İstanbul Kültür Enstitüsü.

23. Farklı, N. & P. (2016). Mekânın Dönüşümüne Göre İç Değerlendirme: Kızılköy Örneği. *Journal of Architecture*, 1(1), 223-242.

24. Farrel, A. (2008). *The Vocabulary of Modern Architecture*. Thames & Hudson, London.

25. Gökbuğakan, S. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

26. Güllü, S. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

27. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

28. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

29. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

30. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

31. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

32. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

33. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

34. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

35. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

36. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

37. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

38. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

39. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

40. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

41. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

42. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

43. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

44. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

45. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

46. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

47. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

48. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

49. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

50. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

51. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

52. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

53. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

54. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

55. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

56. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

57. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

58. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

59. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

60. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

61. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

62. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

63. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

64. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

65. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

66. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

67. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

68. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

69. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

70. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

71. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

72. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

73. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

74. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

75. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

76. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

77. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

78. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

79. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

80. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

81. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

82. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

83. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

84. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

85. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

86. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

87. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

88. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

89. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

90. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

91. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

92. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

93. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

94. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

95. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

96. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

97. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

98. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

99. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

100. Güllü, S. & P. (2016). *İstanbul'da Yaşamın Deneyimi ve Teoriksel Çerçevesi*. İstanbul Kültür Enstitüsü, İstanbul.

KULLANICI DENEYİMLERİ ÜZERİNDEN MOBİL MEKAN KARAVAN MEMNUNİYETİNİN İNCELENMESİ – KIBRIS ÖRNEĞİ

Oytun KAYAN
Prof. Dr. Kağan GÜNÇE

Özet

'Mobil' kavramı taşınabilen, hareket edebilen, sökülüp takılabilen bir başka değişle, demonte edilebilen gibi kavramsal anlamları bünyesinde barındırmaktadır. 'Mobil yapı' hareket edebilen ve taşınabilen yapıyı ifade etmekle birlikte, bir araç yardımıyla taşınabilen veya kendisi hareket halinde olabilen ve aynı bölgede sabit olarak bulunmayan yapıları tanımlamaktadır. Mobil yaşam, göçebe yaşam tarzı ile bağlantılıdır. Mobil mekanlar, herhangi bir yere bağlı olmadıkları, kolay kurulumları ve gerektiğinde genişletilebilir veya daraltılabildikleri için bu yaşamı benimseyen kullanıcıların her zaman tercihi olmuştur (Tuncel, 2007). Mobil yaşama uyumlaştırılmış mekanlar, çağımızın kaçınılmaz hızlı yaşam göz önüne alındığında, mobil olma isteğine cevap verebilmektedir.

Doğası gereği dinamik ve devinen bir yaşama sahip olan insan, yaşamı boyunca istemli ya da istemsiz hep hareket halindedir. Sözü edilen eylemin sosyal, kültürel, ekonomik, politik nedenleri yanında savaşlar ve doğal afetler gibi pek çok farklı nedeni de olabilir. Bu durum insanın hareketli yaşam döngüsü ile birleşerek, yaşadığı ortamı da hareketlendirmektedir. Hareket edebilen mekanların, her kullanıcı için ayrı bir önemi vardır. Göçebeler ve gezgin çalışanlar için zorunlu bir kullanım ortamı iken; turistler için tatil amaçlı, keyifli bir yaşam biçimi olarak değerlendirilebilir.

Var olduğu günden beri, hayatta kalma içgüdüğü gereği yaşamını çevresel etmenlere karşı kontrolü bir şekilde sürdürmeye çalışan ancak hareketten de vazgeçmeyen insan, farklı yaşam alanlarını da deneyimleme isteğiyle göçebe yaşamaya başlamıştır. Zamanla bu yaşam tarzları modernleşip evrilerek mobil mekanların oluşmasına neden olmuştur. Mobil mekanların kullanıcıları, buldukları coğrafik koşul, konum ve gereksinmelere göre bu yapıyı hep geliştirme çabası içerisinde olmuşlardır. İnsan gereksinimleri değiştikçe, yaşam alanları her geçen gün dönüşmekte ve değişmektedir. Dönüşen ve değişen yaşam, mobil mekanları da etkileyerek hemen hemen her alanda kullanılma potansiyeli olan 'karavan' olgusunun var olmasına sebep olmuştur (Bunn, 2002).

Bugünkü karavan anlayışının dünyadaki ilk örnekleri 1830 yılında ünlü sirk sahiplerinden Antoine Franconi isteği üzerine Paris'te yapılmıştır. İçinde normal günlük yaşamın sürdürülebildiği bu karavanlar, gezgin şov dünyasındaki sanatçılar tarafından kullanılmıştır (Taşkesen, 2019). Tarihte bilinen ilk karavan yolculuğu 1885 yılında Dr. William Gordon Stables tarafından "The Wanderer" adlı karavanla gerçekleştirildi (Taşkesen, 2019). İlerleyen zamanla beraber endüstrideki gelişmeler karavan tasarımını geliştirmiş hatta motorlu araçlar tarafından çakilen karavanlar

üretilmeye başlanmıştır. Bir başka değişle, artan otomobil üretimi ile birlikte taşıma anlamında gelişmeler yaşanmaya başlamış ve taşınabilen küçük yaşam mekanlarının üretilmesine neden olmuştur. İş ve turizm amaçlı gezilerde konaklamak için üretilen karavan üniteleri çağa uygun sistemlerle donatılmaya başlanmış ve kullanıcılarının gerekli ihtiyaçlarını sağlayabilecek kendi kendine yetebilen birimlere evrilmişlerdir. Bu dönüşüm karavanların mobil yaşam alanları olarak kullanılmaya başlanmasına bir kıvılcım olmuştur (Akgül, 2006).

Karavanların yaşam alanı olarak kullanımının artışı 1950-1960 yıllarında İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra olmuştur. 7 yıl süren yıkıcı savaşın sonunda eve dönen halk, yaşam alanı bulmakta sorunlar yaşamışlardır (Alga, 2005). Hızlı ve ucuz maliyetlerde üretilen karavanlar bu sorunun çözülmesine katkı sağlamıştır. Karavanlar ilk olarak taşınabilen karavan çeşitleriyle kullanıma başlamış daha sonraları ise teknolojinin ve sanayinin gelişimiyle beraber motokaravan çeşitleri oluşmuştur. Sürekli olarak gelişmekte olan teknoloji ve içmimari yaklaşımlardaki yaratıcı düşünsel gelişim karavanlarda anlamsal ve işlevsel olarak zenginleşmiştir. Örneğin; beş tekerlekli karavanlarda süspansiyon sistemiyle mekan dış alanlara doğru büyüyerek iç mekana metrekare açısından destek sağlayabilmekte veya balkon olarak eklemeler yapılmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere karavanlar sabit yaşam alanlarına göre, bütün olarak hareket edebilen, göçebe, bir başka değişle yer değiştirerek yaşamaya müsait ve gerekli olabilecek hemen hemen tüm ekipmanları içerisinde barındıran kompakt tasarımlardır. Esnek kullanımlara uyumlu iç mekan organizasyonu oldukça detaylı bir şekilde tasarlanmalıdır. Karavanlar tıpkı oyuncak evlerdeki gibi minyatür altyapıya sahip olup mekansal ayrımları keskin olmayan hatta mekanların birbiri ile bütünleştiği bir örgütsel yapıya sahiptirler. Karavanlardaki bütünleşik yapı, sirkülasyon için özel alanlar ayrılmasını reddetmektedir. Bu bütünleşik yapıya sahip karavanların kullanıcıya verdiği hissiyatlar; samimiyet, sıcaklık, rahatlık ve özgürlüktür (Smithson & Smithson, 1970). Karavanların devinim özellikleri sayesinde kullanıcıların yaşamı, karavanla birlikte hareket halindedir. Karavan kullanıcıları, gitmek istedikleri yerlere yaşam alanlarıyla birlikte seyahat edebilmektedirler.

Günümüze yaklaştıkça farklı kullanım şekilleriyle gelişerek çeşitli tasarımlarla oluşmaya ve modernleşmeye başlayan karavanlar, kullanıcılar tarafından daha fazla tercih edilmeye ve karavan kültürünün yaygınlaşmasına neden olmuştur. Karavan kültürü ile ilişkilendirilebilecek en önemli anlam 'özgürlük'tür. Bu özgürlük hissi, yaşam alanı karavanın hareket edebilmesinden kaynaklanmaktadır. Yaşam mekanı ile hareket edebilme ve doğa ile iç içe özgür kalabilme, karavan kullanıcılarının özgürlük hissi yolundaki temelini oluşturmaktadır. Kullanıcılar genel olarak küçük alanlarda sıkılabilir ve boğulabilirken, karavanlarda her an dahil edilebilen yarı açık ve açık mekanlarla bu durum zenginleşip değişebilir. İç mekan ve dış mekan sürekli etkileşimi, kullanıcıya psikolojik olarak pozitif etki edebilmektedir (Tetlow, 1999). Ayrıca karavanlarda kapalı mekanla kullanılabilen açık ve yarı açık mekanlar kullanıcının memnuniyetini artırmaktadır. Hareket özgürlüğü sayesinde karavanlar, ormanlık alanlarda, ovalık alanlarda, dağlık alanlarda ve deniz-göl-nehir kenarlarında doğa ile ilişki kurabilecek şekilde konumlanabilmektedir. Konumlandıkları ortama göre iç mekan ile dış mekan

arasında bir ilişki olmaktadır. Genişleyen sınırlar sayesinde sosyalleşmek, yemek yemek, çalışmak gibi aktiviteler dış alanlarda ortak olarak kullanılabilir. Böylelikle iç mekana düşen aktivite sayısı azaldığından aktivite başına düşen metrekare kullanımı azalmaktadır. Özellikle uzun süreli kullanılan karavanlarda dış mekan kullanım süreleri artmaktadır (Arı, 2019).

Artan nüfus, kentlerde azalan araziler, arazi ve ev fiyatlarındaki artış; konut kullanıcılarının dünya genelinde yaşadıkları bir sorundur. Bu sorunlar yanı sıra, kullanıcılar yaşam alanlarında doğal afetlerden ötürü güvensizlik hissettirebilmekte, iç mekan tasarımlarının gereksiz zengin ve pahalılığı onları rahatsız edebilmekte, ekonomik sıkıntılarla karşı karşıya kalabilmekte ve şehirlerin verdiği yoğunluktan rahatsız olup doğaya veya daha küçük ortamlarda yeni yaşam alanlarına yönelme eğiliminde bulunmuşlardır (Tuncel, 2007). Bu doğrultudaki ihtiyaçlara en güçlü cevap verecek ve alternatif olabilecek yapı hiç kuşkusuz karavanlardır.

Bu araştırmada, karavan kullanımı, karavanın kullanıcı üzerindeki etkisi ve karavan memnuniyeti ile ilgili bir araştırma yapılmaktadır. Araştırmaya başlamadan önce anket çalışması için, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan onay alınmıştır. Karavanların araştırma konusu olarak seçilmesini başlıca nedeni, dünyada alternatif bir yaşam mekanı olarak varlığını hissettirmesidir. Aynı zamanda, insanların alışılacagelmış ev yaşamından uzaklaşarak değişik mekan arayışlarının nedenlerini, kullanıcının mekansal memnuniyetini nasıl karşıladıklarını, fiziksel ve ruhsal açıdan kullanıcılarını nasıl etkileyeceğini her boyutu ile ortaya koyabilmektir.

Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin en önemli yaklaşımlarından biri fenomenoloji (olgu bilim)'dir. Fenomen terimi genel anlamda, duyuyla ve duyu yoluyla algılanan her şey için kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışma özelinde, karavanların kullanıcıların eğimleri üzerinden okuyabilmek için olgubilimsel yaklaşım kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın odağı, turistik amaçlı kullanılan karavanların "Kullanıcı Deneyimleri Üzerinden Mobil Mekan Karavan Memnuniyetinin İncelenmesi" olacaktır. Konu ile ilgili literatür çalışması yanı sıra, kullanıcıların deneyimleri üzerinden memnuniyetin belirlenmesine yönelik gözlem ve anket çalışması yapılmıştır. Literatür çalışması, gözlem ve anket çalışması ile elde edilen bilgiler, veriler ve bulgularla, karavan kullanıcılarının mekansal deneyimleri ışığında karşılaştıkları farklı durumlar tespit edilmiştir. Gözlem ve anket çalışması, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin farklı karavan bölgeleri incelenerek deniz kenarında turistik amaçlı kullanılan Mersinlik, Tatlısu, İskele, Güzelyurt, Silver Beach, ve Lapta karavan bölgesi seçilmiştir. Sözü edilen karavan bölgelerinde konumlanmış karavanlar ziyaret edilmiş, karavan kullanıcılarının gönüllü katılımları ile gerekli veriler ve bulgular toplanmıştır. Her bölgede yapılan anket çalışmaları, araştırma doygunluğuna (research saturation) ulaştığı zaman durdurulmuştur. Mekansal memnuniyet, sadece karavan iç mekanı ve donatıları üzerinden değil, aynı zamanda yarı açık ve açık mekanlar üzerinden de değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonucunda Dünyada ve KKTC'de çok uzun yıllardır süregelen karavan kültürünün nitelikli biçimde gelişerek, hem bu kültüre hem de ülke kültürüne, sosyal yaşamına ve turizmine farklı boyutlarla katkı sağlayabileceği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karavan Olgusu, Kompakt Mekan, Kullanıcı Gereksinimleri ve Deneyimi, Mekan Organizasyonu, Memnuniyeti

Kaynakça

1. Akgül, A. (2006). Mimarlıkta mobilite kavramı: göçebe çingenele ve sirk yaşamı üzerine bir inceleme, Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
2. Alga, R. (2005). Yaşam döngüsüne bağlı olarak konut tasarımını etkileyen faktörler, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
3. Arı, E. (2019). Mobil mekan kavramı kapsamında taşınabilir mekan organizasyonu, Doktora tezi, Necmettin Erbakan University, Turkey.
4. Bunn, S. (2002). Mobile and vernacular flexible dwelling, Living in Motion: design and architecture for flexible dwelling, (No title).
5. Smithson, A. ve Smithson, P. (1970). Ordinariness and Light: Urban theories 1952- 1960 and their Application in a Building Project 1963-1970, Cambridge Massachusetts: The M.I.T Press.
6. Taşkesen, M. G. (2019). Mobil konutlar ve iç mekan biçimlenişi, Master tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Tetlow, K. (1999). Mobile Home, Master Tezi, University of Manitoba, Winnipeg Manitoba.

KONUT İÇ MEKANINDA MOBİLYA-MEKAN İLİŞKİSİ VE KİŞİSELLEŞTİRME

Nilay DEMİREL
Doç. Dr. Mustafa Çağhan KESKİN

Özet

Konut, insanoğlunun yaratılışından itibaren en temel ihtiyaçlarından olan barınmayı karşılan önemli bir yapıdır. Günümüzde temel fonksiyonu olan barınmanın yanı sıra kullanıcı gereksinim ve tercihlerine göre şekillenen konut tasarımı özelleşmiş öğelere sahiptir. İç mimar, insanlar için mekan tasarlar; ancak, kullanıcı özellikle mobilya aracılığıyla tasarım sürecine dahil olur. Mekan-mobilya ilişkisi mimarlık ve iç mimarlık disiplinlerinde sıklıkla incelenen bir konu olmakla birlikte iç mekanda mobilya aracılığıyla mekanın kişiselleştirilmesi ve bunun mekana etkisi üzerine yapılan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. İç mimarlık disiplininde, mekan-mobilya-insan ilişkisi tasarım ve kullanım sürecinde önemli bir girdi olması ile özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu çalışmada, kullanıcıların günlük yaşamlarını geçirdikleri birçok farklı işlevi barındıran konutlar, mekan-mobilya ilişkisi ve kişiselleştirme bağlamında inceleme alanı olarak seçilmiştir. Çalışmanın amacı konut iç mekanın şekillendirilmesinde işlev ve estetik olarak vazgeçilmez bir unsur olan mobilyalar ile kullanıcı tercihleri/müdahaleleri, diğer bir deyişle, 'kişiselleştirme' konusunu incelemektir.

Kişiselleştirilmiş konut, kullanıcı için 'ev'dir. Konut ve ev kavramları aynı fiziksel alanı tanımlamalarına rağmen farklı anlamları bulunan kavramlardır. Konutlar yalnızca içerisinde yaşanan mekândan öte bireylerin yaşam alanlarını da içeren bir üst kümedir. Bu nedenle konut, barınma ihtiyacını görünenin ötesine taşıyan boyutları içermektedir (Desagis, 2006). Eruzun (1988)'e göre konut insanların mutluluk için faaliyetlerini rahatlıkla devam ettirebildiği yaşam ortamını sunan mekânlar bütünüdür. Bu aşamada artık içinde bulunduğumuz fiziksel kabuk "konut" olmaktan çıkıp bir "ev" olarak nitelendirilmektedir (Üstün, 2000). Ev ve konut kavramları arasındaki ayrım konutun fiziksel bir olgu olması ve ev kavramının içerisinde daha duyuşsal ve subjektif unsurları barındırmasından kaynaklanmaktadır. Evin anlamı bazen göz ardı edilip bir mimarlık ürünü olarak görülmektedir. Ancak ev, mimarlığın dışında kullanıcıya, yaşama ait değerlere sahip bir sistemdir (Desagis, 2006). Cooper (1974), bir konutun "ev"e dönüşme sürecini bir konuttan diğerine taşınma deneyimiyle ifade eder. Cooper'a göre, insanların yaşadıkları taşınma deneyimlerinde başlangıç aşamasında yeni konut insanlara yabancı gelir ancak burada geçirilen süre arttıkça konutu benimsemeye başlarlar. Yerleştirilen mobilyalar, duvarlara asılan görseller, anı objeleri ve tüm bunları düzenleme şekilleri kullanıcıya ait birer imaj olarak konutta yerini alır. Böylelikle konut kullanıcıları için dışarıdan gelip sığınabilecekleri ve rahatlayabilecekleri bir yere dönüşür ve konut "ev" olarak nitelendirilmeye başlar (Cooper, 1974). Konut mekânının eve dönüşme

sürecinde mobilyaların önemli bir yere sahip olması mobilyanın incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Mobilya-mekân ilişkisi sorgulanarak, insanların konutlarında mobilyaları ile oluşturdukları kişiselleştirme uygulamaları incelenmektedir. Bu bakımdan kişiselleştirme pratiğini daha iyi anlamak, yorumlamak ve değerlendirmek için mobilya kavramı, tanımı ve özelliklerinden bahsedilmiş ve mobilya tasarım örnekleri taranmıştır.

Mobilyalar ile gerçekleştirilen kişiselleştirmeleri tartışmak üzere "Kullanıcı Deneyimleri" başlığı altında kişiselleştirme kavramı ve bu kavramla ilişkili kendin yap (DIY) ve günlük tasarım (everyday design) gibi kullanıcı deneyimlerini içeren etkinlikler ile ilgili tezler, elektronik dergiler ve kitaplar, akademik makaleler taranmıştır. Kişiselleştirme kavramının literatürdeki tanımları yapılmış ve literatürden elden edilen kişiselleştirme türleri ve motivasyonları, önemi ve katkıları açıklanmıştır. Literatürden elde edilen kişiselleştirme motivasyonları bu tez çalışması için önemli bir yere sahiptir. Motive olmak, bir işi gerçekleştirmek amacıyla hareket etmek anlamına gelir (Ryan ve Deci, 2000). Oulasvirta ve Bloom (2007)'un kişiselleştirmek için çaba harcama istekliliğinin psikolojik temellerini inceledikleri "Motivations in personalisation behaviour" adlı makaleden üç ana başlık altında toplanan kişiselleştirme motivasyonları belirlenmiştir. Kişiselleştirme motivasyonları örneklem alanı incelemesinde kullanılarak insanların konut mekanlarındaki mobilyalarını neden kişiselleştirdikleri bu konudaki motivasyonlarının neler olduğunun belirlenmesinde tezin amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

Literatür araştırmasının ardından örneklem alanı olarak belirlen ikeahacker.net web sitesindeki IKEA hackleri incelenirken nicel içerik analizi araştırma yöntemi kullanılmıştır. Örneklem alanı olarak bu web sitesinin seçilmesinin bazı nedenleri bulunmaktadır. Öncelikle mobilya, konut ve kişiselleştirme kavramları üzerine araştırma yaparken karşılaşılan "New Generation Craft: Ikea Hack and Its Taxonomy" adlı makale örneği ikehackers.net adlı sitedeki hackleri incelemeye yönlendirmiştir. Berktaş ve Oraklıbel (2021) IKEA-hack çalışmalarına ilişkin bu araştırmalarında hack pratiklerini inceleyerek ortaya çıkan sonuçları yapılan değişimlere göre kategorize ederek hangi kategoride ne oranda çalışma yapıldığını ve yıllara göre dağılımı değerlendirmişlerdir. Ürün korsanlığına verilebilecek en bilinen ve yaygın kullanımı olan örnek dünya çapında mobilya, aksesuar, ev tekstili gibi ürün hizmetleri sunan İsveç markası IKEA ürünleri ile yapılan çalışmalardır (Şekil 1). IKEA, 62 ülkede 460 mağazası bulunan küresel bir markadır. IKEA mağazaları neredeyse dünyanın her yerinde bulunmaktadır bu nedenle ürünleri ürün hacklemek için dünya çapında kaynak alanı olarak gösterilebilir. IKEAhackers.net web sitesi tekrara düşmemek adına gönderilen çalışmaları inceleyip sonrasında yayınlamaktadır. Aynı zamanda web sitesinde yapılan çalışmalar incelendiğinde kullanıcıların çoğunluğunun yaptıkları hackleri ve kullandıkları malzemeleri detaylı olarak anlatarak paylaşım yaptıkları görülmektedir. Bu sayede insanların çalışmalarını gerçekleştirmelerindeki ana sebep ve kişiselleştirme motivasyonlarının belirlenmesinin mümkün olabileceği ön görülmüştür.

Sistem kayıtları, 2006-2023 yılları arasından web sitesinden toplam 6558 hack bulunduğunu söylemektedir. Bu çalışmalar arasından oturma odası, yatak odası, banyo ve mutfak alanlarında gerçekleştirilen hackler incelenmek üzere seçilmiştir. Bu alanların

seçilme amacı konut mekanının oluşabilmesi gereken dört ana unsurun bu bağımlı bölümler olmasıdır. Yalnızca bu alanlarda gerçekleştirilen hacklere bakıldığında oturma odasında 748, yatak odasında 608, mutfakta 403 ve banyoda 229 hack olmak üzere toplam 1988 hack bulunmaktadır. Toplam sayıdan güven aralığına ulaşacak kadar hack irdelemek üzere yazılımdaki hata payını %5, güven düzeyini ise %95 olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan 323 adet hack uygulaması içeren bir veri seti oluşturulmuştur. Veriler sayısal açıdan değerlendirilerek, bulgu analizi yapılmıştır.

Bu çalışmada, kullanıcının konut mekanı mobilyaları ile kişiselleştirirken nasıl bir motivasyona sahip olduklarını belirlemek hedeflenmektedir. Bu kapsamda, insanların mobilyaları farklı amaç ve yöntemlerle değiştirerek dönüştürdükleri İkea-Hack etkinliği örneklem olarak incelenecektir. Buradan elde edilecek veriler aracılığıyla kişiselleştirmelerin hangi motivasyonla/motivasyonlarla yapıldığı ve konutun farklı mekanlarının farklı motivasyonlarının olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Şekil 1. Yatak odası hack örneği, 2022 (URL 1)

Anahtar Kelimeler: Konut, Mobilya, Kişiselleştirme, Ikehack

Kaynakça

1. Berkaş, S., & Oraklıbel, R. D. (2021). New generation craft: IKEA hack and its taxonomy. Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 11(1), 232-246.
2. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. Psychological inquiry, 11(4), 227-268.
3. Cooper, C. (1974). The House As Symbol Of The Self. The People, Place, And Space Reader, 168-172.
4. Desagis, M. (2006). Konut Alanı – Yaşam Alanı İlişkisi Açısından Küçük Konutlar. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi.

5. Üstün, B. (2000). Konut Tasarımında Esnek Planlama Amaçlı Yaklaşımlar ve Tasarımda Kullanıcı Katılımının Öneminin Eskişehir Örneğinde İncelenmesi. Doktora Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi.
6. Oulasvirta, A., & Blom, J. (2007). Motivations in personalisation behaviour. *Interacting with computers*, 20(1), 1-16.
7. Eruzun, C. (1988). Konut üretiminde nitelik sorunu. *Mimarlık Der*, 1, 48-49.
8. URL 1: <https://ikeahackers.net/2022/07/ikea-storage-bed-hack.html>

3

3. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Kağan GÜNÇE

Modern Yaşamın Anlatıcısı Olarak Lefkoşa Örneği

Nisan AKALIN, Doç. Dr. Banu TEVİKLER

Kuzey Kıbrıs'ın Beş Yıldızlı Otellerinde İç Mekân Tasarımını Yeniden Okumak: Süsleme ve Temsiliyet

Hasan ALTAN, Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

Konut Daire İç Mekanlarını Doğa ile Yeniden Birleştirme (Bütünleştirme): Gazi Mağusa'da Refahı Teşvik Etmek İçin Biyolilik Tasarım

Cemre Türkoğlu, Doç. Dr. Afet ÇOŞKUN

MODERN YAŞAMIN ANLATICISI OLARAK LEFKOŞA'DA KONUT

Nisan AKALIN

Doç. Dr. Banu TEVFİKLER ÇAVUŞOĞLU

Özet

Bu çalışma, Kıbrıs'ın başkenti Lefkoşa'daki modern gündelik yaşamı ve onun ana zemini olan konutu ele almaktadır. Bu bağlamda, Köşklüçiftlik semtindeki modern evler ile bunların iç mekanlarının barındırdığı yaşama çalışmanın odak noktası olmaktadır. Genel yaklaşımlardan farklı olarak, incelenen gündelik yaşam örneklerinde modern evlerin sakinlerinin bakış açılarını da ekleyerek, Lefkoşa Köşklüçiftlik'te modern yaşamın özünü ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Modern konut ve gündelik modern yaşantının incelendiği bu endemik çalışma, sırası ile Kıbrıs adasından başlayarak, başkent Lefkoşa'ya odaklanıp Köşklüçiftlik semtine özel bir bakış ile yaşam ve konutun modernizm dönemine doğru kademeli olarak gelişme sürecini incelemektedir. Bunun yanı sıra, Kıbrıs'ın çok toplumlu yapısına da değinerek bu toplumların sosyo-kültürel olarak kendi içlerinde incelendiğinde gündelik yaşamı deneyimleme biçimlerinde bir farklılık yaşanmadığını da savunmaktadır. Buna ek olarak modern yaşamın en güçlü oluşturucusu ve şekillendiricisi olan toplumlararası çatışmalar ve bunları oluşturmuş olan sosyo-politik zeminin modernizm dönemine kadarki zamansal süreci de anlatılmaktadır. Bu oluşumdaki sosyal, politik ve ekonomik etmenlerin, konut oluşumundaki rollerine bakılmaktadır. Bu etkenlerin en çok hissedildiği ve aynı zamanda modernleşme amacı ile yapılan yatırımların odak noktası, başkent Lefkoşa olmuştur. Bunun nedenden ötürü, çalışmada kentin çok toplumlu yapısıyla oluşmuş olan zengin kültürel altyapısına da bakılmıştır. Modernizm döneminin başlarında yaşam bu şehrin surlarının içinde iken gelişmeler ile beraber sur dışına açılmış ve Köşklüçiftlik semti, bu açılımın ilk noktası oluşmuştur. Bu semtin oluşumu modernizmin en yoğun hissedildiği döneme de denk gelmesinden ötürü, çeşitli modern konut yapılar yeşermiş, dönemsel olarak modern yaşamın en yoğun hissedildiği bir bölge haline gelmiştir. Bu sebeplerden dolayıdır ki başkent Lefkoşa şehrinin Köşklüçiftlik semti bu çalışmanın lokasyon olarak en belirleyici unsuru haline gelmiştir. Bu çalışma içinde Köşklüçiftlik semtinin barındırdığı tüm modern konutlar belirlenmiş ve tanımlayıcı kriterler doğrultusunda kademeli bir süzgeçten geçirilerek üç adet konut incelenmesine karar verilmiştir. Araştırmada incelenen bu seçilmiş modern evler sırası ile politik arenada çeşitli görevler üstlenmiş devlet adamı Osman Örek, öncü modernist mimar Abdullah Onar ve bir diğer önemli sosyo-politik figür olan Ertoğrul Güven'e ait konutlar olarak belirlenmiştir. Bu modern evler ve iç mekanları, dönemin sosyal, politik, sanat gibi toplumu derinden etkileyen alanlardan figürlere evsahipliği yapmaktaydı. Örneğin toplum liderlerinden Dr. Fazıl Küçük, Rauf Denктаş, değerli modernist mimar Ahmet Vural Behaeddin, ünlü sinema

sanatçısı Filiz Akın gibi isimlerin ve burjuvanın toplandığı gösterişli ve modern sosyal yaşamın tümünün barındığı alan, bu modern evler olmaktadır. Bir diğer deyiş ile bu endemik bakış açısında modern konutlar ve iç mekanları modernite ve modernitenin katmanlı zeminini oluşturmaktadır (Şekil 1). Modern konut ve mekanlarının bağlamsal uzantısında, kentsel alanların genel modernizm anlayışı içerisinde, ve yine toplumlararası çatışmalar etkisinde yerel bağlamda nasıl gelişip modern yaşam deneyimlerinin oluşabileceği temeli de, çalışmanın bağlamında ele alınmıştır. Bu yerel bakış açısında, bahsedilen özellikler ile beraber modern konut iç mekanlarının modernitenin merkezi haline gelmesi incelenmiştir. Bu dönemin modern konutlarında geçen gündelik yaşamın anlatıcıları çalışmada ev sakinleri olmaktadır. Tüm kişisel deneyimleri ile bakış açıları ve anıları bu çalışmanın çekirdeğini oluşturmaktadır. Dolayısı ile konut ve iç mekanlarında şekillenen gündelik yaşama dair veri toplama yöntemleri olarak ev sakinleri ile beraber gerçekleştirilen sözlü tarih anlatımı ve tarihsel yaşama dair veri toplama yöntemi olarak kullanılan dönem fotoğrafları analizi kullanılmıştır. Modern konutların, modern yaşamın daha derin hissedilmesi adına, mekansal konfigürasyonunun değerlendirilmesi ise mimari çizimler (Şekil 2), saha gezileri, fotoğraflamalar ve tarihi belgelemelerin incelenmesi ile mümkün kılınmıştır (Şekil 3). Çalışmanın içinde incelenen modern konutlar genel modern mimari özelliklerinin yerel açılımında gösterdiği kişiselleşmeler de ele alınmıştır. Buna ek olarak iç mekansal konfigürasyon detaylı bir şekilde analiz edilerek, iç mekan içinde yeşeren modern gündelik yaşamı karşılıklı olarak nasıl şekillendirdiği de incelenmiştir. Tüm bu veriler gündelik yaşam kesitleri ile beraber anlatılmaktadır. Dolayısı ile bu kalitatif analizler ile beraber ele alınan sözel tarih girdileri ve diğer destekleyici veriler olan tarihi belgelemeler, dönemsel fotoğraflar, mimari çizimler ve saha gezi verileri ile bir modern gündelik yaşam anlatımı elde edilmiştir. Sırası ile çalışmanın belirlediği her bir modern konut üstünde bu incelemeler yapıldıktan sonra, tüm veriler birleştirilip, kapsayıcı bir modern yaşam anlatısı elde etmek adına, bütüncü bir veri çıktısı oluşturulmuştur. Bu elde edilen gündelik yaşam anlatımı verisi kodlama yöntemi kullanarak analiz edilmiştir. Toplanan ana kodlar ise kendi içinde örüntüler oluşturarak ana çıktılar elde edilmiştir. Tüm bu analiz yöntemleri ile elde edilen veriler sonucu, bu yerel bağlamdaki modernliği, modern iç mekanda yeşeren, birleşik bir sosyal modernite deneyimi olarak tanımlamıştır. Modern yaşam deneyiminin özel ve kamusal mekan arasındaki akışkanlığı konusunda var olan genel anlayışa ters olarak, bu endemik perspektifte modern yaşam, sadece modern ev iç mekanları ve yakın çevresi sınırlarında kontrollü bir şekilde yeşermeye devam etmiştir. Bir diğer söylem ile modernitenin tanımlayıcı ifadesi olan iç mekan ile dış mekan arasındaki akışkanlık, toplumsal arası çatışmalar sebebi ile, bu perspektifte gözlemlenmemekteydi. Bu yerel modernite deneyiminde modern konut ve iç mekanları modernizmin kalbiyken, sınırı ise konutların bahçe, balkon ve veranda gibi yarı kamusal alanları ile yakın çevresindeki ara sokaklar ile sınırlıydı. Modern yaşam deneyimlerinin en güçlü olduğu bu mekansal sınırlamalar toplumlar arası çatışmaların kamusal alanda sebep olduğu tehditlerin de doğal bir oluşumuydu. Bu deneyimin mekansal kısıtlamalarına, iç savaşın yarattığı travmalara, kıtlıklara ve diğer sınırlamalara rağmen, çalışmanın sunduğu veriler gündelik modern yaşam deneyiminin, modernizm imajı ile beraber gelecek günlere

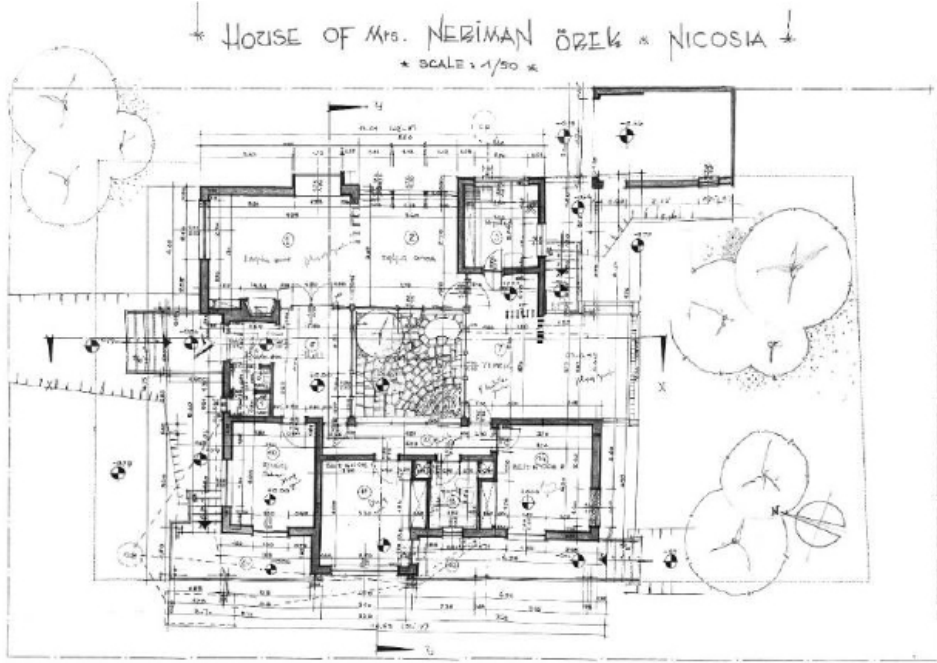
daha umutlu, modernizm ilkerine güçlü bir adanmışlık ve sosyal birlik, dayanışma ile tanımlanabileceği sonucuna varılmıştır. Bu endemik modern yaşamın merkezi ve kalbi ise, başkent Lefkoşa ve Köşlücüftlik semti ölçeğinde, modern konut ve onların iç mekanları olduğu sonucuna varılmıştır.

Şekil 1. Osman Örek, Filiz Akın ve Neriman Örek'in Lefkoşa'da Ahmet Vural Behaeddin tarafından tasarlanan Örek evinde çekildikleri bir fotoğraf (Yeşim Örek Gümüşdağ'dan rızası ile edinilmiştir)

Şekil 2. Suna Güven ve Saine Güven'in yer aldığı Güven Evi'nin dönem fotoğrafı (Evin mekansal özelliklerine bir bakış açısı kazandırıyor ve gündelik yaşam hikayelerini anlatıyor.) (Funda Aşardağ'dan rızası ile edinilmiştir)

Şekil 3: Modernist mimar Behaeddin'in Örek evinin mimari çizimi (Modern evin mekansal konfigürasyonu hakkında veri sağlıyor.) (Yeşim Örek Gümüşdağ'dan rızası ile edinilip yazar tarafından netleştirilmiştir)

Anahtar Kelimeler: Konut, Modernite, Gündelik Yaşam, Sözlü Tarih, Lefkoşa, Köşklüçiftlik

KUZHEY KIBRIS'IN BEŞ YILDIZLI OTELLERİNDE İÇ MEKAN TASARIMINI YENİDEN OKUMAK: SÜSLEME VE TEMSİLİYETİ

Hasan ALTAN
Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

Özet

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana yaşamına süs katmıştır. Bu işlem insan vücudundan başlayarak giyim, yaşam alanları, nesnelere, yüzeyler, araçlar gibi birçok farklı alanda uygulanmıştır. Farklı mekanlarda uygulanan süslemeler, dönemin şartlarına, etnik değerlere, maddi ve manevi koşullara, coğrafyaya, sosyal ve politik deneyimlere, ahlaki değerler gibi birçok farklı faktöre göre değişiklik göstermektedir. Süslemelerin zaman içinde boyutlarının değişip, tüm çeşitlendirmelerin uygulanabildiği en önemli disiplinlerden biri mimaridir. Mekanlarda uygulanan süslemelerdeki değişimin en güçlü tanığı da zaman olmuştur. Günümüzde pek çok önemli mimar ve teorisyen bu konuda hem teorik hem de pratik alanda eleştiri ve yorumlarda bulunmuşlardır. Bu eserler, üretilen farklı ve çelişkili düşünceler, doğru/yanlışın belirlenmesinde en önemli unsurun insanın kişisel geçmişine bağlı olduğunu göstermişlerdir.

Kıbrıs, süsleme tarihinde zengin kültürel altyapısıyla, çok farklı kültürel miras değerlerine sahip bir adadır. Geçmişten gelen farklı medeniyetleri birleştiren mimarinin yanı sıra, son dönemde mimarlık alanında da pek çok yapılaşma yaşanmaktadır. Özellikle 90'ların sonunda kumarhanelerin Türkiye'de yasaklanmasıyla birlikte 5 yıldızlı otel inşaatları Kuzey Kıbrıs için önemli yatırım alanlarından biri haline gelmiştir. Dolayısıyla yeni yapılar arasında oteller, süslemenin ön plana çıktığı en önemli yapı türü olmuştur. Süsleme bu mekanlarda, kültürel temsilci, bir estetik unsur, anlatılan hikaye, sosyal bir sembol veya politik bir imaj olabilmektedir.

Vitruvius'un, süslemenin ardındaki gerçeği anlamak, bir mimara iyi bir tarih bilgisi getirir savunusunu takip ederek bugünün mimarlığını anlayabilmek ve süslemeyi doğru okuyabilmek için, ilk olarak yakın geçmişe bakma kararı alınmıştır (Vitruvius, 1993). Bu çalışmada, çağdaş dönemden günümüz mimarisine kadar olan süreçte süslemenin anlamı ve tasarımdaki yaklaşımı ele alınmaktadır. Kronolojik süreçte kavramsal bağlamda ele alınan konular, ortaya çıkan veriler eşliğinde Kuzey Kıbrıs'taki yakın dönemdeki turizm mekân dekorasyonları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Başta kumarhane hizmeti olmak üzere, doğa, kültür ve eğlence hizmeti veren özellikle beş yıldızlı otellerde kullanılan süslemelerin Kuzey Kıbrıs'taki nasıl uygulandığını gözlemlenmiştir (Şekil 1). Teknolojinin gelişmesi ile ilerleyen malzeme ve yapı elemanları, üretimi teknikleri, strüktürde yapılamayanların yapılabilmesi, akıllı ve dijital sistemin mimariye her alanda yansımaları olması yirmibirinci yüzyıl mimarlığında süsleme kullanımında çok büyük olanaklar sağlamaktadır. Bu nedenle süslemeyi analiz ederken, sadece süsün geometrik yapısı ile değil aynı zamanda kullanılan alan, zaman ve insanlar için oluşan

etkisini de anlamayı hedeflemiştir. Aslında yüzyıllardır devam eden bu tartışmayı bir de günümüz Kuzey Kıbrıs koşullarında, özellikle turizm yapıları üzerinden yapıp, süslemeyi bu mekanlar üzerinden yeniden okumanın hem günümüz hem de gelecek nesil tasarımcıları için önemli bir kaynak olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın temel hedefi, adada bulunan beş yıldızlı çağdaş otellerin özellikle giriş-lobi ve resepsiyon alanlarındaki tasarımını analiz ederek, mekanlardaki kullanılan süslemelere ve bu süslemelerin oluşturdukları kavramsal anlatıyı ve bunların geçmiş, bugün ve geleceğe yönelik temsilcilik yaklaşımlarını anlamaktır.

Nicel araştırma yönteminin uygulandığı bu çalışma, süslemenin günümüz teorik bağlamında yorumlanmasını ve mekân ile süsleme arasındaki ilişkilerin belirlenmesini ele almaktadır. Bu bağlamda temel olarak teorik araştırma ve örnek alan çalışması kapsamında yapılmıştır.

Çalışmanın ana çatkısı üç temel aşama üzerinden gerçekleştirilmiştir:

'Anlatılarla Teorik Bir Temel Oluşturmak'

'Süslemenin Alan Çalışmasında Değerlendirilmesi'

'Tüm Veriler Kapsamında Bulundurularda Tartışma'

Çalışmanın ilk aşaması, çağdaş mimaride süslemeyi anlamak ve yorumlamak için akademik literatürdeki gerekli tüm kaynakların araştırılıp okunmasıydı. Literatür taraması daha sonra 'Kavramsal Çerçeve' çalışması için gerekli olan bilgilere referans desteği sağlamıştır. Süslemenin modern dönemde geçirdiği teorik ve kavramsal değişimlerin literatür üzerinden incelenerek anlaşılabilmesi, süslemenin fiziksel yapısının ve anlamsal misyonunun belirlenmesine katkı sağlamıştır.

Çalışma kapsamında süslemedeki kavramsal çeşitlilik ele alınırken, kullanılan kavramlardaki unsurlar görsel ve yazılı literatür bilgilerinin genelleştirilmesine dayalı olarak oluşturulmuştur. Bu sürecin yanı sıra çalışmanın en önemli kısımlarından biri de süsleme üzerine yapılan çalışmalardan hazırlanan kodlama yöntemi olduğu görülmektedir.

Literatür çalışmasında kaynak referanslar seçilirken, süslemeyi farklı yönleriyle anlamsal bağlamda açıklayan ve çalışma anlatımını gösterme felsefesini içeren çalışmalar seçilmiştir. Anlatılarda yazılan süslemelerle ilgili kullanılan tüm tanım, benzetme, örnek, açıklama ve metaforlar kelime ve kodlara dönüştürülmüştür. Bu kelimeler anlamsal benzerliklerine göre kümelenmiş ve bunun sonucunda bir kodlama tablosu oluşturulmuştur. Bu yöntem kullanılarak konuyla ilgili yapılan yüzlerce yorumun ortak noktaları belirlenebilir ve soyut kavramlar daha net ifade edilebilmeye niyet edilmiştir.

Kodlama çalışması on dokuzuncu yüzyıldan başlayarak yirmi birinci yüzyılın bu aşamasına kadar zaman bazında tabloya aktarılmıştır. Bu şema daha sonra sonraki aşamalarda gerçekleşen vaka çalışması ve tartışma süreçleri için hayati bir temel oluşturmuştur. Süsleme, otel kullanıcılarına anlatılmak istenen mekansal hikayenin önemli bir unsuru olduğundan bu mekanları analiz etmek çalışmaya en önemli girdileri sağlamıştır. Bu nedenle ada çapındaki aktif çalışan beş yıldızlı oteller üzerinden çalışma çoğunlukla gözlemsel ve fotoğrafik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Gözlemler sırasında mekânlarda süsleme görevi gören tüm unsurlar analiz edilmiş, doğrudan veya dolaylı olarak süslenen yüzeyler, süsleme yöntemleri, kullanılan iki veya

üç boyutlu şekiller, dekore edilen elemanların kendi aralarında ve mekanla olan ilişkileri, kullanılan malzemeler, renkler, süsleme tarzları, kavramlar gibi pek çok detay tespit edilerek belgelenmiştir.

İlk aşamada teorik çalışmadan elde edilen bilgi ve kriterler mekânsal analizde yol gösterici olmuştur. Ortaya çıkan tüm veriler bir tabloya aktarılarak tek bir formatta toplanmış, oteller konsept ve kavramsal unsur bilgileri ile görseller eklenerek listelenmiş, resimler, 'resmin bütününe bakma mantığı' ile süslemeyi daha geniş bir perspektiften yorumlayabilmemizi sağladı ve eserin üçüncü aşamasına geçmeye hazırlanmıştır. Bu aşamayı gerçekleştirirken temel prensip, birinci ve ikinci aşamada elde edilen sonuçların tek bir havuzda toplanıp yorumlanmasıydı. Özellikle kodlama yöntemleriyle elde edilen kelimeler günümüz uygulamalarında verilerle birleştirilerek kavramsal bir sonuca ulaşılmıştır.

Şekil 1: Chamada Prestige Hotel, Çatalköy (solda) (URL 1) ve Savoy Hotel, Girne (sağda) (URL 2)

Anahtar Kelimeler: Süsleme, Temsiliyet, Otel, İç Tasarım, Kuzey Kıbrıs

Kaynakça

1. Vitruvius, (1993) Mimarlık Üzerine On Kitap, Çev. Dr. Suna Güven, Dil Ed. Bülent Artamlı, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, ISBN 975-7722-03-0.
2. URL 1: <https://www.chamadahotels.com/>
3. URL 2: <https://savoy.com.tr/>

KONUT DAİRE İÇ MEKANLARINI DOĞA İLE YENİDEN BİRLEŞTİRME (BÜTÜNLEŞTİRME): GAZİ MAĞUSA'DA REFAHI TEŞVİK ETMEK İÇİN BİYOFİLİK TASARIM

Cemre TÜRKÖĞLU
Doç. Dr. Afet ÇELİKER COŞKUN

Özet

Gün geçtikçe nüfus artışı yaşanan ve çok kültürlü dünyamızda, göç ve kalabalık şehir yaşamının yaygın olduğu bir dönemde, doğadan kopma, refah için ciddi bir zorluk teşkil etmektedir. Bu zorluk sadece kentlere yeni gelenleri değil, uzun süreli yerlileri de etkilemektedir. İnsanlarla, fiziksel ve duygusal bağlantısı olan doğa, hayatlarımızı geliştirebilecek hayati bir unsurdur. Ancak çağdaş kentsel yaşam, bireyleri doğal çevrelerden uzaklaştırarak yaşam kalitelerini etkilemektedir. Kıbrıs, Akdeniz'de yer alan bir adadır ve uzun yıllar boyunca birçok farklı kültüre ev sahipliği yapmıştır. Kendine özgü iklimi, kültürü ve sosyolojik yapısıyla gelişmeye devam etmiş ve göç alıp vermiştir. Ancak, mimari açıdan apartman yaşamını ve apartman tipolojisini benimsemekte zorluk yaşayan yerel bir kültür oluşmuş ve sadece ekonomik olarak düşünülen apartman binaları, doğal ve kültürel öğelerden yoksun olarak bu önyargıyı kötüleştirmiş ve ailelere ciddi olumsuz etkiler yapmıştır. Kıbrıs Adası, özellikle GaziMağusa'da, nüfusun ciddi bir artış gördüğü hızla gelişen bir bölgedir. Aynı zamanda kapalı Maraş (Varoşha)'nın açılmasıyla bölgenin turistik açıdan önemi her geçen gün artmaktadır. Bir öğrenci şehri olmasına rağmen, bölgedeki yüksek konut maliyetleri, aileleri konut dairelerine yönlendirmiştir. GaziMağusa'daki mevcut 'inşaat patlaması' göz önüne alındığında, nüfusun artışı insanların yaşamları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ayrıca, yeni dairelerdeki konfor eksikliği nedeniyle yaşam kalitesi azalmaktadır. Yaşam kalitesi, Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre "sadece hastalık ve sakatlığın yokluğu değil, tam anlamıyla bedensel, zihinsel ve sosyal refahın bir durumu" şeklindedir (WHO, 1946). Doğayla bağlantının reddi ve çoğunlukla küçük dairelerde bulunmak, insanların stres ve kaygı yaşamasına neden olmaktadır. İlk kez Erich Fromm tarafından ortaya atılan "Biyofilia," insanların doğal dünya ve canlı organizmalarla olan doğal bir bağ kurma, sevgi ve ilgi gösterme eğilimi olarak tanımlanan bir terimdir. Biyofili, insanların doğa ve canlılarla etkileşim kurma arzusu, iç huzur bulma isteği ve doğal çevreye karşı bir çekim gücü ifade eder (Kellert, 2012). Biyofilik tasarım, Wilson, Kellert, ve Kaplan gibi öncüler tarafından desteklenen daha iyi bir refah için doğayı mimariyle birleştirmek üzerine kurulu tasarım ilkeleridir. Bu çalışma, 'Biyofilik tasarım ile ailelerin dairelerdeki yaşam kalitesini ve refahını artırmak için tasarımcılar nasıl daha iyi iç mekanlar oluşturabilir?' Sorusuna cevap aramaktadır. Kıbrıs'taki modern konut iç mekanlarının yaşam kalitesini artırmak amacıyla terapi ve doğa ile ilişkilendirmek için Biyofilik tasarım öğelerini nasıl kullanılacağına dair bir arşiv oluşturur ve öneri listesi sunar. Kellert'e göre, insan zihninin ve bedeninin gelişimi için evrimsel bağlam, öncelikle ışık, ses, koku, rüzgâr, hava

durumu, su, flora, hayvanlar ve peyzaj gibi önemli çevresel unsurlar tarafından hâkim olan bir duysal deneyimdi (Kellert ve diğ., 2008). Tamamlanmış tezde, ilk olarak, bu çalışmanın anahtar kelimeleri üzerine bir literatür taraması yapılmış ve çeşitli ülkeler ve coğrafyalarda bulunan yedi başarılı biyofilik tasarım örnekleri gözden geçirilmiştir (Şekil 1). Daha sonra, GaziMağusa'da bulunan 7 farklı daireden 70 kişi (yerli veya göçmen) ile bir anket ve 20 kişiyle yapılandırılmış mülakatlar aracılığıyla bir çalışma yapılmıştır. Katılımcı verileri 18 yaşın üzerinden ve ırk veya etnik köken fark etmeksizin herhangi bir cinsiyetten toplanmıştır. Çalışma, GaziMağusa'nın en tanınmış ve büyük şirketleri sayılan 6 şirketin (Akol, Döveç, Erbatu, Noyanlar, Northernland ve Uzun) birer projesi ve Deniz Yıldızı Apartmanları'nda (Vakıfa ait yapı)(Şekil 2) yapılmıştır. Fakat bu çalışmada, dört proje üzerine yoğunlaşılacaktır. Bu projeler, Deniz Yıldızı Apartmanları (önemli lokasyon ve tarihi değer), Erbatu Real Trust Apartmanı (doğayla en az ilişkide olan proje), Alasya Park (verilerde en fazla memnuniyet ölçülen proje) ve Park View Tower (pozitif ve negatif doğa ilişkisi) olarak belirli şartlardan dolayı seçilmiştir. Her proje için on kişiden anket yoluyla veri alınmıştır. Çalışmanın metodolojisi, Kuzey Kıbrıs'ta tarihsel ve ekonomik olarak önemli bir liman şehri olan GaziMağusa'da bulunan belirli sınırlamalar ile seçilmiş (en azından beş katlı olmak, deniz veya havuz manzarası, geniş balkon, doğal malzeme kullanımı, tarihi değer, lokasyon) apartmanlarda yapılan röportajlar ve anketler yoluyla, seçilen vaka çalışmalarını nitel ve nicel olarak incelemek ve verilen uluslararası örneklerin ışığında beş duyu organıyla olan etkileşimlerini ve doğa ile ilgili kişisel görüş ve beğenileri hakkındaki verileri tabloda göstermektir. Bu veriler ve analizler insan yaşamını ve refahını artırıcı ilkeleri ortaya çıkartmaktadır. Bu araştırmanın önemi, tasarımda doğal özelliklerin önemini vurgulamak ve gelecekteki araştırmalar için sağlam bir kaynak sağlamaktır. Aynı zamanda tasarımcının farklı insanlar üzerinde doğal faktörlerin önemli uyarıcı etkisini anlamasına yardımcı olabilecek yaklaşımlar ortaya çıkarmak, insan ve daire iç atmosferi arasındaki bağlantıyı anlamak için kullanıcı görüşlerini analiz etmek, iç mekân tasarımı konusundaki bu konuya yönelik tasarım stratejilerinin gelişimini etkileyeceği düşünülmektedir. Bu araştırma, GaziMağusa şehrinin gelecekteki projelerinde yaşam standartlarını iyileştirmek için doğal öğelerin nasıl kullanılacağına dair daha fazla yönü ele almak amacıyla daha fazla gözlem ve analiz gerektiğini göstermektedir. Bulgular, katılımcıların tasarıma entegre edilmiş doğal öğelerle daha iyi hissettiklerini ve yaşam kalitelerini azaltabilecek doğanın olumsuz etkilerinden kaçınarak doğanın olumlu etkilerini aradıklarını göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, tasarıma daha fazla doğal unsurun entegre edilmesine ve bunların başarıyla uygulanabilmesi için daha fazla gözlem ve analiz yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Bu şekilde, kullanıcıların yaşam kalitesini ve refahını artırmak ve zenginleştirmek mümkündür.

Şekil 1. The Grid, Limasol (URL 1)

Şekil 2. Deniz Yıldızı Apartmanı (laguna), Mağusa, Kuzey Kıbrıs (URL 2)

Anahtar Kelimeler: İç Mimari, Refah, Biyofilik Tasarım, Konut Daireler, Yaşam Kalitesi

Kaynakça

1. Kellert, S. (2012). Birthright: People and Nature in the Modern World. New Haven: Yale University Press.
2. Kellert, S., Heerwagen, J., Mador, M. (2008): Biophilic Design: the Theory, Science and Practice of Bringing Buildings to Life, John Wiley & Sons, Hoboken https://www.researchgate.net/profile/Stephen-Kellert-2/publication/284608721_Dimensions_elements_and_attributes_of_biophilic_design/links/56619d7b08ae15e7462c5712/Dimensions-elements-and-attributes-of-biophilic-design.pdf
3. World Health Organization (WHO) (1986). First International Conference on Health Promotion, Ottawa, 21 November 1986. World Health Organization. <https://www.who.int/>

teams/health-promotion/enhanced-wellbeing/first-global-conference

4. URL 1: The Grid, Limassol | draftworks*. (n.d.). The Grid, Limassol | Draftworks*. Retrieved July 1, 2022, from http://draftworks.eu/ch/archives/2355#.YlIF_OhByUI
5. URL 2: Mağusa Deniz Yıldızı Apartmanları İçin Tahliye Kararı! (2021, December 7). Mağusa Haber Ajansı. Retrieved July 12, 2022, from, <https://www.mhahaber.com/magusa-deniz-yildizi-apartmanlari-icin-tahliye-karari>

4

4. Oturum

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

İstanbul Tarihi Yarımada Bölgesindeki 19.Yüzyıl Hanlarını Koruma ve Yeniden İşlevlendirmeye Yönelik Yaklaşım Önerileri

Ozan YILMAZ, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜN

Tüketim Toplumunda Tarihsel Anlatıların Mekânsal Temsilleri: Anma Müzeleri

Cansu AKYOL

Sergileme Mekânı Olarak Yeniden İşlevlendirilen Tarihi Yapılarda Renk Kullanımı

Ebru BAŞAR, Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY

Duyusal Uyarılar Kullanarak Sergileme Tasarımı Kalitesinin Arttırılması: Expo 2020 Dubai Pavilyonlarının İç Mekânları

Melis YILDIRIM, Prof. Dr. Gülnur BALLICE

Fuar Standlarında Miselyum Tabanlı Sürdürülebilir Çözümler – Bir Yaşam Döngüsü (LCA) Değerlendirmesi Yaklaşımı

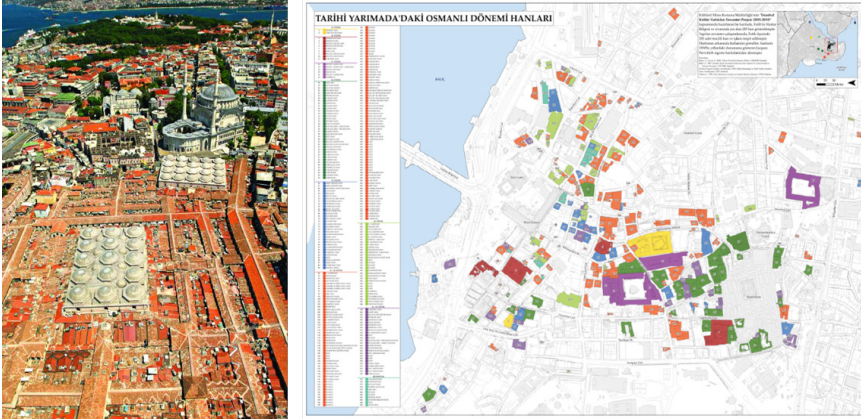
Müge ÖZKAN, Doç. Dr. Orkan Zeynel GÜZELCI

İSTANBUL TARİHİ YARIMADA BÖLGESİNDEKİ 19.YÜZYIL HANLARINI KORUMA VE YENİDEN İŞLEVLENDİRMEYE YÖNELİK YAKLAŞIM ÖNERİLERİ

Ozan YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GÜN

Özet

Tarihi yapılar, geçmiş dönemlerin kültürel, sosyal ve ekonomik yapısını yansıtan büyük birikimin ifadesidir (Altınoluk, 1998; Koçan, 2011). Bu yapılar, geçmişteki yaşam tarzlarını, estetik tercihleri, teknolojik düzeyi ve toplumsal organizasyonu yansıtarak zaman içindeki evrimi göstermektedir. Yeniden kullanım yöntemi, binalara ikinci bir hayat verilmesini sağlayarak, yaşamaya devam etmelerini sağlamaktadır (Bullen, 2007; Langston vd., 2008); Bullen ve Love, 2010, 2011'a, b, c; Conejos ve diğerleri, 2013; Wilkinson, 2012; Yung ve Chan, 2012).

Şekil 1. Kapalı Çarşı Bölgesi Havadan Görünüşü (solda) (URL 1) ve Tarihi Yarımada Osmanlı Dönemi Hanları Haritası (sağda) (URL 2)

İstanbul'un Eminönü, Beyazıt ve Mahmutpaşa ilçeleriyle çevrili tarihi yarımada'nın bölgesi, deniz ve kara yoluyla ticaretin yapıldığı bir ticaret alanıydı ve günümüze kadar ticaret merkezi olmayı sürdürmüştür (Müller-Wiener, W. 1998). Tarihi Yarımada'da Osmanlı döneminden kalma hanların büyük çoğunluğu Kapalıçarşı (Şekil 1) çevresinde toplanmış durumdadır. Bugün Hanlar Bölgesi (Şekil 2) olarak bilinen bu bölge, limandan güneye doğru Kapalıçarşı'ya kadar uzanıyor ve 50 hektarlık (500.000 m²) bir alanı kaplamaktadır (Benli, 2007). Osmanlı döneminde 15. yüzyıldan 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar bölgede inşa edilen hanlar 2015-2019 yılları arasında yapılan İstanbul Kültür Varlıkları Envanteri Çalışması'na göre 285 adettir. Bu bölgedeki hanlar son yüzyılda şehrin merkezi olma özelliğini kaybetmiş hem fiziki hem de sosyal açıdan yıpranmıştır.

Hanlar Bölgesi'nde sosyokültürel değişim gibi birçok olumsuz etki sonucunda yapısal ve fiziksel bozulmalar meydana gelmiştir (Benli, 2007). Yeniden kullanım kültürel mirası koruma metodu olarak ortaya çıkmaktadır. Pek çok mimar, koruma uygulamalarında yeniden kullanımın önemine dikkat çekmiştir. Sürekli belirsiz ve riskli bir gelecek karşısında kültürel miras yapılarının korunması, mimari, ekonomik, sosyal, politik ve manevi trend haline gelmiştir. Korumanın amacı geleceği zenginleştirmek için kültürel mirasın doğru şekilde korunmasını sağlamaktır. Ancak bilinmelidir ki hiç müdahale edilmemiş (Şekil 2) tarihi yapılar nasıl ki bir ulusun tarihi miras kaybiysa yanlış müdahale edilmiş olan (Şekil 2) tarihi yapılar da yine bir ulusun tarihi bilinç kaybı demektir. "Bir binayı korumanın en iyi yolu, ona bir kullanım alanı bulmak ve daha sonra bu kullanımın ihtiyaçlarını, binada daha fazla değişiklik yapılmasına gerek bırakılmayacak kadar iyi karşılamaktır." Venedik Tüzüğü şöyle belirtmektedir: "Anıtların korunması, her zaman bunların toplumsal açıdan yararlı bir amaç için kullanılmasıyla kolaylaştırılır" (ICOMOS, 1964).

Şekil 2. 1 Günümüzde yanlış müdahaleler ve kullanımlar nedeniyle fiziksel ve işlevsel açıdan zarar görmüş hanlardan biri, Balkapanı Han (solda) (URL 3) ve Bakımsızlık ve ilgisizlik nedeniyle cephesi zarar görmüş hanlardan biri, Giritli Mustafa Paşa Hanı (sağda) (Kişisel arşiv, 2023)

Yeniden kullanım, bölgenin ve kullanıcıların ihtiyaçlarını değerlendirerek mevcut yapılara "yeni bir hayat" kazandırmanın yanında, ayrıca ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, kültürel ve tarihi devamlılığın sağlanması açısından da avantajlar sağlamaktadır. Yeniden kullanım, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğin yanı sıra nesiller arası ve kültürlerarası bağlantıların kurulmasına da olanak sağlayan çok önemli ve stratejik bir uygulamadır (Hakyemez ve Gönül, 2014). Yeniden kullanım için önem teşkil eden Elbphilharmonie Opera Binası ve Castelvecchio Müzesi örnek olarak gösterilebilir (Şekil 3).

Batılılaşma, hanların mimarisinde ve işlevinde önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir: "Klasik Osmanlı ticaret hanlarından (Şekil 4) büro hanlarına geçiş" olarak nitelendirilen bu dönüşüm sürecinde, 19. yüzyılın ilk yarısında klasik Osmanlı hanlarının yapımına halen devam ediliyordu; "Geçiş hanları" (Şekil 8) olarak gruplandırılan binaların büyük çoğunluğu 19. yüzyılın ortalarında inşa edilmiş olsa da 19. yüzyılın sonlarına doğru inşa edilen örnekler de bulunmaktadır (Gülenaz, 1988).

Tarihi bir yer mükemmel bir işleve sahip olmalı, yeniden kullanım yalnızca yapılan müdahale o yerin kültürel önemi üzerinde en az etkiye sahip olduğu durumlarda kabul

Şekil 3. Elbphilharmonie, Almanya (solda) (URL 4) ve Castelvecchio Müzesi Dış Görünüm (sağda) (URL 5)

Şekil 4. Dördüncü Vakıf Han (solda) (URL 6) ve Büyük Yıldız Han (sağda)

edilebilir ve öne çıkarılmak istenen yapıda en az değişikliği içermelidir. Yeniden kullanım projelerinin geliştirilmesinde yol gösterici prensip şüphesiz yerel sorunların yerel çözümlere ihtiyaç duyması olmalıdır. Çalışma için seçilen Büyük Yıldız Han, Yarım Han, Giritli Mustafa Paşa Hanı ve Caferiye Hanı genel görüntüleri ve yine bu hanların detay resimleri gösterilmiştir (Şekil 5 ve Şekil 6).

Yaklaşım önerileri, yeniden kullanım sürecinin önemli bir unsurudur, çünkü insanların binadaki yeni bir yaşamın hikayesine nasıl yeni bir bölüm eklediğini anlamalarına yardımcı olarak geçmişten günümüze bir süreklilik hissi verir. Yaklaşım önerileri sonucunda varılan yorumlama, önemli bir yapıyı koruyarak bir yerin geçmişiyle olan önemli bağları koruyabilir ve aynı zamanda mevcut ve gelecek nesillere yaşadıkları veya çalıştıkları yerin tarihsel perspektifini tanımaları için bir kaynak sağlayabilir.

Büyük Yıldız Han

Büyük Yıldız Han'ın yapım tarihi 1817 olarak kayıtlara geçiyor. İlk yapıldığında klasik bir Osmanlı hanımı andırıyor. Yıllar içinde pek çok onarım geçirmiş ve günümüzde daha çok Batı mimarisini anımsatan bir mekana dönüşmüştür.

Yarım Han

Yapının 1889-1890 yılları arasında inşa edildiği sonucuna varılmıştır. Geçiş hanı olma özelliği taşımaktadır.

Giritli Mustafa Paşa Hanı

Giritli Mustafa Paşa Hanı, tarihi 19. yüzyılda 1968 öncesine kadar uzanan hanım bazı kaynaklarda ve tabelasında Mustafa Paşa Hanı olarak geçmektedir. Ticari ve ofis hanı özelliklerini bir araya getirdiği için geçiş hanı olarak tanımlanmaktadır.

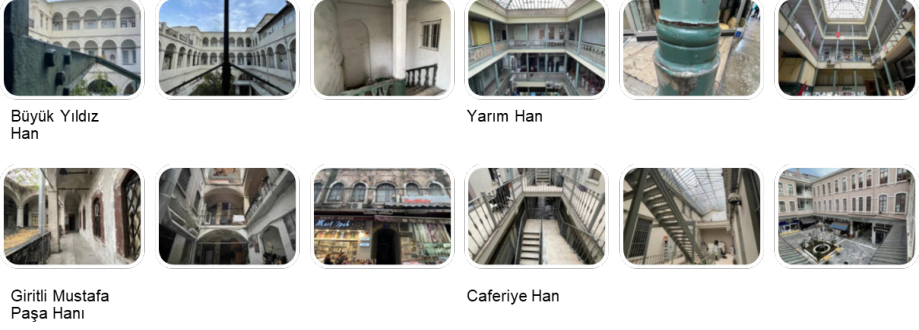

Caferiye Han

Caferiye Han, 19. yüzyıldan kalma bir yapı olup 1888 yılında inşa edilmiştir. Tek anıtlı olan han, geçiş hanı olarak nitelendirilmektedir.

Şekil 5. Çalışma ile ilgili seçilen örnek hanlar

Şekil 6. Çalışma ile ilgili seçilen örnek hanlardan detay fotoğraflar

Çalışmada yer alan dört hanın lidar taramaları Şekil 7'de ve bu hanlara örnek müdahaleler Şekil 8'de yer almaktadır.

Şekil 7. Çalışma ile ilgili seçilen örnek hanlardan LIDAR taramaları

Şekil 8. Şekil 12 Çalışma ile ilgili seçilen örnek hanlarda önerilen müdahaleler

Bu çalışma, İstanbul Tarihi Yarımada Bölgesi'ndeki 19.yüzyıl hanlarının yeniden kullanımına ilişkin karar verme sürecinde, yaklaşımları inceleyerek önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır.

Hanlar Bölgesi'ndeki hanların bu yaklaşım önerileri ve yorumlarla çağdaş mimari kurgularla düzenlenmesi ve toplumsal katılımı da göz önünde bulundurarak sanat ve kültürü, ihtiyaçlar ve ekonomiyi, şehir hayatını destekleyen sürdürülebilir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu çerçeveye atılacak adımlar hanların sürdürülebilir bir şekilde gelecek nesillere aktarılmasını ve bir miras olarak korunmasını da sağlayacaktır.

İstanbul Tarihi Yarımada Bölgesi'ndeki 19. yüzyıl hanlarının yeniden kullanımına ilişkin karar verme süreci karmaşık bir konudur ve çeşitli faktörleri içerir. Çalışmanın devamındaki süreçte, tarihi ve kültürel değerleri belirleme, toplumsal katılımı ve konu ile ilgili uzmanların fikirlerini değerlendirme, finansal modeller ve yatırım kaynaklarını tespit etme, yerel ve ulusal mevzuatı inceleyerek sınırları tayin etme yöntemlerini kullanarak bölge hanlarına yapılacak müdahale kararları için sürdürülebilir kullanım modelleri oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu yöntemlerle incelenmesi ve üzerine düşünme, İstanbul Tarihi Yarımada Bölgesi'ndeki 19. yüzyıl hanlarının yeniden kullanımına ilişkin etkili kararlar almamıza yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeniden kullanım, Koruma, Osmanlı Hanları, Geçiş Hanları, Tarihi Yarımada, Hanlar Bölgesi

Kaynakça

1. Altınoluk, Ü. (1998). Binaların yeniden kullanımı. İstanbul: YEM Yayınları.
2. Benian, E., Mısırlı, A. (2022). Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: Edirne II. Bayezid Külliyesi Tıp Medresesi Örneği. Mimarlık ve Yaşam Dergisi 7(1), sayfa; 95-122).
3. Benli, G. (2007). İstanbul Tarihi Yarımada'da Bulunan Han Yapıları ve Avlulu Hanların Korunması Sorunu.
4. Boyacıoğlu, D. (2010). Arap Hanı ve Yapının 19-19. Yüzyıl İstanbul Hanları İçindeki Yeri. Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi Cilt 15 Sayı 2.
5. Bullen, P. A. (2007). Adaptive Reuse and Sustainability of Commercial Buildings, Article Publication.
6. Bullen, P. A. ve Love, P. E. D. (2011). "Miras binaların uyarlanabilir yeniden kullanımı", Yapısal Araştırma, Cilt 29 No. 5.
7. Conehos, S. (2013). Kentsel sürdürülebilirlik için gelecekteki bina uyarlanabilir yeniden kullanım tasarım kriterlerinin optimizasyonu, Tasarım Araştırma Dergisi Cilt 11, No. 3.
8. Çay, A. M. (2009). Türklerin Müslüman Oluşu ve İlk Müslüman Türk Devletleri Gazneliler. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi.
9. Dyson, K., Matthews, J. & Love, P. E. D. (2015) Critical Success Factors of Adapting Heritage Buildings: An Exploratory Study. The Current Issue And Full Text Archive Of This Journal Is

- Available on Emerald Insight at.
10. Gülenaz, N. (1998). İstanbul'daki 19. Yüzyıl ve Sonrası Osmanlı Ticaret Han ve Pasajlarının Stil ve Fonksiyon Bakımından İncelenmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
  11. Hakyemez, B., ve Gönül, B. (2014). Eminönü Hanlarının Yeniden İşlevlendirilmesi Kapsamında Değerlendirilmesi: IV. Vakıfhan. Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi Sayı 7(2) sayfa 101-129.
  12. Langston C. A. (2008). Binaların uyarlanabilir yeniden kullanımının sürdürülebilirlik etkileri, Çin İnşaat Yönetimi Araştırma Enstitüsü (CRIOCM) Uluslararası Sempozyumu.
  13. Müller-Wiener, W. (1998). Bizans'tan Osmanlı'ya İstanbul Limanları, Yapı Kredi Yayını.
  14. Müller-Wiener, W. (1998). İstanbul'un Tarihsel Topografyası, Yapı Kredi Yayını.
  15. Öztekin, S. (2020). İstanbul Hanlar Bölgesi'nde Yer Alan Yarım Han'ın Restorasyon Projesinin Tarihi Belgelere Dayanarak Hazırlanması. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 3/2 sayfa 241-288.
  16. Sökmen, Ş. (2012). Tarihi Yarımada'daki Hanların Mimari Açısından Geçirdikleri Evreler ve Günümüzdeki İşlevleri. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Programı Yüksek Lisans Tezi.
  17. Yaşar, A. (2023). 19. Yüzyıl Ortalarında İstanbul'da Hanlar: Mekansal Bir Analiz. Osmanlı Araştırmaları, The Journal of Ottoman Studies, LXI, pg 151-215.
  18. Wilkinson, C. (2012). Social-Ecological Resilience: Insights and Issues for Planning Theory. Planning Theory, 11, 148-169.
  19. ICOMOS (1999). Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü. (http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0300983001536913522.pdf) Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2024
  20. URL 1: istanbultarihi.ist
  21. URL 2: İstanbul Kültür Varlıkları Envanteri Çalışması 2015-2019
  22. URL 3: Atlas Dergisi 2020
  23. URL 4: <https://www.arkitektuel.com/elbphilharmonie-hamburg/>
  24. URL 5: archiobjects.org
  25. URL 6: İstanbul Büyükşehir Belediyesi

kültür endüstrileri de kitle iletişim araçlarının gelişimi ile yayılmakta, bireylerin yaşamına ve kültürüne dair ne varsa metalaştırarak tüketimin hizmetine sunmaktadır (Graf & Güney, 2022).

- Bireylerin, geçmişte yaşanan olayları yeniden yaşamak veya olayın mağdurları ile aynı duyguları paylaşabilmek gibi amaçlarla gerçekleştirdikleri, temel motivasyonu ölüm ve acı olan ziyaretleri, Foley ve Lennon (1996) 'karanlık turizm' olarak nitelendirir.

TÜKETİM TOPLUMUNDA TARİHSEL ANLATILARIN MEKANSAL TEMSİLLERİ: ANMA MÜZELERİ

Cansu AKYOL

Özet

Evrensel ya da yerel düzeyde kalıcı maddi ve/veya manevi etki bırakan çeşitli tarihsel vakalar, evrensel ya da yerel bellekte ve toplumsal hafızada bazı izler bırakır. Kimi zaman ise, söz konusu vakalar unutulmaması için çeşitli araçlar aracılığıyla özellikle de 'yerinde' anımsatılır. Hatırlama ve unutmaya olgularına işaret eden bellek kavramı, kolektif anlamda toplumları oluşturan bireylerin anılarıyla şekillenerek sosyal olarak inşa edilmektedir (Halbwachs, 1992). Bu bağlamda, bireylerin mensubu olduğu toplulukla olan ilişkisi ve bu ilişkinin ortaya çıkardığı anlayış, ortak değerler bütünü ile oluşan bir hatırlama biçimidir. Sahip olduğu soyut ve somut değerler ile geçmişle geleceği birbirine bağlayan bir araç olarak mekan, kolektif belleğin oluşturulması ve aktarılmasında bir araç olarak ön plana çıkmaktadır. Pierre Nora (1984/2022) Hafıza Mekanları adlı çalışmasında, belleğin sürekliliği için mekânın önemi üzerinde dururken, hafızanın, savaş alanları, mezarlıklar, ibadethaneler ve hapishaneler gibi fiziksel mekanlarla eklemlendiğini belirtir. Travmatik bir olayın etkisinde kalarak maddi ve manevi olarak yaralanan toplumların yaşadıkları yok sayıldıkça, travmaya yol açan unsurlar normalleştirildikçe ve ortadan kalkmadıkça travma nesilden nesile aktarılmaktadır (Düzel, 2012). Anımsatma gücüne sahip bu mekanlar barındırdıkları hakikat ve tarihsel izler ile geçmişte verilen mücadeleler süresince yaşanmış acı deneyimleri günümüze aktararak kabul edilmeyen ve unutulmaya çalışılan hafızanın hatırlatılması konusunda eğitici birer platforma dönüşmekte, toplumsal hafızanın diri tutulmasına katkıda bulunur.

Tarihsel ve kültürel sürekliliği sağlamak amacıyla teşkil edilen hafıza mekanlarının korunmasının yanı sıra sembolik mekanların yeni toplumsal anlamlar üretme potansiyeli düşünüldüğünde geçmişin mekandaki temsili önem kazanır. Bu bakımdan, geçmiş ve bugünün anlatılarının taşıyıcılığını üstlenen müzeler, kolektif hafızanın şekillendirilmesinde ve geçmişe ilişkin belirli inanç ve anlayışların yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Assmann, 1995). Müzeler, kültürel ve tarihsel anlatıları somutlaştırırken nesnel bilgi sunduğundan bir müzeyi kontrol etmek aynı zamanda bir topluluğun değerlerini ve gerçeklerini kontrol etmek anlamına gelmektedir (Duncan, 1995). Küreselleşme ile değişen paradigmlar doğrultusunda müzeler daha yaratıcı ve karmaşık yapılar haline gelmiş, nesne sergilemeye odaklı geleneksel müzecilik pratiği yerine ziyaretçi odaklı ve katılımcı bir anlayış benimsenmeye başlamıştır. Müzenin kamusal alana, bir toplumun tüm farklı kesimleri için inşa edilmiş bir alana dönüşmesi, toplumun arzuladığı değişime tekabül etmektedir. Kolektif bir kimlik inşa etmeye yönelik hafıza politikalarının bir adımı olarak müzeler tarihsel anlatı oluşturmanın yanında büyük

üzüntülere, ızdıraplara, mağduriyet ve psikolojik çöküntülere neden olan kitlesel olaylar karşısında bireylerin nasıl ve ne şekilde hissetmeleri gerektiğini de belirlemektedir. Bu yaklaşım, ziyaretçilerin pasif ziyaretçiler yerine aktif katılımcılara dönüşmesine yardımcı olurken, ortaya konulan mizansen, eleştirel düşünceyi harekete geçirerek kullanıcının travmatik olaylara yönelik tepkisini yönlendirmektedir. Nesnelere deneyime ve sanat yapıtlarından temsillere ve simülasyonlara olan bu geçiş, XX. yüzyılın sonlarında müzeleri popülerleştirmeyi başarmıştır.

Diğer yandan, kapitalist pazar büyüdükçe, kültür endüstrileri de kitle iletişim araçlarının gelişimi ile yayılmakta, bir sosyal kontrol aracı haline gelmekte, bireylerin yaşamına ve kültürüne dair ne varsa metalaştırarak tüketimin hizmetine sunmaktadır (Graf & Güney, 2022). Bu doğrultuda, terör, soykırım, kölelik, afet, savaş gibi ölüm, travmatik olayların yaşandığı 'gerçek' alanlar ile bunlarla ilişkilendirilen müzeler gibi 'sembolik' alanlar, yalnızca ekonomik değer yaratan tüketime ve sömürüye dayalı 'temsil' alanlarına dönüşmektedir. Bireylerin, geçmişte yaşanan olayları yeniden yaşamak veya olayın mağdurları ile aynı duyguları paylaşabilmek gibi amaçlarla gerçekleştirdikleri, temel motivasyonu ölüm ve acı olan bu ziyaretleri, Foley ve Lennon (1996) 'karanlık turizm' olarak nitelendirir. Tarihsel anlatıları kullanarak araçsal yarar sağlayacak şekilde üretilen bu mekanlar her geçen gün tüketime hizmet eden yeni işlevler edinirken, bu ticarileşme sürecini Walsh (1992) 'tarihin paketlenmesi' olarak tanımlamaktadır. Son yıllarda artan bu eğilim tarihsel mirasın pazarlama değeri haricinde anlam taşımayan bir ürüne dönüşmesi riskini beraberinde getirmektedir. Merak odağına acıyı dahil ederek karanlık olayları yeniden yaratmak için inşa etme fikri, karanlığın küreselleşmesinin ve karanlık turizmin cazibe merkezlerinin "Disneyleşmesi"nin tartışılmasına yol açmıştır (Robinson vd., 2011).

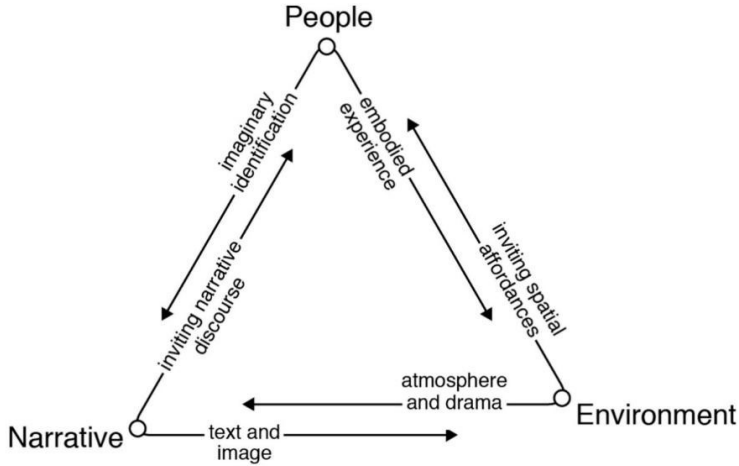
Karanlık turizme hizmet eden mekanların etkinliğini söylem, bellek ve hatırlama eylemi üzerinden irdelemek için, dikkate alınması gereken bir diğer unsur da anlatının geniş kitlelere, onların hafızalarında derin etkiler bırakacak şekilde ulaştırılmasıdır. Anlatıya dayalı bu tür mekanlarda ziyaretçi ve mekan arasındaki çift yönlü iletişim ve çok duyulu deneyime dayalı bir yöntemin izlenmesi, öğrenme sürecini kolaylaştırmaktadır (Şekil 1). Deneyim ekonomisine yönelik toplumsal değişimlere yanıt olarak, sahip olduğu iletişim gücünü daha etkin kılmak adına duyuşsal deneyime dayanan, kurgusal alanlara dönüşen anma müzeleri, yalnızca şiddet içeren ve çoğunlukla duyuşsal açıdan sömürücü görüntüler sergilemek yerine performatif nitelikleri ile empatiyi ve hatırlamayı teşvik eder hale gelmiştir. Tarihsel anlatıların sahnelendiği bu mekanlar geçmiş zaman mağdurları ile günümüz insanlarını buluşturmakta ve duyuş ve hisler mekansallaştırılarak nesillerarası duyuşudaşlık kurulmasını sağlamaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın amacı; anlatı teorisini anlamak, mekansal anlatı olgusunun anı müzeleri üzerinden okumalarını yapmak, etkin ve kalıcı öğrenmenin sağlanmasında deneyim odaklı tasarım yaklaşımlarının anlaşılmasına katkıda bulunmaktır. Çalışmanın ilk bölümünde bireylerin mekan ile etkileşimde bulunmasının hafızalarında nasıl yer edindiğini anlayabilmek için bellek kavramının barındırdığı anlamlar irdelenmiştir.

Travmanın temsil aracı olarak mekan ve tüketim toplumu etkisinde gelişen küresel miraslaştırma eğilimleri ile travmanın endüstrileşmesi tartışılmıştır. Bu bağlamda

değişen müze tanımı ve sergileme pratikleri ortaya konmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde mekanın hikaye anlatımı bağlamında kurgulanması ile kurulması amaçlanan mekan, hafıza ve deneyim ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde farklı coğrafyalarda yer alan farklı anlatılara sahip anı müzeleri odak noktası, bağlamla ilişki, mekan kurgusu, materyal seçimi, hitap ettiği duyular gibi mekansal nitelikleri bağlamında karşılaştırılmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen yöntem ile konum tabanlı sosyal medya uygulamaları üzerinden coğrafi konum etiketli görseller ile ziyaretçi yorumları değerlendirilerek mekansal niteliklerin etkinliğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, etkileyici atmosferlerin sahnelenmesi ve paylaşılması süreçlerinin bireysel ve kolektif hafızanın yaratılmasını hangi düzeyde desteklediği, incelenen anı müzelerinin toplum ve bireyler üzerindeki etki düzeyi saptanmak istenmektedir.

Sonuçların iç mekan atmosferinin hem estetik hem de psikolojik olarak tarihsel anlatıları genç nesle hangi yöntemlerle aktarabileceğini göstermesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte anıların ve bireysel deneyimlerin anı müzeleri üzerinden topluma nasıl aktarılmakta olduğunun değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Güncel literatür, anı müzeleri ile ilgili birçok çalışma sunar, ancak anı müzelerinin bireylerin kendi deneyimlerini aktardıkları sosyal medya platformları üzerinden incelendiği bir tez çalışması bulunmadığından bu çalışmanın bellek, mimarlık ve anı müzeleri kesişiminde yoğunlaşan mevcut çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen bilgiler doğrultusunda anı müzelerinin topluma kattığı değer açısından önemi vurgulanmaktadır.

Şekil 1. Üçlü ağ modelinde anlatı, çevre ve insanların birbirleriyle olan ilişkisi (Austin, 2020)

Anahtar Kelimeler: Kolektif Bellek, Toplumsal Travma, Hikaye Anlatımı, Anlatı Mekanları, Hafıza Mekanları, Mekan Deneyimi, Protez Hafıza, Karanlık Turizm

Kaynakça

1. Assman, J. (1995). Collective memory and cultural identity. *New German Critique*. 65, 125-133.
2. Austin, T. (2020). *Narrative environments and experience design: Space as a medium of communication*. Routledge.
3. Duncan, C. (1995). *Civilizing rituals: Inside public art museums*. Routledge.
4. Düzel, E. (Ed.). (2012). *Türkiye'de sürmekte olan toplumsal travma ile baş etmede ilk adımlar*. Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları.
5. Foley, M., & Lennon, J. (1996). Editorial: Heart of darkness. *International Journal of Heritage Studies*, 2(4), 195-197.
6. Graf, M., & Güney, A. (2022). *Kültür. Sanat. Yönetim*. Ketebe Yayınevi.
7. Halbwachs, M. (1992). *On collective memory*. University of Chicago.
8. Nora, P. (2022). *Hafıza mekanları*. (Çev. M. E. Özcan). Doğu Batı Yayınları. (Orijinal yayın tarihi, 1984).
9. Robinson, P., Heitmann, S., & Dieke, P. (Eds.). (2011). *Research themes for tourism*. CABI Publishing.
10. Walsh, K. (1992). *The representation of the past: Museums and heritage in the post-modern world*. Routledge.

SERGİLEME MEKANI OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN TARİHİ YAPILARDA RENK KULLANIMI

Rezzan Ebru BAŞAR
Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY

Özet

Dünya ile kurulan iletişimin, yaşanan ortama dair edinilen bilginin büyük çoğunluğu çevreyi kuşatmış olan renkler aracılığıyla sağlanır. Dolayısıyla renk, doğal veya yapılı çevreyi algılamamızda ve anlamamızda mutlak bir bilgi ve iletişim aracıdır (Mahnke, 1996). Rengin görülebilmesi duyuşsal bir deneyimdir ve belli koşullara ihtiyaç duyar. Bu koşullar: ışığın varlığı; gözün renk uyarısını kaydetmesi ve iletim yeteneği; iletilen uyarının algılama ve işleme yeteneği olarak sıralanabilir (Meerwein et al. 2007). Rengi görmek, yalnız fizyolojik değil; kişinin geçmiş deneyimleri, hatıraları, genetik hafızasını da içerisinde barındıran karmaşık bir süreçten oluşur. Dolayısıyla renk deneyimlenen bir olgudur denilebilir. Rengin insan üzerindeki etkisini sebepleri ile anlamak ve amaca uygun şekilde kullanabilmek, mimari çevrede renk kullanımı için de yardımcı veriler sunabilmektedir. Rengin öznel yapısı, yapılan araştırmalarda net bir model oluşturulmasını ve renk deneyimini sistematikleştirmeyi zorlaştırmaktadır. Mahnke (1996), rengi sistematize etmek üzere yaptığı çalışmasında renk deneyiminin kesin bir şekilde sınıflandırılmayacağını belirtmekle beraber birbirleriyle bağlantılı altı unsurdan oluşan 'renk deneyim piramidi'ni geliştirmiştir. Bu formülasyonda renk deneyimini oluşturan faktörler, etki ağırlıklarına göre sıralanmıştır. Piramidin tabanında, biyolojik reaksiyonlar yer almakta, bunu sırasıyla kolektif bilinçdışı, çağrışımlar, kültürel etkiler, moda veya trend gibi faktörler izlemekte ve piramit tüm bu unsurlar ile şekillenen bireysel tercihler ile sonlandırılmaktadır. Renkler, kullanıcının mekânsal deneyimine derinlik katarken, mekanları da şekillendirirler. Tasarım sürecine ilk aşamasından itibaren entegre edilmiş bir renk planlamasının, tasarımın temel mesajına katkıda bulunarak bütüncül bir sonuca ulaşmaya fayda sağlayacağı düşünülmelidir (Spillman, 1985; Smith, 2003). Rengi bir tasarım aracı olarak ele almak, olası etkilerini analiz etmek ve renk planlamasını sistematik şekilde geliştirmek konusunda pek çok çalışma bulunmaktadır. Spillman (1985)'in 'Renk Sıralama Sistemleri ve Mimari Renk Tasarımı' çalışması konuya dair öne çıkan çalışmalardan biridir. Çalışmasında mimari tasarımda rengin etkilerini üç başlıkta toplamıştır; insan davranışıyla uyumlu ve rahatsız edici etkileri ortadan kaldıracı psikolojik etkisi; içinde bulunduğu çevre ile uyumu açısından bağlamsal etkisi, mimarinin yapısına uygunluk açısından yapısal etkisi. Clive Edwards (2011) ise iç mekanda renk planlama modelini dört ana başlıkta toplamıştır. O'na göre renk, mekanın tipolojisi; mekanın kimliği; mekanın tarzı veya mimari dönemi; son olarak da kullanıcısı ile iletişim kurarak mekandaki yönlendirme eylemini gerçekleştiren unsurdur. Çalışma kapsamında ele alınacak örnek yapıların iç mekan renk planlama teknikleri, bu üç

modelin yol göstericiliği altında analiz edilecektir. Portillo (2007), tasarımcılar ve onların projeleri üzerinde yapmış olduğu araştırmalar sonucunda iç mekanda renk planlaması için rengin işlevinden yola çıkararak beş maddeden oluşan bir model geliştirmiştir. Bu modele göre renk, hacmi şekillendiren eleman; mekan anlamını oluşturan eleman; tercih elemanı (kişisel isteklere veya piyasa trendlerine göre şekillenebilen); taleplere ve isteklere yanıt verebilen; mevcut kaynaklara yanıt veren bir eleman olarak ele alınabilir

Renk etkisi, iç mekan tasarımımda sıklıkla ele alınan ve farklı yönleri ile incelenmiş bir konu olmakla birlikte, yeniden işlevlendirilen tarihi yapılardaki kullanımı ile ilgili çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Koruma disiplini çerçevesinden bakıldığında yeniden kullanım (uyarlama); sürekli bakım verislere hazırlık, sağlamlaştırma, bütünleme, sağlıklılaştırma (rehabilitasyon), temizleme, yeniden yapım (rekonstrüksiyon), ağdaş ek ve taşıma olarak sıralanan tarihi yapı koruma tekniklerinden biridir (Ahunbay,2019). Toplumsal gelişmelerden veya yaşam biçimlerinin değişmesinden dolayı işlevlerini kaybeden tarihi yapılar değişen koşullara uyum sağlayacak şekilde yeniden işlevlendirilmektedir. Tarihi miras yapılarının gelişen teknoloji sonucu atıl kaldığı ve yeni kamusal fonksiyonlar üstlenerek tekrar toplumun kullanımına açıldığı, yapılara atanan yeni işlevler doğrultusunda bir takım müdahalelerin zorunlu hale geldiği görülmektedir. Günümüzde sıklıkla görülen bu uygulama ile yeni müzeler, kütüphaneler ve kültür yapıları günlük hayata katılmaktadır. Miras yapıları bu yolla tarihsel önemini sürdürürken çevresine de sosyal, ekonomik, kültürel değer katmaya devam etmektedir. Aynı zamanda bu yolla, bireylerin tarihi dokuya karşı ilgilerinin artması ve çevrelerinde yer alan bu değerleri fark ederek bilinçlenmeleri mümkün olmaktadır (Ahunbay,2019).

Bu alışma kapsamında, yeniden işlevlendirilerek sergileme fonksiyonu yüklenmiş tarihi yapılarda, rengin bir tasarım aracı olarak kullanımı incelenecektir. Sergileme mekanları söz konusu olduğunda mekan kabuğunun sıklıkla nötr/doğal tonlar ile kullanılması alişagelmiş bir uygulamadır (şekil 1).

şekil 1. Alembik endüstriyel miras yapısı ve sergileme alanı olarak yeniden kullanımı (URL 1)

Gorton (2017)'a göre zaman ve kullanım pratikliği bu seçimin birincil nedeni olabilir. Yine benzer kaygılarla mevcut yapıdaki gelecek sergilere de kolay uyum sağlaması açısından renk kullanımı yerine nötr/doğal tonlar tercih edilebilmektedir. Diğer yandan sergileme mekanlarının atmosferi ve kullanıcı üzerindeki etkileri üzerine yapılan çalışmalar, renk kullanımının çarpıcı etkileri olduğunu göstermektedir (Şekil 2).

Şekil 2. DYO Resim Ödülleri Sergisi, Tophane-i Amire Kültür ve Sanat Merkezi, 2022 (URL 2)

Bonn ve diğ. (2007) tarihi miras yapılarının atmosferi üzerine yaptığı çalışmasında, iç mekan atmosferini üç başlıkta toplamıştır. Bunların ilki renk, aydınlatma ve ses gibi iç mekan etkenlerinden oluşan ambiyans; ikinci başlık sirkülasyon alanı, sergileme elemanlarının planlanması gibi unsurları içeren yerleşim planı ve tasarım, son olarak, görevliler ve hizmet koşullarını kapsayan sosyal etkenlerdir. Çalışma sonunda bu faktörlerin tümünün ziyaretçi algısı üzerinde kritik bir rol oynadığı ve farklı alt başlıklar için ağırlıklarının değişebileceği görülmüştür. Örneğin ziyaretçi memnuniyeti ve sıklığının sosyal etken grubundaki olumlu deneyimin bir başkasına aktarılmasından çok, ambiyans ve tasarım grubu ile ilgili olduğu anlaşılmıştır. Çalışma, tarihi yapılarda yapılacak müdahaleler öncesinde talep edilen amaç doğrultusunda kriterlerin belirlenmesi ve sonrasında buna uygun atmosferi etkileyen unsurlar (ambiyans, tasarım, sosyal) üzerinden çalışma yapılması gerektiğini önermektedir.

Tüm bu açılımlar ışığında, bu çalışmanın ana çerçevesini iç mekanda rengin etkileri ve yeniden işlevlendirme yaklaşımları oluşturmaktadır. Tarihi miras yapılarının sergileme işlevi yüklenerek yeniden işlevlendirilmesi üzerine kurgulanan çalışma için seçilen örnekler, renk planlama teknikleri üzerinden değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın metodolojisi, bu iki temel alanda geliştirilmiş stratejiler ile şekillendirilmiştir. Bu kapsamda değerlendirmeler için, Graeme Brooker (2017)'in geliştirdiği 'tarihi mekanlarda yeniden işlevlendirme stratejileri', Spillman(1985) ve Clive Edwards (2011)'in geliştirdikleri iç mekanda renk planlama modelleri esas alınmıştır.

Brooker (2017)'a göre tarihi yapılarda yeniden işlevlendirme stratejileri sekiz başlıkta toplanmaktadır: 'reprogramming (yeniden işlevlendirme)', 'intervention (müdahale)', 'insertion (ekleme)', 'narrative (anlatı)', 'artifice(sanat)', 'superuse(aşırı kullanım)', 'on/off site (alan içi/alan dışı kullanım)', 'installation (yerleştirme)'. Spillman(1985) mimaride renk kullanımının atmosfer etkilerini üç grupta toplayarak; psikolojik etkisi; bağlamsal etkisi, yapısal etkisi şeklinde ifade eder. Dört ana başlıkta toplamıştır. Edwards iç mekanda renk kullanımını, tipoloji; kimliği; tarzı; kullanıcı iletişimi başlıkları ile sınıflandırmaktadır. Konu ile uyumlu yerli yabancı yeniden işlevlendirme uygulamaları, sıralanan ölçüm modelleri ile ayrı ayrı yorumlanacak ve sınıflandırılacaktır.

İncelemelerin ışığında tarihi yapıların sergileme mekanı olarak yeniden işlevlendirilmesinde renk kullanımının koruma ve iç mekan tasarım disiplinlerinin kesişim noktasındaki yeri ortaya konmaya çalışılacaktır. Uygulama pratiğinde renk kullanımının etkili bir şekilde planlanması, tarihi yapıların sadece korunmuş binalar olmaktan öte, zengin ve etkileşimli kültür merkezleri haline gelmelerine olanak tanıyabilir.

Anahtar Kelimeler: İç Mekanda Renk, İç Mekan Atmosferi, Tarihi Miras Yapıları, Yeniden İşlevlendirme, Sergileme Mekanları

Kaynakça

1. Ahunbay, Z. (2019). Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri. Yem Yayınları.
2. Brooker, G. (2017). *Adaptation Strategies for Interior Architecture*. London: Bloomsbury Publishing.
3. Bonn, M. A., Joseph-Mathews, S. M., Dai, M., Hayes, S., & Cave, J. (2007). Heritage/Cultural Attraction Atmospherics: Creating the Right Environment for the Heritage/Cultural Visitor. *Journal of Travel Research*, 45(3), 345–354.
4. Edwards, C. (2011). *Interior design a critical introduction*. Berg.
5. Kottasz, R. (2006). Understanding the Influences of Atmospheric Cues on the Emotional Responses and Behaviours of Museum Visitors. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*. 16(1/2), 95121.
6. Mahnke, F.H. (1996). *Color, environment, human responses*.
7. Meerwein, R, Rodeck B, Mahnke FH. (2007) *Color Communication in the Architectural Space*, Berlin: Birkhauser.
8. Smith, D. (2003). Environmental colouration and/or the design process. *Color Research & Application*. 28(5), 360–365.
9. Gorton, A., & Luke, Jessica J. (2017). Is wall color significant to museum visitors? Exploring the impact wall color in an exhibit has on the visitor experience.
10. Spillmann, W. (1985). Color order systems and architectural color design. *Color Research & Application*, 10(1), 5–11
11. Portillo, M. (2007). *Color Planning for Interiors*. Wiley.

12. Turley, L., & Milliman, R. E. (2000). Atmospheric effects on shopping behavior. *Journal of Business Research*, 49(2), 193–211.
13. URL 1: <https://www.re-thinkingthefuture.com/rtf-fresh-perspectives/a1023-5contemporary-examples-of-adaptive-reuse/>
14. URL 2: <https://artdogistanbul.com/kuratorun-gozunden-39-dyo-resim-odulleri-sergisi/>

DUYUSAL UYARANLAR KULLANARAK SERGİLEME TASARIMI KALİTESİNİN ARTTIRILMASI: EXPO 2020 DUBAİ PAVYONLARININ İÇ MEKÂNLARI

Melis YILDIRIM
Prof. Dr. Gülnur BALLICE

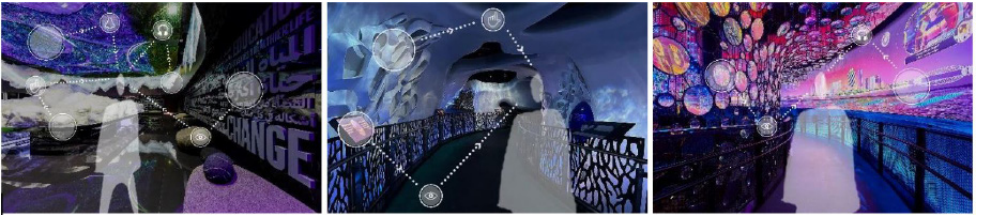
Özet

Başlangıcı M.Ö.3. yüzyıla kadar uzanan eski ve etkili tanıtım yöntemlerinden biri olan sergileme eylemi, insanların sahip oldukları eşyaları biriktirme ve başkalarına gösterme isteği ile ortaya çıkmıştır. Lorenc, Berger ve Skolnick (2007), insanların içgüdüsel teşhir duygusunu ortadan kaldırma, saygı gösterme, deneyimlerini gösterme, satış yapma gibi durumlar için sahip oldukları nesnelere ve buldukları ortamı bir araç olarak kullanmış olabileceklerini belirtmişlerdir. Önceleri sadece objeleri korumak ve sergilemek için kullanılan sergi tasarımı, günümüzde sanat ve tasarım alanında bağımsız bir alan haline gelmiştir (Çetin, 2015). Sergileme kavramının gelişip yaygınlaşması sonucunda, birçok nesnenin kısıtlı bir alanda sergilenmesine çözüm sunan ve görsel efektlerle değerli koleksiyonları halka daha da yakınlaştıran mekânlar ortaya çıkmıştır (Lake-Hammond ve Waite, 2010). Bu eylem, iletişim ve tasarım teknolojilerinde yaşanan değişimlerle birlikte sergileme tasarımı olarak adlandırılan etkileyici, duysal ve bilgi açısından zengin bir mekânsal deneyim haline gelmiştir (Parry ve Sawyer, 2005). Yenilikçi sergileme tasarım teknolojilerine yer vererek bu mekânsal deneyimi destekleyen, tüm dünya ülkelerinin kendilerine özgü sanatsal, kültürel değerlerini ve sahip oldukları bilgi birikimlerini küresel ölçekte paylaşmak amacıyla bir araya geldikleri uluslararası bir etkinlik türü olan Expo isimli sergi organizasyonları düzenlenmeye başlanmıştır (Polat ve Tezcan, 2020). Expo'lar, kullandıkları, tematik pavyonlarında kullandıkları yenilikçi mimari, interaktif sergileme tasarım teknolojileri, kültürel program ve etkinlikleriyle ziyaretçilere keyifli ve ilgi çekici bir sergi deneyimi sunmaktadır.

Bir sergileme tasarımı, anlatı, iç mekân ve ziyaretçi arasındaki diyalogu dikkate alır. Nesnelere nerede olduğu ve nasıl düzenlendiği ziyaretçiye ilettikleri mesajın doğasını belirler. Sergi aracılığıyla eserler yeniden yorumlanır, adeta yeni bağlamları aracılığıyla tercüme edilir (Dernie, 2006). Ziyaretçi, mekân ve anlatı arasındaki etkileşimin uygun şekilde kurulması için tüm iç mekân tasarım öğelerinin ve öğeler arasındaki ilişkilerin dikkatli şekilde kurgulanması gerekmektedir. Günümüzde çeşitli duysal uyaranlar aracılığıyla ziyaretçi ve sergi arasında doğrudan iletişim kurmayı sağlayan etkileşimli teknolojiler sayesinde anlatının aktarımı kolaylaşmakta ve sergileme tasarımının kalitesi büyük oranda artmaktadır. Mekân deneyiminin çok duyulu ve çok boyutlu olması, birbiriyle etkileşim içinde olan birçok duysal deneyim alanı içermektedir. Bir deneyim, duyuları ile ne kadar temasa geçebilirse o kadar güçlü ve akılda kalıcı olur (Pine ve Gilmore, 2011). Duysal uyaranların kullanımı, anlatıyı güçlendirmenin yanı sıra sürükleyiciliği de desteklemektedir. Sergileme tasarımında kullanılan yöntemlerin

çokça duyuşal uyarım sağlaması ziyaretçiyle sergi arasındaki etkileşimi arttırarak ziyaretçinin kaliteli bir sergi deneyimi yaşamasına olanak sağlamaktadır. Ancak bazı durumlarda ziyaretçilerde duyuşal hassasiyetler de meydana gelmektedir. Bu açıdan teknolojilerdeki duyuşal uyarınların kullanım yöntemleri, sıklığı ve mekâna yayılımı gibi konuları da gözönüne almak hassasiyetlerin önüne geçmek adına büyük önem taşımaktadır. Çalışmayla birlikte geçici mimari yapılardan olan Expo pavyonlarının sergileme tasarımında duyuşal uyarınların kullanımının kontrollü bir şekilde arttırılmasının ziyaretçi deneyimi ve sergileme kalitesi üzerindeki etkilerinin ortaya konması hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda araştırmada, sergi mekânlarının tarihsel geçmişi incelenip sergileme tasarımı ve duyuşal deneyim arasındaki ilişki farklı açılardan ele alınacak ve seçilen örneklem üzerinden incelemeler yapılacaktır. Ayrıca, geçmişten günümüze değişen ve gelişen sergi mekânlarına kısaca değinilecek ardından, pavyon ve Expo kavramlarının ortaya çıkışı süreci ve buradaki sergileme faaliyetleri daha geniş kapsamda ele alınacaktır. Sergileme tasarımı sürecinde ana konular olan anlatı, konsept, ziyaretçi ve iç mekân kavramlarına değinilecek, ardından sergi tasarımı kalitesi bağlamında duyuşal deneyimin önemi; görme duyuşu ve görsel deneyim, işitme duyuşu ve işitsel deneyim, koku alma duyuşu ve koku alma deneyimi ve dokunma duyuşu ve dokunsal deneyim olarak farklı başlıklar altında ele alınacaktır. Sonrasında hem güncel sergi tasarım teknolojilerinin incelenebildiği son Expo fuarı olması hem de Duyusal Erişim Organizasyonu tarafından duyuşal erişilebilirlik sertifikası alan ilk Expo fuarı olması nedeniyle örneklem olarak Expo 2020 Dubai pavyonun iç mekânları seçilmiştir. Expo 2020 Dubai'nin genel olarak tanıtımı yapılarak kuruluş amacı, konsepti ve bölgeleri anlatılacak, ardından üç ana bölgeden seçilen düşük ve yüksek duyuşal uyarın kullanımının olduğu altı adet pavyon iç mekânının teknik çizimleri ve iç mekân görselleri üzerinden grafiksel anlatımlar oluşturularak sergi tasarımında duyuşal uyarınların kullanılmasının sergileme kalitesi üzerindeki etkisi analiz edilecektir (Şekil 1). Son olarak ise çalışmaya dair tüm çıktıların genel bir özet değerlendirilmesi yapılacak ve gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik yorumlarda bulunulacaktır.

Şekil 1. Expo 2020 Dubai pavyonlarının iç mekânları; Fırsat Pavyonu-Mission Possible, Sürdürülebilirlik Pavyonu-Terra ve Hareketlilik Pavyonu-Alif (Expo 2020 Dubai web sitesindeki sanal turlardan ve ziyaretçilerin Youtube videolarından ekran görüntüleri alınarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.)

Sonuç olarak bu çalışmayla birlikte, Expo gibi küresel ölçekli ve geniş bir ziyaretçi kitlesine hitap eden sergi organizasyonlarının sergileme tasarımında duyuşal uyarın

kullanılmasının ziyaretçi ve anlatı arasındaki etkileşimi artırma konusundaki öneminin altı çizilmiş olacaktır. Böylelikle sergilere olan ilginin artacağı, ziyaretçilere mekânı farklı boyutlarda deneyimleme imkanının sunulacağı ve sanatçıların anlatı aracılığıyla ziyaretçiye aktarmak istedikleri mesajları kolayca ulaştırabilecekleri bir ortam sağlanabileceği düşünülmektedir. Her türden ziyaretçi için fiziksel açıdan erişilebilir olmayı hedefleyen bu sergi organizasyonlarında duyuşsal uyarın kullanımına değinilirken duyuşsal erişilebilirliğin de önemi vurgulanacaktır. Çalışmanın bir diğerkatkısı, duyuşsal hassasiyetlerin dikkate alınarak kontrollü kullanılması ve uyarınların kullanım sıklıklarının her sergi bölümü için belirlenerek ziyaretçilerin önden bilgilendirilmesi konularında farkındalık sağlamaktır. Çalışmanın tasarımcı ve araştırmacıları bundan sonraki sergileme tasarım çalışmalarında ziyaretçi-sergi arasındaki etkileşimi destekleyen duyuşsal tasarım uygulamalarını daha etkin kullanmaya teşvik edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sergileme Tasarımı, Pavyon İç Mekânları, Duyusal Uyarınlar, Ziyaretçi Davranışları, Expo 2020 Dubai

Kaynakça

1. Çetin, C. L. (2015). On the concept and design of the exhibition: a comparison of 2-dimensional and 3-dimensional exhibition. Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 7(13), 19-28.
2. Dornie, D. (2006). Exhibition design. Laurence King Publishing.
3. Lake-Hammond, A. ve Waite, N. (2010). Exhibition design: bridging the knowledge gap. Design Journal, 13(1), 77-98.
4. Lorenc, J., Skolnick, L., ve Berger, C. (2007). What is exhibition design? Switzerland: ARotoVision Book SA.13.
5. Parry, R. and A. Sawyer (2005). Space and the machine: adaptive museums, pervasive technology and the new gallery environment. In S. MacLeod (ed.) Reshaping museum space: architecture, design, exhibitions. Routledge: 39-52.
6. Pine, B. J. ve Gilmore, J. H. (2011). The experience economy. Harvard Business Press.
7. Polat, B. ve Tezcan, S. (2020). Expo'nun kentsel fonksiyonları belirlemedeki rolü üzerine bir sağlık kampüsü önerisi. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (2), 354-371.

FUAR STANDLARINDA MİSELYUM TABANLI SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇÖZÜMLER – BİR YAŞAM DÖNGÜSÜ (LCA) DEĞERLENDİRMESİ YAKLAŞIMI

Müge ÖZKAN
Doç. Dr. Orkan Zeynel GÜZELCİ

Özet

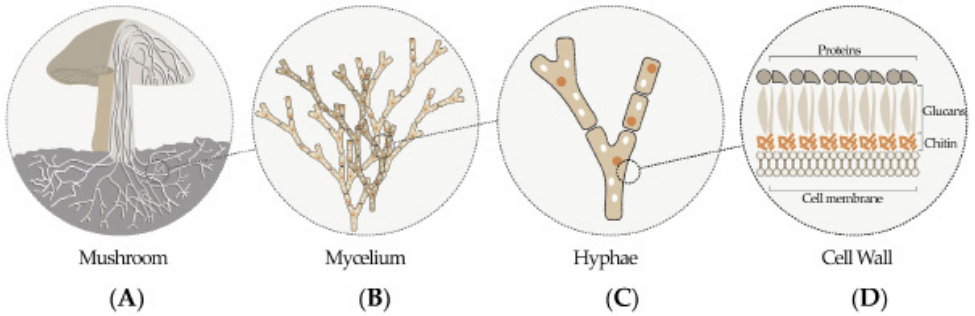
Günümüzde, bilinçsiz tüketim alışkanlıklarımız sebebiyle dünyanın sınırlı kaynakları hızla tükenmekte, doğa yok olmakta ve canlılar her geçen gün daha büyük tehlike altına girmektedir. Sürdürülebilir uygulamalara yönelik devam eden arayışta, enerji kullanımı odak noktası haline gelmiştir. Enerji tüketimi sorununun temelleri incelendiğinde İnşaat sektörü ön plana çıkmaktadır. Bu sektör, enerjinin en yoğun kullanıldığı sektörlerden biridir ve küresel enerji tüketiminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Sarıay vd., 2023).

İnşaat sektörü, ekonomik kalkınma ve kentsel büyüme için vazgeçilmez olmakla birlikte, enerji ve kaynak kullanımında kayda değer bir etkisi bulunmaktadır. Yapıların imalat/İNŞAAT, kullanım ve yıkım olarak nitelendirilen yaşam döngüsü boyunca oldukça fazla enerji sarfiyatı yapılmaktadır. Dünyada temiz su kaynaklarının %17'si, orman ürünlerinin %25'i ve enerji kaynaklarının %40'ı inşaat sektörü tarafından tüketilmektedir. Ülkemizde ise, üretilen enerjinin yaklaşık olarak dörtte birinin yapılarda tüketildiği bilinmektedir (Işık vd., 2023). Bu enerji tüketimi sera gazı emisyonlarına ve çevresel bozulmaya yol açmaktadır.

Harcanan kaynak ve enerji kullanımı sorununun bir diğer boyutu da: iç mekân malzemelerinin tam olarak kullanılmadan veya dönüştürülmeden tüketilmesidir. İç mekân tasarımı, estetik algısını ve işlevselliği şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak tasarımda kullanılan hammaddelerin çıkarılması, üretilmesi ve taşınması ile ilgili süreçler önemli miktarda enerji ve kaynak tüketimine dolayısıyla da çevresel bozulmaya katkı sağlamaktadır. Bu sebepler, sektördeki enerji sorunlarının ele alınması, daha sürdürülebilir çevreye ulaşmak ve kaynak tüketimimizi azaltmak açısından oldukça önemlidir. Kaynak verimliliğini artırmak ve malzeme kullanımının optimizasyonunu sağlamak için yenilikçi ve sürdürülebilir stratejiler benimsenmelidir. Türk Dil Kurumu'na göre fuar; 'Belli zamanlarda, belli yerlerde ticari mal sergileme amacıyla açılan büyük sergi anlamına gelmektedir'. Geçmişten günümüze fuar ve fuarcılık kavramının ana teması iletişim ve ticaret üzerine kuruludur (Altın, 2023). Fuarlar, işletmelerin pazarlama stratejilerinin önemli bir parçasıdır. Tasarımları ile dikkat çekmek, ürün veya hizmetleri sergilemek ve ziyaretçiler üzerinde kalıcı bir izlenim bırakmak amacıyla özenle hazırlanmaktadır. Fuar standı tasarımları genellikle birkaç gün veya hafta gibi kısa bir süre için kullanılmaktadır. Geçici yapıların çevresel etkileri dikkate alınmalıdır, bu kısa ömür; üretim, nakliye ve kurulum sırasında ciddi enerji ve hammadde kayıplarına yol açmaktadır. Bu endüstri uygulamasının çevresel etkisi kabul

edilmeli ve alternatif çözümler keşfedilmelidir. Çalışmanın kapsamı, fuar alanlarında kullanılan geleneksel malzemelerin yerine miselyum tabanlı malzemelerin sürdürülebilir alternatif olarak nasıl değerlendirilebileceğini araştırmaktır. Miselyum malzemesinin ekolojik etkilerini ve tasarım potansiyelini inceleyerek, fuar alanlarında sürdürülebilir ve çevreci bir yaklaşımın nasıl benimsenebileceği üzerine odaklanılacaktır. Malzemenin fuar alanlarında kullanım potansiyelini ortaya koymak, mevcut malzemelerle mukayese etmek ve bu alanda yeni fikirler ve uygulamalar geliştirmek hedeflenmiştir. Sorunun ele alınması çok yönlü bir yaklaşım gerektirmektedir. Enerji verimli bina tasarımlarının benimsenmesini, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasını, malzemelerin geri dönüşümünü ve yeniden kullanımını teşvik etmeyi ve sürdürülebilir inşaat yöntemlerinin uygulanmasını içerir. Bu bağlamda, yapılan araştırmalarla birlikte malzeme kullanımında doğa dostu arayışlara yönelinmiştir (Sarıay vd., 2023). Sanayi ve inşaat sektöründe sıklıkla kullanılan metal, plastik, beton gibi malzemeler yerine kullanılabilir sürdürülebilir materyal arayışı hareketinin sonucu olarak (akustik miselyum fayanslarından istiridye kabuklarından yapılmış panellere ve arıtma tesislerinden gelen kanalizasyon suyu kalıntılarında yapılmış 3 boyutlu baskılı inşaat elemanları gibi) doğal ve geri dönüştürülebilir malzemeler geliştirilmeye ve kullanılmaya başlanmıştır (URL 1). Bu araştırma, kısa süreli kullanılan ve kullanıldıktan sonra fuarın sona ermesi ile birlikte söküm işlemlerine başlanan, kullanılan malzemelerin deforme olması sonucu geri dönüştürülemeyen fuar alanı tasarımlarına odaklanarak, bu tür alanlar üzerinden durumu incelemek ve çözümlenmek amaçlamaktadır. Bu çerçevede, fuar tasarımlarının gözden geçirilmesi, doğa dostu ve sürdürülebilir bir malzeme olan miselyumun kullanım potansiyelinin incelenmesi ve yaşam döngüsü değerlendirmesi (LCA) perspektifinden ele alınması planlanmıştır. Miselyum, mantar ve mantar benzeri yapıların kök benzeri yapısıdır ve mantarların şapkasının dış katmanının altında yayılmaktadır (Şekil 1). Bu, mantarların kök sistemidir ve çeşitli şekil ve yapılar halinde yetiştirilebilir.

Şekil 1. Çeşitli ölçeklerde, miselyumun şematik bir temsili gösterilmektedir: (A) mantar yapısı, (B) hife, (C) hifelerin birkaç hücresi ve (D) tek hifal hücre duvarı (Mohseni vd., 2023)

Son yıllarda, miselyum, mimarinin yetiştirilebileceği bir gelecek oluşturabilecek faydalı bir malzeme olarak tanınmaya başlamıştır (ResArch Lab, 2020; URL 2). Miselyum, kendine özgü bir dokuya ve kokuya sahiptir ve sürdürülebilir paketleme, yalıtım ve

mobilya üretiminde kullanılabilir. Malzemelerin çıkarılmasından bertarafına kadar (LCA) tüm ömrünü dikkate alan bir yaşam döngüsü yaklaşımı benimsenerek, çevresel etkileri değerlendirilebilir ve enerji tüketimini azaltma ilkeleri belirlenebilir. Life Cycle Assessment (LCA) ya da Türkçe adıyla Yaşam Döngüsü Analizi, ürün ve servislerin yaşam döngüleri boyunca çevresel etkilerini değerlendirme yöntemidir. Bu sayede firmalar çevresel etki ve performans hesaplamaları yapabilmektedir (URL 3).

Anahtar Kelimeler: Miselyum, Sürdürülebilirlik, Fuar Stant Tasarımı, LCA, Miselyum Tabanlı Malzemeler, Biyotasarım

Kaynakça

1. Altın, E. (2023). Fuar Stant Tasarım Kriterleri ve Uygulama Süreçlerinin İncelenmesi. *Mimarlık ve Yaşam*, 8(3), 693-718.
2. Işık, E., Ün, B., Mıstıkoğlu, G., & Erdiş, E. (2023). Yapı Sektöründe Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı.
3. Mohseni, A., Vieira, F. R., Pecchia, J. A., & Gürsoy, B. (2023). Three-Dimensional Printing of Living Mycelium-Based Composites: Material Compositions, Workflows, and Ways to Mitigate Contamination. *Biomimetics*, 8(2), 257.
4. Sariay, E., Cörüt, A., & Büyükkakıncı, B. Y. Miselyum Kompozitlerinin Sürdürülebilir Yapı Malzemesi Olarak Kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 196-207.
5. URL 1: Andreea Cutieru. https://www.archdaily.com/971859/how-emerging-practicesapproach-sustainability-in-architecture?ad_source=search&ad_medium=projects_tab&ad_source=search&ad_medium=search_result_all (Erişim tarihi: 10.10.2023, saat:20.15)
6. URL 2: ResArch Lab. <https://www.centerforarchitecture.org/video/resarch-lab-myceliumarchitecture-building-with-fungi-08-05-2020/> (Erişim tarihi: 18.10.2023, saat:20.15)
7. URL 3: Semtrio. <https://www.semtrio.com/blog/life-cycle-assessment-lca-nedir> (Erişim tarihi:16.11.2023, saat:21.19)

İÇLİS-IV

İÇ MİMARLIK LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU IV
20-22 ARALIK 2023 | MSGSÜ SEDAT HAKKI ELDİM ODİTORYUMU | İSTANBUL

Düzenleme:

Prof. Dr. Özge ÇORDAN (Eş Başkanı)
Prof. Dr. İpek FİDİZ (Eş Başkanı)

Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. İpek FİDİZ
Prof. Dr. Özge ÇORDAN
Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU
Prof. Dr. Ervin GABİR
Doç. Dr. Demet ANILGAN DİNÇER
Dr. Öğr. Üyesi Emel BAŞARIK ALTINK

Sempozyum Sekreteryası:

Dr. Öğr. Üyesi Gamal

Bilim Kurulu:

Prof. Osman ARAYCI
Prof. Dr. Nur AYALP
Prof. Dr. Didem BAŞ
Prof. Ayşe Mege BOZDAYI
Prof. Dr. Cümbür BALLIK
Prof. Dr. Osman DEMİRBAŞ
Prof. Dr. Cem DOĞAN
Prof. Dr. Rabia KOSE DOĞAN
Prof. Dr. Zaker ERTURK
Prof. Dr. Kadriye GÜNGÖR
Prof. Dr. Meltem GÖBEL
Prof. Dr. Deniz HASIRCI
Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK
Prof. Rüfika Han Bura KAPTAN
Prof. Dr. Gülşah KARSLI
Prof. Dr. Ayşe KAN
Prof. Dr. İpek KILINÇ
Prof. Dr. İpek KILINÇ

Prof. Dr. Pelin YILDIZ
Prof. Dr. İnanç İYİ YILDIRIM
Prof. Dr. İpek ATTARDOĞLU YILKSE
Prof. Dr. Talay ZORLU
Doç. Dr. Yücel AKCAN
Doç. Dr. Erkan AYDINTAN
Doç. Dr. Saadet AYTIS
Doç. Dr. Didem ERTEN BİLGİÇ
Doç. Dr. Sema Banu GARB
Doç. Dr. Emine GÖRKÜL
Doç. Dr. Lübnan GÜREŞ
Doç. Dr. Hülya GÖRDALLI
Doç. Dr. Elvan Zeynel GÜZELİCİ
Doç. Dr. Ayşe KARACAR
Doç. Dr. Ayşe KAHİR
Doç. Dr. Ayşe KOCAL
Doç. Dr. Ayşe SÖĞÜK
Doç. Dr. Ayşe AKCAN
Doç. Dr. Ayşe KILINÇ

5

5. Oturum

Oturum Başkanı: Doç. İsmail Emre KAVUT

Pedagojik Eğitim Yaklaşımlarının Erken Çocukluk Dönemi Eğitim Mekanlarına Etkisi: Afet Sonrası Kullanım Senaryoları

Elif Revna ÇELİK, Prof. Dr. Özge CORDAN

Türkiye'de 1960-2000 Yıllarında Kamusal Sanat İç Mekân İlişkisinin Toplum Belleğine Etkisi

Sena Hande EMRE, Doç. Dr. Hande TULUM OKUR

Deprem Sonrası Geçici Yapılanma Döneminde İnşa Edilen Barınakların İncelenmesi

Hakan Kaan SAKARYA, Prof. Dr. Cem DOĞAN

Anaokullarındaki Oyun Alanlarının Mekânsal İlişkilerinin İncelenmesi: Lefkoşa'dan Bir Örnek

Sara SAMADI ARDEBİLİ, Doç. Dr. Devrim YÜCEL BESİM

PEDAGOJİK EĞİTİM YAKLAŞIMLARININ ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ EĞİTİM MEKANLARINA ETKİSİ: AFET SONRASI KULLANIM SENARYOLARI

Elif Revna ÇELİK
Prof. Dr. Özge CORDAN

Özet

Dünya genelinde, savaşlar ve doğal afetlerden etkilenen çocuk sayısında artış söz konusudur. Bu tür olaylar ruh ve beden sağlığı problemlerine neden olmanın yanında, çocukların etkileşimde bulunduğu barınma, sağlık ve eğitim gibi mekanların da hasar görmesine sebep olurlar. Olağan düzenin sarsıldığı bu süreçte eğitim, çocukların travmatik olaylara temas etme olasılığını azaltmakta önemli bir rol oynar. Okul, çocuklar için aileden sonra en önemli sosyal unsurlardan biridir ve toplumda yaşanan fiziksel ve duygusal zorluk dönemlerinde çocuklara güvenlik ve emniyet hissi sağlayan önemli bir ortam olarak öne çıkmaktadır (Kilmer vd., 2010). Montessori, Waldorf ve Reggio Emilia gibi erken çocukluk dönemini odağına alan eğitim yaklaşımları da bir idealizmi temsil eder ve savaştan, şiddetten ayrılarak barış ve yeniden yapılanmaya yönelirler. Eğitim mekanları, çocuğa bilginin empoze edildiği yerler değil, çocuğun doğasında var olan öğrenme isteğini canlandıracak sistemler birliği olarak rol oynamaktadır. Bu, eğitim mekanlarının şekillenmesindeki önemli faktörlerden biridir. Şekil 1’de söz konusu eğitim yaklaşımları, genel hatlarıyla özetlenmiştir.

Erken çocukluk dönemi, yaşamın 0-6 yaş dönemini kapsamaktadır ve bu dönemde çocuğun bilişsel, dil, sosyal, duygusal ve fiziksel alanlarındaki öğrenme kapasitesi

 <i>Casa dei Bambini, 1907 (Url-1)</i>	 <i>Rudolf Steiner School of Edinburgh, 1939 (Url-2)</i>	 <i>Reggio Emilia, 1945 (Url-3)</i>
Montessori	Waldorf	Reggio Emilia
Maria Montessori	Rudolf Steiner, Emil Molt	Loris Malaguzzi
1907	1919	1945
İtalya	Almanya	İtalya
3-6 yaş	3-18 yaş	3-6 yaş
Hazırlanmış ortam	Mental, duygusal ve fiziksel gelişim Akıl, kalp ve eller	Üçüncü öğretmen: Çevre
Merkezi ve bireysel alan (Halı)	Örüntü alanı (Ritmik hareket ve dans merkezi)	Merkezi meydan (Piazza)
Günlük yaşam alanları	Sanat ve doğa atölyeleri	Atölye

Şekil 1. Erken çocukluk dönemi eğitim yaklaşımlarının genel özellikleri

ve öğrenme hızı fazladır. İyi bir erken çocukluk dönemi eğitimi, kişinin yaşam boyu kendi kendine öğrenen ve etkili bir problem çözücü olmasını önemli ölçüde etkiler. Bu dönemde çocuk, öğrenme için nesnelere dokunmalı, manipüle etmeli, görseller oluşturmalı, konuşmalı, şarkı söylemeli, hareket etmeli ve oyun oynamalıdır (Tunçeli ve Zembat, 2017). Erken çocukluk dönemine yoğunlaşan pedagojik eğitim yaklaşımları da bu anlamda çocuğun bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimini desteklemeye yardımcıdırlar. Montessori eğitim yaklaşımında çocuğun bireysel potansiyeli, bir öğretmen ile çocuğun belirli şekillerde ve belirli amaçlar için kullanacağı bir sistem olan didaktik materyallerin yer aldığı "hazırlanmış ortam" da kendini geliştirmesi için serbest bırakılır (De Jesus, 1987). Waldorf eğitim yaklaşımında, sanat ve doğa ile birebir ilişkili olan uygulamalı etkinlikler aracılığıyla çocukların kavramları keşfetmeleri ve öğrenmeleri teşvik edilir. Bu eğitim, irade, duygu, düşünce bütünlüğünü sağlayarak, bilinci geliştirecek ve kişinin benliğini özgürleştirecek bir eğitim modeli olarak kurgulanmıştır (Jolley, 2010). İkinci Dünya Savaşı sonrası kentsel yeniden yapılanma döneminde Reggio Emilia halkı, ev ortamı gibi huzurlu yeni okullar oluşturmayı hedeflemiştir. Reggio Emilia yaklaşımında öğretmen ve diğer öğrencilerden sonra çevre, üçüncü bir öğretmen olarak görülmektedir ve çocukların ilgilerini uyandırmak için provokasyonlar yoluyla düzenlenmektedir (Strong-Wilson ve Ellis, 2007). Fiziksel çevre, çocukların eğitimiyle görevlendirilmiş, onları özgürlük ve güvenle keşfetmeye davet ederek bedenleriyle öğrenmelerine rehberlik eden esnek bir faktör olarak hareket eder. Bir Reggio ortamında esneklik, mekan, zaman ve malzemelerde esnek olunarak elde edilebilir (Fraser, 2001).

Montessori, Waldorf ve Reggio Emilia eğitim yaklaşımlarının mekansal izdüşümlerini bulmak adına yapılan literatür okuması sonucunda, doğa ve doğal çevrenin her üç eğitim yaklaşımında da önemli bir rol oynadığı belirlenmiştir. Ayrıca her üç eğitim yaklaşımında da öğretmen, rehber olmak ile birlikte iyi bir gözlemcidir. Bu gerekliliği karşılayabilmek için mekan da iyi bir gözleme imkan vermesi adına açık planlı kurgulanmalıdır. İç mekanda kullanılan donatılar, görsel sürekliliği engellemeyecek şekilde tasarlanmalıdır. Bu anlamda erken çocukluk dönemi öğrenme mekanlarının tasarım parametreleri tez kapsamında, "iç-dış mekan ilişkisi", "çok amaçlı sirkülasyon mekanları", "esnek sınıflar", "çocuk ölçeğinde tasarım", "merkezi alan", "görsel süreklilik", "doğal/yapay aydınlatma" ve "doğal malzeme kullanımı" olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Çalışmanın amacı, pedagojik eğitim yaklaşımlarının erken çocukluk dönemi eğitim mekanlarına etkisini incelemek ve afet sonrası için modüler yapım yaklaşımıyla kullanım senaryoları geliştirmektir. Tezin yöntemi, literatür tarama ve örnek incelemesine dayalı alansal gözlemdir. Tezin uygulama aşamasında, Montessori, Waldorf ve Reggio Emilia eğitim yaklaşımına göre belirlenen tasarım parametreleri dikkate alınarak afet sonrası kullanım senaryolarına yönelik modüler tasarım önerileri geliştirilecektir. Modüler tasarım yaklaşımı, afet sonrası hızlı üretim gerektiren yaşam alanlarının kurulmasında, nakliye kolaylığı, yeniden kullanılabilirlik, kullanım anlamında esnek çözümler üretebilme ve günlük hayatın hızla normalleşmesini kolaylaştırması sebebiyle, bir geçiş dönemi çözüm yaklaşımı olarak seçilmiştir. Çalışma, Montessori, Waldorf ve Reggio Emilia eğitim yaklaşımlarına ilişkin tasarım parametrelerini belirlemek anlamında tasarımcılara, araştırmacılara, tasarım öğrenci ve öğretmenlerine bir tasarım rehberi sunmaktadır.

Çalışma, literatüre ve olası bir afet senaryosunda erken çocukluk dönemi geçici eğitim mekanlarının tasarlanmasına katkı sağlayacaktır.

Tablo 1. Tasarım parametreleri

		Eğitim Yaklaşımları		
		Montessori	Waldorf	Reggio Emilia
Tasarım Parametreleri	İç-Dış Mekan ilişkisi	Cephede büyük pencereler Bahçe, avlu, veranda, yarı-açık geçiş mekanları İç mekanda canlı bitkiler	Cephede büyük pencereler Büyük bahçeler, iç-dış avlular, veranda Ekme-biçme alanları	Cephede büyük pencereler Bahçe Bahçeye açılan merkezi meydan (plazza)
	Çok Amaçlı Sirkülasyon Mekanları	Kişisel dolaplar Sergi alanı	Örtme alanı (ritmik hareket ve dans merkezi) Kişisel dolaplar Sergi alanı Atölye Yemek yeme	Piazza Kişisel dolaplar Sergi alanı Atölye Yemek yeme
	Esnak Sınıflar	Farklı yaş grupları için grup ve bireysel çalışma alanları Günlük yaşam alanı Hareketli masa-sandalyeler Kişisel kıllım Görünmez duvar olarak raflar	Grup ve bireysel çalışma alanları Fiziksel aktivite için geniş alanlar Hareketli masa-sandalyeler	Farklı yaş grupları için grup ve bireysel çalışma alanları Hareketli masa-sandalyeler
	Çocuk Ölçeğinde Tasarım	Kapılar, raflar, masalar, sandalyeler, tuvaletler ve günlük yaşam alanları çocukların erişebileceği şekilde tasarlanır	Kapılar, raflar, masalar, sandalyeler ve tuvaletler çocukların erişebileceği şekilde tasarlanır	Kapılar, raflar, masalar, sandalyeler ve tuvaletler çocukların erişebileceği şekilde tasarlanır
	Merkezi Alan	Her sınıfta öğretmen ve öğrencilerin toplanabileceği bir alan (hali veya doğemede farklılaşma)	Eğitim mekanının merkezinde örtme alanı (ritmik hareket ve dans merkezi)	Yapı içerisindeki çocukların kullandığı mekanların birleştiği merkezi meydan (plazza)
	Görsel Süreklilik	Sirkülasyon alanları ve sınıflar arasında pencereler	Sirkülasyon alanları ve sınıflar arasında pencereler	Sirkülasyon alanları ve sınıflar arasında pencereler
	Doğal/Yapay Aydınlatma	Büyük pencereler ile doğal ışık alımı Günlük yaşam alanlarını belirten sarkıt lambalar	Büyük pencereler ile doğal ışık alımı Duvarlarda parlak renkler	Büyük pencereler ile doğal ışık alımı Gözlem ve aydınlatma için duvar ve tavanda ayınlar
	Doğal Malzeme Kullanımı	Yapı elemanı, donatı, didaktik materyal olarak doğal malzeme kullanımı Ahşap, taş	Yapı elemanı, donatı, didaktik materyal olarak doğal malzeme kullanımı Ahşap, taş, toprak	Yapı elemanı, donatı, didaktik materyal olarak doğal malzeme kullanımı Ahşap, taş

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Dönemi, Eğitim Yaklaşımları, Tasarım Parametreleri, Afet Sonrası, Modüler Tasarım

Kaynakça

1. De Jesus, R.D. (1987). Design Guidelines for Montessori Schools. Center for Architecture and Urban Planning Research Books. Milwaukee: Book 1.
2. Fraser, S., & Wien, C. A. (2001). Authentic childhood: Experiencing Reggio Emilia in the classroom. The Canadian Journal of Infancy and Early Childhood, 8(4), 75.
3. Jolley, C. S. (2010). Waldorf Architecture: A Pedagogy's Relation to Design (Doctoral dissertation, University of Cincinnati).
4. Kilmer, R. P., Gil-Rivas, V., & MacDonald, J. (2010). Implications of major disaster for educators,

administrators, and school-based mental health professionals: Needs, actions, and the example of Mayfair Elementary. In R. P. Kilmer, V. Gil-Rivas, R. G. Tedeschi, & L. G. Calhoun (Eds.), *Helping families and communities recover from disaster: Lessons learned from hurricane Katrina and its aftermath* (pp. 167–191). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12054-007>

5. Strong-Wilson, T., & Ellis, J. (2007). Children and place: Reggio Emilia's environment as third teacher. *Theory into practice*, 46(1), 40-47
6. Tunçeli, H. İ., & Zembat, R. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişimin değerlendirilmesi ve önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-12
7. URL 1: <https://www.montessoriboise.com/aria-montessori>, erişim tarihi 18.10.2023.
8. URL 2: <https://irresistible-learning.co.uk/steiner-waldorf-woodwork/>, erişim tarihi 18.10.2023.
9. URL 3: <https://www.reggiochildren.it/en/reggio-emilia-approach/timeline-en/>, erişim tarihi 18.10.2023.

Prof. Dr. Ervin GARIP
Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY
Dr. Öğr. Üyesi Emel BAŞARIK AYTEKİN

Sempozyum Sekreteryası:

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERGİN

Ekip:

Dr. Dr. K...

TÜRKİYE’DE 1960-2000 YILLARINDA KAMUSAL SANAT İÇ MEKAN İLİŞKİSİNİN TOPLUM BELLEĞİNE ETKİSİ; ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ

Sena Hande EMRE
Doç. Dr. Hande TULUM OKUR

Özet

“Türkiye’de 1960-2000 Arasında Kamusal Sanat İç Mekân İlişkisinin Toplum Belleğine Etkisi; Atatürk Kültür Merkezi” adlı tezin öncelikli amacı, kamusal sanat iç mekân ilişkisinin açıklanması ve bu ilişkinin toplum belleğine etkilerinin incelemesidir. 1960-2000 yılları arasında Türkiye’de uygulanan kamusal sanatın süregelen ve farklı dışavurum yollarının incelenmesi ayrıca iç mekâna etkisinin kalıcılık ve mekânı özgünleştirme üzerinden araştırılması hedeflenir. Bu tez çalışmasının diğer amaçlarından biri de Türkiye’de 1960-2000 yılları arasında apartman girişleri gibi kamusal ve özel arasında kalmış mekânlardaki duvar panolarının, apartman cephelerinin ve giriş hollerindeki resimlerinin araştırılıp bulunmasıdır (Şekil 1). Ayrıca kamusal yapıların iç mekânlarında ve önlerinde bulunan mevcut eserlerin (heykel, resim, seramik pano gibi) arşivlenmesi amaçlanır. 1960’tan 2000’e kadar geçen süreçte Türkiye’de kamusal sanatın nasıl etkilendiği kronolojik bir şekilde gözlemlenir. Kamusal iç mekânlardaki sanatsal yansımalar incelenip bu yansımaların toplum belleğine etkileri anlaşılmaya çalışılmıştır. Toplumsal belleği anlamak için kent ve insan ilişkisini, beden mekân çerçevesinde incelemek aynı zamanda kentin insana deneyimlettiği ilişkileri zaman-mekân gibi çerçevelerde tartışmak gerekir. Sanat bir toplumun geçmiş ve gelecek arasındaki kurduğu bağı güçlendirirken bu sanat değerlerinin yok olması, toplumun belleğine ve ortak kültürel belleğe zarar verir. Unutma eylemi kolektif olarak gerçekleşebilir. Yitirilen, yok edilen zorla unutilen yapının ve eserlerin yerini alanların ise ne derecede bağlamında anlam bulduğu tartışılabilir. Bununla ilgili olarak bu tez, toplumun hafızasında yer edinmiş, kişilerin hafızalarına işlenerek toplumsal belleğe anlam katmış, adeta zaman ve mekânın parçası haline gelmiş sanat yapılarının yitirilişinin toplum belleğine etkisinin anlaşılması için önem taşımaktadır. Sanat nesnelерinin iç mekâna kattığı anlam ve ilişkisinin anlaşılması açısından bulunduğu bağlam ile değerlendirilmesi önemlidir. Kamusal yapıların dönüşümüyle başlayan, kentsel dönüşüm ile yıkılan ve yıkılması devam eden apartmanların unutulması, bireylerin hafızasından ve toplum belleğinden zorla silinmesi gerçekleşir. Toplumun hafızasında yer edinmiş kamusal yapılar, ortak hafızada yer edinmiş apartmanlar kadar mekânla kurduğu ilişkiyi toplumsal bellekte oluşturduğu imgesellikle pekiştirir. Bu imgenin varlığı, yapıyı kentin haritasına ekler. Bu bağlamda, Taksim Meydanı ve Atatürk Kültür Merkezi (AKM) bir anlamda, ulusal bir imge olmuştur ve kent mekânındaki izleriyle kalıcılığı simgelemektedir. AKM ve Taksim kamusal bağlamda bir buluşma noktası olmuştur. Zorlu süreçlerden geçen, 2008 yılında yıkılan ve yeniden inşa edilen AKM’nin tekrar tasarım süreci ve bağlamı değiştirilen sanat

nesnelerinin bu süreçte toplum belleği üzerindeki etkileri, tez kapsamında tartışılmıştır.

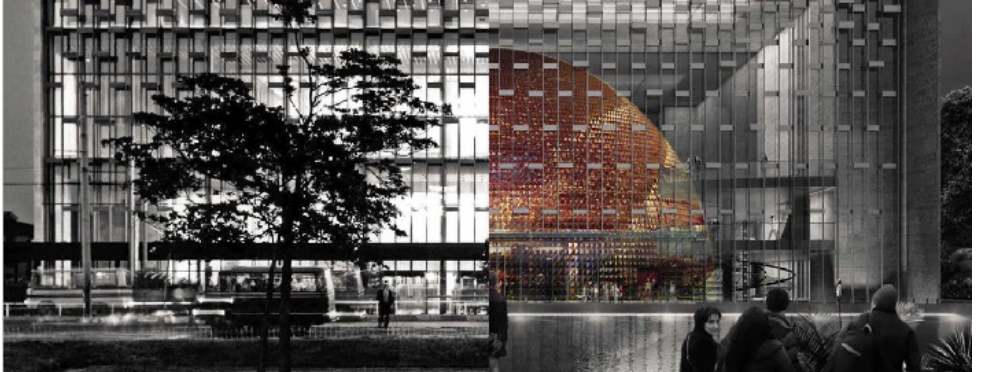
Bu çalışma nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle yürütülmüş olup, dört aşamalı bir metodoloji uygulanmıştır. İlk aşamada ulusal ve uluslararası kaynaklar ile literatür taraması yapılmıştır. Kamusal sanat kavramının 20. yüzyılda dünyada geçirdiği tarihsel süreç araştırılmış daha sonra Türkiye’de 1960-2000 yılları arasında nasıl şekillendiği tartışılmıştır. İkinci olarak İstanbul’daki apartmanların cephelerindeki mimarlık sanat iş birlikleri incelenmiş ve arşivlenmiştir. Arşivleme yapılırken “Google My Maps” üzerinden bir haritalama çalışması yapılmış, apartmanlara ait bilgiler ve fotoğraflar belgelenmiştir. Sonraki aşamada ise diğer araştırılacak kavram bellek olmuştur. Bellek kavramı unutmaya ve hatırlama kavramları birlikte araştırılmış, toplumsal bellek kavramının ilk ortaya çıkışından dönüşümüne kadarki süreci incelenmiştir. Literatür kapsamında nicel bir araştırma yöntemi olan bibliyometrik analiz yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında bibliyometrik analizin ortak kelime analizi yöntemi ile kamusal sanat ve bellek kavramları ile ilgili yapılan çalışmalarda ön plana çıkan kelimeler bulgulanmıştır. Çalışmanın üçüncü aşamasında bellek bağlamında bir inceleme yapılmış: Atatürk Kültür Merkezi (AKM) örneği üzerinden karşılaştırmalı vaka analizi ile 1969’dan 2007’e kadar kullanılan eski AKM yapısının ve yıkıldıktan sonra 29 Ekim 2021’de yeniden açılan yeni AKM yapısı değerlendirilmiştir. Bu konuyla ilgili olarak Sena Altundağ ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve AKM’nin değişim süreciyle ilgili bilgiler alınmıştır. Tabanlıoğlu mimarlığın bu süreçte dikkat ettiği unsurlar ve korumak istediği değerler üzerinden bir görüşme gerçekleştirilmiş, Tabanlıoğlu Mimarlık’ın arşivindeki bilgiler ışığında projeye yeniden ışık tutulmuştur. Tabanlıoğlu Mimarlık’ın AKM ile ilgili dikkat ettiği korunması gereken değerlerden en önemlisi yapının bağlamıyla olan ilişkisi: Sokağın hafızası, toplumun belleği olmuştur. Bunu korumak için cam cephe bozulmadan yeni AKM yapısında kütle ölçeği, oranlar ve cephe korunmuş, yüksekliği dikkate alınarak içine seramik kaplı bir opera yapısı yerleştirilmiştir (Şekil 3). Dördüncü aşama ise nicel ve nitel araştırma kapsamında değerlendirilmiş, AKM’de daha önce bulunmuş olmak koşuluyla, AKM ile ilgili bir deneyimi olan kullanıcılara Otobiyografik anket yapılmıştır. Bu anket ile kamusal sanatın toplumsal bellek üzerine etkilerinin gözlemlenmesi hedeflenmiştir. AKM’nin kullanıcılar üzerinde bıraktığı etkinin, duygusal yoğunluk, mekânsal hafıza, olumlu olumsuz duygu değeri ve canlılık üzerinden anlaşılması için bulgular analiz edilmiştir. Sonuç kısmında ise, sanat ve mimarlık ilişkisi, sanat nesnesinin iç mekâna etkisi ve toplum belleği ile etkileşimi tez kapsamında değerlendirilmiştir. Toplumun hafıza katmanlarına işlemiş kamusal yapıların ve kullanıcının hafızasında önemli yer edinen apartman girişleri gibi iç mekânların yıkılışı yeniden inşası vb. süreçlerin otobiyografik bellekte ve toplumsal bellekteki etkileri ve bu yapıların korunmasının ne kadar önemli olduğu ifade edilmiştir. Tüm bu geçirdiği süreçler sonrası AKM yapısının hali ise tartışma konusu olmuş eskisiyle kurabildiği bağ tartışılmıştır. Değişen AKM iç mekânlarının ve bağlamı değişen sanat nesnelerinin, bireysel hafızaya ve toplum belleğine etkileri ile AKM’nin yeniden inşa süreci eleştirilmiş ve bunlara ilişkin problemler ortaya konulmuştur. Son olarak ise bu problemlere yönelik öneriler ve geleceğe dair ön görüşlerde bulunulmuştur.

Bu tez kapsamında, sanat toplum ilişkisini kavramak, kamusal iç mekânla birlikte

okumak ve de ortaya çıkan verilerin toplanmasıyla ortaya çıkan kavramların tartışılması yer almaktadır. Bu tez, sanatın kamusal alanda ifade ediliş biçimlerini araştırırken toplum üzerindeki etkisini ve mimarlıkla ilişkisini açıklar. Bu sayede bu tez, kamusal sanatın toplumdaki bağımsız olmadığı gibi mimarlıktan ve iç mekândan da bağımsız olmadığını vurgular. Bu tez, kamusal sanat ve iç mekân ilişkisinin toplum belleğini oluşturmadaki etkisini ve bu simbiyotik ilişkinin toplum belleğinin sürdürülebilirliğine etkisine ışık tutması açısından önem arz etmiştir.

Şekil 1. Bahçelievler, Sanatçı: Serap Aksoy (Kişisel Arşiv, 2022)

Şekil 2. AKM yapısının eski ve yeni cephesi (URL 1)

Anahtar Kelimeler: Kamusal Sanat, Toplumsal Bellek, Atatürk Kültür Merkezi

Kaynakça

URL 1: AKM yapısının eski ve yeni cephesi Kaynak: Tabanlıoğlu Arşiv <https://akmistanbul.gov.tr/tr/fotograf-galerisi> Erişim Tarihi 08.01.2024

DEPREM SONRASI GEÇİCİ YAPILANMA DÖNEMİNDE İNŞA EDİLEN BARINAKLARIN İNCELENMESİ

Hakan Kaan SAKARYA
Prof. Dr. Cem Doğan

Özet

Doğanın olumsuzluklarına karşı korunmak amacıyla insanlar barınma ihtiyacı duymuşlardır. Barınmak, insanların en temel ihtiyaçlarından biridir. Geçmişte insanlar, mağaralar ve çeşitli doğal oluşumları barınma ihtiyaçlarını karşılamak için kullanmışlardır, ancak artan nüfus dolayısıyla bir mahremiyet oluşturmak için kendi barınaklarını inşa etmeye başlamışlardır. Doğal afetler sebebiyle yapıların dayanıklı olmadıklarını fark eden toplumlar daha dayanıklı yapı arayışlarına girmişlerdir. Afetler, toplumların insani faaliyetlerini kesintiye uğratan ve barınma ihtiyaçlarından mahrum bırakan olaylardır (Eyidogan, 2010). Afetler, “doğal” ve “insan kaynaklı” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Çalışmanın ana temasını oluşturan “depremler”, doğal afetlerin “jeolojik afetler” kısmında yer almaktadır. Ülkemizde afet kaynaklı olumsuzluklar incelendiğinde en olumsuz sonuçlar deprem kaynaklı afetler olduğu gözlemlenmiştir. Depremler sonucunda yer yüzeyindeki yapılar tahribata uğramaktadırlar ve insanların ihtiyaçlarını ve faaliyetlerini kesintiye uğratarak toplumları olumsuz etkilemektedirler (Atabey, 2000).

Depremler sebebiyle can ve mal kayıpları yaşanabilmektedir ve insanlar, yapılarda oluşan tahribatlar sonucunda yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kalabilmektedirler ve bunun sonucunda insanlar barınma ihtiyaçlarından mahrum kalabilmektedirler.

Depremler için alınan tedbirler önem taşımaktadır ve bu önlemler deprem öncesinden planlanmalıdır (Sphere, 2000). Ülkemizin ekonomik gücü ve geçmiş veriler incelendiğinde deprem tedbirleri bağlamında yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bu sebeple gereken tedbirlerin alınması konusunda planlama yapılmalıdır (Uzut, 2016). Depremler sonucunda oluşan yapısal hasarlar toplumları maddi, manevi ve psikolojik yönden olumsuz etkilemektedir (Tüzün, 2002). Deprem sonrası inşa edilen barınaklar da insanların barınma ihtiyaçlarının ve yaşamsal faaliyetlerinin sağlanması açısından önemli bir rol oynamaktadırlar. Barınakların inşa edilmesi, barınma ihtiyaçlarından mahrum kalmış insanlar için gereklidir (Baş, 2011). Bu bağlamda deprem sonrası geçici yapılanma dönemi için tasarlanmış olan barınakların kullanımları önem taşımaktadır (Kalkan ve diğ., 2020).

Yapıların terk edilmeleri anından, yeniden kalıcı hayata geçiş dönemine kadar olan dönem bir geçici yapılanma dönemidir. Bu dönemde inşa edilecek yapılar, geçici olarak depremzedelerin ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Bu bağlamda; barınakların kullanılmaları ile insanların barınma ihtiyaçları karşılanabilmektedir. Fakat bu yapıların tasarım aşamasında mimarlar ve iç mimarlar tarafından deprem bölgesi incelenmeli, çevresel koşulları ve iklim faktörleri dikkate alınmalıdır. Deprem sonrası kritik süreçte

barınaklar hızlı ve pratik inşa edilebilmelidirler (Uzut, 2016). Olası artçı depremlere ve olumsuz hava koşullarına karşı dayanıklı olmalıdırlar, ayrıca toplumların ihtiyaçları doğrultusunda, bulunan koşullara uyum sağlayabilmek amacıyla ihtiyaca göre boyutlarında değişiklik yapılabilen, modüler bir yapıda olmalıdırlar (Shakar ve diğ., 2021). Bu bağlamda iç mekan kurgusunda dikkate alınması gereken en önemli başlık ergonomidir.

Ergonomi, insan sağlığını, psikolojisini, güvenliğini ve performansını ele alan bir bilim dalıdır ve belirli antropometrik ölçülere, anatomik özelliklere dayanmasının yanı sıra, dahil edildiği tasarımın bulunduğu bölgeye ve kullanım amacına göre kişinin sosyokültürel yapısını ve fizyolojik toleranslarını da göz önünde bulundurur (Doğan, 2020). Barınakların iç mekan kurgularının ergonomiye uygun yapılması sonucunda depremzedelerin görsel, işitsel ve boyutsal algıları sağlanabilmektedir ve psikolojik sağlıkları da olumlu olarak etkilenmektedir (Dul ve diğ., 2004). Barınakların küçük mekanlar olması sebebiyle birçok ihtiyacın kısıtlı metrekarelerde çözülmesi gereklidir. İç mekan hava kalitesinin sağlanması ve mobilyaların malzeme seçimleri önemlidir (Gökmeral, 2014). Ayrıca olası artçı sarsıntılara karşı barınakların iç mekan tasarımları aşamasında mobilyaların ve iç mekandaki araçların depremzedelere zarar vermemelerine dikkat edilmelidir. Bu sebeple "Hareketli Mekan Tasarımı" anlayışı, iç mekan kurgusu aşamasında dikkate alınmalıdır. Hatalı iç mekan kurgusu; işleve uygun tasarlanmamış ve hatalı malzeme seçimleri yapılmasından kaynaklanmaktadır ve depremzedelerin psikolojilerine olumsuz etkileri vardır. İç mekan hava kalitesi ile insanların yaşam kaliteleri doğru orantılıdır (M.E.B., 2014). Dolayısıyla ergonomik bir iç mekan tasarımında doğru malzemelerin seçimlerine dikkat edilmelidir.

Barınaklarda tercih edilecek malzemelerde kaynakların verimli kullanılması ve dayanıklılık, dikkat edilmesi gereken kriterlerdir. Barınak tasarımları çevreye uygun ve iklim koşullarına dayanıklı yapılmalıdır (Yücer, 2011). Sürdürülebilir malzemelerin tercih edilmesi ile kaynaklar verimli kullanılabilirler ve çevreden elde edilebilecek malzemelerin teminlerinin kolay sağlanabilmesi açısından enerji ve ekonomide de fayda sağlanabilmektedir (Yüksel ve Celikoğlu, 2004). Barınakların kullanım süreleri geçici yapılanma dönemi kapsamındadır ve bu süre sonucunda barınakların sökülebilir ve yeniden hazır hale getirebilmesi düşünülmelidir. Malzemelerin planlama aşamasında mimarlar ve iç mimarlar tarafından bir malzeme yönetim planının oluşturulmasıyla çevreye ve ekonomiye katkı sağlamak mümkündür. Yeniden kullanımın ekonomiye olumlu etkileri vardır. Yapısal özelliklerini koruyan malzemelerin ayrıştırılmasıyla bu malzemeler yeniden kullanılabilirler ve çevreye olan negatif etki azaltılırken ekonomiye katkı sağlanmaktadır.

Sürdürülebilirlik konsepti ile deprem sonrası yapıları tasarımında bir ekol olan mimar Shigeru Ban'ın deprem sonrası tedbiri için tasarladığı "Kağıt Tüp Ev" barınak tasarımı Japonya'da, Filipinler'de, Hindistan'da ve ülkemizde inşa edilmiştir (Şekil 2). Shigeru Ban, kullandığı sürdürülebilir malzemeler ile doğa ile uyumlu ve ekonomiye katkı sağlayan insan ve ekoloji ilişkisi kuran, geri dönüşümlü, çevreye uyumlu yapılar tasarlanmaktadır.

Ban, deprem bölgelerine giderek ve incelemelerde bulunarak projeyi konumuna adapte etmeye çalışmaktadır.

Şekil 2. Kağıt Tüp Ev, Shigeru Ban, Uygulama Örneği (URL 2)

Şekil 3. Kağıt Tüp Ev, Shigeru Ban, Uygulama Örneği (URL 3)

Kullanılacak malzemelerin çevreden temin edilebilir, kolay taşınabilir olmaları ve yapının pratik kurulabilir nitelikte olmaları ile enerjiden ve zamandan da tasarruf eden bir anlayış sergilemektedir (Şekil 3). Bu bağlamda Kağıt Tüp Ev barınak tasarımı, uygulanabilirlik açısından yüksek, aynı zamanda deprem sonrası geçici yapılanma döneminde insanların barınma ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte barınaklardır. Bu sebeple yapının analiz edilmesi ile dünyada ve ülkemizde uygulanabilirliğinin testi sonucunda olası bir deprem anında yapısal tedbirlerin sağlanabilmesi için inşa edilmesi uygun bir yapı tasarımı ortaya koymaktadır.

Çalışmada literatür taramasında ilk olarak kavramsal alt yapının oluşturulması kapsamında tanımlara yer verilmiştir ve bir deprem sonrası tedbiri olarak barınak tasarımlarının iç mekan kurguları nitel bir yaklaşımla incelenmiştir. Verilerin desteklenmesi amacıyla, Shigeru Ban'ın "Kağıt Tüp Ev" tasarımı, sürdürülebilirlik konsepti ve uygulanabilirliği açısından çalışmaya eklenmiştir. Deprem sonrası barınaklarının iç mekan ergonomileri ve sürdürülebilir yapı konseptine yönelik literatür taraması ve uygulama örnekleri, elde edilen verilerin analiz edilebilmesi ve karşılaştırılabilmesi amacıyla çalışmaya eklenmiştir. Örneklem olarak tercih edilen barınakların uygulanabilirliklerinin yüksek nitelikte olmaları da literatürde deprem sonrası geçici

yapıları ile ilgili katkı sağlamak hem de ülkemizin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkeler açısından bir deprem sonrası tedbiri olarak fayda sağlaması çalışmanın temel amaçlarındandır. Araştırma kapsamında belirlenen eksiklikler, akademik ve pratik değerlendirmeler ile birleştirilerek “deprem sonrası barınaklarının tasarım süreçlerinde dikkat edilmesi gereken kriterler nelerdir” ve “insan merkezli barınak tasarımında iç mekan kurgusu nasıl olmalıdır” sorularına yanıtlar bulunması amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı; iç mekan kurgulama aşamasında ergonomiye uygun ve sürdürülebilir malzemeleri ile inşa edilmiş barınakların, dünyada ve ülkemizde deprem sonrasında uygulanabilirliğinin artırılması, ekonomiye katkı sağlayan ve çevreye duyarlı bir tasarımın yapılmasıdır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulguların genellenebilir olması hedeflenerek, çalışmanın akademik ve pratik öneminin vurgulanması çalışmanın hedeflerindedir.

Depremlerin öncesinde alınan tedbirler önem taşımaktadır. Ülkemizde yapısal anlamda alınan tedbirlerin yetersizlikleri göz önünde bulundurulduğunda yapısal anlamda yeni bir strateji geliştirilmelidir.

Depremlerin yapılar üzerinde yarattığı tahribatlar neticesinde depremzedelerin olası bir deprem anında ihtiyaçlarının karşılanabilecekleri bir barınak tasarımı düşünülmelidir. Bu bağlamda mimarlar ve iç mimarlar ortak çalışarak deprem bölgeleri üzerinde incelemeler yapmalı ve bir plan oluşturmalıdırlar. Ülkemizde depremler incelendiğinde barınak tasarımlarının yetersiz oldukları gözlemlenmiştir ve bu bağlamda iç mekan çözümlerinin çevreye ve iklime dayanıklı olmaları, bu sayede depremzedelerin olumsuz bir durum ile karşı karşıya kalmamaları iç mimarlar tarafından düşünülmelidir. Deprem sonrası geçici yapılanma döneminde inşa edilecek barınakların iç mekan kurguları iç mimarlar tarafından stratejik bir şekilde planlanmalıdır. Depremzedelerin fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz etkilenmemeleri için ergonomiye uygun bir iç mekan tasarımı anlayışı izlenmelidir. Yapı tasarımında ve iç mekan kurgusunda malzeme seçimlerine dikkat edilmelidir. İklim ve çevreye dayanıklılığın yanı sıra ergonomiye uygun, kolay temin edilebilen ve kolay taşınabilen, sürdürülebilir malzemeler tercih edilmelidir. Bunun sonucunda enerji ve ekonomiden tasarruf sağlanabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Geçici Yapılar, Afet Sonrası Yapıları, İç Mekan, Barınak

Kaynakça

1. Atabey, E. (2000). Deprem. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü Eğitim Serisi No: 34, Deprem, Ankara
2. Baş, S. (2011). Post Disaster Temporary Houses: The Production Of Place In The Case Of 1999 Marmara Earthquakes In Kocaeli, Master's Thesis, Middle East Technical University.
3. Doğan, C. (2020). Hareketli Mekân Tasarımındaki Ergonomik Faktörlerin Deprem Bölgesi Konutlarına Uygulanması. Mimarlık ve Yaşam, 5(2), 615-626.

4. Dul, J., & Weerdmeester B., (2004). Ergonomi Ne, Neden, Nasıl? Seckin Yayıncılık Ankara. Giriş-Türkiye Mühendisler Birliği, 2004, TMB Yayın No: 13
5. Eşref Atabey Maden Tetkik Ve Arama Genel Müdürlüğü Yayınlarından Eğitim Serisi No. 34, Deprem, Ankara, 2000.
6. Eyidogan, H. (2010). Bilim Ve Gelecek Kitaplığı-16, 50 Soruda Kitap Dizisi-4, 50 Soruda Deprem, S.15-18., 7 Renk Basım Yayın ve Filmcilik Ltd. Şti.
7. Gökmeral, E. B. (2014). Sürdürülebilir Ve Bütünleşik Bina Tasarım Süreçlerinde İç Mimarlık(Ofis Binalarında Sürdürülebilirliğin Bir Tamamlayıcısı Olarak İç Mimarlık Disiplininden Yararlanmaya Odaklı Bir Araştırma), Yüksek Lisans Tezi, MSGÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
8. Kalkan, M., Kaçar, A. D., & Alptekin, O. (2020). Ülkelerin Deprem Sonrası Yeniden Yapılaşma Süreçlerinin Karşılaştırılması: Çin, Şili ve Türkiye Örnekleri: Deprem Sonrası Yeniden Yapılaşma Stratejileri. Tasarım+ Kuram, 16(31), 152-169.
9. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, (2014) Mobilya Ve İç Mekân Tasarımı, İç Mekânda Tasarım ve Ergonomi, Ankara.
10. Shahkar, A., Göçer, C., & Çelik, O. C. (2021). Overview of Post-Earthquake Housing Alternatives for Enhanced Architectural and Structural Performances.
11. Sphere Projesi (2000) Afete Müdahalede Asgari Standartlar Ve İnsani Yardım Sözleşmesi, Sphere Projesi Yayınları, İsviçre.
12. Tüzün, E. (2002). Ev/Yaşama mekânı: Afet sonrası gereksinimler (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
13. Uzut, H. (2016). Deprem sonrası geçici barınma ünitelerinin görsel ve yarışma proje örnekleri üzerinden incelenmesi (Master's thesis, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi).
14. Wagemann, E. (2017). Need for adaptation: transformation of temporary houses. Disasters, 41(4), 828-851.
15. Yücer, S. N. (2011). Mimari Tasarımda İklim Çözümleme: İstanbul Üzerine Bir Deneme Çukurova Üniversitesi, Çevre Mühendisliği Bölümü, Mimarlık360 Dergisi, Temmuz-Ağustos 2011
16. Yüksel, H., Çelikoğlu, C. (2004). Yeniden Üretim Faaliyetlerinin Planlaması Ve Kontrolü İçin Bir Yönetim Önerisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 6, Sayı:3, 2004
17. URL 1: <https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/24212/pics/image-b592cc237f473.png?c=9064>
18. URL 2: https://www.theplan.it/eng/whats_on/paper-log-hosue-earthquake-morocco-shigeru-ban
19. URL 3: https://www.theplan.it/eng/whats_on/paper-log-hosue-earthquake-morocco-shigeru-ban

Prof. Dr. Özge CORDAN
Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU
Prof. Dr. Ervin GARIP
Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY
Dr. Öğr. Üyesi Emel BAŞARIK AYTEKİN

Sempozyum Sekreteryası:

Dr. Öğr. Üyesi Gamze ERGİN

Prof. Dr. Cem DOĞAN
Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN
Prof. Dr. Zafer ERTÜRK
Prof. Dr. Kağan GÜNÇE
Prof. Dr. Meltem GÜREL
Prof. Dr. Deniz HASIRCI
Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK
Prof. Buğru Han Burak KAPTAN
Prof. Dr. Umüt Tuğlu KARSLI
Prof. Dr. Meral NALÇAKAN
Prof. Dr. Özkal Barış ÖZTÜRK
Prof. Müge GÖKER PAKT
Prof. Dr. Gülşay KELEŞ US
Dr. Sezin TANIR
Doç. Dr. Songuç TOKO
Dr. Zeynep T

ANAOKULLARINDAKİ OYUN ALANLARININ MEKÂNSAL İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ: LEFKOŞA'DAN BİR ÖRNEK

Sara SAMADİ ARDEBİLİ
Doç. Dr. Devrim YÜCEL BESİM

Özet

Toplumun en savunmasız ve hassas üyelerinden olan çocuklar, büyük bir hassasiyet ve detayla tasarlanmış özel mekânlara ihtiyaç duyar. Çocuklara yönelik mekânların tasarımında yapılacak en ufak bir hata bile ciddi fiziksel ve zihinsel riskler doğurabilir. Bunu göz önünde bulundurarak bu araştırmada çeşitli anaokullarının iç mekânsal ilişkileri ele alınmakta; özellikle kapalı oyun alanlarının mekânsal örgütlenmesine odaklanılmaktadır.

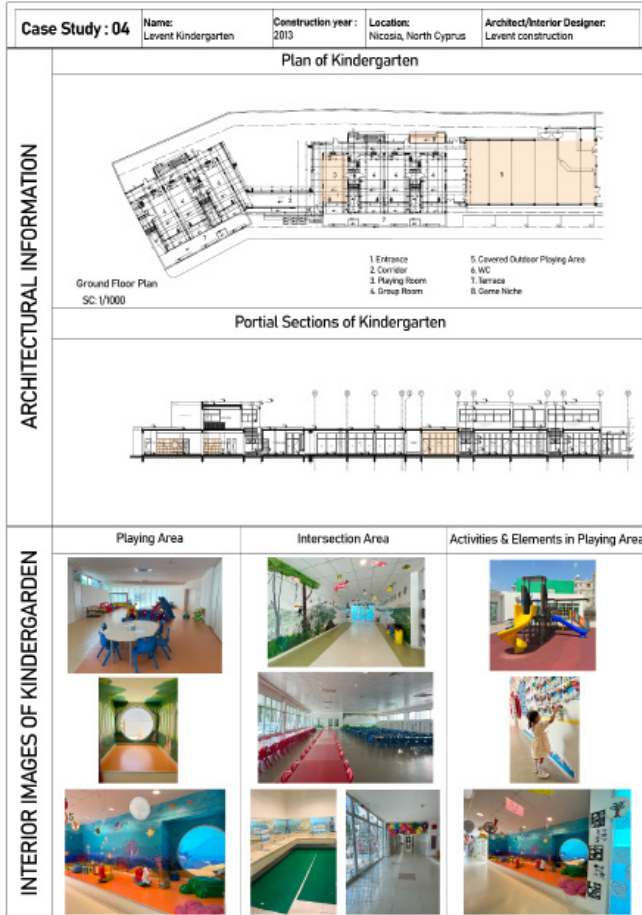
Anaokullarının içindeki oyun alanları iç mimarlıkta önemli bir konudur. Bu mekânların tasarımı için uluslararası düzeyde kabul görmüş yaklaşımlar mevcut olsa da çeşitli düzenlemelerin ve uygulamaların bir ülkeden diğerine farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması gereklidir. Bu araştırma, anaokullarındaki oyun alanlarının tasarımını belirleyen ölçütleri detaylı inceleyerek aradaki ortaklıkları ortaya koymayı amaçlamakta; bu tür eğitim kurumlarındaki oyun alanlarının diğer iç mekânlar arasındaki bağlantılarını ortaya çıkarmayı hedeflemektedir (Şekil 1 ve Şekil 2). Ayrıca, başta anaokulları olmak üzere eğitim binaları tasarlanmanın genel önemine ışık tutarak bu oyun alanlarının iç tasarımını belirleyen temel kriterleri plan ve kesit düzenlemeleri açısından yeniden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Nitel çalışmanın yöntemi iki yönlüdür. İlk bölüm, "Oyun Alanı", "Eğitim Yapılarında İç Mekân", "Oyun Oynama Eylemi", "Uzamsal İlişki" ve "İç Mekân Oyun Öğeleri" gibi anahtar kelimelerin kapsamlı bir şekilde araştırılmasını kapsayan bir literatür taramasıdır. Diğer bölüm, farklı vaka çalışmalarının mekânsal analizini içerir ki her bir örneğin analizi için iki tablo üretilmiştir. Veri açısından uygunluk ve çeşitlilik sağlayacak kriterlere göre seçilen örneklerin belirlenmesinde "iç mekânsal düzenlemesinde oyun alanlarını vurgulanmış olması, son on beş yılda inşa edilmiş çağdaş yapılar olmaları, kent merkezinde erişilebilir konumlanmaları, özellikle 'anaokulu' olarak tasarlanmış ve yayınlanmış yapılar olması" niteliklerine dikkat edilmiştir. Bu çalışma özelinde vakalardan sadece Lefkoşa'da olan bir anaokulu ele alınmıştır (Şekil 2). Araştırmacılar tarafından yerinde incelenmiş ve yetkililerle görüşülerek verilerin desteklenmiş olduğu bu örnek, Başkent'te bilinen ve yoğun kullanılan, çağdaş bir anlayış içinde inşa edilmiş özel eğitim yapılarından biridir.

Çalışmada incelenen anaokullarının mekânsal düzenlemelerinin ve iç mekân tasarım öğelerinin incelenmesi çeşitli yaklaşımları ortaya çıkarmakta ve plan modellerindeki farklılıkların oyun alanlarındaki düzen niteliklerini etkilediğini göstermektedir. Merkezi planlar eğitim, sosyal ve hizmet alanları arasında uyumlu bir ilişki sergilerken, kümelenmiş planlar ağırlıklı olarak oyun alanlarını servis ve sosyal alanlarla birbirine

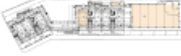

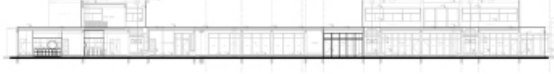
bağlamaktadır. Radyal planlar merkezi yerleşim biçimleriyle benzerlik göstermekte; modüler ve doğrusal planlar özellikle hizmet ve sosyal alanlarla arayüz oluşturmaktadır. Kesitlere odaklanıldığında oyun alanlarındaki tavan tasarımları, mekânsal ilişkileri düzenleyen başka bir unsur olarak görülmektedir. Bazı tasarımlarda geleneksel yapı sistemlerinden farklı olarak açılabilen tavan sistemleri uygulanırken bazıları geniş balkon ve/veya büyük pencereler gibi yenilikçi unsurları kullanmaktadır. Ayrıca yeşil alan ve peyzaj öğelerinin oyun alanlarına dahil edilmesi, renk ve malzemelerin kullanımı bu anaokulu yapılarının çevresel kalitesini daha da zenginleştirmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, anaokulu tasarımının gelişen durumunun altını çizmekte ve çocukların keşfetmesi, öğrenmesi ve zevk alarak eğitimlerini sürdürmelerini teşvik eden güvenli, gelişimsel olarak zenginleştirici iç mekân oyun alanları yaratma ve tasarlanmanın öneminin giderek arttığı vurgusunu yapmaktadır.

Şekil 1. Vaka analizi örneği

Case Study : 04		Name: Levent Kindergarten	Construction year : 2013	Location: Nicosia, North Cyprus	Architect/Interior Designer: Levent construction																																
PLAN AND ZONING	Plan Layout of Playing Area <p>Clustered</p> 	Accessibility to Playing Area Clustered playing areas with different entry		Legend ☐ Kindergarten ☐ Indoor Playing Area Accessibility ☐ Other Spaces ☐ Flood Elements ☐ Movable Elements ☐ Architectural Elements ☐ Services Area ☐ Social Area ☐ Educational Area Circulation																																	
	Relation with other Spaces Using Group Rooms as a Social and Educational Areas both together Services area such as WC between rooms	Elements of Playing Area Using Slide, Table, Chair, Window, Toys and Bicycle as an Element																																			
SECTIONAL RELATION																																					
PLAYING FEATURES	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Movable</th> <th>Fixed</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hula hoop ☐</td> <td>Slide ☒</td> </tr> <tr> <td>Water Game ☐</td> <td>Climbing Frame ☐</td> </tr> <tr> <td>Toys ☒</td> <td>Swings ☒</td> </tr> <tr> <td>Bicycle ☒</td> <td>Seesaw ☐</td> </tr> <tr> <td colspan="2">* Using toys and bicycle for playing</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Ball Pool ☒</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Bouncing & Balancing ☐</td> </tr> <tr> <td colspan="2">* Using Slide and Ball in interior playing area</td> </tr> </tbody> </table>		Movable	Fixed	Hula hoop ☐	Slide ☒	Water Game ☐	Climbing Frame ☐	Toys ☒	Swings ☒	Bicycle ☒	Seesaw ☐	* Using toys and bicycle for playing		Ball Pool ☒		Bouncing & Balancing ☐		* Using Slide and Ball in interior playing area		<table border="1"> <thead> <tr> <th>Related Activities</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Indoor Garden ☐</td> </tr> <tr> <td>Library ☐</td> </tr> <tr> <td>Dining Room ☒</td> </tr> <tr> <td>Class Room ☒</td> </tr> <tr> <td>WC ☒</td> </tr> <tr> <td>Entrance ☒</td> </tr> <tr> <td>Changing Room ☒</td> </tr> <tr> <td>Corridor ☐</td> </tr> <tr> <td>Backyard ☒</td> </tr> <tr> <td>Group Room ☒</td> </tr> <tr> <td>Roof ☒</td> </tr> <tr> <td colspan="2">* Using window of corridors as a playing area</td> </tr> </tbody> </table>			Related Activities	Indoor Garden ☐	Library ☐	Dining Room ☒	Class Room ☒	WC ☒	Entrance ☒	Changing Room ☒	Corridor ☐	Backyard ☒	Group Room ☒	Roof ☒	* Using window of corridors as a playing area	
	Movable	Fixed																																			
Hula hoop ☐	Slide ☒																																				
Water Game ☐	Climbing Frame ☐																																				
Toys ☒	Swings ☒																																				
Bicycle ☒	Seesaw ☐																																				
* Using toys and bicycle for playing																																					
Ball Pool ☒																																					
Bouncing & Balancing ☐																																					
* Using Slide and Ball in interior playing area																																					
Related Activities																																					
Indoor Garden ☐																																					
Library ☐																																					
Dining Room ☒																																					
Class Room ☒																																					
WC ☒																																					
Entrance ☒																																					
Changing Room ☒																																					
Corridor ☐																																					
Backyard ☒																																					
Group Room ☒																																					
Roof ☒																																					
* Using window of corridors as a playing area																																					
Others	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Architectural Elements</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Table ☒</td> </tr> <tr> <td>Chair ☒</td> </tr> <tr> <td>Movable Wall (Partition) ☐</td> </tr> <tr> <td colspan="2">* Using Table & Chairs for playing room</td> </tr> <tr> <td>Wall ☐</td> </tr> <tr> <td>Staircase ☐</td> </tr> <tr> <td>Window ☒</td> </tr> <tr> <td colspan="2">* Using Window as an element of play</td> </tr> </tbody> </table>		Architectural Elements	Table ☒	Chair ☒	Movable Wall (Partition) ☐	* Using Table & Chairs for playing room		Wall ☐	Staircase ☐	Window ☒	* Using Window as an element of play																									
Architectural Elements																																					
Table ☒																																					
Chair ☒																																					
Movable Wall (Partition) ☐																																					
* Using Table & Chairs for playing room																																					
Wall ☐																																					
Staircase ☐																																					
Window ☒																																					
* Using Window as an element of play																																					

Şekil 2. Vaka analizi örneği

Anahtar Kelimeler: Oyun Alanı, İç Mekân, Kreşlerde Oyun Eylemi, Mekânsal Organizasyon, İç Mekânlardaki Oyun Elemanları, Lefkoşa

6

6. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Müge GÖKER PAKTAŞ

Tarihsel Süreçte Konaklama Kavramının Tanzimat Sonrası İstanbul Kent Otelleri Üzerinden Analizi

Yasemin TUZLU EROL, Doç. Dr. Salih SALBACAĞ

İç Mimarlıkta Yer Yapımı Stratejilerinin Belirlenmesi

Betül Özlem YILMAZ, Prof. Dr. Özge CORDAN

Müze Olarak Yeniden İşlevlendirilen Endüstriyel Miras Alanlarında Ziyaretçi Kimliklerine Göre Memnuniyet Düzeyinin Değerlendirilmesi: Müze Gazhane Örneği

İpek AKSEL, Dr. Öğr. Üyesi Çağrı İMAMOĞLU

Yerinden Edilme, Kimlik ve Bulgaristan Türklerinin Ev Yapma Taktikleri: Görece Göçmen Konutları, İzmir

Leman ÖZGÜR, Prof. Dr. Meltem GÜREL

TARİHSEL SÜREÇTE KONAKLAMA KAVRAMININ TANZİMAT SONRASI İSTANBUL KENT OTELLERİ ÜZERİNDEN ANALİZİ

Yasemin TUZLU EROL
Doç. Dr. Salih SALBACAK

Özet

Konaklama birimlerinin tarihten bu güne gelişimi insanın var olduğu her dönemde, her coğrafyada, her toplumda farklı yorumlanmış ve biçimlenmiştir. İlk uygarlıklardan beri kişi ve gruplar bir yerden bir yere seyahat etmişlerdir. Bu sebepten doğan, konaklama ihtiyacına cevap verecek nitelikte yapılar oluşturulmuştur. İlk konaklama yapılarından bugüne dek değişen fiziksel ihtiyaçların yanı sıra, sosyolojik, psikolojik, teknolojik ihtiyaçların gelişimi, seyahat şekli ve amacını değiştirmiştir. Sanayi Devrimi ile birlikte teknolojik buluş ve gelişmeler, toplumların ekonomik yapısını ve güçlerini arttırmış, ulaşım yol ve araçlarını çeşitlendirmiş ve daha hızlı seyahate olanak sağlar hale getirmiştir.

Seyahat kavramı Sanayi Devrimi öncesinde orduların bir noktadan bir noktaya taşınması, haberin bir bölgeden bir bölgeye karayolu ile ulaştırılması, kervanların ticari eşya taşınması gibi zaruri bir ihtiyaç iken, ulaşım araçlarının gelişmesi ve halk tarafından kullanılabilmesi ile birlikte gezi, turizm ve tatil amaçlı olarak çeşitlenmiştir.

İlk zamanlarda zorunlu olarak yaptıkları seyahatleri; günümüzde meraklarını gidermek, dinlenmek, eğlenmek, kültürel ve sportif ilişkilerde bulunmak şekline dönüştürmüşlerdir (Sever, 2008).

Konaklama kavramının kökenine ilişkin nasıl algılandığı ve mekânsal anlamda nasıl biçimlendiğini tanımlamak için yapılan araştırmada, Türkiye'deki konaklama yapılarının kökeninin han ve kervansaray yapılarına dayandığı saptanmıştır.

Anadolu'da Osmanlı İmparatorluğu kurulduktan sonra kervansaray yapımı daha sistemli, programlı bir şekilde devam etmiştir. Kervansaray ve hanlar Anadolu Selçukluları Dönemi'nde yapılanlara bazı yönlerden benzer olmalarına rağmen, dönemin koşullarından etkilenmiş ve farklılaşmıştır (Keleş Usta, 1994).

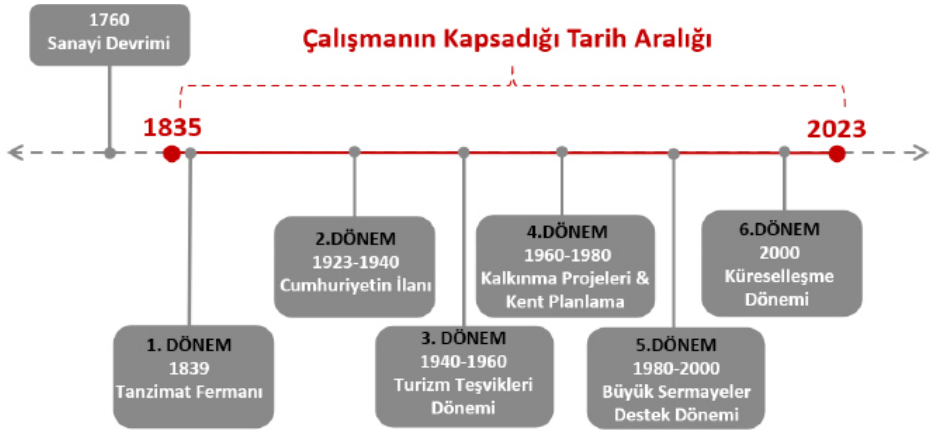
Konaklama yapılarının mimari ve iç mimari evrimsel sürecini ortaya koymak için sürdürülen bu araştırmanın amaçları; geçmişten günümüze konaklama kavramının yapısal ve fonksiyonel değişim sürecinin belirlenmesi, Tanzimat sonrası değişimin konaklama kavramına etkileri ve yansımalarının incelenmesi, Cumhuriyet döneminden günümüze konaklama birimlerinin tasarımın dilinin, yönelimlerinin ve yaklaşımlarının analiz edilmesi şeklinde açıklanabilir.

Bu çalışmanın temeli; Konaklama kavramının, tarihsel süreçte evrilen anlamsal ve fonksiyonel boyutunun mimari ve iç mimariye yansımalarının, sosyal ve kültürel değişimler ile yorumlanmasını anlamaya ilişkin merakta dayanmaktadır.

Araştırmada tarama modeliyle konu ile ilgili detaylı arşiv çalışmasına dayanan nitel

araştırma yöntemi kullanılacak olup, dönemin sembol yapılarının morfolojik iç mekân analizlerinin yapılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın tarihsel kapsamı 1839 Tanzimat Fermanı'ndan günümüze kadarki yaklaşık 180 yıllık geniş tarih aralığını içermektedir. Çalışma kapsamı tarihin önemli olayları, kentsel düzenlemeleri, kültürel ve teknolojik gelişmelerin etkilerinden doğan toplumsal etkileşimleri, ekonomik ve sosyolojik düzenlemelerin getirdiği gerekleri ile 6 döneme bölünmüştür. Bu dönemleri açıklayan grafik aşağıdaki Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Çalışmanın kapsadığı tarih aralığı ve önemli kırılma noktaları

Çalışmanın 1. Dönemi 1839 yılında Tanzimat fermanı ile başlamıştır. Tanzimat Fermanından sonra imparatorluğun yeniden yapılanmasıyla şehir batılı bir görünüme kavuşuran ve çoğu neobarok ya da neoklasik üslupta olan anıtsal boyutta pek çok yapı yapıldı. Bu yapıların bazıları daha önce yapılmamış yeni işlevli yapılarıdır. Oteller, saat kuleleri, üniversiteler, bankalar, parlamento binaları, pasajlar, mağazalar, iş hanları, okullar, tren istasyonları, fabrikalar, halk bahçeleri, tiyatrolar, belediye binaları Avrupa'daki örneklerine benzer şekilde yapıldı. Yapı çeşitliliğindeki artış en belirgin olarak, Batı ile ilişkilerin yoğun olduğu Galata-Pera bölgesinde gözlenmekteydi (Sever, 2008). Tanzimat sonrası geç Osmanlı Dönemi olarak anılan bu dönemde sembol sayılabilecek konaklama birimi olarak yapılan Pera Palas Otel incelenmiştir.

Çalışmanın 2. Dönemine Tanzimat fermanından sonra en önemli dönüm noktası olarak görülen ve yeni bir kuruluşun başlangıcı olarak kabul ettiğimiz 1923 tarihinde Cumhuriyetin ilanı ile girilmiştir. Kurulan yeni Türkiye'nin daha çağdaş ve batıya dönük olduğu, teknolojiye ve çağın gerekliliklerine uyum sağlayabilecek potansiyelde olduğu söylenebilir. Cumhuriyet ilanından 1940 lı yıllara kadar ki dönem Erken Cumhuriyet dönemi olarak tanımlanabilir. Bu dönemini yansıtmaları ve örneklemeleri için Karaköy Palas Otel incelenmiştir.

Çalışmanın 3. Dönemi için 1940 -1960 yılları arası Türkiye' de turizm hareketlerinin

başladığı dönem olarak açıklanabilir. Turizmin ilk kez devlet tarafından teşvik yasası ile desteklenip bir sanayi dalı olarak görülmesi ve buna dair yasal düzenlemelerin geliştirilmesi ile hem yerli hem de yabancı yatırımcılara ülkenin daha cazip kılındığı bir dönemdir. Bu dönemi anlatması için İstanbul Hilton Otel örneklenmiştir.

Çalışmanın 4. Dönemi 1960-1980 yılları arasında hükümetlerin kalkınma projelerini devreye aldığı dönemdir. Programlanan kalkınma planları ile kent planlama çalışmalarının yapıldığını, turizm geliştirme ve teşvik çalışmalarının geniş çaplı ele alındığını söyleyebiliriz. Turizmin beklenen hedeflere ulaşabilmesi için gerekli yapılanma, tanıtım, kredi ve eğitim imkânları dışında, turistik öncelikli bölgeler kapsamı çalışılmıştır. Bu dönemin örnekleme için The Marmara Taksim Otel incelenmiştir.

Çalışmanın 5. Dönemi 1980-2000 dönemi yılı büyük sermayelerin piyasaya girdiği, devlet ve özel bankalar ile yatırımcıların teşvik edildiği bir dönemdir. Bu dönemi anlatmak için Four Seasons Otel (Sultanahmet) sembol sayılabilecek yapılarıdır.

Çalışmanın 6. Dönemi 2000'den günümüze kadarki dönem küreselleşme dönemi olarak tanımlanabilir. Küreselleşme ile birlikte hız çağına girdiğimiz bu dönemde, teknolojik gelişmelerin de etkisi ile toplumların kültürel beklentileri, dinamikleri, ihtiyaçları ve anlayış biçimleri evrilmiştir. Bu gelişimlerin, kullanıcıların mekân kullanımına ilişkin, hem konfor, hem estetik, hem de yaşam dinamiklerinin değiştirdiğini, bu bağlamda mimariye ve iç mimariye yansıdığını söyleyebiliriz. Bu dönemi yansıtmaları için Mandarin Oriental Bosphorus Otel incelenmiştir.

Bu çalışma ile geçmişten günümüze konaklamanın tanımını tarihsel süreçte inceleyerek, Tanzimat fermanı ile modernleşme hareketlerinin başlaması ve günümüze kadarki süreçte önemli kırılma noktaları ile şekillenen konaklama yapılarının mekânsal dilini, tasarım yaklaşımlarındaki yönelimlerini İstanbul'daki örnek yapılar üzerinden analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında; tüm dünyada değişim ve devinim gösteren konaklama kavramının evrimsel süreci irdelenmiş, Tanzimat sonrasında ihtiyacının artması ile özellikle İstanbul'da hızla artış gösteren konaklama yapılarının mekânsal ve tipolojik yaklaşımları değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir. Seçilen örnekler ile Cumhuriyet tarihinden itibaren döneme ait hem kentsel hem de mimari imza sayılabilecek nitelikteki yapılara yer verilmiş, döneme ait değerlendirme kriterleri aktarılmaya çalışılmıştır. Farklılaşan dönemler, mimari ürünlerle örneklenmiş, mekânsal biçimlenme ilkeleri anlatılmıştır. Çalışma sonucunda; konaklama yapılarındaki iç mekân biçimlenmelerinin tasarım ölçütleriyle oluşturulan mekânsal kurgusu, yere, zamana, farklı toplumsal katmanlara, ülkelere, teknolojik gelişime göre oluştuğundan dinamik ve değişken olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bakımdan, konaklama yapılarının iç mekânlarındaki mekânsal dil, hem bulunduğu coğrafyasına hem de zamanın şartlarına göre farklılık göstermektedir ve göstermeye devam edecektir. Konaklama yapıları bugün, turizm sektörünün vazgeçilmez bir bileşeni haline gelmiştir. Özellikle dünyadaki haberleşme ve ulaşım olanaklarının gelişmesiyle artan yolcu ve konaklama ihtiyacına cevap verebilmek, turizm, spor ve sanat etkinlikleri gibi konaklama ihtiyacının olduğu, farklı fonksiyonları içinde barındıran yapılara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Konaklama, Otel, Tasarım, Modernleşme, Mekân, Mekân Analizi

Kaynakça

1. Keleş Usta, G. (1994). Anadolu Osmanlı dönemi mimarisinde mekan analizi han ve kervansaray yapılarında uygulama. Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
2. Sever, Ö. (2008). Otellerde Mekansal Analiz. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

...değiştirici eşya taşınması gibi zaruri bir ihtiyaç iken, ulaşım araçlarının gelişmesi ve halk tarafından kullanılabilir
turizm ve tatil amaçlı olarak çeşitlenmiştir. Sanayi Devrimi ile birlikte teknolojik buluş ve gelişmeler, toplumu
ve güçlerini arttırmış, ulaşım yol ve araçlarını çeşitlendirmiş ve daha hızlı seyahate olanak sağlar hale getirmiştir.

...runlu olarak yaptıkları seyahatleri; günümüzde meraklarını gidermek, dinlenmek, eğlenmek, kültürel ve spor
...ak şekline dönüştürmüşlerdir (Sever,2008).

...ın ulaşılabilirliği geliştikçe bir yerleri ...ya da gezip görme amacı ile yolculuklara çıkan seyahatlerin barınma
...ne gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması ...i ile konaklama kavramı ortaya çıkmaktadır.

İTÜ

İÇ MİMARLIKTA YER YAPIMI STRATEJİLERİNİN BELİRLENMESİ

Betül Özlem YILMAZ
Prof. Dr. Özge CORDAN

Özet

Kent, mimarlık ve iç mimarlık gibi tasarım disiplinlerinin en önemli çalışma, uygulama ve araştırma alanlarından biri mekandır. Mimari mekan, insanı çevreden ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesini sağlayan boşluktur (Hasol, 2008). Bachelard (2014), insan ve mekan arasındaki etkileşim sonucunda mekanın geometrik özelliklerinin aşıldığına vurgu yapar. Bir başka deyişle mekan yer'e dönüşür. Cresswell (2004), 'yer'i insanların etkileşimde bulunduğu, dokundukları, birbirlerine bağlandıkları mekanlar, anlamlı konumlar olarak tanımlamaktadır. Heidegger (1962) de benzer bir biçimde, insanın yerle olan ilişkisine, yerlere ilişkin deneyimlere ve insan duygularıyla yerin ilişkisine değinmektedir. Lefevbre'nin (1991) bir mekanı tanımlarken kullandığı "tasarlanan", "algılanan" ve "yaşanan mekan" algısı ise bir yerle duygusal bağ kurmanın belirleyici faktörüdür. İnsanların ilişki kurdukları, bağlılık ve aidiyetlik hissettikleri mekanların tasarlanması, 'mekan' ı 'yer' e dönüştürmenin temel basamağıdır. Bu anlamda, insan ve yapılı çevre ile kurduğu ilişki üzerine temellenen bir yaklaşım olarak 'yer yapımı' önem arz etmektedir.

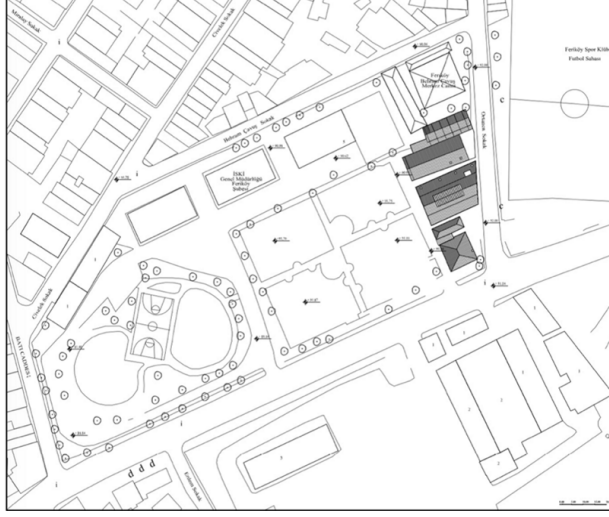
Yer yapımı, Iderlina Mateo-Babiano ve Gini Lee (2020) tarafından "Yer'i şekillendirme, deneyimleme ve ona katkıda bulunmanın sürekli süreci" (s. 15) olarak tanımlanmaktadır. Yer yapımı yalnızca insanların buldukları yerlerle olan ilişkileriyle ilgili değildir; ayrıca yerler ile insanlar arasındaki ilişkileri de kurar (Schneekloth & Shibley, 2000). Kentsel iyileştirmeye yönelik bir yaklaşım olan yer yapımı, 1970'li yıllarda modernist şehirciliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Aravot, 2002). Yer yapımı, birçok disiplinden alanında uzman kişileri bir araya getirirken aynı zamanda potansiyel kullanıcıların görüşlerini de önemseyerek kolektif proje üretimini esas kılmakta ve insanların duygularıyla empati kurabilecek mekan konfigürasyonları önermektedir. Bir başka deyişle yer yapımı, kullanıcıların tasarım sürecine katkıda bulunarak geri bildirimde bulunmalarını, fikir önermelerini ve karar verme sürecine dahil olmalarını amaçlayan 'katılımcı tasarım'ı (URL-1) ve IDEO'nun (2015) "topluluklarla birlikte tasarım geliştirilerek insanların düşüncelerinin ve gerçek ihtiyaçlarının saptanması ve bu şekilde her türden soruna çözümler üretilmesi" (s.9) olarak tanımladığı "insan odaklı tasarım"ı merkezine almaktadır. Günümüzde kentsel tasarım alanında yer yapımını bir strateji olarak kullanan ve kentlerin yaşanabilirliğini arttırmayı amaç edinen kuruluşlar da gittikçe artmaktadır. 1975 yılında kurulan ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan 'Project for Public Spaces (PPS), yer yapımının yüzyılın en dönüştürücü fikirlerinden biri olma potansiyeline sahip olduğunu belirterek, bir bölgeyi iyileştirme gücünün kapsayıcı tasarımla ele

alınabileceği vurgusunu yapmaktadır (PPS, 2008).

Yer yapımı ile insan ve mekan arasında kurulan ilişki ile yaratılan aidiyet hissi ve yerin ruhuna özgü niteliklerin korunması önem taşımaktadır. Literatürde yer yapımı, daha ziyade şehircilik ve kentsel tasarım arakesitinde ele alınmaktadır. Bu kapsamda, insanların mekanla ilişkisi üzerine temellenen bir yaklaşım olarak yer yapımının, iç mimari tasarım disiplini açısından çalışılmamış bir konu olduğu açığa çıkmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, yer yapımı kavramını ve yer yapımına ilişkin yaklaşımları, iç mimarlık disiplini çerçevesinde ve iç mekan ölçeğinde incelemek ve yer yapımı stratejilerini belirlemektir. Çalışmanın araştırma soruları şunlardır: İç mekanda yer yapımı nasıl tanımlanır? İç mekan ölçeğinde yer yapım stratejileri nelerdir?

Tez çalışması, teorik ve uygulamalı çalışmalardan oluşmaktadır. Çalışmanın teorik altyapısını oluşturan literatür tarama aşamasında, yer ve mekan kavramları incelenmiş ve yer yapımına ilişkin literatür, kent, mimarlık ve iç mimarlık ölçeğinde irdelenmiştir. İç mimarlığı bilindik tanımlarının ötesinde, kent ve yakın çevre ile etkileşimli bir disiplin olarak ele alan çalışmalar bağlamında etkinlik ve önem kazanan “kentsel iç mekan” (Cordan ve Çolak, 2015) ile ilgili çalışmalar da yer yapımı yaklaşım ve stratejileri ile örtüşmektedir. Suzie Attiwill’in (2011) kentsel iç mekana ilişkin olarak “insan ve kentsel durum arasındaki ilişki” (s. 6) tanımı, insan odaklı ve katılımcı tasarım anlayışına vurgu yapmaktadır. Çalışma kapsamında iç mimarlıkta yer yapımı; hem iç mimarlığı bir kabuk, sınırlandırılmış bir boşluk içerisinde kullanıcıların ihtiyaç ve istekleri, hem de kent ve iç mimarlığın arakesitinde kentsel iç mekanlar olarak çağın ve zamanın ruhunu dikkate alarak geliştirilen araştırma ve uygulamalar ekseninde ele alınmıştır. Bu kapsamda Dünya ve Türkiye’den sekiz örnek, literatüre ve alansal gözleme dayalı olarak seçilmiş ve incelenmiştir. Böylece, iç mimarlıkta yer yapımına ilişkin stratejiler, literatüre ve örnek incelemelerine göre belirlenmiştir. Tez çalışmasında yer yapımı stratejileri; yer ile bağlamsal ilişkiyi tanımlayan “yerin hikâyesini anlatma”; uyum veya zıtlık yoluyla sağlanan “eski ve yeni arasında diyalog kurma”; binaların palimpsest özelliğine vurgu yapan “katmanlaşma”; tasarımcının kullanıcıyı/’insanı’ merkeze alarak tasarlamasına zemin hazırlayan “insanı merkezine alma” ve kullanıcıların tasarım sürecine katkıda bulunduğu “katılımcı tasarım” olarak belirlenmiştir.

Tez çalışmasının uygulama aşamasında İstanbul’da bulunan ve endüstriyel miras kapsamında listelenen ‘Feriköy Su Deposu’, çalışma kapsamında belirlenen iç mimarlığa ve iç mekana özgü yer yapımı stratejilerinden ‘yerin hikayesini anlatma’, ‘eski ve yeni arasında diyalog kurma’, ‘insanı merkezine alma’ ve ‘katmanlaşma (palimpsest)’ stratejileri kullanılarak ‘Su Müzesi’ olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Feriköy Su Deposu, İstanbul’un Şişli İlçesine bağlı Feriköy’de bulunan, Behram Çavuş Sokak ile Yay Meydanı Caddesi’nin arasında ve İSKİ Feriköy şubesi ve Feriköy Behram Çavuş Camii’nin yanında yer almaktadır (Şekil 1 ve Şekil 2). Binanın önünde yer alan bahçenin altındaki sarnıçlarla birlikte depo olarak kullanılan yapı için bütüncül bir müze tasarımı önerisi geliştirilmiştir. İnteraktif bir müze olarak tasarlanan proje önerisi, binanın farklı dönemsel özellikleri göz önünde bulundurularak, yapının geçmiş hikayesi anlatılarak ve eski ile yeni arasında diyalog kurularak geliştirilmiştir (Şekil 3). Böylece, endüstriyel miras niteliği taşıyan su yapılarının yeniden kullanım potansiyeline dikkat çekilerek, öncesinde su saatlerinin ve

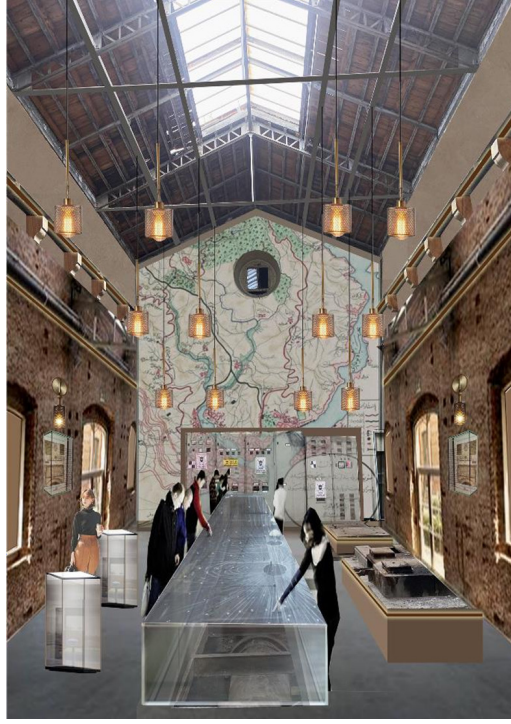

Şekil 1. Feriköy Su Deposu vaziyet planı (Şanlı, 2008)

araçlarının tamir edildiği bir atölye olarak, günümüzde ise su saatlerinin depolandığı bir yapı olarak kullanılan yapının, sosyal, kültürel, ekonomik ve simgesel değerinin ön plana çıkarılması hedeflenmiştir.

Şekil 2. Feriköy Su Deposu iç mekan görüntüsü

Şekil 3. Feriköy Su Müzesi tasarım önerisi

Çalışma sonuçlarına göre, iç mimarlık disiplini kentle buluşturan “kentsel iç mekan” uygulamalarında yer yapımının katılımcı tasarım stratejisi ön plana çıkmaktadır.

İç mekan sınırlandırılmış bir boşluk olarak ele alındığında ise katmanlaşma, eski ve yeni arasında diyalog kurma ve yerin hikayesini anlatma stratejileri ağırlık kazanmaktadır. İnsanı merkezine alan yer yapımı stratejisi ise her iki durumda da söz konusudur. Çalışma kapsamında belirlenen iç mimarlıkta yer yapımı stratejileri yeni okumalar ile çeşitlendirilebilir. Çalışmada, yer yapımı kavramının iç mimarlık ve iç mekan özelinde incelenmesi ve belirlenen stratejiler dikkate alınarak bir tasarım önerisi geliştirilmesi, araştırmacılara, tasarımcılara, eğitimcilere ve konu ile ilgili literatüre hem teorik hem de uygulamaya yönelik bilgi ve katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yer Yapımı, İç Mimarlık, Mekan ve Yer, Kentsel İç Mekan, Feriköy Su Deposu

Kaynakça

1. Aravot, I. (2002). Back to phenomenological placemaking. Journal of Urban Design, 7(2), 201-212. <https://doi.org/10.1080/1357480022000012230>

2. Attiwill, S. (2011). Urban Interior: interior-making in the Built Environment, IDA Congress Education Conference.
3. Bachelard, G. (2014). Mekanın Poetikası. (Çev. A. Tümertekin). İstanbul: İthaki Yayınları
4. Cordan, Ö., Çolak, Ş., (2015). İç ve Dış Arasında Mekânsal ve Toplumsal Bir Karşılaşma Durumu Olarak "Kentsel İç Mekân", 384, 68-73.
5. Cresswell, T. (2004). Place-A short Introduction, Wiley.
6. Hasol, D. (2008). Mimarlık Sözlüğü (10. Baskı). İstanbul: Yem yayınları
7. Heidegger, M. (1962). Being and Time, trans. By J. Macquarrie and R. Robinson, Harper and Row, New York.
8. Hes, D., & Hernandez-Santin, C. (Eds.). (2020). Placemaking fundamentals for the built environment. Palgrave Macmillan.
9. IDEO.org. (2015). The Field Guide to human-centered design: Design kit.
10. Lefebvre, H. (1991). The production of space. (Nicholson-Smith, D. Çev.) Oxford UK: Blackwell.
11. Mateo-Babiano, I., & Lee, G. (2020). People in Place: Placemaking Fundamentals. In D. Hes & C. Hernandez-Santin (Eds.), Placemaking fundamentals for the built environment (pp. 15–38). essay, Palgrave Macmillan.
12. Project for Public Spaces (PPS) (2008). Metropolitan Planning Council (MPC). A Guide to Neighborhood Placemaking in Chicago. Chicago: PPS/MPC.
13. Project for Public Spaces. (2018). PLACEMAKING What if we built cities around places? New York, New York; Project for Public Spaces.
14. Schneekloth, L.H., & Shibley, R. G. (2000). Implacing architecture into the practice of placemaking. Journal of Architectural Education, 53(3), 130-140. <https://doi.org/10.1162/104648800564527>
15. Şanlı, Z. Ç. (2008). Feriköy Pompa İstasyonu Yapıları Restorasyon Projesi (thesis). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
16. URL-1: <<https://www.interaction-design.org/literature/topics/participatory-design#:~:text=Participatory%20design%20is%20built%20on,and%20participate%20in%20decision%20making.>>, Erişim tarihi 12.11.2023.

MÜZE OLARAK YENİDEN İŞLEVLENDİRİLEN ENDÜSTRİYEL MİRAS ALANLARINDA ZİYARETÇİ KİMLİKLERİNE GÖRE MEMNUNİYET DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: MÜZE GAZHANE ÖRNEĞİ

İpek AKSEL
Dr. Öğr. Üyesi Çağrı İMAMOĞLU

Özet

İstanbul şehir merkezinde yer alan endüstriyel miras alanlarının yeniden işlevlendirilme faaliyetleri, var olan yapı stoğunun değerlendirilmesi ve daha sürdürülebilir bir yapıyı çevreye katkı sağlanması amacıyla günümüzde yerel yönetimler, kamu ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte akademik çalışmaların da ana odaklarından biri haline almıştır. Bu çalışma, endüstriyel miras alanlarından dönüştürülerek yeniden işlevlendirilen müzelerde kimlik, kimlikle ilgili ihtiyaçlar ve ziyaretçi memnuniyetinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu müzeler ve ziyaretçiler ile kurdukları ilişki iç mimarlık bağlamında ele alındığında, yapılan araştırmalar müze ziyaretlerinin yerel halkın kent ile kurduğu bağı güçlendirdiğini göstermektedir. Bu araştırma kapsamında müze ve ziyaretçi arasında kurulan ilişki ziyaretçi deneyimi ve ziyaretçi kimliği üzerinden irdelenerek, ziyaretçi kimlikleri ve ziyaretçilerin memnuniyet düzeyleri analiz edildiğinde yeniden işlevlendirilen endüstriyel miras alanlarının uzun vadede toplum ve kent arasındaki bağı güçlendirme etkisinin artırılması hedeflenmektedir.

Çalışmanın alan araştırması Kadıköy ilçesinin Hasanpaşa Mahallesi'nde bulunan Müze Gazhane'de gerçekleştirildi. Bu karara etki eden üç temel sebep olarak Müze Gazhanenin, eski adıyla bilinen Hasanpaşa Gazhane'sinden dönüştürülerek henüz 2021 yılında halkın ücretsiz kullanımına açılan bir kültür kompleksi, müze ve kamusal alan olması, Hasanpaşa mahallesi olarak bilinen, eski kurbağalı dereye komşu bir yerleşim bölgesinin tam ortasında yer alarak sakinlerin günlük yaşantısına hava gazı fabrikası olarak etki ettiği günlerde olduğu gibi bugün de sunduğu çeşitli kültürel ve sosyal etkinlikler sayesinde bölge halkının sosyokültürel yapısına olumlu katkılar sunması ve yapının restorasyonu aşamasında güçlü bir gönüllü ve mahalleli inisiyatifin de harekete geçirici güç olarak aktif rol oynaması sayılabilir. Bu araştırma kapsamında, Müze Gazhane'nin kendine özgü kimliğini de göz önüne alarak, "Müze Gazhane'yi deneyim arayışı içinde ziyaret eden ziyaretçilerin, kimlikle bağlantılı diğer ihtiyaçlarla gelenlere kıyasla daha yüksek memnuniyet düzeyine sahip olacağı" hipotezini önerdik. Kimlik ve ziyaretçi memnuniyeti seviyesi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için Falk'ın (2006) "Ziyaretçi Kimliğiyle İlişkili Motivasyon Tipolojisi" aracından faydalanılmıştır. Bu araca kimlikle ilgili ihtiyaçların, ziyaretçinin kimliğiyle ilişkilendirilebilecek kişisel hedefleri veya ziyaret motivasyonlarıyla ilgili olduğu görülmektedir. Bu kimlikler 5 gruba ayrılır ve dört tanesi bu araştırmanın odağında yer almaktadır. Bunlar araştırmacı, kolaylaştırıcı, meraklı ve deneyim avcısı olarak adlandırılabilir. Bu bağlamda ankette ve yarı yapılandırılmış görüşmeler sırasında sorulan sorular aracılığıyla ziyaretçilerin Müze

Gazhane'yi hangi motivasyonla ziyaret ettiklerine bakılarak kimlikleri bu dört kategoride sınıflandırılmıştır. Bu kimlikler, ziyaretçilerin memnuniyet seviyelerini belirlemede rol oynamaktadır (Packer, 2008; Prentice, 1996; Driver et al., 1991).

Çalışmada, ziyaretçi kimliği ve ziyaretçilerin memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla nicel ve nitel olmak üzere iki aşamalı veri toplama ve değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. 65 katılımcıya uygulanan anket sonrasında, 12 farklı katılımcıyla da yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Anketin ilk bölümünde demografik bilgileri içeren çoktan seçmeli sorular yer alırken; ikinci kısımda ise ziyaretçilerin mekâna aşinalığını, ziyaret motivasyonlarını, ziyaretçi kimliğini ve memnuniyet seviyelerini ölçmeye yardımcı yanıtların 5'li likert ölçeği kullanılarak değerlendirildiği sorular yer almaktadır (Şekil 1). Anket sorularına verilen yanıtlar nicel analiz yöntemiyle incelenip, SPSS istatistiksel analiz programıyla teste (betimsel, Cronbach's Alpha, t-testi) tabi tutulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde ise 10 adet konuşma başlatıcı soru sorularak ardından görüşme kendi akışında ilerletilmiş, sorulara verilen yanıtlar eş zamanlı olarak sesli ve yazılı olmak üzere kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları deşifre edildikten sonra transkriptler anahtar kelimelerle kodlanıp sınıflandırılarak değer biçiciler arası tematik analize tabi tutulmuştur.

Betimsel sonuçlar incelendiğinde, katılımcıların çoğunun Anadolu yakasında bir mahallede oturduğu görülmektedir. Katılımcıların yüzde 29,9'u Müze Gazhane'yi haftada birkaç gün ve çoğunlukla arkadaşlarıyla ziyaret ettiğini paylaşmıştır. Katılımcıların yüzde 61,2'si Gazhanenin restorasyon sürecine aşina olduğunu belirtirken, katılımcıların yüzde 75'inden fazlası Müze Gazhane'ye yaptıkları ziyaretin kimlikle ilgili ihtiyaçlarını karşıladığını belirtmiştir. Ziyaretçi kimliğiyle ilgili sorulara verilen yanıtlar analiz edildiğinde katılımcıların yüzde 87'sinin deneyim avcısı rolü ile müzeyi ziyaret ettikleri görülmektedir (Şekil 2). Ziyaretçi kimliği ve ziyaretçilerin memnuniyet düzeyleri t-testi sonuçlarına bakılarak karşılaştırmalı incelendiğinde, memnuniyet düzeylerinin yüksekliği açısından en belirgin farkın araştırmacı ve deneyim avcısı kimliğiyle gelenler arasında olduğu ve ayrıca Müze Gazhane'yi deneyim arayışında olarak ziyaret eden ziyaretçilerin memnuniyet seviyelerinin herhangi özel bir amaç için gelmeyenlerle karşılaştırıldığında daha yüksek olduğunu göstermektedir (Şekil 3). Nitel analiz sonuçları yukarıda paylaşılan verileri destekleyici nitelikte olup bunlara ek olarak Müze Gazhane'nin Kadıköy'de yaşayan sakinler için günlük yaşamlarında önemli bir yer haline geldiğini, Müze Gazhane'nin tarihi geçmişinin ziyaret tercihlerinde etkili olduğunu da göstermektedir. Tüm sorulara verilen yanıtlar üst çerçeveden tekrar değerlendirildiğinde ziyaretçilerin Müze Gazhane'den elde ettikleri tatmin edici ziyaret deneyiminin, topluluklarına ve mahallelerine karşı duydukları aidiyet duygularını güçlendirdiğini göstermektedir. Bu sonuçlar Arabacıoğlu & Ergin (2016) ve Falk & Dierking'in (1992) öngörülerile de uyusmaktadır. Bu nedenle, müzeleri şehir ve toplum arasındaki bağları güçlendiren etkin araçlar olarak incelemek üzere bu konuda daha kapsamlı araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Şekil 1. Kimlikle İlişkili Motivasyon Kategorilerinin Değerlendirilmesi

Different Visitors Identity Related Needs Frequency Table								
	Explorers		Facilitators		Professionals/Hobbyists		Experience Seekers	
	Frequencies	Percentages	Frequencies	Percentages	Frequencies	Percentages	Frequencies	Percentages
not agree	7	10.5%	9	13.4%	5	7.5%	1	1.5%
neutral	15	22.4%	21	31.3%	12	17.9%	8	12%
agree	45	67.1%	37	45.3%	50	74.6%	58	87%

Şekil 2. Farklı Ziyaretçi Kimliğine İlişkin İhtiyaçların Sıklığını Gösteren Tablo

	General satisfaction level	Evaluation of different identity related needs in terms of visitor's satisfaction levels							
		Different group's satisfaction levels							
		Explorers	Non-explorers	Facilitators	Non-facilitators	Professionals/Hobbyists	Non-Professionals/Hobbyists	Experience seekers	Non-experience seekers
n	67	45	22	37	30	50	17	58	9
Percentage	100%	67%	33%	55%	45%	74%	26%	87%	13%
Mean score	4	4.35	3.50	4.35	3.73	4.30	3.41	4.52	3.11
Std. deviation	0.74	0.60	0.67	0.63	0.73	0.61	0.71	0.65	0.60

Şekil 3. Farklı Ziyaretçi Kimliğine İlişkin İhtiyaçların Değerlendirilmesi ve Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Tablo

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Kimlikle İlişkili İhtiyaçlar, Ziyaretçi Memnuniyeti, Müze, Endüstriyel Miras Alanları

Kaynakça

1. Arabacıoğlu, B. & Ergin, G. (2016). The 'new' museum comprehension: "Inclusive museum". International Conference on New Trends in Architecture and Interior Design (pp. 84-89)
2. Dierking, L., & Falk, J. (1992). The Museum Experience. Washington DC: Howells House.
3. Driver, B. L., P.J. Brown, and G. L. Peterson. 1991. Benefits of Leisure. State College, PA: Venture Publishing, Inc.

4. Falk, J. H. (2006). An Identity-Centered Approach to Understanding Museum Learning. *Curator: The Museum Journal*, 49(2), 151–166. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.2006.tb00209.x>
5. Packer, J. (2008). Beyond Learning: Exploring Visitors' Perceptions of the Value and Benefits of Museum Experiences. *Curator: The Museum Journal*. 51. [10.1111/j.2151-6952.2008.tb00293.x](https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.2008.tb00293.x).
6. Prentice, R. (1996). Managing implosion: The facilitation of insight through the provision of context. *Museum Management and Curatorship*, 15(2), 169–185. <https://doi.org/10.1080/09647779609515478>

TX 5063

**ANAYURDA
HOŞ GELDİNİZ**
GÖÇMENLERİ KARŞILAYAN
DİNDAR AKINLI

**WELCOME
TO THE HOME**
SİYASET TEACERİNDEN
HEMŞİRELERİ

**Bulgaristan
Türklerine zulüm**
Mümtaz FAH FENİK

**Irakla eğitim
birliği yapıldı**
Iraklı delegelerin iştii
konuşulan çalışması

**Göçmen işi hükümet
için milli bir davadır**
Mevcutlu Devlet Başkanı Sarıgül
Aşırıya, meşhurların Sıvasını İndirdi

**Göçmenlere yardım
Komitesi toplandı**
BİR ARADA KURULUYOZ! BİR ARADA ALTIYLAZ
Göçmenlere yardım Komitesi toplandı
Türkiye Kurulmuş yardım Komitesi
Aşırı milli konuların önüne geçildi
Göçmenlere yardım Komitesi toplandı

ICLIS-IV

ICLIS-IV

9A

YERİNDEN EDİLME, KİMLİK VE BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN EV YAPMA TAKTİKLERİ: GÖRECE GÖÇMEN KONUTLARI, İZMİR

Leman ÖZGÜR
Prof. Dr. Meltem GÜREL

Özet

Türklerin Bulgaristan'daki tarihi varlığı Osmanlıya kadar uzanmakta olup stratejik nedenlerle yıllar sonra azınlık haline gelmişlerdi (Parla, 2006). Bulgaristan hükümeti, bu Türk Azınlığını iç tehdit olarak algıladığından, literatürde bahsedilen haliyle bu "Türk problemi"ne (İçduygu & Şanlıer Yüksel, 2018) çözümünü, her türlü İslami ve Türk kültürel ifadenin bastırılması veya ortadan kaldırılması ayrıca Türk Azınlığının asimilasyonu yolunda bulmuştu. Azınlık Türk halkı kimliğini koruma gayesiyle protestolar yapmış olsa da doğup büyüdüğü ülke, Bulgaristan'ı terk etme isteğiyle 1989 yılında daha önce hiç görmedikleri ve ziyaret etmedikleri "hayali anavatanları" (Anderson, 2020) Türkiye'ye göç etmişlerdi. Stuart Hall'un ifadesiyle kimliği düşündüğümüzde onu bir yerde veya bir ortamda, hayali bir mekânın veya imajın parçası olarak görme eğilimindeyiz (Hall, 1992). Bulgaristan Türklerinin kimliğini koruma motivasyonlu göçü üzerinden bu imajın, hayali bir anavatana ve "ait olunan eve" geri dönmek için imgesel bir yer olarak tanımlanabilir. Bu göçmen grubunda evde olma duygusunun yeniden inşası ancak yerinden edilme eylemiyle mümkün olabiliyordu ve bu göç bir kayıptan ziyade, ev duygusunu yeniden oluşturmada bir aracı görevi görüyordu.

Öte yandan, anavatan Türkiye Bulgaristan'dan gelen bu göçmen grubunu, "soydaş politikası" (Danış & Parla, 2009) sınırlarında hoşça karşılamış ve yerinden edilme sonrasında oluşan barınma ihtiyaçlarını devlet meselesi haline getirmişti. Türk hükümeti TOKİ'nin (Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı) yönetiminde bir koordinasyon merkezi kurarak ilk defa bir göçmen grubu için konut inşa ettirmişti. TOKİ Göçmen Konutları projeleri yaşanan barınma sorununa bir yanıt niteliğini taşıması amaçlanarak Bulgaristan Türklerinin ağırlıklı olarak yerleştiği İzmir gibi büyük şehirlerde konumlandırılmıştı. Bu konut yerleşkelerinin planlı olarak şehir merkezinin dışında konumlandırıldığı da belirtilmiştir (Bayraklı, 2007, p.89). Sonuç olarak, bu çalışma Bulgaristan hükümetinin azınlık kimlikleri üzerinde uyguladığı asimilasyon politikaları sonucunda 1989 yılında doğduğu toprakları kimliklerini koruma gayesiyle terk eden Bulgaristan Türklerinin "evi yeniden yapma pratikleri ve taktiklerini" onlara tahsis edilen İzmir'in kenarında konumlandırılmış "TOKİ Görece Göçmen Konutları" bağlamında incelemiştir (Şekil 1).

Kuramsal çerçevesini Michel de Certeau'nun "yerleşik mekânsal yapılar içerisinde bireyler tarafından üstlenilen kontrol sahibi olmak, kendi kendini oluşturmak ve mekâna sızma amaçlarıyla yaratıcı ve stratejik eylemler" olarak adlandırdığı "mekânsal taktik" (Certeau, 1980) kavramına dayandıran bu çalışmada, göçmenin yere aidiyetini

Şekil 1. Görece Göçmen Konutları iç mekân fotoğrafları ve planı

oluşturmak için uygulamış olduğu stratejik eylemler analiz edilmiştir. Mekânı üreten iki aktör olan TOKİ mimarları, belediyeler, hükümet yetkilileri de dahil olmak üzere diğer karar vericiler ile; “yer ve aidiyet duygusu oluşturmak için yapılı çevreyi dönüştüren” (Buchli, 2020) göçmen kullanıcısının mekânı nasıl ev yaptıklarına ışık tutmuştur. Bu çalışma, “toplumu ve fiziksel çevresiyle aktif olarak etkileşime giren ve onu şekillendiren bireyleri dikkate almadan tasarlanan soyut bir mekân kurgusu yapılabilir mi?” (Gürel, 2011) sorusunu sorarak, ev mekânında kültürel bir kimlik inşasına vurgu yapmaktadır. Kimliğin mekânsal bir göstergesi olarak “evi” merkeze alan çalışma, kimliğin, kültürün ve mekânsal pratiğin soyut mekân üzerindeki dönüştürücü etkisini anlamaya çalışılmıştır. Belirli bir tarihsel göç ve göçmen konutlarına odaklanan vaka merkezli bu araştırma, yerinden edilme, kimlik, ev yapma, mekânsal taktikler ve maddi kültür alanlarını entegre ederek maddi dünyada kendini mekânda üretmenin karmaşık bağlantıları ortaya çıkarmıştır. Ayrıca yerinden edilme bağlamında sadece insanların değil, aynı zamanda ait oldukları kültür ve kimliğin de göç ettiği argümanına da vurgu yapılmaktadır.

Doreen Massey'nin, “yer her zaman yapım aşamasındadır, tartışmaya ve değişime açıktır” ifadesi üzerine (Massey, 1994, s.18), bu araştırma ev kavramını, bitmiş yapıları tanımlayan inşa etme veya diğer eylemlerden ziyade “yapma” kavramı üzerinden araştırmıştır. Ev ise, kendisini çevreleyen yer ile etkileşime girip sürekli değişen (Rosales, 2010), sabit veya istikrarlı bir yapı olmayıp onu şekillendiren ve yapan kişilere bağlıdır (Moore, 2007). Bu araştırma sorunsalı olan yeniden “ev yapma” eylemini tam olarak kavramak için, kullanıcıya özgü mekânsal pratikler ve taktikleri, maddi kültür öğelerini ve nesnelere detaylı olarak incelemiştir.

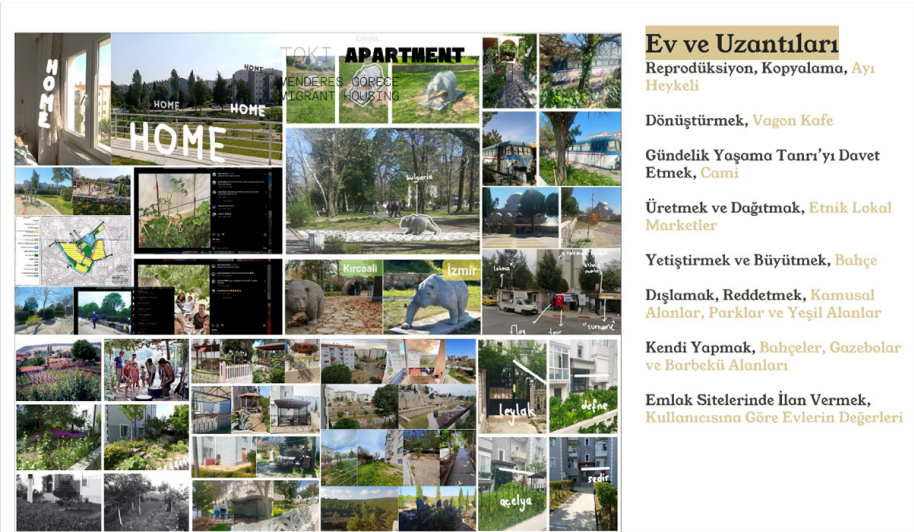
Araştırmanın bağlamı olan Görece Göçmen Konutlarında ikamet eden 1989 Bulgaristan göçmeni Türk ile 15 yapılandırılmamış açık uçlu görüşmeler, katılımcı gözlemi ve fotoğraflama ile belgeleme yoluyla etnografik bir yaklaşım benimsenmiştir. Ata ve Hürriyet Mahallesi muhtarları, TOKİ konutlarının apartman yöneticileri, BAL-GÖÇ (Türkiye Balkan Göçmenleri Derneği) yöneticileri, Görece Ortaokulu rehber

öğretmeni, mahalle esnafları gibi ana bilgi kaynaklarının yönlendirmeleri ile kartopu tekniği kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Röportajlar göçmen katılımcıların konutlarında veya mahalle alanında yapılmış ve her biri 30-40 dakika ile 1 saat sürmüştür. Evin mahrem bir alan olması sebebiyle konut iç mekanlarına erişimle ilgili sınırlamalara sebep olmuş ve bu da araştırmada hane ziyaretlerinin sayısını kısıtlamıştır. Bu nedenle, çalışma, evlerin analizini tamamlamak için emlak sitelerini ve göçmene özgü mekânsal üretimi anlamaya hizmet edebilecek Johanna Richardson (2018) tarafından kavramsallaştırılan “ev ekranı (homescreen)” konsepti üzerinden sosyal medyayı ve çevrimiçi platformları veri kaynağı olarak kullanmıştır.

Görece Göçmen Konutları, kentin dışında yer alıyordu ve bu bilinçli konumlandırma da soydaş göçmenleri “ötekileştiriyordu”. Çelişkili olarak, bu dışarı yerleşke, ötekiyle çatışmayı gerektirecek bir yerli kimliği barındırmadığından göçmen kimliğini kamusal alanlarda da görünür bir şekilde ifade etme özgürlüğüne alan açmıştır. Göçmen kimliği ve kültürü farklı ölçeklerde bir dönüşüme sebep olarak kamusal ve kolektif alanları da dönüştürmüş, bu dönüşüm araştırma bağlamında ev alanının bir uzantısı olarak değerlendirilmiştir. Kamusal ve özel alan arasındaki sınırları bulanıklaştıran bu yapma eylemi kolektif bir ev yapma olarak yorumlanmıştır. Bu eylemler, Görece Rumeli Parkı’nda Bulgaristan’ın Kırcaali kentinden bir ayı heykelinin replikasyonu, konutların yakınında inşa edilen bir cami, etnik ürünler satan yerel pazarları, binalar ve sokaklar arasında kalan yeşil alanların bahçecilik için kullanılması, TOKİ plancıları tarafından tasarlanan büyük parklar ve kamusal alanlar yerine sosyalleşmeye yönelik çardak, barbekü alanları gibi dış mekanların oluşturulması pratiklerini ve stratejilerini içeriyordu (Şekil 2). Araştırma kapsamındaki yer olan Görece, kullanıcısının kolektif ev yapma pratikleri ve yere aidiyet stratejileri sebebiyle bir göçmen mahallesine dönüşmüştür.

Göçmen Konutlarının mekânsal dönüşümleri, göçmene özgü yeniden ev yapma pratikleri ve taktiklerinin örneklerini yansıtıyordu (Şekil 3).

Şekil 2. Görece'nin kamusal alanında kolektif ev yapma pratikleri ve mekânsal taktikler

Şekil 3. Görece Göçmen Konutlarında ev yapma pratikleri ve mekânsal taktikler

Örneğin, ziyaret edilen evler, sosyal medya ve emlak sitelerinden alınan fotoğraflarda, Bulgaristan Türklerinin mekânda işlevsel kullanımı, sade iç mekanları, sakin renkleri tercih ettikleri ve evlerinde dekorasyon öğelerinin minimum düzeyde bulunduğunu ortaya çıkardı. Dekoratif unsurların sınırlı olduğu bu evlerde, ulusal kimliklerin hatırlatıcısı ve temsili olarak Türk bayrağı ve Atatürk portresinin kullanıldığı analiz edilmiştir. Minimum düzeyde kullanılan mobilya ve eşyalar Bulgaristan'dan getirilen göç objelerini vurgulayacak şekilde konumlandırılmıştı. Geçmişleriyle bağlarını koruyan bu nesnelere, evi ve aidiyeti yeniden inşa etmelerinin bir aracı olarak kullanılmış, ayrıca geçmişlerini hatırlatarak ev yapma pratiklerine önemli ölçüde katkıda bulunmuştu.

Bu çalışmada, göçmenlerin yeniden ev yapma süreçlerinde mekânsal ve maddi temsillerin, kimliklerin, kültürlerin ve pratiklerin önemi vurgulanmıştır. Bireylerin yerinden edilme koşulları arasında evlerini nasıl kurduklarının araştırılması, göçmen mekanlarının anlaşılmasını genişletmek ve derinleştirmek için önemli bir örnek olarak hizmet etmektedir. Sonuç olarak göç, kimlik ve mekân üçlüsünü irdeleyen bu çalışma, göçmen olmanın ağırlığına dikkat çekerek göçmenlerin yeniden YUVA diyebilecekleri bir alan yapma pratiklerini ve taktiklerini ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerinden Edilme, Kimlik, Bulgaristan Türkleri, Toki, Göçmen Konutları, Ev Yapma, Mekânsal Taktikler, Maddi Kültür

Kaynakça

1. Bayraklı, C. (2007a). Dış Göçün Sosyo-Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutları'nda (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği.

2. Buchli, V. (2020). An Anthropology of Architecture. An Anthropology of Architecture. <https://doi.org/10.4324/9781003084457>
3. Certeau, M. (1980). *The Practice of Everyday Life*. University of California Press.
4. Danış, D., & Parla, A. (2009). Nafile soydaşlık: Irak ve Bulgaristan Türkleri örneğindeki göçmen, dernek ve devlet. *Toplum ve Bilim* 114, 131–158. <https://research.sabanciuniv.edu/id>
5. Gürel, M. H. (2011). Mimarlık ve “Gündelik Yaşam” İlişkisi Üzerine... *Dosya* 27, 1–5./ <eprint/26757/1/NafileSoydaslik.pdf>
6. Hall, S. (1992). Introduction. In D. Massey & P. Jess (Eds.), *A Place in the World? Places, Cultures and Globalization* (pp. 176–183).
7. İçduygu, A., & Şanlıer Yüksel, Ö. İ. (2018). Türkiye’de Kitleli Sığınma Hareketleri Üzerine Devlet Politikaları Bulgaristan(1989), Irak (1991) ve Suriye (2011-2015) Örnekleri.
8. Massey, D. (1992). *A place called home? New Formations*.
9. Moore, J. (2007). Polarity or Integration? Towards A Fuller Understanding of Home and Homelessness. *Journal of Architectural and Planning Research*, 24, 143–159. <https://www.jstor.org/stable/43030797>
10. Parla, A. (2006). Longing, Belonging and Locations of Homeland among Turkish Immigrants from Bulgaria. <http://Dx.Doi.Org/10.1080/14683850601016499>, 6(4), 543–557. <https://doi.org/10.1080/14683850601016499>
11. Richardson, J. (2018). *Place and Identity : The Performance of Home*. *Place and Identity*. <https://doi.org/10.1201/9781351139687>

7

7. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

Bir Yeniden Kullanım Önerisi: Şile Deniz Feneri

Begüm ERKISA, Prof. Dr. Özge CORDAN

İskelelerin Ek İşlev İle Kullanımı

Rabia Sevda DEMİRKOL, Doç. Dr. Salih SALBACAK

Yüzyıllık Miras ve Bellek: Cumhuriyetin Başkenti Ankara Üzerine Retrospektif Bir Değerlendirme

Zeynep Canan KARAGÖZ, Doç. Dr. Salih SALBACAK

Sanal Gerçeklik Kullanımının İçmimari Stüdyo Dersi Kapsamında Değerlendirilmesi

Halil Yasin DİLEK, Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

BİR YENİDEN KULLANIM ÖNERİSİ: ŞİLE DENİZ FENERİ

Begüm ERKISA
Prof. Dr. Özge CORDAN

Özet

Deniz fenerleri; denizcilik kültürel mirasları için önemli unsurlardır. Tarihin en eski dönemlerinden bu yana denizcilik adına önem arz eden bu yapılar günümüze kadar ulaşmayı başarabilmişlerdir. Türkiye de coğrafi özellikleri bakımından bir yarımada ülkesidir. Sahip olduğu potansiyel sebebi ile seneler içinde denizcilik ve denizcilik mirası adına kültürel değerler biriktirmiştir. Aktif olarak kullanılmayan ancak buldukları bölgeler için önemli olan bu yapıların yeniden kullanıma açılması birçok açıdan önemlidir. Türkiye, denizcilik kültürel mirası bakımından zengin bir ülke olsa da, bu bağlamda işlevini yitiren bu yapılara gereken önem verilmemekte ve bu kapsamda literatürde yeterince çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, İstanbul Şile’de bulunan deniz feneri için araştırma temelli bir yeniden kullanım önerisi geliştirerek, denizcilik kültürel mirasının sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktır.

Bu çalışma bir vaka çalışmasıdır. İstanbul Şile Deniz Feneri özelinde, hem literatüre dayalı dokümanter verilerin toplanması, hem de alansal gözleme dayalı çevresel ve durum analizlerinin yapılarak, görsel ve gözleme dayalı veriler elde edilmiştir. Böylece, araştırma temelli bir yeniden kullanım önerisi geliştirilmiştir. Yeniden kullanım önerilerinde tasarım parametrelerini belirlemek önemli ve kritiktir. Yapının mevcut özgün özelliklerini kaybetmemesine, tasarlandığı bağlamdan kopmamasına özen gösterilmelidir. Ayrıca, eklenecek olan yeni tasarım önerilerinin mevcut yapıyla yarışmamasına ve fakat yeni eklerin de özgün bir değere sahip olması ve mevcut yapıya hem fonksiyonel hem de estetik açıdan değer katması sağlanmalıdır (Cordan vd., 2014). Bu nedenle her tasarım kendi özelinde çeşitli parametreler tarafından incelenmelidir. İncelenen çalışmalar kapsamında öncelikli olarak parametreler tespit edilmiştir. Bölgesel potansiyel, alansal kapasite, ekonomik yeterlilik, yaşayan kitlenin talepleri ve yeniden kullanım işlevi incelenen üst başlıklar olmuştur.

Bölgesel potansiyele bakıldığında; Şile İstanbul’un Anadolu yakasında yer alan bir ilçesidir. Diğer ilçelerinden farklı olarak, İstanbul’da yaşayan kişiler için bir dinlenme ve eğlenme noktası olmasıdır. Denize girilebilen, gün batımının izlenebildiği, doğa ile iç içe, temiz havası güzel olan bir ilçe olması dolayısı ile yerli ve yabancı turist tarafından sıkça ziyaret edilen bir noktadır. İstanbul’dan kolay ulaşılabilen Şile, hem günübirlikçi hem de yazlıkçı olan ziyaretçiler için popüler bir merkez olmuştur.

Kalabalıktan uzak ve doğa ile iç içe bir atmosfere sahip olan ilçe gün geçtikçe daha fazla ziyaretçi çekmektedir (Soydaş Çakır, 2021). Alansal kapasite incelendiğinde ise; Fener, beyaz kesme taşlardan yapılmış olup günümüzde siyah ve beyaz şeritler taşımaktadır.

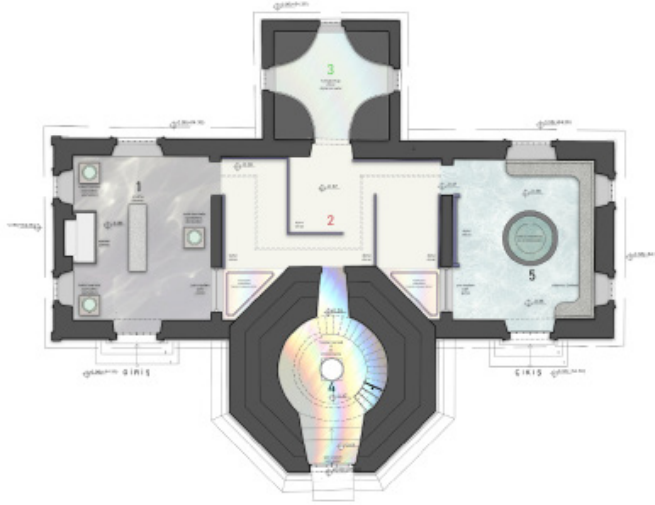
Fenerin T tipinde bakıcı konutu bulunmaktadır. Kulesi on dokuz metre yüksekliğindedir ve bakıcı konutlarının ortasından yükselmektedir. Kuleye binanın içerisinden ve dışardan erişilebilmektedir. Duvar kalınlığı yaklaşık 110 cm'dir. En karakteristik özelliklerinden biri olan 'fresnel' merceği özel olarak Fransa'dan getirilmiştir. Günümüzde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından pilot müze seçilmiştir. Onarım ve iyileştirme çalışmaları yapıldıktan sonra bir müze yapılması amaçlanmıştır. Ancak günümüzde hala aktif olarak ziyaret edilebilen bir müze konumunda değildir.

Yeniden kullanım işlevi noktasında müze olarak kullanıma açılması uygun bulunmuştur. Ancak şu anda olduğu gibi sürdürülebilir olmayan ve talep edilmeyen bir müze değil, kullanıcıyı çeken ve halkı da mutlu edecek bir simgesel potansiyel olması amaçlanmıştır. Fener kulesi ve bakıcı konutu dışında da, Şile'ye ayak basıldığı ilk andan itibaren bir yönlendirme ile bütüncül bir tasarım yaklaşımı belirlenmiştir. Fener ve bakıcı konutu kısımlarında her alanın kendi içerisinde geçmişe bir referans vererek sürdürülebilirliği arttırması amaçlanmıştır.

Proje kapsamında öncelikle alan programı daha sonrasında ise bina programı oluşturulmuştur. Alan programında; açık ve kapalı sosyal alanlar, cafe alanı, hediyelik eşya ve yerel ürünlerin satış alanı, ıslak hacimler, zipline, seyir terası, rekreasyon alanı ve anıt yer almaktadır. Tüm bir kompleks birbiri ile işler ve birbirine hizmet eder şekilde düşünülmüştür. Bina programında ise; bakıcı konutunun sağ ve sol aksında yer alan alanların su etkili bir enstalasyona sahip olması düşünüldüğünde, kule ve bakıcı konutunun üst aksı renkli bir mercek-ışık enstalasyonuna sahip olacaktır. Bunun nedenlerinden biri şu şekilde açıklanabilir: deniz fenerlerinin en çok merak edilen ve ziyaret edilmek istenen parçaları, en karakteristik alanları fener kuleleridir. Ancak yapının kulesi incelendiğinde, mevcut durum ve yapılabilecek olası müdahaleler değerlendirildiğinde en iyi çözümün fener kulesini zemine indirmek ve bu deneyimi ziyaretçilere yaşatmak olarak bulunmuştur. Bu sebeple fresnel mercek ve su kullanılarak fener kulesinde renkli bir enstalasyon tasarlanması uygun bulunmuştur.

Mekan ve deneyimler 1 ,2, 3, 4 ve 5 olmak üzere numaralandırılmışlardır. 1 ve 2 numaralı mekanlar su enstalasyonları iken, 3 ve 4 numaralı mekanlar ışık sergilerini temsil etmektedir. 5 numaralı mekan ise projenin çekirdeği olma konumundadır. Bu mekan tüm mekanlara açılan bir kapı ve geçiş mekanı niteliğindedir. Bu nedenle bu alanın bilgilendirme ekranları ile projeye dahil olması uygun bulunmuştur. 1 numaralı mekanda özel aydınlatma elemanları kullanılarak kaotik bir efekt yaratılması amaçlanmıştır. Mekan her ne kadar denize ve ön-arka cephelere bakan açıklıklara sahip olsa da yerinde yapılan gözlemler neticesinde gün içerisinde bile güneşe çok maruz kalmamaktadır. Mekanın 1 numaralı alanında mevcutta bulunan bir şömine yer almaktadır. Eski bakıcı konutundan kalan bu yapı korunarak işlevine devam ettirilmiştir. 2 numaralı mekanda bizi fener merceği, deniz fenerinin tarihi, eski arşiv görselleri ve ses efektlerinin yer aldığı bilgilendirme panoları karşılamaktadır. Küçük bir labirent etkisi ile tasarlanan mekan, ziyaretçiyi diğer mekanlara hazırlamakta ve merak duygusu uyandırmaya devam etmektedir. 3 numaralı mekan mevcut yapıda ıslak hacim olarak kullanılmaktadır. Alan bazında en küçük metrekaresine sahip bu alan kaleydoskop etkisi yaratması amacı ile tasarlanmıştır. Kaleydoskop, ucu buzlu camla kapatılmış metal ya da

mukavvadan bir boru içine yerleştirilmiş aynaların aracılığıyla, boru içine konulan renkli küçük cisimlerin ve onların görüntülerinin oluşturduğu çeşitli biçimleri gösteren araç olarak tanımlanmaktadır. Bu küçük alanda kişiye renk etkisi ve ışığın kırınımı yansıtılmak istenmektedir. 4 numaralı mekan ise ana mekan olan fener kulesidir. Fener kulesinin, sirkülasyon düşünüldüğünde merdiven kullanımı açısından ziyaretçiler için güvenli ve konforlu olmayacağı öngörülmüştür. Bu sebeple kulede bulunan fresnel merceğin bir benzeri buraya taşınarak, kullanıcılara bu deneyim yaşatılmak istenmiştir. 5 numaralı mekan ise çıkış alanıdır. Burada mevcut yapıda yer alan ve hala korunan bir su tulumbası yer almaktadır. Bu nedenle bu yapının çevresi çevrilerek alan tanımlanmış ve bir su enstalasyonu tasarlanmıştır. Aynı zamanda bu alanda yer alan dijital ekran ile birlikte kullanıcıların deneyimlerini not aldıkları bir hatıra panosu oluşturulmuştur. Araştırmaya dayalı nesnel veriler ışığında belirlenen yeni işlevin, mevcut yapının sosyal, kültürel, estetik, ekonomik ve psikolojik değerini arttıracığı öngörülmektedir.

Şekil 1. Deniz Feneri planı

Bu çalışma kendisinden sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutmak ve belirlenen parametrelerin geliştirilerek başka projelere de uygulanması noktasında önem arz etmektedir. Değerlendirilen parametreler çerçevesinde, deniz fenerinin hem soyut hem de somut anlamlarca zarar görmemesi adına bir tasarım gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deniz Feneri, İstanbul, Kültürel Miras, Tasarım, Yeniden Kullanım

Kaynakça

1. Cordan, Ö., Dinçay, D., & Teixeira, F. F. (2014). Adaptive reuse in interior architecture: A case study in Famagusta, Cyprus. *International Journal of Architectonic, Spatial, and Environmental Design*, 8(1), 1-15. <https://doi.org/10.18848/2325-1662/cgp/v08i01/38376>.
2. Çakır, Soydaş, H. (2021). Konut tasarımında etkili olan faktörler ve geleneksel mimari yaklaşımlar: Şile'de bir konut örneği, *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 6, 485-502. <https://doi.org/10.26835/my.894461>.

...değere sahip olması vemevcut yapıyla yarışmasına
hem de estetik açıdan değer katması sağlanmalıdır (Cordan vd, 2014).

Bu nedenle her tasarım kendi özelinde çeşitli parametreler tarafından incelenmelidir.

... tersaneleri

Tarihi liman kentleri, Balıkçı barınakları,
Kıyılara yayılmış ... erleri
durumda bulunan
limanlar,
İskeleler,
Antrepolar,
Tersaneler,
Rihtimler,

... a bulunan deniz
... obiler

DENİZCİLİK
KÜLTÜREL
MİRASLARI

SOYUT

Balıkçılık gelenekleri,
Deniz mutfağı,
Tekne yapımına ilişkin
el sanatları,
Deniz yapılarının
inşasına ilişkin
el sanatları
Fener bakıcılığı

İTÜ ZEQ

İSKELELERİN EK İŞLEV İLE KULLANIMI

Rabia Sevda DEMİRKOL
Doç. Dr. Salih SALBACAK

Özet

İstanbul, tarihsel olarak coğrafi konumu gereği, önemli ulaşım yollarının kesişim noktasında bulunması nedeniyle ticaret ve turizm açısından uluslararası bir merkez olmuştur. Şehir, Asya, Avrupa ve Afrika kıtaları arasındaki stratejik konumu ile tarihsel ve coğrafi açıdan büyük bir öneme sahiptir. İstanbul'da deniz ulaşımı, sadece uluslararası bir değer taşımakla kalmamış, aynı zamanda şehir içi ulaşımın temel bir bileşeni haline gelmiştir. Şehrin kıyı bölgelerinin topografik yapısı ve İstanbul sakinlerinin suyla iç içe bir yaşam sürme eğilimi, vapur seferlerini gündelik yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir. Bu deniz taşımacılığı, özellikle 1840'lı yıllardan itibaren Haliç çevresinde yoğunlaşmış, daha sonra Anadolu yakasına doğru genişlemiştir. Bu süreç, İstanbul'un tarihsel ve toplumsal gelişimi, mekan düzenlemesi ve ulaşım ağının vazgeçilmez bir unsuruna dönüşmüştür. Bu nedenle, İstanbul'daki deniz ulaşımı, şehrin kimliği ve ulaşım sistemine önemli katkılarda bulunmaktadır.

19. yüzyılın ortalarına kadar Boğaziçi üzerindeki kıyılar, gemilerin yanaşabileceği iskele yapılarına sahip değildi. Şirketi-i Hayriye'nin kurulduğu yıllarda, gemiler kıyıya yanaşamadığından, yolcular ve yükler kayıklar aracılığıyla karaya taşınmaktaydı. Bu dönemde deniz ulaşımı oldukça zorlu ve karmaşıktır. Ancak 20. yüzyılın başlarında, bu duruma çözüm bulma ihtiyacı doğmuştur. İlk etapta, Rumeli ve Anadolu kıyılarına inşa edilen açık planlı iskeleler ve bekleme alanları, deniz trafiğini düzenlemek amacıyla tasarlanmıştır. Zaman içinde, bu iskele sayısı artmış ve üzerlerindeki bekleme salonları, konforlu bir hale getirilmiştir. 1914 yılına gelindiğinde, şehirdeki hemen hemen her iskele, yolcular için kapalı bekleme salonları eklenmiştir. Bu gelişmeler, İstanbul'da deniz ulaşımının kalitesini artırarak, kentin yaşam biçimine ve ulaşım sistemine önemli katkılarda bulunmuştur.

Hayatın içinde bir akış vardır ve her birey günün koşullarına göre söz konusu olan akışa ayak uydurmaktadır. Kent içinde barındırdığı tüm bireyler için her gün bir örgütlenme içerisindedir. Örneğin; kentlilerin her gün bir toplu taşıma aracı kullanması, turistik olarak gezilip görülen yerler, sosyal aktiviteler, cadde ve meydanların sirkülasyon alanı olarak kullanılması gibi birçok aksiyon bulunmaktadır ve bu aksiyonların tümü belirli aralıklarla tekrar edilmektedir. Bu döngü aksamaya başladığında kent deneyimi kullanıcılar için endişe edilecek bir hale bürünmektedir. Ayrıca kentsel yaşamda kadına yönelik şiddet ve buna bağlı ortaya çıkan korku, kadının mekândaki faaliyetlerini ve özgür davranışlarını kısıtlamaktadır.

Yollar, kamusal açık alan ve parklar, toplu taşıma araçları kadınların kullanımını ve özellikle

de tek başlarına kullanımları için yeterince güvenli değildir. Kent kullanıcı için tekinsiz bir deneyim haline dönüşmektedir. Tekinsizlik hissi kent kullanıcılarının alışılmadık dışına çıkmak olarak nitelendirilmektedir. Günlük hayatın içerisinde bahsedilen akışın dışında kalmış olma durumu tekinsizlik hissini ortaya çıkarmaktadır. “Bir kimse çevresine ne kadar çok uyum sağlarsa, o uyumu bozan olaylarda ve durumlardaki tekinsiz etkiyi o kadar çabuk hissedecektir” (Freud, 2003).

Bu çalışmada iskelelerin kamusal kullanımı üzerinde araştırmalar yapılacak olup, iskelelere ek işlev kazandırmaya yönelik kentsel tasarım yaklaşımlarına değinilecektir. İstanbul'daki vapur iskelelerine ek işlevler kazandırmak amacıyla gerçekleştirilecek işlev analizi, mekânın potansiyelini değerlendirmek ve toplumun ve kullanıcıların gereksinimlerini anlamak bakımından temel bir adımdır.

Kentsel bir mekânın, kentsel bir arayüzün/iç mekânın güvenli, kültür ve sosyal alan ilişkileri bağlamında yeterli olup olmadığı nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılarak mekân üzerine bir değerlendirme yapılması mümkündür. Bu çalışmada İstanbul vapur iskelelerin özellikle gece saatlerinde tekinsiz bir alana dönüşme ihtimaline karşı ilgili iskelelere ek işlev kazandırma amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda işlev analizi, mekân analizi, okunabilirlik, emniyet ve konfor, yirmi dört saat yaşayan mekân/güvenli mekân ilkeleri üzerinde araştırma ve iyileştirme çalışmaları yapılacaktır (Şekil 1).

Önlemlerin yeterli olup olmadığı gözlemlenecek, ölçülebilir olması sebebiyle nicel araştırma yöntemi uygulanacaktır. Ayrıca iskelelerin kullanımı konusunda günün belirli saatleri üzerine çevrenin algısı, kullanıcı beklentileri üzerinde yapılacak olan nitel araştırma yöntemleri ise fenemoloji üzerinden ilerleyebilmektedir.

Bu bağlamda araştırma çatısı Karma Yöntem olarak belirlenmiş olup, burada olaylar, durumlar, deneyimler üzerine kullanıcılar ile sözlü görüşmeler yapılarak mekânlar üzerinde olumlu ve olumsuz tutumların sebeplerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Sonuç olarak, bu kriterler göz önünde bulundurularak, iskelelerin yirmi dört saat yaşayan mekânlar haline getirilmesi üzerine araştırma ve çalışma yapılacaktır. Ancak bu sürecin, toplumsal ihtiyaçlar, güvenlik önlemleri ve çevresel sürdürülebilirlik gibi

faktörlerle uyumlu bir şekilde planlanması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Vapur İskeleleri, Tekinsizlik, Güvenli Mekan, Deniz Ulaşımı, Yaşayan Mekan

20-22 Aralık 2023

İÇ MİMARLIK LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU IV

İÇLİS-IV

Geçmiş, şimdi ve geleceğin tanıklıkları olan mimari, kent ve mekan toplumların birikimli uygarlığının fiziki bir unsuru olarak değerlendirilmekte ve tanın. Kimlik, kolektif bellek ve kültürel simgeler deposu olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda mekan ve zamanla kurulan güçlü bir ilişki bireyin toplum ile ilişkisi ve akış içerisinde olmasının yanı sıra içerisinde bulunduğu yere, kimliğe, bağlama ait verileri belleğinde tutarak aidiyette neticelenen kentsel kimlik ve belleğin oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Bu yaklaşım ile mekan anlamsal bir boşluk ya da fiziki bir unsuru çağırmanın yanı sıra kimlik ile özdeşleştirilen, aidiyet ile bağlanan kavramsal bir düzleme karşılık gelmektedir.

Kimlik bir aidiyet hissi ile bireylerin ya da toplumların yaşam deneyimlerine bağlı olarak şekillenen ve kendilerinin ne olduklarını, kim olduklarını ve kültürel olarak nasıl var olduklarını anlatan bir kavramdır. Kentin ve mekanlarının kimlik tanımlanması ise yer ve mekan deneyimine bağlı olarak açıklanmaktadır. Geçmiş ve gelecek arasında köprü niteliği taşıyan yer ve yer deneyimi aidiyet kavramı ile ilişkili bir biçimde açıklanmaktadır. Kimlik bellek gibi mekana bağlı bir biçimde oluşan ve gelişen bir unsurdur. Bu bağlamda "Kimlik bir bellek sorunudur" ve birey ile topluma bizim biriktiklerimizi, aidiyetlerin sebebi, anımsamanın, tarihi bellek ve çağırışın mekanidir. Geçmişte yaşanan olayları, deneyimleri, hakimiyet sebeplerini aktarmak için mimari üretimde buldukları yerdir. Toplumsal kimliğin ve buna bağlı olarak kentsel bellek ve kimliğin birleşme noktasıdır.

İTÜ İÇ MİMARLIK LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU IV

İTÜ 250

YÜZYILLIK MİRAS VE BELLEK: CUMHURİYETİN BAŞKENTİ ANKARA ÜZERİNE RETROSPEKTİF BİR DEĞERLENDİRME

Zeynep Canan KARAGÖZ
Doç. Dr. Salih SALBACAK

Özet

İnsan var oluşundan itibaren kendi yerini aramaya ve sürekliliğini sağlayabilmek amacıyla varlığını, kimliğini inşa edebileceği mekan ve çevreyi yaratmaya çalışmıştır. Söz konusu mekan ve çevrenin amacı birey ve topluma hizmet etmektir ve insanın insanla insanın nesneyle ilişkisi yer, mekan çevresinde gerçekleşmektedir. Bu bağlamda mekan, çevre, yer ve kent, birey ve toplum eylemlerinin çeşitlenerek etkileşime girdiği, toplumsal ilişki ağlarının örüldüğü imgesel bir gösteri alanıdır. Kent yapıp-etme biçimimizi belirleyen ekonomik, ideolojik, kültürel ve sosyal nitelik taşıyan politik bir kimlik ve izler coğrafyasıdır (Aytaç, 2013, s. 155). Geçmişteki olayların yaşandığı ve farklı deneyimlerin farklı biçimde ifade edildiği çok katmanlı içeriğe sahip mekanlar bütünüdür (Ringas vd., 2011, s. 326).

Kent mekanları toplum yaşamına yer-zemin olmanın yanı sıra insana ve hayata dair güçlü simgelerle dolu canlı organizmalardır. Geçmiş, şimdi ve geleceğin tanıklıkları olan mimari, kent ve mekan toplumların birikimli uygarlığının fiziki unsuru olarak değerlendirilmekte ve tarih, kimlik, bellek ve kültürel simgeler deposu olarak işlev görmektedir. Erzen; kentin bu özelliğini öncelikle fiziki bir unsur olarak varlığından aldığını belirtmekte ve var oluşunu, yeri tanımlı hale getiren üç kimlikten bahsetmektedir. Bunları kent mekanının coğrafi, topoğrafik ve toplumsal kimlikleri arasındaki ilişkiler olarak açıklamaktadır (Erzen, 2015, s. 160). Söz konusu tanımlamaya ek olarak Kevin Lynch, "Kent İmgesi" adlı eserinde mekanın algılanması ve iyi bir kent imgesine ilişkin üç bileşen üzerine durmuştur; yapı, kimlik ve anlam. Her iki tanımlamada mekan ve imgeye dair mekansal ve anlamsal boyut birlikte ele alınmış, kimlik ve anlam değerlerinin önemi vurgulanmıştır (Eraydın, 2016, s. 834). Bu bağlamda kent ve mekanlar toplumun bir araya geldikleri, izler bıraktıkları, ortak tasavvur, deneyim ve aidiyet bağlarını ürettikleri imgelerle yüklü yaşam boşluklarıdır. Bu yaşam boşluklarında elde edilen kent deneyimi ile elde edilen bilgi, imge ve kimlik, bellek üzerinden aktarılmaktadır.

Kent ve mekan onu üreten toplumla bütündür. Fiziki olarak aidiyetin sınırlarını belirleyen, belleğin içinde saklanan bilgi ve deneyime göre şekillenen, üç boyutlu algılanıp tanımlanan, kolektif bellek deposudur. Kolektif bellek, geçmişten şimdiki zamana kadar olan süreçte üretilen sosyal bağların biçimi ve sembolü, aracı niteliğindedir. Kolektif bellek zaman ve mekan içerisinde oluşmuş sınırlar çerçevesinde bireysel ve toplumsal deneyimlerin karşılıklı olarak etkileşimi ve birbirinin üzerine sarılması ile inşa edilmektedir (Halbwach, 2018, s. 64). Bu bağlamda kolektif bellek hem paylaşım yolu ile aktarılan ortak kimlik unsurunun sonucu hem

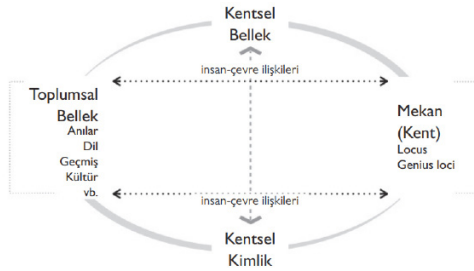

de kimliğin inşasını belirleyen bir yapı, beslendiği kaynak olarak ortaya çıkmaktadır.

Aldo Rossi, "Şehrin Mimarisi adlı kitabında, kolektif belleğin mimarlık ve mekanı oluşturan her değer ile ortak birlikteliğinden bahsetmektedir. Kolektif bellek kentin tam da kendisi, locus'u olarak nitelendirilmektedir (Rossi, 1999, s. 30). Rossi'nin tanımlamalarına ek olarak Nonberg-Schulz (1979), mekanı canlı, değişken, yaşayan bir organizma olarak nitelendirmekte ve onun bir öze sahip olduğunu, zamanın sürekliliğinde sosyal ilişkiler ağı derinleştikçe orada "genius loci" geliştiğini, yani mekanın ruhunun oluştuğunu söylemektedir. Bu yaklaşım zaman, mekan, bellek ve kimlik arasında birbirinden ayrılmaz bir bütünü ifade etmekte, kentsel kimliğin oluşmasında önemli bir unsur olarak yer almaktadır (Ünlü, 2017, s. 77).

Mekan ve zamanla kurulan güçlü bir ilişki, bireyin toplum ile ilişki ve akış içerisinde olmasının yanı sıra, içerisinde bulunduğu yere, kimliğe, bağlama ait verileri belleğinde tutarak aidiyetle neticelenen kentsel kimlik ve belleğin oluşmasında önemli rol oynar. Bu yaklaşım ile mekan anlamsal bir boşluk ya da fiziki bir unsuru çağrıştırmamanın ötesinde kimlik ile özdeşleştirilen, aidiyet ile bağlanılan kavramsal bir düzleme karşılık gelmektedir (Al, 2011, s. 26). Söz konusu bellek, kimlik, mekan ve çevre ilişkileri aşağıda yer alan Şekil 1 de ki grafik ile de aktarılmaktadır.

Kimlik bir aidiyet hissi ile bireylerin ya da toplumların yaşam deneyimlerine bağlı olarak şekillenen ve kendilerinin ne olduklarını, kim olduklarını, kültürel olarak nasıl var olduklarını anlatan bir kavramdır (Aytaç, 2013, s. 145). Kimlik bellek gibi mekana bağlı bir biçimde oluşan ve gelişen bir unsurdur.

Şekil 1. Kentsel bellek ve kimlik ilişkisi (Ünlü, 2017, s.78)

Bu bağlamda Asiliskender'in, Morley ve Robins'tan (1997) aktardığına göre: "Kimlik bir bellek sorunudur" ve birey ile topluma bizim sınıflaması yaptırın yurt anılarından oluşur (Asiliskender, 2004, s. 131). Yurt, ulus kavramını var eden ortak tasavvurların, yaşanmışlıkların, aidiyetlerin sebebi, anımsamanın, tarihi bellek ve çağrışımın mekanıdır. Geçmişte yaşanan olayları, hakimiyet sebeplerini aktarmak için mimari üretimde buldukları yerdir. Toplumsal kimliğin ve buna bağlı olarak kentsel bellek ve kimliğin birleşme noktasıdır (Asiliskender, 2004, s. 81).

Söz konusu söylemlerden hareketle:

Cumhuriyetin ulus kimlik inşa sürecinden günümüze nasıl temsil ediliyoruz?

Ulusal kimliğin somut temsilleri ve cumhuriyetin hafıza mekanları bellek ve mekan çerçevesinde nasıl incelenebilir?

Cumhuriyetin 100. Yılında bellek ve kimlik mekanı olarak yönetim yapıların karakteristik biçimleri, mekan kurgusu nasıl değişim göstermiştir?

Soruları çerçevesinde bu çalışma: mevcudiyetini ve kimliğini cumhuriyetten alan, cumhuriyet değerlerini taşıyan, yurt deneyiminin devlet yoluyla inşa edildiği bir kent olan başkent Ankara'da yer alan yönetim yapılarının kent aksı üzerindeki konumlarını, kent kimliğini, yapıların karakteristik biçimlenişini, bellek ve mekansal dönüşüm bağlamında ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmanın tarihsel sınırları Erken Cumhuriyet Döneminden günümüze kadar geçen 100 yıllık süreyi kapsamaktadır.

Çalışmada öncelikle kimlik, bellek, kent kimliği ve bu kavramların mekan ile olan ilişkisi, cumhuriyetin başkenti Ankara ve yönetim yapıları çerçevesinde literatür taraması üzerine 'niteliksel (qualitative)' bir metod izlenmiştir.

1923'te Cumhuriyet'in karar merkezi ilan edilen Başkent Ankara, ulusun inşası ve Anadolu'nun imarı için öncülük edecek bir "modern bir kent" olarak kurgulanmıştır. Ankara'nın mimarlık ve mekan üretimi cumhuriyet ideolojisiyle özdeşleşen modern yaşam kurgusuyla şekillenmiştir. Bu bağlamda, genç ulusun iradesinin ve ideallerinin temsil edilmesinde, kimlik inşasında mekan üretimi önemli bir unsur olarak ele alınmıştır. Cumhuriyetin, kimliğin, çağdaş bir kentin sembolü olarak devlet eli ile pek çok mimari üretim gerçekleştirilmiş, yönetim yapıları inşa edilmiştir. Bu çerçevede çalışmada Cumhuriyetin Başkenti Ankara'nın önemli bir parçası olan yönetim yapıları incelenmiştir. Söz konusu inceleme Erken Cumhuriyet Dönemi, Uluslararası Mimari Dönem, II. Ulusal Mimari Dönem ve Çok partili Siyasal dönemden günümüze olmak üzere 4 farklı zaman diliminde ele alınmıştır. Bu çerçevede kentin imgesel haritası oluşturulmuştur. Haritalama ile kent kimliğinde yer eden bu yapıların karakteristik biçimleniş ve kent aksları üzerindeki konumları ortaya konmuştur. Söz konusu haritalar mimari ve mekanın fiziki unsurlarının yanı sıra kim olduğumuza, kendi konumumuza ilişkin toplumsal veriler sunmaktadır. Yönetim Yapılarının Değişimi ve Mekansal Öğeler adlı kısımda bir önceki bölümde aktarılan 4 mimari dönemden farklı 4 yapı ele alınarak geniş perspektifte incelenmiştir.

Özetle bu çalışma: 100 yıllık bir tarihsel süreç içerisinde ekonomik, politik ve toplumsal yapıda gerçekleşen değişimlerin mekansal yansımalarını ve karşılıklarını, bu süreçlerin bir sonucu ve sebebi olarak mekan kurgusunu, karakteristik özelliklerini iç mekan ölçeğinde ele almıştır. Cumhuriyetin, ulusal kimliğin hafızası olan mekanlar üzerinden kurulan bu çalışma ile temsil mekanlarının nasıl farklılaştığını ve farklılaştırıldığını karşılaştırmalı olarak ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, Bellek, Kentsel Kimlik, Kolektif Bellek, Mekan, Ankara

Kaynakça

1. Al, M. (2011). Kentte bellek yıkımı ve kimlik inşası–palimpsest: Ankara Atatürk Bulvarı bağlamında bir inceleme. *İdealkent*, 2(4), 22-36.

2. Asiliskender, B. (2004). Kimlik, mekan ve yer deneyimi. *Kültür ve İletişim*, 7 (14), 73-94.
3. Aytaç, Ö. (2013). Kent mekânları ve kimlik/farklılık sorunu. *İdealkent*, 4(9), 138-169.
4. Eraydın, Z. (2016). Kentsel markalaşma stratejilerinin kent belleği ve kent imgesi üzerine etkileri: Ankara örneği. *İdealkent*, 7 (20), 830-855.
5. Erzen, J. N. (2015). *Üç Habitus: Yeryüzü, kent, yapı*. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
6. Halbwach, M. (2018). Kolektif bellek, (Z. Karagöz, Çev.). İstanbul, Pinhan Yayıncılık.
7. Ringas, D., Christopoulou, E., Stefanidakis, M. (2011). "Urban Memory in Space and Time", Styliaras, G., Koukopoulos D., Lazarinis, F. (Eds.) *Handbook of Research on Technologies and Cultural Heritage*. Information Science Reference, New York.
8. Rossi, A. (2006). *The Architecture of the City*. (N. Gürbilek, Çev.). İstanbul, Kanat Kitap.
9. Suda, B. (1996). Bonatz, Holzmeister, Taut, Egli'nin mimarlık çizimleri, *Türk Mimarlığı* üzerindeki etkileri, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
10. Ünlü, T. S. (2017). Kent kimliğinin oluşumunda kentsel bellek ve kentsel mekan ilişkisi: Mersin Örneği. *Planlama*, 27 (1), 75-93.

İçmimarlık mesleği ve eğitiminin gelişimi teknolojinin gelişimi ile birlikte ilerlemektedir. Proje tasarımı ve yapı malzemesi üretiminde bilgisayar ve bilgisayar teknolojileri, içmimarlık alanıyla yakından ilişkilidir.

21. yüzyılda teknolojinin birçok farklı olanaklarının kullanıldığı stüdyo eğitimi, sanal gerçeklik teknolojisi sunduğu imkânlar sayesinde daha ileri bir boyuta taşınmaktadır. Etkileşim kurulacak sanal mekânlar oluşturmak, tasarlanan mekânları fiziksel mekânlar gibi algılayarak deneyimlemek, tasarım ilke ve kavramları hakkında derinleşmesine bilgi sahibi olmak ve fiziksel dünyada gerçekleşmesi zor olan deneyimleri yaşanabilir hale getiren sanal gerçekliğin içmimarlık stüdyo eğitimine sunduğu önemli yenilikler arasında yer almaktadır.

SANAL GERÇEKLIK KULLANIMININ İÇMİMARİ STÜDYO DERSİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Halil Yasin DİLEK
Prof.Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

Özet

Gelişen teknoloji ve Covid-19 pandemisiyle birlikte eğitim dijital mekânlara taşınmıştır. Tüm dünyanın kısa sürede uyum sağladığı bu düzen bize aslında geleneksel eğitim sisteminin teknolojiyle çok farklı boyutlara ulaşacağını göstermiştir. Teknoloji alanındaki gelişmelerin eğitim alanında da kullanılması, mevcut eğitim sistemini destekleyen ve ileriye taşıyabilen önemli bir noktadır.

İçmimarlık mesleği ve eğitiminin gelişimi teknolojinin gelişimi ile birlikte ilerlemektedir. Proje tasarımında ve yapı malzemesi üretiminde bilgisayar ve bilgisayar teknolojileri, içmimarlık alanıyla yakından ilişkilidir. 21. yüzyılda teknolojinin birçok farklı olanaklarının kullanıldığı stüdyo eğitimi, sanal gerçeklik teknolojisinin sunduğu imkânlar sayesinde daha ileri bir boyuta taşınmaktadır. Etkileşim kurulacak sanal mekânları oluşturmak, tasarlanan mekânları fiziksel mekânlar gibi algılayarak deneyimlemek, tasarım ilkeleri ve kavramları hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmak ve fiziksel dünyada gerçekleşmesi zor olan deneyimleri yaşanabilir hale getirmek sanal gerçekliğin içmimarlık stüdyo eğitimine sunduğu önemli yenilikler arasında yer almaktadır.

Sanal gerçeklik teknolojisinin gelişmesi, son kullanıcının ulaşımının kolaylaşması ve kullanım alanının yaygınlaşması içmimarlık eğitimi de etkilemektedir. Sanal gerçeklik, öğrencilerin duyularına ulaşarak öğrenimi kolaylaştırmakta ve eğitimi eğlenceli hale getirerek kazanımları arttırmaktadır. Sanal gerçeklik sistemlerinin içmimarlık eğitiminde aktif olarak kullanılması, eğitimin çok yönlü ve etkin hale gelmesi ile stüdyo derslerini desteklediği düşünülmektedir. Bu kapsamda içmimari proje stüdyolarında mekânların sanal gerçeklik sistemleri ile tasarlanması, oluşan sanal mekân içerisinde rol alarak tasarlanan mekânları 1/1 ölçekte deneyimlemek ve geri dönüşler ile eğitim sürecinde kazanımlar elde etmek geleneksel stüdyo eğitim modellerine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada; içmimarlık stüdyo eğitimindeki geleneksel stüdyo eğitim metotlarına ve materyallerine destek olarak ön plana çıkan sanal gerçeklik teknolojisinin, içmimarlık tasarım eğitiminde değerlendirilmesi, öğrenci deneyimine olan katkısı ve stüdyo dersi kapsamında uygulanabilir olmasının araştırılması amaçlanmaktadır.

Sanal gerçeklik teknolojisinin içmimarlık eğitiminde kullanılması ile öğrencilerin tasarım becerilerini geliştirmelerine olan etkilerini belirlemek, tasarım süreçlerine nasıl katkıda bulunduğunu anlamak, öğrenme motivasyonu, ilgisi ve bağlılığı üzerindeki etkilerini değerlendirmek, tasarım hataları hakkında geri bildirim sağlamak ve bu hatalardan öğrenme süreçlerini nasıl etkilediğini incelemek, sanal gerçeklik deneyimlerini nasıl

algıladıklarını ve bu deneyimlerin öğrenme süreçlerine olan etkilerini anlamak, geleneksel stüdyo eğitimi ile karşılaştırılınca eğitimdeki teknoloji entegrasyonunu nasıl etkilediğini ve sanal gerçeklik tabanlı içmimarlık eğitimini değerlendirmek için uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını geliştirmek ve bu araçları kullanarak güvenilir ve geçerli veriler elde etmek hedeflenmektedir. Gelecekteki stratejilerin belirlenmesinde ve sanal gerçeklik teknolojisinin bu alandaki etkin kullanımının geliştirilmesinde önemli bir katkı sunacağı ön görülmektedir.

Bu kapsamda çalışma; potansiyel bir eğitim modelini değerlendirerek, mezun olan öğrencilerin endüstriye daha iyi hazırlanmış olmalarına katkı sağlayacaktır. Sanal gerçeklik tabanlı eğitim modellerinin etkilerinin anlaşılması, eğitim kurumları ve akademisyenler için daha etkili öğretim stratejilerinin geliştirilmesine olanak tanıyacaktır. Öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrenme deneyimlerini geliştirmek için sanal gerçeklik teknolojisini nasıl etkili bir şekilde kullanabileceğini daha iyi anlamak gerekmektedir.

Çalışmanın örneklem grubunu; Selçuk Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi İç Mimarlık Bölümü iç mimari proje stüdyo dersini alan son sınıf öğrencileri ile yapılacak olan sanal gerçeklik çalışmasını içermektedir. Öğrenciler arasında deney grubu ve kontrol grubu olmak üzere iki grup oluşturulacaktır. Araştırmanın başlangıcında her iki grup öğrencilerine; içmimarlık tasarım yeterliliğini ölçmek, ön bilgi düzeylerini ve teknolojiye olan ilgilerini değerlendirmek amacıyla ön test uygulanacaktır. Bu test, öğrencilerin bilgi düzeylerini belirlemek için içmimarlıkla ilgili soruları ve teknolojik bilgi tespit sorularını kapsayacaktır.

Deney grubundaki öğrencilere, sanal gerçeklik sistemlerinin kullanılacağı içmimarlık stüdyo eğitimi verilecektir. Eğitim süreci, interaktif tasarım görevlerini içeren sanal gerçeklik simülasyonları, 3D modelleme araçları ve sanal proje değerlendirmelerini içerecektir. Kontrol grubundaki öğrenciler ise stüdyo eğitimlerine geleneksel yöntemler ile devam edecektir.

Şekil 1. Sanal gerçeklik uygulaması ile iç mekân tasarımı (URL 1)

Deney ve kontrol grupları arasındaki eğitim sürecinin etkilerini ölçmek için son test uygulanacaktır. Bu test, sanal gerçeklik sistemlerinin kullanıldığı eğitimi alan öğrenciler ile geleneksel eğitimi alan öğrencilerin içmimarlık bilgi düzeyi, tasarım becerileri ve teknik yetenekleri açısından nasıl bir gelişim gösterdiklerini değerlendirmeye yönelik planlanacaktır. Ön ve son testlerde daha güvenilir ve geçerli sonuçlar elde edebilmek

için testler standardize edilecek, aynı koşullar altında ve aynı zaman diliminde gerçekleştirilecektir. Sanal gerçeklik sistemlerinin içmimarî stüdyo derslerinde kullanımına yönelik diğer veriler; bulunuşluk hissi ölçeği, simülatör konfor anketi, sanal gerçeklik uygulanabilirlik anketi ve görüşme formlarından oluşacaktır.

Toplanan veriler, istatistiksel analizler ve içerik analizi kullanılarak değerlendirilecektir. Başlangıçtaki bilgi düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanacaktır. Ön test ve son test puanları arasındaki farklar incelenerek, deney ve kontrol grupları arasında performans ve deneyim açısından önemli farklılıklar olup olmadığı analiz edilecektir. Gruplar arasındaki eğitim süreci sırasında elde edilen performans verileri iki faktörlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilecektir. Eğitim süreci boyunca elde edilen verilerle ön test ve son test performansları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için korelasyon analizi yapılacaktır. Anket ve görüşme formları analiz edilip sistematik olarak değerlendirilecektir. Sonuç olarak, çalışma içmimarî stüdyoları için sanal gerçeklik ile proje geliştirilmesine yönelik eğitim modeli oluşturulması ve sonuçlarının değerlendirilmesi üzerine tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: İçmimarlık, Eğitim, Teknoloji, Sanal Gerçeklik

Kaynakça

URL 1: <https://www.smalldesignideas.com/virtual-and-augmented-reality-interior-design.html>

8

8. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Sezin TANRIÖVER

Metaverse (Öte Evren) Ortamında Ters-Yüz (Flipped Learning) Eğitim Tabanlı Tasarım Stüdyosu Önerisi

Selis PARS, Prof. Dr. Özge CORDAN

Dijital Göçebeler İçin Bütünleşik Ortak Yaşam ve Çalışma Alanlarına Yönelik Tasarım Stratejilerinin Tanımlanması

Ceren İZGİ, Prof. Dr. Özge CORDAN

Kasıtlı Tasarım Yönteminin Proje Üretim Süreçleri Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi

Deniz KANLI, Doç. Alım Selin MUTDOĞAN

METAVERSE (ÖTE EVREN) ORTAMINDA TERS-YÜZ (FLIPPED LEARNING) EĞİTİM TABANLI TASARIM STÜDYOSU ÖNERİSİ

Selis PARS
Prof. Dr. Özge CORDAN

Özet

Tasarım stüdyoları öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. İster yüz yüze, çevrimiçi veya hibrit/karma bir ortamda olsun tasarım stüdyosunda, eğitmenler ve öğrenciler arasında yaratılan diyalog ortamı, tasarım süreci boyunca devam etmektedir (Demirkan, 2016). Bu ortam, öğrencilerin yaratıcılığını ve yaratıcı düşünmeyi geliştirerek, mesleki bilgi ve birikimlerini arttırmalarına, yeni bakış açıları kazanmalarına ve tasarım yaklaşımlarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Tasarım fikrinin ortaya çıkması ve geliştirilmesi için tasarım eğitiminin kalbi niteliğindeki tasarım stüdyolarında farklı yaklaşım, metot ve yöntemler uygulanmaktadır. Bu kapsamda tez çalışmasının amacı, tasarım eğitimi sürecinde, tüm paydaşlara fiziksel sınırların ötesinde etkileşime girme fırsatı veren, metaverse (öte evren) ortamına eklenilebilen ve ters yüz eğitim modeline entegre bir ortamda tasarım eğitimi için hibrit bir tasarım stüdyosu tasarlamaktır.

Metaverse kavramı, Antik Yunanca'da "meta", "sonra" ve "ötesi" anlamlarına gelmektedir. "Verse" ise evren anlamına gelen İngilizce "universe" sözcüğünden türemiştir. Metaverse kelimesinin Türkçe karşılıklarından bazıları "öte/art evren, düş evren, sanal evren, bileşik evrenler"dir (Terzi, 2022). Metaverse, fiziksel alan sınırları ötesinde etkileşime girmeye olanak sağlayan, ortak kullanılabilir bir ağ ile birbirine bağlı ve yeni teknolojilerin bir araya gelerek yeni bir iletişim ortamı sağlayan 3 boyutlu sanal ve tüm dijital öğelerin bir araya getirilmesiyle oluşmuş bileşik bir sanal dünyadır. Mimarlar ve tasarımcılar, fiziksel ortamda tasarlarken ve eğitim sürecine dahil olurken, fiziksel ortamın kısıtları ile sınırlanmaktadırlar. Artırılmış ve sanal gerçekliğin eğitim üzerindeki olumlu etkilerine yönelik yapılan çalışmalarda, Lee (2012) artırılmış gerçeklik teknolojisinin, eğitim ve öğretimde ilgi çekici bir konu haline geldiğini ifade etmiştir. Henderson ve Feiner (2007), gerçek ve sanal nesnelere üç boyutlu olarak birleştirmenin öğrenmeye yardımcı olduğunu, Fernandez (2017) ise sanal ve artırılmış gerçekliğin harekete geçirdiği eğitim unsurunun, öğrenciye belirli bilgileri kazandırmayı deneyimle gerçekleştirdiğini ve bu süreçte öğrenci ve eğitmen ilişkisinin başarısı için eşit öneme sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu anlamda, Metaverse benzeri bileşik sanal ortamlar, tasarım sürecine dahil olan tüm paydaşlar, özellikle eğitmenler ve öğrenciler için yaratıcı yeni fikirlerin doğması, geliştirilmesi ve paylaşılması adına fiziksel ve sanal ortamları birbirine yakınlaştıran hibrit ortamlar yaratılmasına katkıda bulunabilir.

Tasarım eğitiminde stüdyo ortamı kadar önemli olan bir başka unsur da tasarım stüdyosunda uygulanan tasarlama yaklaşım, metot ve yöntemleridir. Campanya'ya (2021)

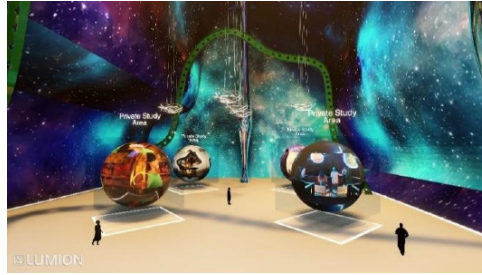
göre, "Ters-yüz öğrenme; soruları yanıtlayarak, problem çözerek, içeriği tartışarak veya başkalarına bireysel olarak veya gruplar halinde öğreterek öğrencilerin öğrenmelerini sağlamak için tasarlanmış sınıf temelli etkinliklerdir" (Campanya ve diğ., 2021). Ters-yüz öğrenme, iki aşamada gerçekleştirilen etkili bir eğitim-öğretim metodolojisidir. Ters-yüz öğrenmenin ilk aşamasında öğrenciler, daha öncesinde eğitmenin verdiği içerikleri alır ve önceden yüklenmiş ders videoları gibi yollardan öğrenirler (sınıf dışı öğrenme). İkinci aşamada, öğrenciler eğitmen eşliğinde grup tartışması, düşün-eşleştire-paylaş, grup bilgi yarışması gibi sınıf içi öğrenmeyi destekleyen çeşitli etkinlikler gerçekleştirirler (Shaw & Patra, 2022). Böylece ters-yüz öğrenme, yüz yüze ve e-öğrenmeyi birleştiren harmanlanmış bir öğrenme modeline zemin hazırlar.

Ters-yüz eğitim pedagojisine dayalı bir metodoloji kullanmak ve öğrencinin izlemesini metaverse / öte evrene uyarlamak, tasarım stüdyo eğitimini bir adım daha öteye taşıyabilir. Ters-yüz eğitim pedagojisi gibi metodolojilerin ve sanal gerçeklik gibi gelişmiş ara yüzlerin tasarım eğitiminde ve tasarım stüdyolarında etkin bir şekilde kullanılmaması, bu çalışmanın sorunsalını oluşturmaktadır. Tasarım stüdyo eğitiminde, tasarım stüdyosunun metaverse/öte evrene taşınması ve bu evrende Ters-yüz eğitim metodolojisinin kullanılması, çalışmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Bu kapsamda tez çalışmasının literatür araştırmasına dayalı ilk aşamasında, tasarım stüdyosu eğitim modelleri, ters yüz eğitim metodolojisi ve metaverse ortamında tasarım konuları irdelenmiştir. Çalışmanın uygulama adımını oluşturan ikinci aşamasında ise tasarım stüdyosuna katkı sağlaması amacıyla konsept tasarımı ifade eden kolajlar yapılmıştır. Hazırlanan görseller, mimarlık, iç mimarlık ve endüstriyel tasarım öğrencilerden oluşan ve 51 kişinin katıldığı ön çalışma niteliğinde bir anket çalışması ile öğrenciler ile paylaşılmış ve katılımcıların sanal, hibrit ve fiziksel tasarım stüdyo ortamlarına ilişkin beklenti, istek ve önerileri alınmıştır. Anket sonuçlarına göre tasarım öğrencilerinin %96'sı sanal bir tasarım stüdyosunu deneyimlemek istemektedirler. Katılımcıların % 76'sı, tasarım stüdyosunun hibrit (fiziksel ve sanal) bir ortam sunması ve ütopyik mekanları barındırması yönünde geri bildirimde bulunmuşlardır. Ayrıca katılımcılar, kişiselleştirebilecekleri bireysel çalışma alanlarına ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Uygulamanın devamında, literatüre dayalı araştırmalar ve anket sonuçları değerlendirilerek; ters-yüz eğitim metodolojisine uygun ve kullanıcılarını tasarım eğitmenleri ve öğrencilerin oluşturduğu 15-20 kişi kapasiteli bir tasarım stüdyosu tasarlanmıştır (Şekil 1). Tasarım stüdyosu, İstanbul Teknik Üniversitesi Taşkışla Kampüsü'nde Mimarlık Fakültesindeki tüm bölümlerin birinci sınıf öğrencileri tarafından kullanılan 3400 no'lu stüdyoya entegre olacak biçimde ve sanal ortamda toplu ve bireysel çalışma alanlarını, simülasyon alanı ve seminer/jüri vb. etkinliklere yönelik etkinlik alanlarını içerecek biçimde tasarlanmıştır. (Şekil 2) Tasarım önerileri geliştirilirken, Taşkışla 3400 stüdyosuna ilişkin kimlik ve atmosferik niteliklerin korunarak tasarım öğrencilerinin sanal ortamdaki ihtiyaçlarının karşılanması öncelenmiştir (Şekil 3).

Çalışmanın ilerleyen aşamasında bir atölye çalışması ile metaverse / öte evrende tasarlanan stüdyo ortamının tasarım öğrencilerine deneyimletilmesi ve öğrencilerden görüşme yoluyla elde edilecek verilerin analiz edilmesi, yorumlanması ve tasarım önerisinin nihayetlenmesi amaçlanmaktadır.

Şekil 1. Toplu çalışma alanları

Şekil 2. Kişisel çalışma alanı

Şekil 3. Etkinlik alanı

Böylece, hibrit eğitime uygun bir tasarım stüdyosunun ihtiyaçlarının yanısıra sanal gerçeklik, arttırılmış gerçeklik ve karma gerçeklik için gerekli olan teknik altyapıyı (kamera, projeksiyon, hareket sensörleri, ses ve koku sistemleri, simülasyon ünitesi, AR masası) destekleyecek ve metaverse/öte evrende tasarlanmış bir tasarım stüdyosu için kanıta dayalı bir tasarım önerisi sunulacaktır.

3 Boyutlu merkezi olmayan bir sistemde (yeni dünya) öğrencilerin kendi tasarımlarını oluşturarak evrensel bir stüdyo (çok dilli, çok katılımcılı ve çok boyutlu) deneyimine ulaşmasının, tasarım stüdyo eğitimine ve öğrencilerinin yaratıcı tasarım becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda stüdyo deneyiminin daha evrensel hale gelerek tüm tasarım derslerine entegre edilmesinin gelecek için olumlu sonuçlar getireceği söylenebilir. Çalışmanın, ters yüz eğitim modelinin metaverse ortamında, tasarım stüdyo eğitimine entegre edilmesiyle öğrencilerin yaratıcı tasarım becerilerin gelişimine yaptığı olumlu/olumsuz katkılar ile ilgili olarak,

hem ilgili paydaşlara hem de literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu kapsamda çalışmadan, tasarım öğrencileri ve eğitimcileri, araştırmacılar ve idarecilerin (okul yöneticileri) yararlanabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tasarım Eğitimi, Stüdyo Ortamı, Yaratıcı Düşünce, Ters-Yüz Öğrenme, Öte Evren

Kaynakça

1. Campanyà, C., Fonseca, D., Amo, D., Martí, N., & Peña, E. (2021). Mixed Analysis of the Flipped Classroom in the Concrete and Steel Structures Subject in the Context of COVID-19 Crisis
2. Demirkan, H. (2016). An inquiry into the learning style and knowledge-building preferences of interior architecture students. *Design Studies*, 44, 28–51.
3. Fernandez, M. (2017). Augmented-Virtual Reality: How to improve education systems, *Higher Learning Research Communications*, 7, 1, DOI: 10.18870/hlrc.v7i1.373.
4. Henderson, S. J., & Feiner, S. K. (2007). Augmented reality for maintenance and repair (armar). USA: Columbia University New York Dept of Computer Science
5. Lee, L.H., Braud, T., Zhou, P., Wang, L., Xu, D., Lin, Z., Kumar, A., Bermejo, C. and Hui, P. (2021). All One Needs to Know about Metaverse: A Complete Survey on Technological Singularity, Virtual Ecosystem, and Research Agenda, *Journal Of Latex Class Files*, Vol. 14, No. 8, 1-66.
6. Shaw, R., & Patra, B. Kr. (2022). Classifying students based on cognitive state in flipped learning pedagogy. *Future Generation Computer Systems*, 126, 305–317. <https://doi.org/10.1016/j.future.2021.08.018>
7. Terzi, A. (2022) Metaverse Kavramı ve Türkçe Karşılıkları Üzerinde, *Türk Dili Dergisi*, 848.sayı, 12-16.

Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK
Prof. Buğru Han Burak KAPTAN
Prof. Dr. Umut Tuğlu KARSLI
Prof. Dr. Meral NALÇAKAN
Prof. Özkal Barış ÖZTÜRK
Prof. Müge GÖKER PAKTAŞ
Prof. Dr. Gülay KELEŞ USTA
Prof. Dr. Sezin TANRIOVER
Prof. Tonguç TOKOL
Prof. Dr. Zeynep TUNA ULTAV

Doç. Dr. Nilay GONDARLI
Doç. Dr. Orkan Zeynel GÜZELCI
Doç. Dr. Pelin KARAÇAR
Doç. Dr. Konca ŞAHER
Doç. Dr. Duygu KOCA
Doç. Dr. Elif ÖZDOĞLAR
Doç. Dr. Salih SALBACAK
Doç. Dr. Umut ŞUMNU
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SEZGIN
Dr. Öğr. Üyesi Veli Şafak UYSAL

DİJİTAL GÖÇEBELER İÇİN BÜTÜNLEŞİK ORTAK YAŞAM VE ÇALIŞMA ALANLARINA YÖNELİK TASARIM STRATEJİLERİNİN TANIMLANMASI

Ceren İZGİ
Prof. Dr. Özge CORDAN

Özet

Mobilite, özgürlük isteği, küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve modern yaşamın getirileri ile birlikte seyahat, yaşam ve çalışma dinamikleri değişmiş ve bunun sonucunda yeni göçebe yaşam tarzları ortaya çıkmıştır. Çağdaş göçebe yaşam tarzı, ikinci ev turizmi, konut turizmi, mevsimlik göç, neo-göçebelik, gezginlik, bohem yaşam tarzı göçü ve dijital göçebelik olarak farklı terimlerle ifade edilmektedir (Hannonen, 2020). “Dijital göçebelik” bir ofise veya belirli bir mekâna bağımlı olmadan internet bağlantısı olan her yerde dizüstü bilgisayar ile çalışma ve turizm faaliyetlerinde bulunmak olarak tanımlanabilir. Dijitalleşme, internet erişimine kolaylık, artan serbest ve uzaktan çalışma olanakları sayesinde günümüzde dijital göçebe yaşam tarzının yükselişte olduğu ve dijital göçebelerin sayısının hızla arttığı görülmektedir. Popüler bir dijital göçebe platformu olan Nomadlist’in (nomadlist.com) kurucusu Pieter Levels, 2035 yılına kadar çalışan nüfusun yarısından fazlasının serbest çalışan olacağını ve dijital göçebe nüfusun aynı yıl bir milyar kişiye ulaşacağını tahmin ettiğini belirtmiştir (Jacobs ve Gussekloo, 2016, aktaran Hannonen, 2020). Küresel Mobil İşgücüne ilişkin verilere göre de 2017’den bu yana mobil işgücü, küresel işgücünün % 43.3’ünü oluşturarak 360 milyon kişilik bir artış göstermiştir (Luk, 2018, aktaran Orel, 2019). Bu hızlı artış ve gelecekteki beklentiler göz önüne alındığında, uzaktan çalışanların, buldukları yerde konaklama ve çalışma alanlarına olan ihtiyacının da artacağı aşikârdır.

Herhangi bir geleneksel ev veya ofis ortamına bağımlı olmayan dijital göçebelerin konaklama biçimi, birlikte yaşam (coliving) ve çalışma alanlarını (coworking) birleştiren/ bütünleştiren yapılarda kısa süreli yaşam ile karakterize olmuştur (Cordan ve Başarır, 2023). Yeni mobil yaşam biçimlerinin sorunlarına çözüm getiren ortak yaşam ve çalışma alanları dijital göçebeliğin artışıyla birlikte çekicilik kazanmış ve sayıları özellikle dijital göçebe turizm bölgelerinde oldukça yükselmiştir. Bu yapılar, sorunsuz internet erişimi, sosyalleşme alanları, paylaşımlı çalışma ortamı ve çeşitli konaklama olanakları sunan mekânlar olarak dijital göçebelerin tercih sebebidir. Sakinleri sürekli değişen dinamik ve paylaşımlı yaşam alanı ile iş ve boş zaman aktivitelerini bir araya getiren çalışma alanlarının bir arada bulunması, iç mekân tasarımında geleneksel ev ve ofis mekân tasarımlarından farklı ölçütler ortaya çıkarmaktadır.

Literatürde dijital göçebelik ile ilgili çalışmalar, kültür ve turizm alanında yoğunlaşmıştır.

Turizm ve sosyal bilimler alanında, dijital göçebelik ve ortak çalışma ve yaşam alanları ile ilgili araştırmalar da mevcuttur. Konu ile ilgili literatür, Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Dijital göçebelik, ortak yaşam ve çalışma alanlarına ilişkin literatür taraması

YAZAR/LAR	YIL	ÇALIŞMA İÇERİĞİ	
Hannonen, O.	2020	Dijital göçbeliği bir hayat tarzı olarak tanımlamış ve farklı perspektiflerle yapmış çalışmaları bütüncül bir bakış açısıyla dlc olarak kavramsal çerçeveyi çizmiştir. Çalışmanın genel çıkarımı, ileride dijital göçbelerin yaşam tarzlarının sosyal hayat ve çalışma kültüründe değişimler yaratacağı yönünde olmuştur.	DİJİTAL GÖÇEBELİK
Düzgün, E. ve Akın, A.	2022	Dijital göçbeliği yeni bir turist tipolojisi olarak değerlendirilmiş ve tanımlanmıştır.	
Beaumont, J.	2019	Mekana bağlılık, kimlik ve aidiyet kavramlarını kullanarak Lizbon'da bir araştırma yürütülmüş ve dijital göçebelik üzerinden mekan duygusu incelenmiştir.	
Von Zumbusch & Lalicic	2020	Ortak yaşam alanlarının, göçebe yaşam tarzının sorunlarına ne kadar çözüm getirebildiğini araştırmıştır. Çalışmanın bulguları, tesis yöneticilerinin topluluk duygusu yaratmak için çabalarının ve mekan tasarımlarının etkili teşvik olması gerektiği yönündedir.	ORTAK YAŞAM & ÇALIŞMA ALANLARI
Chevtacva, E.	2021	Ortak çalışma ve yaşam alanlarındaki avantaj ve dezavantajlara değinilmiştir. Bu araştırmaya göre başlıca avantajlar topluluk duygusu, keyifli iş ortamı, başkalarından öğrenme, müsaitlik ve yerel ipuçlarına yardımcı olması olarak gösterirken, dezavantajlar ise parti ortamı, benzer konaklama türlerine göre pahalılık, yerel topluluktan soyutlanma ve özel alan eksikliği olarak sıralanmıştır.	
Weijis-Perreë, M. vd.	2018	Ortak çalışma alanlarına yönelik kullanıcı tercihleri analiz edilmiştir. Erişilebilirlik ve ev havası mekan atmosferinin en önemli faktörler olduğu, açık ve kapalı alanların bir arada bulunduğu, enternal toplantı ve etkinlik alanlarının da çalışma alanı seçiminde önemli olduğu belirtilmiştir.	

Literatürde ortak yaşam ve çalışma alanlarının en önemli avantajı, kafa dengi insanların bağ kurması olarak açığa çıkmaktadır. Ayrıca dijital göçmenleri çekmek için söz konusu mekânların iç mekân kurgusu ve atmosferi de önemlidir (Cordan ve Başarır, 2023; Chavtaeva, 2021). Çalışma kapsamında, Nomadlist 2022 (URL 1) verilerine göre dijital göçbelerin en çok tercih ettiği destinasyonlar belirlenmiş, bu yerlerde dijital göçmenlere hizmet veren mekânlar araştırılmış ve popüler dijital göçebe bölgelerinden olan Lizbon, Bali ve Tayland'dan üç örnek, iç mekân özellikleri açısından incelenmiştir. Örnek incelemesine dayalı bulgular, Tablo 2' de yer almaktadır.

Literatürde yeni bir kavram olan dijital göçebelik ile ilgili iç mimarlık ve iç mekân ölçeğinde yeterince çalışma olmadığı, yapılan çalışmalar sonucunda belirlenmiştir. Tez çalışmasında, dijital göçebelik kavramı ve dijital göçbelerin kullanım ihtiyaçları çerçevesinde biçimlenen ortak çalışma ve yaşama alanları, iç mimarlık disiplini çerçevesinde incelenecektir.

Çalışmanın amacı, dijital göçbelerin ihtiyaçlarına göre biçimlendirilecek ortak yaşam ve çalışma mekânlarının tasarım stratejilerini belirlemektir. Çalışmanın araştırma soruları şöyledir: Ortak yaşam ve ortak çalışmayı bütünleştiren mekânlarda tasarım stratejileri nelerdir? Dijital göçbelerin yaşam ve çalışma alanlarında kullanıcı ihtiyaçları nedir? Çalışmanın yöntemini, literatür taraması, örnek incelemesi ve yarı-yapılandırılmış görüşme oluşturmaktadır.

Tablo 2. Ortak yaşam ve çalışma alanlarının iç mekan tasarım özellikleri

NO	TFSİS	MEKAN TİPİ	KONSEPT & SENARYO	PLAN KURGUSU	ATMOSFER	MAZEMF
1	SAMSAM LIVING LIZBON	ORTAK YAŞAM ALANI	"YARATICI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR" -Farklı konaklama seçenekleri, ortak alan, mutfak, kafe & bar, bahçe "Rest. Create, Lounge" Yaratıcı kültür etkinlikleri, "we ness ve şahit keş" etkin kilet	Kapalı-Açık ve Yarı açık Mekanlar, Özel ve Halka Açık Kullanım	Sil: Retro Ev Atmosferi Renk: Siyah & Beyaz Monokrom Yüzeyler, Renk Mobilyalar Aydırlama: Ambiyans Aydırlama	Angaz, Metal, Çiçekli
		ORTAK ÇALIŞMA ALANI	"YARATICI KÖMÜNİTE" 2 adet kolektif atölye (Sevme için ortak atölye ve ortak çalışma alanı) -Mutfak, Toplantı odası, Özel masalar, Dirilenme alanı	Çalışma Alanı 1 - Yarı Açık Alan Özel Kullanım Çalışma Alanı 2 Açık Alan, Özel Kullanım	Sil: Enojablivel Renk: Değişik yüzeyler, Monokrom Mobilyalar Aydırlama: Teknik Aydırlama	İlham, Beton, Metal, Lüks, Aşışak
2	OUTPOST COLIVE AND COWORK BALI	ORTAK YAŞAM ALANI	"KOMÜNİTE-ALL UNDER ONE ROOF" Farklı konaklama seçenekleri, Çatı terası, Havuz, Ortak alan, Mutfak, Kafe & Bar, Avlu Yoga, Workshop, Ada Urtan, Kofteyi	Kapalı-Açık ve Yarı Açık Mekanlar, Özel ve Halka Açık Kullanım	Sil: Asya Zen Renk: Hani malzemelerle, Monokrom mobilyalar Aydırlama: Doğa ve Ambiyans Aydırlama	Sac, Polkarbonat, Beton, Doğal Taş Yüzeyler, Patilya ve diğer bitkiler
		ORTAK ÇALIŞMA ALANI	"YARATICI KOMÜNİTE PAYLAŞIMI" -Açık ofis, Kapalı ofis, Toplantı odası, Etkinlik alanı, Çatı terası, Kafe & Bar Yoga, Workshop, Ada Urtan, Kofteyi	Yarı Açık Alan, Özel Kullanım	Sil: Asya Zen Renk: Hani malzeme renkleri, Sarı mobilyalar Aydırlama: Ambiyans ve Teknik Aydırlama	Metal, Hani, Çatı, Ahşap Yüzeyler, Ahşap Mobilyalar, Çiçekli bitkiler
3	ALT CHIANG MAI TAYLAND	ORTAK YAŞAM ALANI	"KOMÜNİTE-BRINGING PEOPLE TOGETHER AND ENCOURAGING CONNECTIONS" Farklı konaklama seçenekleri, Ortak alan, Ulusal Bahçe, "Juro, Play, Chill, Explore"	Kapalı, Açık ve Yarı Açık Mekanlar, Etkinlik alanları, Özel Kullanım	Sil: Modern Ev Atmosferi Renk: Değişik Yüzeyler, Monokrom & Renk Mobilyalar Aydırlama: Ambiyans Aydırlama	Angaz, Metal
		ORTAK ÇALIŞMA ALANI	"YARATICILIK" -Konferans odası, sesiz bölge, telefon kulübeli, solo çalışma masaları, cafe ofisler, dirilenme alanları, -Workshop, Workshop Wellness Etkinlikleri	Katma Alan, Özel Kullanım	Sil: Modern Renk, Hani malzeme renkleri, Monokrom mobilyalar Aydırlama: Teknik Aydırlama	Aşışak, Metal, Çiçek

Çalışmada veri toplamak amacıyla, Facebook – "İstanbul Digital Nomads" grubundan 5 dijital göçebe ile 10-15 dakikalık ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme soruları, katılımcıların neden ve ne zaman dijital göçebe olduğu, İstanbul destinasyonunu seçme nedenleri, konaklama ve çalışma ortamı tercihleri ve sosyal ihtiyaçlarını anlamaya yöneliktir. Görüşme bulgularına göre, kendi isteğiyle bu hayat tarzını seçen insanların ortak motivasyonu seyahat etmek ve farklı yerel hayat tarzlarını deneyimlemektir. Konaklama tercihi olarak İstanbul'da ortak yaşam ve çalışma tesisi seçeneği bulunmadığından ev kiraladıkları, çalışma alanı olarak ise ev ortamının yanında ortak çalışma alanları, kafeler, yerel kültürün izlerini taşıyan halka açık alanlar ve internet erişimi olan her ortamı tercih edebildikleri görülmüştür. Ayrıca, diğer göçebelerle bir arada olmayı ve yerel halk ve kültürle bağlantı kurmayı istedikleri de açığa çıkmıştır. Tezin ilerleyen aşamalarında, literatür araştırması ve örnek incelemeleri derinleştirilecek,

yarı-yapılandırılmış görüşme soruları ile dijital göçebeler ile görüşmeler yapılarak, iç mekan kurgusu ve atmosferine yönelik veri elde edilecek ve ortak çalışma ve yaşama mekanlarına ilişkin tasarım stratejileri belirlenecektir. Elde edilen veriler ışığında tez çalışmasının uygulama adımında, Kuzguncuk'ta bir ortak yaşam ve çalışma tasarım önerisi geliştirilecektir. Dijital göçebelerin yaşam ve çalışma alanlarının iç tasarım stratejilerini belirleyen bu çalışmanın, konu ile ilgili gelecek araştırmalara yön vermesi ve tasarımcılara dijital göçebelerin ihtiyaçlarına göre tasarım yapmaları hususunda yardımcı olması amaçlanmaktadır. Ayrıca çalışma, dijital göçebeler ve onların mekânsal ihtiyaçları konusunda literatürdeki boşluğu dolduracaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Göçebelik, İç Mekân, Ortak Çalışma, Ortak Yaşam, Tasarım Stratejileri

Kaynakça

1. Hannonen, O. (2020). In search of a digital nomad: defining the phenomenon. *Information Technology & Tourism*, 22: 335-353. <https://doi.org/10.1007/s40558-020-00177-z>.
2. Orel, M. (2019). Coworking environments and digital nomadism: Balancing work and leisure whilst on the move. *World Leisure Journal*, 61(3). DOI:10.1080/16078055.2019.1639275.
3. Cordan, Ö., Başarrı, S. (2023). A Design Studio Experience: Designing Combined Co-living and Co-working Spaces for Digital Nomads, In Kağan Günçe (ed.), *Interior Architecture Issues: Design, History & Education*, Lyon: Livre De Lyon Publishing
4. Chavtaeva, E. (2021). Coworking and Coliving: The Attraction for Digital Nomad Tourists. *W. Wörndl &*
5. C. Koo & J. L. Stienmetz (Der.), *Information and Communication Technologies in Tourism 2021 içinde (202-209)*. Cham, İsviçre: Springer.
6. Düzgün, E. ve Akın, A. (2022). Yeni bir turist tipolojisi önerisi: Dijital göçebelik. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 596-612.
7. Beaumont, J. (2019). Digital nomads and sense of place: A case study of Lisbon. *Cultural Geography Group*. Wageningen University.
8. Von Zumbusch, J.S.H. & Lalicic, L. The role of co-living spaces in digital nomads' well-being. *Information Technology & Tourism*. 22: 439-453. <https://doi.org/10.1007/s40558-020-00182-2>.
9. Weijs-Perrée, M., van de Koeving, J., Appel-Meulenbroek, R. & Arentze, T. (2018). Analysing user preferences for co-working space characteristics. *Building Research & Information*. DOI: 10.1080/09613218.2018.1463750.
10. URL 1: www.nomadlist.com, Nomad List — Best Places for a Digital Nomad to Live [Erişim Tarihi: 04.01.2023].

KASITLI TASARIM YÖNTEMİNİN PROJE ÜRETİM SÜREÇLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Deniz KANLI
Doç. Alım Selin MUTDOĞAN

Özet

Tasarım, belirli uygulamaların gerçekleşmesini sağlayan, teşvik eden veya caydırıcı önemli bir davranış değişikliği faktörüdür. Çevreyi, ürünü ya da hizmeti yeniden tasarlayarak kullanıcıların arzu edilen davranışa yönlendirilmesi veya istenmeyen davranışın oluşumunun önlenmesi mümkündür. Tasarımın davranışla olan bu etkileşiminden doğan Davranış Değişikliği için Tasarım giderek önem kazanan bir alan olarak etki kapsamını genişletmektedir. Tasarlanan sistemlerin kullanıcı davranışı üzerinde sosyal ve çevresel olarak etkisinin tanınması nedeniyle bu büyüme gerçekleşmiştir. Bu kapsamda; tasarım disiplinleri, psikoloji, mühendislik, davranışsal iktisat gibi farklı disiplinlerden beslenen ve davranış değişikliğine yönelik yaklaşımları bünyesinde barındıran çalışmalar giderek artmaktadır. Bu çalışma ise tasarımın hangi kavram ve disiplinlerle bir araya gelerek topluma ve çevreye yararlı davranışların teşvik edilebileceğini ve bu konuda tasarımcıların farkındalığını artırmak için hangi stratejilerin kullanılabilceğini içermektedir.

Bu çalışma; "davranış kavramı ile davranış ve tasarım ilişkisinin değerlendirilmesi", "kasıtlı tasarım yönteminin ve uygulanmış örneklerin incelenmesi", "davranış değişimi için tasarım metodu olarak 'Kasıtlı Tasarım' yönteminin tasarım öğrencileri üzerinde işlerliği çalıştayının değerlendirilmesi" ve "sonuç: davranış değişimi için tasarım anlayışının uygulama alanlarına katkılarının ve kasıtlı tasarım yönteminin potansiyeli üzerine değerlendirme" olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Amaç, tasarım disiplinleri arasında farkındalığı artırmak ve profesyonel paydaşların tasarım yoluyla davranış değişikliğini anlama, erişme ve uygulama kapasitesini göstermektir. "Davranış Değişimi için Tasarım" konusunda mevcut literatürde tanımlanan yaklaşımlar incelendiğinde teorik verileri analiz etmeyi ve tasarımcılara davranış değişimi yöntemleri konusunda rehberlik etmeyi bir arada bünyesinde bulunduran yöntem sayısının oldukça az olduğu gözlemlenmiştir. Bu kapsamda teori ve pratiğin bir araya getirildiği Dan Lockton'ın (etkileşim tasarımcısı ve araştırmacısı) Kasıtlı Tasarım (Design with Intent) yöntemi temel alınmıştır. Kasıtlı Tasarım'ı "belirli kullanıcı davranışlarını etkilemeye veya sonuçlandırmaya yönelik tasarım" olarak tanımlayan yazarlar bir blog tarafından desteklenen, çeşitli disiplinlerden örnekleri inceleyerek dünyanın dört bir yanındaki okuyucuların yorumları ve önerileri doğrultusunda yaptığı analizleri değerlendirmiş ve tasarımcılar için bir "tasarım modeli" geliştirmişlerdir (Lockton, Harrison, Stanton, 2010). Yöntem, davranış türlerini etkilemek için ilgili tasarım tekniklerini önermeyi ve benzer sorunların başka durumlarda nasıl ele alındığına dair

örnekler sunmayı amaçlamaktadır.

Kasıtlı Tasarım yönteminin temelini üç ön varsayım oluşturmaktadır:

1. Belirli tasarım tekniklerinin kullanıcı davranışı üzerinde istemeden etkileri varsa, bu teknikler kasıtlı olarak da uygulanabilir.

2. Ortamlar, ürünler (donanım/yazılım) ve hizmetler arasındaki tasarım yaklaşımı farklılıkları, büyük ölçüde doğuştan gelen uyumsuzluktan ziyade disiplin sınırlarından kaynaklanmaktadır – hepsi tasarlanmış sistemlerdir ve birçok teknik, birden çok uygulama alanında tekrarlanmaktadır.

3. Bu nedenle, belirli teknikleri bir alandaki örneklerden soyutlamak ve diğerlerinde kullanmak mümkündür.

Kasıtlı Tasarım Yönteminin başlangıç noktası, kullanıcıların davranışlarının önemli olduğu düşünülen veya kullanım şeklini değiştirmenin stratejik olarak arzu edileceği bir ürün, hizmet ya da mekânın (sistem) varlığıdır. Tasarım sürecinin amacı, bunu başarmak için sistemi değiştirmek veya yeniden tasarlayarak kullanıcıların belirli bir hedef davranışa yönelik tutumlarını etkilemektir.

Çalışmanın amacı, Kasıtlı Tasarım Yönteminin proje üretim süreçleri üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve bu yöntemin potansiyelini değerlendirmektir. Davranış değişikliğini hedefleyen tasarımcılar için yöntemin işlevliliği ve başarısı, öğrencilere verilen tasarım problemleri ve ürünlerden doğan projeler aracılığıyla test edilerek yöntemin etkinliği süreç üzerinden değerlendirilmiştir.

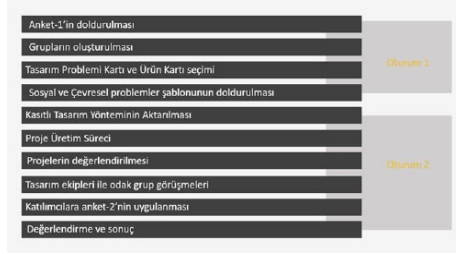
Çalışmaya Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümünden 24 kadın 6 erkek olmak üzere toplam 30 öğrenci katılmıştır. İç Mimarlık bölümü öğrencilerinin hem mekân hem ürün tasarımında çok yönlü bakış açısı kazandıkları bir eğitim almaları dolayısıyla çalışmada farklı perspektifler sunabilecekleri ve bu durumun davranışsal tasarımın ortak teması etrafında çok yönlü proje kapsamı ve odakları sağlaması öngörülmüştür. Öğrenciler 3. sınıf öğrencileridir. Katılımcılar 6 kişilik 5 grup olarak projelerini yürütmüşlerdir. Çalışmalar Zoom platformu üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. İki oturum olarak gerçekleştirilen çalışmanın ilk oturumu 11.02.2021 Cuma günü Saat 12.00'de 60 dakikalık sürede tamamlanmıştır. İkinci oturum ise 16.02.2021 Çarşamba günü Saat 10.30'da başlamıştır. Oturum 180 dakika sürmüştür. Anketler Google formlar sayfası üzerinden hazırlanarak katılımcılara çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Kendileriyle oturumlar sırasında anket linki paylaşılmıştır (Şekil 1). Hazırlanan çalışmalar kolektif bir çevrim içi program olan www.miro.com web sitesi üzerinden değerlendirilmiştir.

Tasarım öğrencilerinin, kullanıcı algısı ve davranış değişikliği için tasarım hakkında farkındalıklarını ölçmek, yapılan anketler ve sözlü görüşmeler aracılığıyla öğrencilerin süreç hakkındaki görüşlerinin derlenmesi ve elde edilen verilerin analiz edilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanında tasarım öğrencilerinin çalışmalarında Kasıtlı Tasarım Yöntemini uygulamalarına yardımcı olacak kaynakları test ederek bulgular doğrultusunda çözüm önerileri geliştirmek çalışmanın diğer hedefleridir.

Çalışmanın ilk aşamasında Kasıtlı Tasarım Yöntemi hakkında bilgi paylaşımında bulunulmadan önce katılımcılara Anket-1 uygulanmıştır. Anket-1'de yer alan sorular katılımcıların davranış ve tasarım ilişkisi arasındaki farkındalığını ölçmeyi

hedeflemektedir.

Anket-1'in uygulanmasının ardından katılımcılara Kasıtlı Tasarım Yöntemi hakkında bilgiler aktarılmış ve çalıştay yapılmıştır. Çalıştay kapsamında katılımcılar verilen ürünler ve tasarım problemleri arasında ilişki kurarak bir hedef davranış belirleyerek ve bu doğrultuda tasarım müdahaleleri gerçekleştirecekleri projeler üretmiştir (Şekil 2).

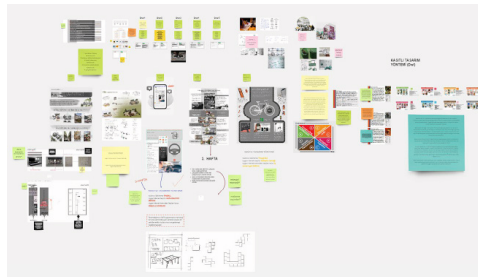
Şekil 1. Proje üretim süreçleri

Grup	Ürün Kartı	Tasarım Problemi Kartı
1	Bank	Ortak Kullanımı Teşvik Etmek
2	Çöp İdaresi	Anlı Sosyal Davranış Önlmek
3	Tasarım Stüdyosu	Sosyal Sorumluluk Duygusu ve Duygusal Bağ Kurmak
4	Alışveriş Merkezi	Sağlık ve Güvenlik Problemleri
5	Banket	Kaynak Güçlüğü ve Enerji Kullanımında Verimlilik

Şekil 2. Çalıştay proje grupları ve hedef davranışlar tablosu & Simülasyon Alanı

Süreç hakkında katılımcı görüşlerinin derlenmesi ve Kasıtlı Tasarım Yönteminin proje üretim süreçlerine katkılarının tartışılması amacıyla odak grup görüşmeleri ile oturumlar tamamlanmıştır.

Çalıştay sonucu elde edilen projelerin değerlendirilmesi ve Kasıtlı Tasarım Yönteminin işlerliğinin yorumlanması amacıyla katılımcılara Anket-2 uygulanmıştır. Bu sayede yöntemin davranış değişikliğini anlama ve uygulama konusunda potansiyeli tartışılmıştır. Çalışmalar aracılığıyla ortaya çıkan bulgular; mevcut anlayış, mevcut bilgi ve gelecek potansiyeli açısından değerlendirilmiştir.

Şekil 3. Miro çalıştay sayfası

Hazırlanan alışmalar kolektif bir çevrim içi program olan www.miro.com web sitesi üzerinden değerlendirilmiştir (şekil 3).

Hem tasarım aşamasında hem de ürünün ömrü boyunca kullanıcılar ve diğer paydaşlar arasında işbirliğine dayalı çalışmayı teşvik eden çerçevelere, prosedürlere ve araçlara ihtiyaç vardır. Tasarım ğrencilerine verilen evrimii anketlerin sonuçları değerlendirilmiş ve engeller, gelecekteki potansiyel ve mevcut anlayış açısından grafiksel olarak gösterilmiştir. Bu alışma, ek araştırma gerektiren konuların belirlenmesine ve davranış değişikliği için tasarımın erişilebilirliğinin nasıl geliştirilebileceğine dair örneklerin oluşturulmasına yönelik bir ilk adım olarak hizmet etmeyi amaçlamaktadır.

Ayrıca, davranış problemini tanımlama, hedef davranış kavramını belirleme süreçlerine katkıda bulunma, davranış üzerinde etkili olan yöntemler hakkında bilgi sahibi olma, müdahale geliştirme, müdahale şeklini belirleme, müdahaleye dahil edilecek tetikleyicilere karar verme konularında Kasıtlı Tasarım Yönteminin katkıları ortaya konmuştur. Son olarak, tasarım bağlamında kullanıcı davranışı üzerindeki ortam ve ürün etkileri arasında köprü kuran daha fazla çalışmaya ihtiyaç bulunduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Davranış Kavramı, Davranış Teorileri, Tasarım-Davranış İlişkisi, Davranış Değişimi, Kasıtlı Tasarım Yöntemi

Kaynakça

Lockton, Dan., Harrison, David J., & Stanton, N. A. (2010). The Design with Intent Method: A Design Tool for Influencing User Behaviour. *Applied Ergonomics*, 41 (3), s. 382-392.

9

9. Oturum

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Zeynep TUNA ULTAV

İç Mekanın Çağdaş Türk Edebiyatı'nda Metinler/Mekanlar Arası Anlamı ve Temsili

Pelin NANE, Doç. Dr. Emre DEMİREL

Ruhr Bölgesi'nde Yer Alan Erih Rotasına Dahil Kömür Madeni İşleme Tesislerinde İç Mekan: Zeche Zollern LWL Müzesi

Merve VAROL CAN, Doç. Dr. Kunter MANİSA, Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU

İnterdisipliner Bağlamda Memetik Kuram Ve Mekan

Bade KANATLI, Prof. Dr. Cem DOĞAN

Sinema Mekanında Kadın Temsiliyeti: "Damızlık Kızın Öyküsü" Mekansal Analizi

Zeynep SEYMEN, Dr. Öğr. Üyesi Meltem ERANIL

İÇ MEKÂNIN ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI'NDA METİNLER / MEKANLAR ARASI ANLAMI VE TEMSİLİ

Pelin NANE
Doç. Dr. Emre DEMİREL

Özet

Mekân, fiziksel-biçimsel boyutu ve bedensel deneyim üzerinden algılanan tinsel-poetik boyutuyla birlikte anlam kazanır. Çalışma; iç mekânın bu katmanlı haliyle zenginleştiğini, tinsel ve poetik boyutun göz ardı edildiğinde mekânı anlamanın eksik kalacağı hipotezi üzerinden iç mekânın fizikselliği kadar tinsel anlamlarını da görünür kılmayı ve tartışmaya açmayı amaçlar.

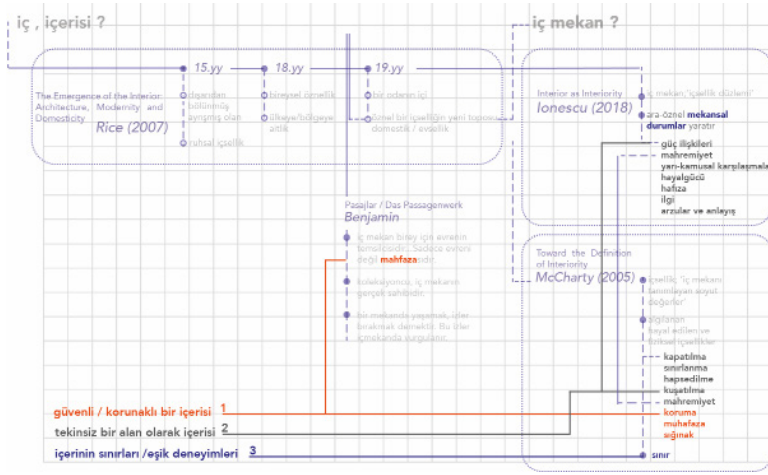
Mekânı nasıl anlıyor ve anlamlandırıyoruz onu ifade etmek için kullandığımız temsil yöntemleri / çizimler de bu fikirleri barındırmaktadır. Perez-Gomez (1982, s. 6)'in vurguladığı gibi çizim 'mimari fikirlerin vücut bulmuş hali'dir. Dolayısıyla mekânı anlamak, anlamlandırmak ve temsil etmek birbirine eklemli bir yapıyı tarifler. Bu sebeple temsil meselesi, iç mekânın anlamsal karşılıklarına odaklanan bu araştırmanın önemli bir bileşenidir. Mimari temsil tekniklerinin zaman içindeki değişimine baktığımızda özgün ve öznel ifadenin yerini daha teknik, sistematize ve nesnel olana bıraktığı görülmektedir. Rönesans'ta sistematize edilen perspektif, 18. yüzyılda Gaspard Monge'un geliştirdiği tasarı geometri, Durand'ın mimari kompozisyon etütleri ve mimarının bir nesne olarak algılanışını güçlendiren aksonometrik çizim tekniği anlatisallıktan uzaklaşan bir izlek takip etmiştir.

İç mekânı temsil etmenin, anlamanın ve düşünmenin de teknikleştiği bu noktada, anlatı aracılığıyla mekânsal deneyimin temsillerini sunan edebi metinler hem mekânın anlamını hem de temsilini yeniden düşünmek için önemli bir inceleme alanı sunar. Bu kapsamda çalışmanın inceleme alanı Çağdaş Türk Edebiyatı roman ve öyküleri olarak belirlenmiştir. Eserlerde zaman-mekân birliğinin kimi zaman bilinç akışı tekniğiyle parçalanması, yeni biçimsel arayışlar, gerçek ve kurmaca arasındaki sınırların muğlaklaşmasıyla ortaya çıkan yeni potansiyeller sebebiyle incelenen eserler 1950 sonrasında kapsayan aralıkta yer almıştır. Sosyo-kültürel ve siyasal olarak içerinin anlamının da çok hızlı değiştiği bir dönemi tarifleyen bu aralık iç mekânın anlamını sorgulayan çalışmaya zengin bir içerik sunması sebebiyle seçilmiştir.

Edebi eserlerin tematik gruplandırılmasında literatürde iç mekânı içerisi, içsellik ve evsellik kavramıyla ele alan çalışmaların (Rice,2007; Lonescu, 2018; McCharty, 2005) ortaklaşan başlıkları referans olmuştur. Tezin anlatı kurgusu önce dışarıdan yalıtılmış 'güvenli ve korunaklı bir alan olarak içerisi'yle başlar. Daha sonra dışarının, kimi zamanda içerideki yabancıнын bulanıklaştırdığı 'tekinsiz bir alan olarak içerisi'nin anlatımıyla devam eder. Birbirini var eden, kimi zaman ise tehdit eden iç ve dış arasındaki bu gerilimli ilişki en sonunda 'içerinin sınırlarında olmak/eşik deneyimleri'nin anlatımıyla sonlanır (Şekil 1).

Çalışmanın yöntemi metin analizi ve analizin temsil ortamında yeniden üretilmesidir. Metinsel analizde seçili metinler tematik yaklaşımlarına cevap verebilecek başka metinlerle (kuramsal) genişlemektedir. Kuramsal metinlerin mimarlık disiplini dışından (sosyoloji, psikoloji, felsefe...) seçilmesiyle edebi metinlerdeki temayı desteklemek ve kuramsal yönden tartışmayı genişletmek amaçlanmıştır (Şekil 2). Metinler her temayı farklı açıdan desteklerken, iç mekânın mobilya ölçeğine doğru küçülen/yakınlaşan bir okuma sunacak şekilde sıralanmıştır.

Çalışmada kullanılan temsil yöntemi 18. yüzyıl mimari temsillerinde kullanılan, mekânı oluşturan yüzeylerin açılarak çizildiği tekniktir. Evans (1997) bu tekniği 'developed surface/geliştirilmiş yüzeyler' olarak tanımlar.

Şekil 1. Tez kurgusu ana başlıklar / edebi eserlerin tematik gruplandırma sistematığı (Nane, 2023, s. 19)

Duvar kalınlıklarının bile görülmediği teknik için Spankie (2019, s. 72) 'her şeyden fazla iç mekân anlatılır' ifadesini kullanır. Bu durum, amacı iç mekânın fiziksel ve tinsel anlamlarını sorgulamak olan çalışmanın içeriği (içerisini) temsil edecek / açığa çıkaracak temsil yöntemi olarak seçilme sebebidir.

Üretilen temsillerde odak, mekânın biçimsel özellikleri yerine içeride olmanın nasıl bir deneyim sunduğudur. Bu sebeple seçilen temsil tekniğinin içerdiği kurallar metnin gerektirdiği noktada esnetilmiştir. Örneğin; her mekânın 5 yüzeyle (1 zemin + 4 duvar) ifade edilmemesi, ölçüğe bağlı kalınmaması gibi durumlar metinsel anlatıdaki içsellik aktarabilmek için kullanılmıştır. Çizimler için kare bir modül belirlenmiş ve farklı anlatı yüzeyleri birbiriyle ilişkilendirilmiştir. Metinler arası okuma deneyimi gibi mekanlar arası bir okuma/görme deneyimi amacıyla yapılmıştır. Ayrıca çizimlerde, eserdeki cümleler ve kelimelere de yer verilmiş böylece hem mimari hem metinsel bir temsil arakesiti oluşturulmaya çalışılmıştır (Şekil 3). İncelenen edebi metinler iç mekânın farklı anlam katmanlarını görünür kılmıştır.

İçerisi kimi zaman dışarının etkilerine karşı sığınılan, korunaklı ve güvenli olan

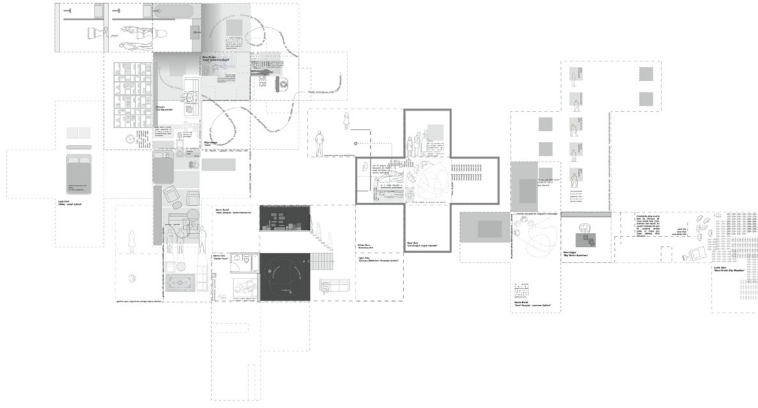
	seçili ana metin	temanın metindeki karşılığı	kuramsal tartışma metni
tema 1 korunaklı ve güvenli bir alan olarak içerisi	Demir Özlü Kendi Evine Varamamak (2011)	anı, geçmiş ve kökeni/tökleri saklayan, muhafaza eden	anı, ev, dışlar Bachelard'ın "Mekânın Poetikası"
	Bilge Karasu-Gece Gece (1985)	tehlikeli bir dışarının sığınacağı	tamamlanmamışlık Jacques Derrida
	Barış Bıçakçı-Sinek Isırıklarının Müellifi (2011)	ev-ovren güvende hissedilen tek yer	evsellik-eril evsellik Margaret Marsh
	Füruzan Gül Mevsimidir (1971)	kimlik, sınıf, aidiyet hissi kimliğin koruyucusu	habitus Pierre Bourdieu
	Leyla Erbil Hallaç - Yatak (1960)	gündelik yaşamdan kaçış sığınılan içerenin içeni	yatak=monad G. Parec'ın "Mekân Fegmekân"
tema 2 tekinsiz bir alan olarak içerisi	Tezer Özlü Çocukluğumun Soğuk Geceleri	huzursuz anların mekanı engellenme, hapsolme	snri, kökler, ev ve toplumsal cinayet Doroan Massoy'ın "A Place Called Home"
	Orhan Duru Bırakılmış Biri (1959)	belirsiz ve muğlak alanın tedirgin edici yanı	muğlak, belkindsiz Ernest Jentsch
	Oğuz Atay Korkuyu Beklerken (1975)	zihnin ve içeninin dehlizleri	bilinçaltı, tekinsiz Sigmund Freud
	Demir Özlü Oteller Kenti (2011)	kuramsal alanda gözetlenme hissi	extimite, iç-dış tekinsizliği Jacques Lacan
	Sevim Burak Sedef Kalkmalı Ev (1965)	içeriyi/dış yabancısı olma içeride bir 'yabancısı' olma	yabancısı ve öteki 'minor Daleuze ve Guattari
tema 3 içerinin sınırlarında olmak eşik deneyimleri	Latife Tekin Berat Kristin Çöp Masalları (1984)	muğlak, uçucu, geçici sınırlar	göçebe, yerisizyurtsuzluk Deleuze ve Guattari
	Mine Soğüt Beş Sevimli Apartmanı (2003)	bir sınır elemanı olarak pencere	birleştirilen ve ayrılan geçişler Ranciere'ın "Kumacanın Kıyılan"
	Sevim Burak Pencere (1965)	ikinci bir sınır elemanı olarak perde	hakikat, gerçeklik Baudrillard'ın "Simülasyon ve Simülakr"

Şekil 2. Tezin metinsel ilişki ağı haritası: üç ana başlık (tema), seçili edebi metinler ve metinlerarası okumalar (Nane, 2023, s. 22)

(Demir Özlü-Kendi Evine Varamamak, Bilge Karasu-Gece, Barış Bıçakçı-Sinek Isırıklarının Müellifi, Füruzan-Gül Mevsimidir, Leyla Erbil-Yatak) anlamlarını karşılayan olmuştur. Korunma ve güven duygularını vaat ederken bunu kişinin anılarını ve geçmişini içinde saklayarak (Demir Özlü-Kendi Evine Varamamak, Füruzan-Gül Mevsimidir) ya da gerçek bir tehlike anında dışarıdan yalıtılmış bir içerisi olması (Bilge Karasu-Gece) sebebiyle karşıladığı görülmüştür. İçerisi kimi zaman kişinin psikolojik anlamda kendi güvenli alanı olurken bu anlamı taşıyan içerisi bir ev (Demir Özlü-Kendi Evine Varamamak, Barış Bıçakçı-Sinek Isırıklarının Müellifi), bazen bir oda (Füruzan-Gül Mevsimidir) bazen bir yatak (Leyla Erbil-Yatak) olarak karşımıza çıkmıştır.

İçerisi kimi zaman da dışarının etkilerine karşı sığınılanın aksine, kendi içinde taşıdığı, barındırdıkları sebebiyle içeriden bir an önce çıkmayı, uzaklaşmayı ve kaçmayı gerektiren (Tezer Özlü-Çocukluğumun Soğuk Geceleri, Orhan Duru- Bırakılmış Biri, Oğuz Atay-Unutulan, Demir Özlü-Oteller Kenti, Sevim Burak-Yanık Saraylar) de olabilmektedir. Kimi zaman içerinin deneyimi muğlaklık ve belirsizlik üzerinden (Orhan Duru-Bırakılmış Biri) kimi zaman da tıpkı bilinçaltı gibi unutulmaları muhafaza etmesi ve beklenmedik bir anda karşısına çıkarması (Oğuz Atay-Unutulan) sebebiyle tekinsizleşir. Bazen bu huzursuzluk içerinin mahremiyetinin ihlaliyle (Demir Özlü-Oteller Kenti) bazen de içeride de olsa bir türlü gerçek anlamda içeride olamama/içeriye ait olamamanın (Sevim Burak- Yanık Saraylar) getirdiği bir durumla ortaya çıkmıştır.

İç, tanımı itibarıyla bir dışın varlığına ihtiyaç duyarken, içerinin anlamı bu sınırlarda farklı deneyimler sunar.

Şekil 3. Çizim/anlatıları

İçerinin sınırları katı ve sabit olmanın aksine muğlak ve hareketli (Latife Tekin- Berci Kristin Çöp Masalları) olabileceği gibi bu durum iç mekânı sadece yerleşik olma ve kök salma üzerinden anlamının da dışına çıkarır. İçerinin dışarıya açıldığı sınırlardan biri olan pencere iç-dış ikiliği gibi ayıran yerine birleştiren bir eşik deneyimi de (Mine Söğüt-Beş Sevim Apartmanı) vaat edebilmektedir. İçerinin sınırları denildiğinde akla çoğunlukla mimari elemanlar gelse de dışarıyı içe açan pencerenin önündeki/arkasındaki perde de ikincil bir sınır elemanına (Sevim Burak- Pencere) dönüşebilmektedir.

Hem edebi eserler hem de kuramsal metinler üzerinden yapılan tartışmalarla birlikte iç mekânın sadece mimarlık disiplini içinde kalmadığında, fiziksel boyutlarının yanı sıra tinsel boyutlarına da yaklaşmanın mümkün olduğu görülmüştür. Farklı edebi eserlerin incelenmesiyle, bu tez anlatısının dışında iç mekânın farklı anlam ve temsillerinin karşılıklarını aramak da mümkün olacaktır. Bu anlamda çalışma bu okumalardan yalnızca birini sunar. Üretilen (deneyimlenen) metinsel temsil ve mimari temsil arakesitindeki çizimlerin sonuç ürünün ötesinde tasarım süreci içinde mekânsal kararları, atmosferi ve deneyimin karşılıklarını ararken kullanılacak zengin bir yöntem sunabilme potansiyeli taşıdığı düşünülmektedir. Çalışma mekân, temsil ve metin arasındaki güçlü ilişkiye dikkat çekerken 'bir anlama modeli olarak temsil' önermesini gündeme taşır.

Anahtar Kelimeler: Edebi Metin, Temsil, Anlatı, İçsellik, İçerisi/Dışarısı

Kaynakça

1. Evans, R. (1997). *Translations from Drawing to Building*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
2. Lonescu, V. (2018). *The Interior As Interiority*. Palgrave Communications, 1-5.

3. McCharty, C. (2005). Toward the Definition of Interiority. *Space and Culture*, 8, 112-125.
4. Nane, P. (2023). İç Mekânın Çağdaş Türk Edebiyatı'nda Metinler/Mekanlar Arası Anlamı ve Temsili. Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim dalı Doktora Tezi.
5. Perez-Gomez, A. (1982). Architecture as Drawing. *JAE-Journal of Architectural Education*,2-7.
6. Rice, C. (2007). *The Emergence of the Interior: Architecture, Modernity, Domesticity*. Routledge.

RUHR BÖLGESİ'NDE YER ALAN ERIH ROTASINA DAHİL KÖMÜR MADENİ İŞLEME TESİSLERİNDE İÇ MEKÂN: ZECHÉ ZOLLERN LWL MÜZESİ

Merve VAROL CAN
Doç. Dr. Kunter MANİSA, Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU

Özet

Araştırmanın konusu Almanya'da kömürün kalbi olarak bilinen Ruhr Bölgesi'nde yer alan, kullanım dönüşümü kapsamında değerlendirilmiş ve Avrupa Endüstriyel Miras Rotası'na (ERIH) dahil edilmiş kömür madeni işleme tesislerini kapsamaktadır: Zeche Nachtigall, Zeche Friedrich Heinrich, Maximilianpark, Nordsternpark, Zeche Ewald, Kokerei Hansa, Zeche Zollverein ve Zeche Zollern. Çalışma kapsamında Zeche Zollern LWL Müzesi'nin iç mekan potansiyelleri üzerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Kömür madeni üretimi, endüstri devrimi ve endüstri kültürü üzerinde derin/önemli etkilere sahiptir. Bu kapsamda Almanya, kömür üretimi ve buna bağlı endüstrinin gelişmesinde önem arz eden örneklerden biridir. Kömür madeni üretimi, Almanya'nın sosyal ve kültürel yapısını etkileyerek özel bir kültürel kimlik geliştirmiştir. Bu kapsamda ülkenin endüstriyel gelişiminin önemli bir parçası olan somut ve soyut kültürel öğeleri, endüstri mirası olarak turistik bir cazibe merkezine dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm projeleri, atıl durumda olan endüstriyel alanların tekrar işlevsel hale getirilerek çevresel etkilerinin azaltılmasına yardımcı olmaktadır. Bu şekilde endüstriyel alanların yeni amaçlar için kullanılması, sürdürülebilirlik ve kaynakların etkin kullanımı açısından da önemlidir. Ayrıca, bölgenin ekonomik ve kültürel canlanmasının yanı sıra geçmişin endüstriyel mirasını gelecek nesillere aktararak toplumun endüstriyel tarihine ve mirasına olan bağlılığını da vurgulamaktadır.

Çalışma, tarihi açıdan özgün değerlere sahip, yaratıcı sergiler ile tarihini ve sahada gerçekleştirilen operasyonel süreçleri etkileşimli aktiviteler ile anlatan Zeche Zollern kömür madeni işleme tesisi üzerinden elden edilen iç mekan analizlerinin gelecek dönüşümlere referans olmasını amaçlamaktadır.

ERIH kapsamında yer alan kömür madeni işleme tesislerinde saha araştırmaları yapılmıştır. Yapılan incelemelerde yer alan yapı stoku eski işlevlerine göre Operasyonel Birimler, Hazırlık Birimleri, Destek Birimleri ve Yan Üretim Birimleri olarak gruplandırılmış ve kullanım dönüşümü kapsamında öne çıkan iç mekan potansiyelleri incelenmiştir: Simgesel Strüktür, Simgesel İç Mekan, Esneklik, Dev Taşıyıcılar, Makine ve Ekipmanlar, Yeni İç Mekan ve Endüstriyel Peyzaj başlıkları altında sunulmuştur.

Şekil 1. Zeche Zollern LWL Müzesi (Kişisel arşiv, 2020)

Anahtar Kelimeler: İç Mimarlık, Endüstriyel Miras, Ruhr Bölgesi, Kömür Madeni İşleme Tesisleri, Kullanım Dönüşümü

Prof. Dr. Gülnur BALLICE
Prof. Dr. Osman DEMİRBAŞ
Prof. Dr. Cem DOĞAN
Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN
Prof. Dr. Zafer ERTÜRK
Prof. Dr. Kağan GÜNÇE
Prof. Dr. Meltem GÜREL
Prof. Dr. Deniz HASIRCI
Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK
Prof. Dr. Buğru Han Burak KAPTAN
Prof. Dr. Umut Tuğlu KARSLI
Prof. Dr. Meral NALÇAKAN
Prof. Dr. Özkal Barış ÖZTÜRK
Prof. Müge GÖKER PAKTAŞ
Prof. Dr. Gülay KELEŞ USTA
Prof. Dr. Sezin TANRIÖVER
Prof. Tonguç TOKOL
Prof. Dr. Zeynep TUNA ULTAV
Doç. Dr. Yasemin AFACAN
Doç. Dr. Erkan AYDINTAN
Doç. Dr. Saadet AYTIS
Doç. Dr. Didem ERTEN BILGIÇ
Doç. Dr. Seniye Banu GARIP
Doç. Dr. Emine GÖRGÜL
Doç. Dr. Ethem GÜRER
Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI
Doç. Dr. Orkan Zeynel GÜZELCI
Doç. Dr. Pelin KARAÇAR
Doç. Dr. Konca ŞAHER
Doç. Dr. Duygu KOCA
Doç. Dr. Elif ÖZDOĞLAR
Doç. Dr. Salih SALBACAK
Doç. Dr. Umut ŞUMNU
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SEZGİN
Dr. Öğr. Üyesi Veli Şafak UYSAL

İTERDISİPLİNER BAĞLAMDA MEMETİK KURAM VE MEKÂN

Bade KANATLI
Prof. Dr. Cem DOĞAN

Özet

“Memetik kuram, değişimi temel alan bir kültürel evrim modelidir” (Kanatlı, 2024). Aynı zamanda biyolojik evrim çerçevesinde, organik bulaşma olarak ifade edilen fikirlerin, interdisipliner bağlamdaki kültürel ifade biçimini tanımlar (Spell, 1999). Darwin’in evrim çalışması, Pasteur’un mikrobiyoloji üzerine fikir sunması, Mendels’in genetik üzerine çalışmasından çok önce, fikirlerin seçilimi, kopyalanması ve çoğalması, evrim üzerine bir tez sunabilirdi. Hatta diğer disiplinlere metafor oluşturabilirdi. Ancak bilim tarihi, biyolojiden metafor alan ve sosyal bilimler alanına sahip geniş bir kitleyi kapsamaktadır. Bu nedenle kalıtım birimlerini tanımlamada genetik evrimin etkili olduğu kadar, taklit birimlerini tanımlamada da memetik evrim o kadar etkili ve önemlidir (Price & Show, 1999). Ampirik araştırmalar ile geliştirilen gen tanımı, edinilmiş özellikleri varsayımsal kalıttan DNA sarmalına doğru, biyokimyasal dizilim ile ifade edilif biçimini ortaya koymaktadır. İfade edilen evrimsel kod ile bilim insanları kendilerine sembolik ve soyut dilleri temel alan doğal bir iletişim biçimi oluşturmaktadır (Giroux ve ark.,1998). Fikirlerin evrimi için de eşit derecede anlaşılacağı düşünölen bir konu olan memetik kuram, günümüzde bilim dalı olarak kabul edilmese dahi, interdisipliner çerçevede kültürel bilginin aktarımı konusunda güçlü adımlara sahiptir.

Memetik kuramın yapı taşı olan mem, Dawkins (1976), tarafından hafıza ve taklit birimi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca biyolojik açıdan ele alınan gen kavramına paralel yönde gelişen ve kültürel evrimde yer alan kalıtsal bilgi ve kopyalamanın temel birimi olarak ifade edilmektedir (Dawkins, 2007). Darwinci evrim teorisi çerçevesinde değişikliklerle türeyif (descent with modification) anlayışı, kültürel aktarım ile incelenmiştir (Blute, 2005). Bu noktada ele alınan mem kavramının sosyal bilime katkı sağladığı ifade edilmiştir. Çünkü duygusal modaliteler, herhangi bir şeyin gözlem yoluyla olma durumunu kümülatif bağlamda ele alarak, insandaki kodlanmış bilgiyi işaret etmekte ve onları biyolojik türevleme konsepti gibi, nesilden nesile değişerek aktarım sağladığını savunmaktadır (Demirkan ve Usta, 2020; Bayraktaroğlu, 2016). Değişim ile başlayan aktarım modelini oluşturan memetik kuram, kümülatif bilginin kültürel özelliklerini içermekte ve kültür ile toplum arasındaki değişimi anlamaya çalışan bir perspektif sunmaktadır. Dünya kültürüne katkı sağlayan her yeni bilginin yüzyıllar sonra bile mem olarak varlığını sürdürmektedir (Blackmore, 2011). İnsan tarafından üretilmiş bilginin tamamı değişmeden evrimsel algoritmadan çıkması sebebiyle, tüm zaman ve mekanlarda bir eşleyici olarak görölmektedir (Dennet, 1999). Bu sebeple değişen mekan ve mimari değerler, mem olarak işaret edilen bilginin yansması olarak

düşünülmektedir.

Gerçek dünyanın doğası üzerinde yapılan analizler (Salingaros & Mikiten, 2002), mekanın değişimini somut veriler ile tanımlayamayacak olsa dahi, kültürel bir fenomen olarak nitelendirilen memetik kuram ile düşünmeyi mümkün hale getirecektir. Dolayısıyla, mekanın tarihsel süreçteki işlev ve form bağlamındaki değişimi, biyolojik ve kültürel evrimin saklı tuttuğu ve etkilediği düzeni kuramsal açıdan ortaya çıkarmayı ve analiz edebilmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın yöntemini oluşturan memetik kuram, "insan değişirse tasarım değişir" hipotezini odağında ve interdisipliner bağlamda ele alınarak, mimari, mekan ve tasarım üçgeninde değişimin maddesel tanımları aranmıştır. Güncel literatür taramasında memetik kuram ile mekan ilişkisinin kurulmamış olması sebebiyle çalışma özgün bir anlatıma sahip olacaktır. Bu bilgiler ışığında 1997 ile 2005 yılları arasında aylık bilimsel yayınlar yapan Journal of Memetics (JoM-EMIT) dergisi ile 1998 yılında yapılmış olan Symposium on Memetics kapsamında yayınlanmış bildiri özetlerinin incelenmesi, araştırmamanın interdisipliner yayınları incelemede temel alındığı iki ayrı noktadır. Uluslararası JoM-EMIT dergisi kapsamında çalışmanın hipotezi odağa alarak 26 adet bilim dalına ait 80 adet bilimsel yayın incelenmiştir. Ayrıca Symposium on Memetics kapsamında 17 adet farklı bilim dalına ait 28 adet bilimsel yayın incelenmiştir. İncelemenin temel noktası dahilinde ve çalışmanın hipotezi kapsamında, toplamda 33 adet bilim dalına ait 108 bilimsel yayın incelenmiş olundu. İncelemenin veri analizlerinin detaylı bilgisi, Şekil 1'de ele alınmıştır.

Böylece çalışmada interdisipliner bağlamda ele alınan memetik kuram, tasarım, mimari ve mekan üçgeninde analogiyi temel alan bir bakış ile anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Bu bakışa istinaden çalışma sonucunda elde edilen çıkarımlar şu şekildedir:

- Memetik kuram anlayışı, organizmaların adaptasyonuna en yakın önermeyi getirebileceği,

- Öğretmek ve öğrenmek insana özgü bir nitelik olduğu için insan değişime maruz kaldığı her noktada etkilemiş olduğu öğeler ile paralel yönde gelişim gösterebileceği,

- İnsanın düşünce ve öz benliğindeki değerler, mekanlar aracılığıyla aktarıldığı ve bu sebeple insanın yaşadığı dönem, memetik seçim kriterleri ile analiz edildiği zaman, mekansal bağlamda insanın fikri düşüncelerine rastlanabileceği,

- Deneysel ve nesnel çalışmaların birlikte yürütülmesiyle saptanabilen memetik kuram, insan davranışlarının zamana ve mekana bağlı olarak yapılacak analizler ile bilimsel açıdan sonuç verebileceği,

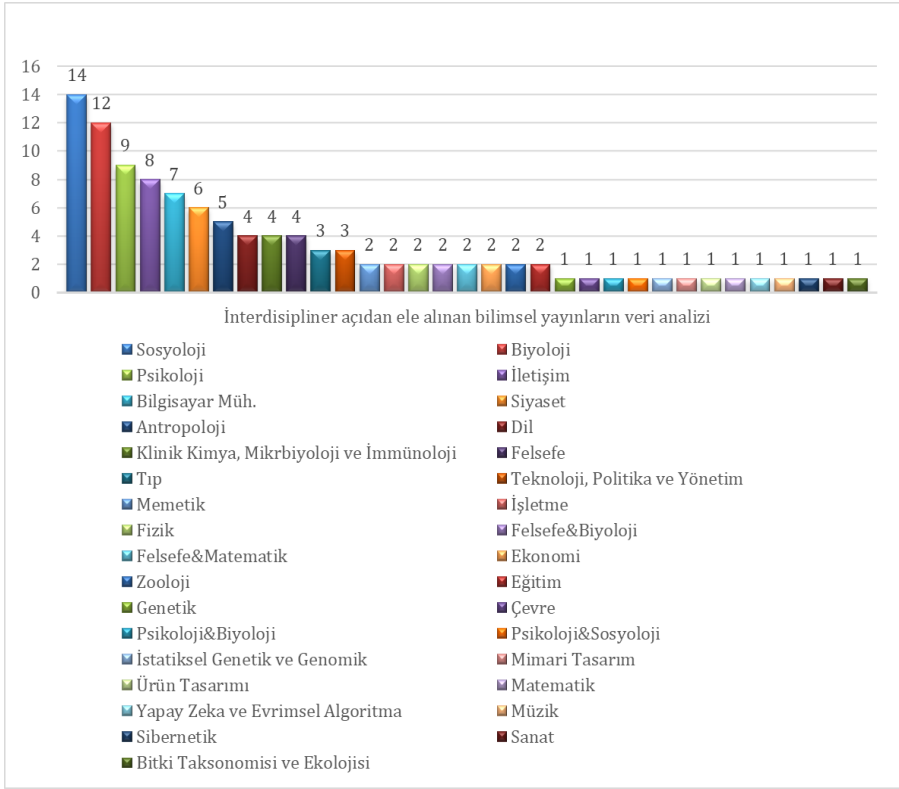
- Bir toplumun içerisinde bulunan ata genin kurucu etkisinin, mekansal değişime katkı sağlayabileceği,

- Mekansal aktiviteler içerisindeki bilginin, değişim modelleri üzerinden incelenmesiyle, memetik kuramın bilim dalı olma yolunda gelişeceği,

- Psikolojinin taklitçi yönü toplumlar üzerinden ele alındığı zaman, insanın değişimine işaret ettiği ve insanın yaşadığı mekanı da doğrudan değiştirebileceği,

- Doğanın tasarımcı gücü insan bilinci çerçevesinde ele alındığı takdirde, memetik yaklaşımdaki Darwinci düşünce sistemi yenilgiye uğradığı ve dolayısıyla tasarımcı olmadan tasarımın oluşmayacağı bilinci ile hareket edilmesi gerektiği,

- Mem ve gen yapıların ötesinde bir bilinç ve benlik ile hareket edildiğinde, bilginin

Şekil 1. JoM-EMIT ile Symposium on Memetics bağlamında Memetik Kuramı interdisipliner açıdan ele alan bilimsel yayınların veri analizi

tasarımsal yönüne ulaşılabilirdi,

- İnsanın bulunduğu çevre memetik anlayış ile ele alındığı zaman, mekandaki değişiminin ifade edilebileceği,

- Tasarımdaki üretim aşamasının ana ürünü temel aldığı noktada, kültürel ve çevresel faktörler sebebiyle değişen ihtiyaçların ürün tasarımını güncel kıldığı,

- Güzel kavramının, matematiksel açıdan kanıtlanamayan ve yalnızca zamana ile mekana bağlı değişen bir ölçüt olduğu,

- En eski teistik mem, insanın ölümüne duyduğu korku olması sebebiyle fikirler, kavramlar ve dikte edilen davranışların zaman ve mekan içerisine sirayet eden insanın öz benliği ile belirli bir düzen ve devamlılık sağlayabileceği,

- Yaşamın içerisindeki istatistiksel ortamda, mem gruplarını davranış modelleri üzerinden sorgulayarak, türler arasındaki sınırları belirleyebileceği,

- İnsanlara yönelik ürün ve hizmetler ile gelen değişim, güç, hikaye ve gelecek yönünde saptanan somut analizlerin, değişim mekansal tanımını ortaya koyabileceği çıkarımlarına ulaşılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, memetik kuram anlayışının birçok bilim insanı, farklı bilim dalları çerçevesinde inceleyerek, çalışmanın hipotezini destekler yönünde çıkarımlar ortaya

koymuştur. Sonuç olarak, memetik kuramın mekansal değişimin analogik tanımını oluşturmada önemli bir bakış sunacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Memetik Kuram, Tasarım, Mimari, Mekan, İnterdisipliner Analiz

Kaynakça

1. Bayraktaroğlu, E. (2016). Turizmi Anlamak: Memetik Bir Yaklaşım, 17. Ulusal Turizm Kongresi "Akademi Sektör Buluşması", 20-23 Ekim 2016, Bodrum-Muğla, Detay Yayıncılık, ISBN: 978-605-9440-07-3, s.1580-1588.
2. Blackmore, S. (2011). Mem Makinesi: Genetik Evrimin Devamı Olarak Kültürel Evrim. (İngilizceden Çeviren: Nil Şimşek). İstanbul: Alfa Yayıncılık. (Orijinal çalışma basım tarihi 1999).
3. Blute, M. (2005). Memetics and evolutionary social science. Journal of Memetics - Evolutionary Models of Information Transmission, 6. Retrieved from: http://cfpm.org/jom-emit/2005/vol9/blute_m.html
4. Dawkins, R. (2007). Gen Bencilidir. (İngilizceden Çeviren: Asuman Ü. Müftüoğlu), Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1976).
5. Demirkan, Ö. ve Usta, A. (2020). Mimari Tasarım Sürecinde Bellek ve Mimesis: Archiprix Projeleri Üzerine Bir Değerlendirme, Megaron Dergisi, 15(2):192-203, DOI: 10.14744/MEGARON.2020.32548
6. Dennett, D. C. (1999). Aklın Türleri: Bir Bilinç Anlayışına Doğru. (Çev. Handan Balkara), İstanbul: Varlık Yayınları (Orijinal çalışma basım tarihi 1999).
7. Giroux, H., François, C. and Taylor, J. R. (1998). Memes and the persistence of organizational structures. Symposium of Memetics: Evolutionary Models of Information Transmission. Namur: Belgium, August 24-28. Retrieved from: <http://pespmc1.vub.ac.be/MEMETSY.html>
8. Kanatlı, B. (2024). Mekan tasarımındaki değişimin memetik kuram üzerinden incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Mimari Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İç Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
9. Price I. and Shaw, R. (1999). Memetics and the edge of chaos. Journal of Memetics - Evolutionary Models of Information Transmission, 3. Retrieved from: http://cfpm.org/jom-emit/1999/vol3/price_if&shaw_r.html
10. Salingeros, N. A. & Mikiten, T. M. (2002). Darwinian processes and memes in architecture: a memetic theory of modernism. Journal of Memetics - Evolutionary Models of Information Transmission, 6. Retrieved from: http://cfpm.org/jom-emit/2002/vol6/salingeros_na&mikiten_tm.html
11. Spell, H-C. (1999). On memetics and memes as brain entities. Journal of Memetics - Evolutionary Models of Information Transmission, 3. Retrieved from: http://cfpm.org/jom-emit/1999/vol3/spell_h-c.html

SİNEMA MEKANINDA KADIN TEMSİLİYETİ: “DAMIZLIK KIZIN ÖYKÜSÜ” MEKÂNSAL ANALİZİ

Zeynep SEYMEN
Dr. Öğr. Üyesi Meltem ERANIL

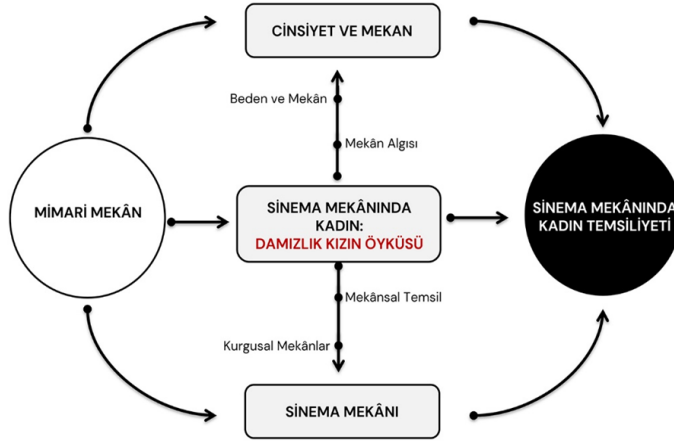
Özet

Cinsiyet, bireyin sosyal ve kültürel olarak yerleşik cinsiyet normlarına göre şekillenen kimliğini, rolünü ve davranışlarını tanımlayan bir kavramdır. Cinsiyet, sosyal-psikolojik düşüncenin inşasında öz-yönelimi ifade ettiğinden, bu kurgusal içsellikğin önemi 'eylem' olarak ortaya çıkmaktadır (Butler, 1988, s. 528). Bu bakış açısı, toplumsal cinsiyetin sadece kalıcı ve değişiklik göstermeyen, anıtsal bir kavram olmadığını, aksine sürekli yeniden yapılandırılan bir ifade olduğunu göstermektedir.

Cinsiyet, mekân ve mimarlık alanı arasındaki ilişki, çeşitli bakış açılarını içeren geniş bir araştırma alanını tanımlamaktadır. Massey'e (1994) göre mekân, yer ve cinsiyet yaklaşımları birbiriyle bağlantılıdır. Ayrıca, mekânın sosyal yapılar, insan ilişkileri ve güç ilişkileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ve oldukça politik olduğu vurgulanmaktadır. Bu etkileşim mekânın toplumsal cinsiyet rolleri ve kimlik gibi toplumsal yapılardaki rolünden kaynaklanmaktadır.

Mimari anlatım aracılığıyla sinemadaki mekânsal çerçevede insanın varoluşu ifade edilir. Toplumsal cinsiyet, mekânsal çalışmalar ve sinema alanlarını örtüştüren bu araştırma, öznelerin kişisel özelliklerini ve film mekânlarındaki deneyimlerine özgü toplumsal cinsiyet normlarının dinamiklerini okumak amacıyla mekânın fiziksel ve sembolik boyutlarını incelemeyi hedeflemektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin öznesi olan kadının toplumsal yaşamdaki konumunu, baskıcı toplumsal cinsiyet rollerini, mekânın kullanıcısı olan özne ile arasındaki yakın ilişkiyi temel alan bir yaklaşımla, mekânsal tasarımın iç mekân analiz yöntemlerini ve sinematik ortamda kadın anlatımını tartışmayı hedeflerken, bu çalışma “Damızlık Kızın Öyküsü” (The Handmaid's Tale) dizisi örneklemini üzerinden kadınların iç mekanlardaki anlatımını disiplinler arası bir bakış ile sunmaktadır (Şekil 1).

Sinema, görsel imgelerin sunumu yoluyla mekansallığını ortaya koyar ve mimarlığın anlam yaratma potansiyelini kullanır. İnsan algısının derinliklerine nüfuz eden bir araç olan sinema, mekân kullanımı üzerinden mimariye bağlanmaktadır (Beşişik, 2013). Konum ve kullanıcı gibi mekânsal koşulların çeşitlenmesi nedeniyle film mekânlarında cinsiyet rolleri görülebilmektedir. Kadınların sinema mekânlarında temsili, gerçek yaşam kültürlerini ve inançlarını yansıtır ancak bu algıların yeniden üretilmesinde ve kendilerini güç ilişkileri içinde konumlandırmasında da ayrıca önemli bir rol oynar. Connell (2005, s. 49)'a göre, sinemada üretilen filmler kadınların bedeni, cinselliği ve kimliğine ilişkin yaygın algıları şekillendirmektedir. Kadın bedeninin nesneleştirildiği ya da kalıplaştırıldığını ifade eden bu görüş, bu çalışmada fiziksel ve deneyimsel alan

Şekil 1. Tez önerisinin özeti

aracılığıyla tekrar sorgulanmaktadır.

Massey (1994), mekân algısını (sense of place) küreselleşme ve yerelleşme bağlamında ele alarak, mekânın sürekli değişen ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ve mekân algısının sadece fiziksel özelliklerle sınırlı olmadığını vurgulamaktadır. Filmde yaratılan hayal, mimari mekân gibi, tasarımcı veya yönetmenin kurgusal bir yansımasıdır ve doğrudan varoluşumuzu destekler (Pallasmaa, 2012). Sinematik mekânlarda oluşturulan hikâye, mimari mekânda olduğu gibi fiziksel tasarımın ötesinde tanımlı bir mekân yaratmayı amaçlar. Mekân algısı araştırmaları, insanların kişisel ve kültürel geçmişlerinden kaynaklanan anılar, deneyimler ve duygularla birlikte yerleşiklik duygusu, kimlik oluşumu, yerleşim yerlerinin kullanımı ve mekânın insanlar üzerindeki etkilerini anlamak için önemli bir araçtır (Falahat, 2006).

Diğer yandan, mekân algısının, insanların mekanlara yönelik anlamlarını ve kimliklerini nasıl inşa ettiğine dikkat çekilmekte ve mekân algısının sosyal etkileşimler, iletişim duygusu ve memnuniyet gibi kavramlarla ilişkilendirildiği belirtilmektedir. Bu değerlendirmeler, mimari mekânın sinemadaki temsiline, fiziksel mekânla kurulan bağa, bağın kurduğu duyumlara, zihinsel haritaların çizdiği kavramsal mekânlara göre gerçekleşir. Sinematik mekân olgusu, disiplinler arası mekân tartışmasının görsel ve kurgusal bir temsiliyetidir.

Mekân ve kadın temsili arasındaki etkileşim, kadın bedeninin varlığında iç mekân analizi yöntemiyle ve toplumsal cinsiyet ve mekân yaklaşımında dizinin sinematografik tasarımının merceği üzerinden analiz edilmiştir. Fiziksel özellikler, aktiviteler ve anlamlar arasındaki mekânsal pratikleri ve sinematik teknikleri kapsayan sinematik mekân analizi yöntemi, mekan algısı teorisinden yararlanılarak geliştirilmiştir (Şekil 2). Analiz aracılığıyla mekan duygusu çerçevesi, renklerle ifade edilen mimari mekânsal ve sinematik özelliklerin tasarımı içinde fiziksel özellikler, aktivite ve anlam olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

Şekil 2. Çalışmanın metodolojik çerçevesi

Araştırmanın odak noktasını oluşturan sinematik mekân analizleri, bu televizyon dizisinin ilk sezonunda yer alan Waterford House (Waterford Evi) üzerinden yapılmaktadır. Sinematik verilerini kullanarak mekanların fiziksel öğeleri sahne tasarımı, mekansal düzenlemeyi, mekân içerisinde gerçekleştirilen eylemlerine odaklanırken, sembolik anlamlar ve değerler; toplumsal norm kalıplarının mekân üzerinden yansıması, karakterlerin teorik arka planlarını ile çarpıştırılarak sorgulanmaktadır. Bu çalışmanın amacı sinematik alanın anlamını derinleştirmek, kadın temsiline farklı normlarını gözlemlemek ve toplumun normatif kalıplarına ilişkin tek tipleştirilen ve kısıtlayıcı olan stereotipleri vurgulamaktır.

Bu çalışmanın mekânsal analizinin sonuçları, mevcut ve gelecekteki toplumsal cinsiyet ve mekân araştırmalarına ışık tutmakta ve toplumsal cinsiyet rollerinin dizinin kurgusal kültürü, zamanı ve mekânındaki temsilini ifade etmektedir. Aynı zamanda kadınların sosyal yaşamlarında karşılaştıkları kısıtlamalarına dikkat çekmesi ile toplumun kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusundaki farkındalığının artmasına yardımcı olacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Kadın, Mekânsal Temsili, Sinematik Mekân, Damızlık Kızın Öyküsü

Kaynakça

1. Beşışık, G. (2013). Sinema ve mimarlıkta mekân kurgusu ve kavrayışı (Doktora tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
2. Butler, J. (1988). Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*, 40(4), 519-531.
3. Connell, R.W. (2005). *Masculinities*. California: University of California Press.
4. Falahat, M. (2006). Sense of place and the factors shaping it. *Fine Arts Magazine*, 26.
5. Massey, D. (1994). Space, Place, and Gender. In *Space, Place, and Gender* (pp. 185-190). University of Minnesota Press.
6. Pallasmaa, J. (2012). The Architecture of Image: Existential Space in Cinema. *Phainomenon*, 25(1), 157-174.

Düzenleme:

Prof. Dr. Özge CORDAN (Eş Başkan)
Prof. Dr. İpek FİTOZ (Eş Başkan)

Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. İpek FİTOZ
Prof. Dr. Özge CORDAN
Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU
Prof. Dr. Ervin GARİP
Doç. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY
Dr. Öğr. Üyesi Emel BAŞARIK AYTEKİN

Sekretarya:
Dr. Öğr. Üyesi ERGİN

Bilim Kurulu:

Prof. Osman ARAYICI
Prof. Dr. Nur AYALP
Prof. Dr. Didem BAŞ
Prof. Ayşe Müge BOZDAYI
Prof. Dr. Gülnur BALLICE
Prof. Dr. Osman DEMİRBAŞ
Prof. Dr. Cem DOĞAN
Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN
Prof. Dr. Zafer ERTÜRK
Prof. Dr. Kağan GÜNÇE
Prof. Dr. Meltem GÜREL
Prof. Dr. Deniz HÂSİRCİ
Prof. Dr. Can Mehmet HERSEK
Prof. Büğru Hanı Burak KAPTAN
Prof. İsmail Yılmaz KARSLI
Prof. Dr. İsmail ÇAKAN
Prof. Dr. Mustafa ERGİN
Prof. Dr. Mustafa ERGİN
Prof. Dr. Mustafa ERGİN

Prof. Dr. Pelin YILDIZ
Prof. Dr. İnanç İSİ YILDIRIM
Prof. Dr. Şen ATTARÖĞLU YUKSEL
Prof. Dr. Tulay ZORLU
Doç. Dr. Yasemin AFACAN
Doç. Dr. Erkan AYDINTAN
Doç. Dr. Saadet AYTIŞ
Doç. Dr. Didem ERTEEN BİLGİÇ
Doç. Dr. Seniya Banu GARİP
Doç. Dr. Emine GÖRGÜL
Doç. Dr. Ethem GÜRER
Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI
Doç. Dr. Orkan Zeynel GÜZELCI
Doç. Dr. Pelin KARAÇAR
Doç. Dr. Konca ŞAHER
Doç. Dr. Duygu KOCA
Doç. Dr. Elif ÖZDOĞLAR
Doç. Dr. Salih SALBACAK
Doç. Dr. Umut ŞUMNU
Doç. Dr. İsmail Ahmet SEZGİN
Doç. Dr. Şafak UYSAL

10

10. Oturum

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Salih SALBACAK

Kıbrıs'ta Modern Konutu Akdenizlilik ve Bölgeselcilik Çerçevesinde Okumak

Cemile ÇAKMAK AYDINLI, Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

Yalnızlık Kavramının Sosyal ve Özel Alanlarda Kullanıcı - Mekan Arasındaki İlişki Üzerinden İTÜ Ayşe Birkan Kız Öğrenci Yurdunda Ele Alınması

Merve UÇAN, Prof. Dr. Ervin GARİP

Ticari Yapıların Evrensel Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi: A alışveriş Merkezi Örneği

Defne İŞANÇ, Dr. Öğr. Üyesi Sennur YILMAZ

KIBRIS'TA MODERN KONUTU AKDENİZLİLİK VE BÖLGESELÇİLİK ÇERÇEVESİNDE OKUMAK

Cemile ÇAKMAK AYDINLI
Doç. Dr. Huriye GÜRDALLI

Özet

Yere verilen önemden ortaya çıkmış, “Bölgeselcilik” evrenselci tutuma tepkili bir akımdır. “Çevre koruma” özelliğine dayanan akım, temelde belirli bir yer ve zamana özgü; malzeme, teknik özellik, organizasyon, estetik ve bina kurgusuna ilişkin normları araştırmaya ve çevreyi bunlara dayalı olarak oluşturmaya çalışan bir yaklaşım olarak görülmektedir (Sağiroğlu, 2011). Akdenizlilik, rasyonel temelleri, kullanım odaklı sadeliği ve sahiciliği, üç boyutta çevresiyle kurduğu yapısal ve sosyal ilişki ile sadece belli mimarlara değil, modern biçimlerin bütününe referans verir ve bu referans üzerinden yerel ve modern arasında temelleri tarihe dayalı bir köprü kurar (Pizza & Freixa,1997). 20. yüzyıl mimarlık anlayışında mimarlar dış cephe süslemeleri ve taklidin uzağında yeni bir arayışı içerisine girdiler. Konut tasarımlarında da toplumsal statünün ortaya konmasından ziyade, içerideki güzelliklerin dışarıya vurumu önemsendi.

20. yüzyılda mimarlık bir taraftan uluslararası, evrensel bir üsluba dönüşürken bir taraftan da Güney Avrupa ülkeleri ‘Akdenizlilik’ kavramından yola çıkarak Güney Avrupa’nın kendine özgü bir modernizm yolunda ilerlemesini sağlamaya çalışıyordu. Bu süre zarfında Kıbrıs’taki modern mimarın Akdeniz bölgeseliliğinin bir ürünü olduğu söylenebilir; tasarımlar uluslararası modern mimari özelliklerinin yanı sıra bölgenin tarihini, kültürünü, iklimini yansıtacak özelliklere sahiptir.

Kıbrıs 1960’a dek İngiliz Sömürge Yönetiminin idaresinde bulunmaktaydı. Bu dönemde yurtdışındaki eğitimlerini tamamlayarak adaya dönen Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum mimarlar uluslararası modern mimari ilkeleriyle Akdenizli bölgeselciğin elemanlarını bütünleştirerek eserler vermişlerdir. Kıbrıs’ın modern mimarlık serüveni, adanın ve adalılarının sömürge ve sömürge sonrası dönemlerde yaşadığı sosyal, politik, ideolojik ve tarihsel dönüşümlerle doğrudan bağlantılıdır. 1960’ta Kıbrıs Cumhuriyetinin kurulmasıyla yeni ulus devlet inşa süreci, aidiyet, bir arada yaşama ve etnik çatışma gibi adanın yakın tarihinde yaşananların kentsel ve mimari ölçeklerde yansımaları görülmektedir. Sömürgecilik, yeni ulus devletinin inşası, kültürel kimliklerin oluşumu, bir arada yaşama ve çatışma gibi yakın tarihin çeşitli yönleriyle bağlantılıdır. 1940-70 yılları arasında Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türk mimarlar Neoptolemos Michailides, Fotis Kolakidis, Neoptolemos Michaelides, Panayiotis Christakis Stavrinos, Charilaos Dikaios, Ahmet Vural Behaeddin, Abdullah Onar, Ayer Kâşif, Hakkı Atun ve diğer mimarlar. modernizmin getirdiği mimarınin homojenleşmesine karşı koymak için bölgeselcilik fikirlerini tasarımlarına dahil etmeye başladılar.

Kıbrıslı Türk mimar Abdullah Onar, meslektaşları Ahmet Vural Behaeddin ile birlikte

Kıbrıs'ta modern mimariye damgasını vuran mimarlardan biridir. Bu çalışmanın amacı 1930-74 yılları arasında oluşan Kıbrıs modern mimarisini Abdullah Onar'ın modern konut mimarisi üzerinden Akdenizli bağlamsalcılık çerçevesinde okumaktır. Çalışmada öncelikle diğer Akdeniz ülkelerinde bulunan ve Akdenizli modernin ayırt edici elemanlarını barındıran modern konutlarla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Modern konutların iç mekanları da modernleşmiştir, ancak çalışmanın bu aşamasında iç mekana girmeden kabuk örnekler üzerinden analiz edilmiştir; modern konuta yansıyan kültürel özellikler, iklim şartlarına yönelik çözümler, bölgesel malzeme kullanımı, vernaküler mimariden moderne geçiş elemanları gibi öğeler okunmaya çalışılmıştır. Akdenizli bölgeselcilik etkilerini barındıran modern konutlardaki ortak özellikler belirlenerek bunlar bir tablo üzerine işlenmiştir. Böyle bir tablonun karşılaştırmalı analize imkan verecek bir okuma yöntemi olabileceği düşünülmüştür. Bu tabloları hazırlamadaki temel amaç herhangi bir yerdeki modern konuttaki Akdenizli bölgeselci özelliklerin varlığının izini sürmek ve bunun için bir analiz aracı oluşturmaktır. Tabloda tarihsel farklılıkların da olduğu görülmektedir; 1930-1940, 1940-1950, 1950-1963 ve 1963-1974 dönemlerinde yaşanan sosyo-politik ve tarihsel olayların doğrudan yansımaları olmuştur. Kıbrıs'taki modern konutun Akdenizli bölgeselcilik özellikleri taşıyıp taşımadığını analiz etmek için öncelikle Kıbrıslı mimarların ürünleri tespit edilmiş, çizimlere ulaşılmaya çalışılmış, fotografik belgeleme yapılmıştır. Bulgular yerel yapı geleneklerinin, yerel peyzaj elemanlarının, sosyo-kültürel ve ekonomik koşulların, politik gelişmelerin ve iklim bağlamının tasarımlarda yer bulmasının ada modernini büyük ölçüde Akdenizli moderne dönüştürdüğünü göstermiştir.

Çalışmanın ilk safhasında 1930lardan bu yana yayımlanan ve ulaşılabilen mimarlık dergileri, kitaplar ve makaleler üzerinden literatür taraması yapılmıştır. Adanın tarihsel sürecine paralel dönemlerde üretilen modern konut yapıları listelenmiştir. Bununla birlikte 1930lu yıllardan itibaren listelenen bu modern konutların tasarımcıları, mimarları belgelenmiştir. Tarihsel dönemlere ve konumlarına göre seçilen konutlar mimari dilleri, yerel inşaat teknikleri ve malzeme kullanımı yorumları ve iklim kontrolü için tasarıma önerdikleri bakımından kategorileştirilmiştir.

Saha çalışması sırasında seçilen tüm konutlar yerinde ziyaret edildi ve fotoğraflanmıştır (Şekil 1). Saha çalışması, daha sonraki aşamalarda basılı ve dijital kaynaklarda bulunan görsellerle çelişkilerin ve yanlış anlamaların önlenmesi, araştırmanın bilimsel kalitesinin sağlanmasında önemli bir rol oynamıştır. Seçilen yapılar iki ana kategoride incelenmiştir: (1) Bölgesel ve Akdeniz Kategorileri ve (2) Mimari Özellikler. Son aşamada seçilen binalar mimarı, konut adı, bölgesi, yapım tarihi gibi bilgilerin yer aldığı tablolar halinde kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu tablolar, karşılaştırmalı analiz yoluyla binaların Akdeniz özelliklerinin tanımlanmasını kolaylaştırmıştır. Karşılaştırmalar yoluyla Akdenizli bölgeselcilik unsurlarındaki benzerliklerin vurgulanması amaçlanmıştır. Bunu sağlamak için bulgular belirli başlıklar altında sınıflandırılmış ve sonuç bölümünde tartışılmıştır. Konut birimlerinin analizi aracılığıyla bölgeselci modernistlerin görüşleri arasındaki benzerlikleri (malzemeler, iklim kontrolü, yerel bağlam, cephe unsurları vb.) ortaya konması amaçlanmıştır. Akdenizli bölgeselciliğin okunması için hazırlanan tablonun hem Kıbrıs'ta hem de başka coğrafyalardaki modern konutun analizinde bir

araç olabileceği düşünölmüştür.

Şekil 1. Abdullah Onar kendi Evi, Abdullah Onar, 1958, Köşklüçiftlik/Lefkoşa (Kişisel arşiv, 2023)

Bu araştırma kapsamında yapılan çalışmanın da Kıbrıs'ta Akdenizli bölgeselcilğim kapsamlı bir şekilde tartışılmasına katkıda bulunabileceği düşünölmüştür. Çalışmanın teorik tartışması, saha analizi ve bulgularının tartışılmasıyla modern mimarlık ve bölgeselcilik konularındaki araştırmacılara ışık tutacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Modern Konut, Bölgeselcilik, Akdenizlilik, Yerel Bağlam, Modern Mimarlık

Kaynakça

1. Pizza, A., & Freixa, J. (1997). J. Ll. sert y el mediterràneo. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.
2. Sağıroğlu, Ö. (2011). Mimarlığın Tüketim Toplumu Etkisinde Bellek Kaybı, The Consumption of Local Architecture Under the Influence of Consumer Society. Diyarbakır Mimarlık ve Kent Sempozyumu Bildirileri. <https://silo.tips/download/bellek-kltr-tarihselcilik-metalama-consumer-society-commodification-culture-loca>

arak KAPTAN
lu KARSLI
LÇAKAN
OZTÜRK
R PAKTAŞ
LEŞ USTA
NRIOVER
OL
TUNA U

Doç. Dr. Pelin KARAÇAR
Doç. Dr. Konca ŞAHER
Doç. Dr. Duygu KOCA
Doç. Dr. Elif ÖZDOĞLAR
Doç. Dr. Salih SALBACAK
Doç. Dr. Umut ŞUMNU
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SEZGIN
Dr. Öğr. Üyesi Veli Şafak UYSAL

YALNIZLIK KAVRAMININ SOSYAL VE ÖZEL ALANLARDA KULLANICI - MEKÂN ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNDEN İTÜ AYŞE BİRKAN KIZ ÖĞRENCİ YURDUNDA ELE ALINMASI

Merve UÇAN
Prof. Dr. Ervin GARİP

Özet

İnsan sosyal bir varlıktır, türümüzün evrimsel ve bilişsel serüveni içindeki en büyük başarılarından birisi sadece salt zekâsı değil, sosyal iş birliğine olan yatkınlığıdır. İnsan yaşamı kesintisiz devam eden bir deneyimler dizisidir, bu akış içinde gerçekleşen yalnızlık durumları da kaçınılmaz birer deneyim olmaktadır. Yalnızlık nedir, özü nedir? Yalnızlık, her bireyin deneyim farkına göre birçok şekilde tanımlanabilir. Deneyimin kişiler, diğer canlılar ve nesnelere arasında paylaşılması yaşamın anlamlandırılmasında bir arada olmanın önemini vurgulamaktadır. Bu tezde, yalnızlık, sosyal izolasyon ve sosyalleşme kavramları aidiyet, insan-çevre etkileşimi, mekâna bağlılık ve bir aradalık gibi alt başlıklar üzerinden incelenmesi yapılmıştır.

18-24 yaş üniversite öğrencileri üzerinde çalışarak İTÜ Ayşe Birkan kız öğrenci yurdu mekanının iç ve dış ilişkilerini, özel, yarı kamusal ve kamusal alanlarda sosyalleşme, mahremiyet ihtiyacı gibi konular üzerinde durulmaktadır. Aynı zamanda sosyal etkileşim ve çevre ile kurulan iletişimin yöntemleri sorgulanmaktadır. Güvenli sosyal etkileşime ve iletişime teşvik, topluluk duygusunu ve birlikte yaşama duygusunu geliştirmek amaçlanmaktadır.

Çalışma, yalnızlık ve yalnızlık deneyimleriyle bağlantılı olarak, bir mimari mekân içindeki bireylerin deneyimlerini incelemektedir. Teorik araştırma yoluyla her iki deneyimin psikolojik yönleri ve mekân içinde yaratılan kamusal ve özel alanlar araştırılacaktır. Toplanan bilgiler, kişinin yalnızlık ve yalnızlık deneyimleriyle başa çıkmak için kullanılan psikolojik yöntemleri net bir şekilde anlatan sentez matrisi oluşturmak için kullanılacaktır. Bu çerçevede daha sonra mimari kavramların özel uygulamalarını araştırmak için mimari projede gözlem yolu ile insan-davranış- mekân ilişkisi incelenecektir. Bu kavramlar daha sonra daha ayrıntılı olarak analiz ve teorik araştırmalarda gerçekleştirilen gözlemlerle ilişkili olarak tartışılacaktır. Tartışma, mimari mekânın yalnızlık ve yalnızlık deneyimlerini engelleyen veya bunlara katkıda bulunan bazı bileşenlerini tanımlar. Arzu edilen deneyimleri ve atmosferleri yaratmak için gerekli olan bağlantıları ve ilişkileri tanımlamayı hedefler. Tasarlanacak mekânda bireylere seçme, değiştirme, kurcalama ve yeniden yapılandırma fırsatları sunacaktır. Kamusal ve özel mekanlarda insan-mekân ilişkisinin yapıları çevre koşulları üzerinden insan davranışları ve algılarında yarattığı sonuçların gözlenmesi hedeflenmekte, yalnız bireylerin mekân kurgusunu ele alış biçiminin gözlenmesi beklenmektedir. Ayrıca konu üzerine yapılmış geçmiş çalışmalarla sonuçların desteklenmesi planlanmaktadır. Konu kapsamında incelenen çalışmalarda, literatür çalışması, saha çalışması, örnek

alanlarda yapılan görsel değerlendirmeler ve anket çalışmaları yapıldığı tespit edilmiştir.

"Çevresel-Davranış Çalışmaları" ve "Yalnızlık deneyimi" çerçevesinde ele alınan araştırmada kuramsal çerçeve oluşturulurken, her iki çalışma alanına ait teorik bilgiler ve deneysel çalışmalara ait bilimsel bulgular kullanılmıştır.

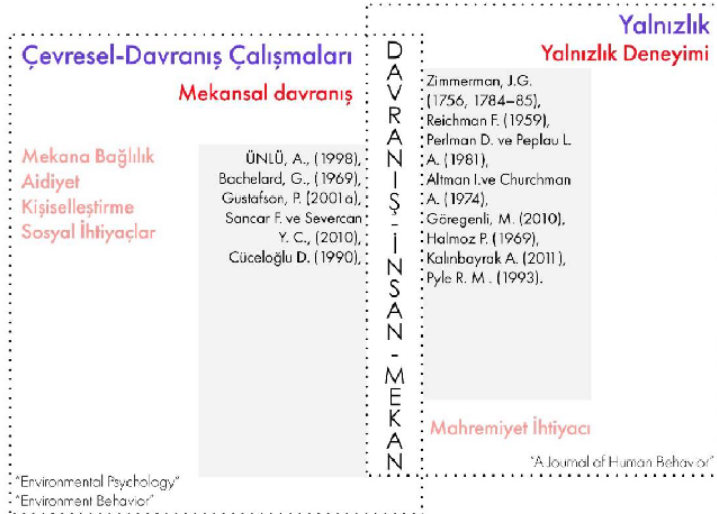
Yararlanılacak kaynak türleri;

- Çevresel tasarım alanındaki bilimsel yayınlar,
- Yalnızlık fenomeni ile ilgili yayınlar,
- Yalnızlık deneyimi ile ilgili bilimsel araştırmalar,

Çevresel tasarım üzerinde duran "Environmental Psychology", "Environment Behavior" ve insan davranışları ve psikolojisi üzerinde duran "A Journal of Human Behavior" gibi yayınlardan yararlanılmaktadır.

Çalışma "Çevresel Davranış Çalışmaları" çerçevesinde "mekânsal davranış" bağlamında yalnızlık deneyimi ve mahremiyet ihtiyacı arasındaki ilişkileri ortaya koymayı hedeflemektedir. Ortak yaşam alanı olan yurt mekanlarında kalıcılığı ifade eden aidiyet duygusunun yalnızlık deneyimi üzerindeki etkilerini ortaya koymak için alan çalışmaları ve istatistiksel analizler incelenecektir.

Araştırma, üniversite öğrenci yurtlarında kamusal ve özel mekân tasarımlarında Mekân-İnsan ilişkisi çerçevesinde "Yalnızlık Deneyimi", "Çevre-Davranış Çalışmaları" genel başlığı altında ele alınmakta ve insan-çevre-davranış ilişkileri çerçevesinde tartışılmaktadır. Ünlü (1998), Çevre-Davranış Çalışmalarının tasarım için önemini şu şekilde açıklamaktadır; çevresel tasarım araştırması, insan ile fiziksel çevresi arasındaki etkileşimi tüm ölçeklerde irdeleyen ve bunu yaşam kalitesine çevresel politika, planlama, tasarım ve eğitim ile indirgeyen bir çalışma alanıdır; bundan dolayı araştırmanın çıktıları da tasarım sürecine yön verir, bir anlamda yaşamsal kaliteyi etkiler (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışmanın kuramsal çerçevesi

Yapılı çevrenin insanlar üzerinde duygusal bir etkiye sahip olması, aynı zamanda mimarinin insanların davranışlarını etkilemek için bir araç olarak kullanılabilceği anlamına gelir. Konut çalışmalarında "mekân-insan" arasındaki duygusal ve karmaşık ilişkileri ele alan "mekâna bağlılık" "place attachment" kavramı ile ilgili fenomenolojik çalışmalar, Bachelard (1969) tarafından yapılmıştır. Mekâna bağlılık öncelikle duygu ile ilgili olan bağlara göndermede bulunur ama aynı zamanda bireyler, gruplar ve birtakım yerler arasındaki bağları da kapsar (Gustafson, 2001). Mekâna bağlılık, ait olma hissini besler ve bireyin ait olunan yerleşimin bir parçası olmasına neden olur (Sancar ve Severcan, 2010).

Yalnızlık hakkındaki eski yayın Ubt, die Einsamkeit'dir (Zimmermann, 1784-1785). Yalnızlığı kavramsallaştırmak için daha yeni çabalar 1950'lerde Fromm Reichman'ın (1959) "Yalnızlık" yayınıyla başladı. Yalnızlığa yönelik ampirik araştırma, yalnızlığı "bir kişinin sosyal ilişkiler ağının niceliksel veya niteliksel olarak önemli bir şekilde yetersiz olduğu zaman ortaya çıkan tatsız deneyim" olarak tanımlayan Perlman ve Peplau'nun (1981) çabalarıyla desteklenmiştir.

Zimmerman (1784/1785), olumlu ve olumsuz bir yalnızlık türü arasında ayrım yapmıştır. Olumlu yalnızlık türü, günlük yaşamın zorluklarından gönüllü olarak geri çekilme gibi durumlarla ilgilidir ve daha yüksek hedeflere yöneliktir: düşünme, meditasyon ve Tanrı ile iletişim. Günümüzde, olumlu yalnızlık türü daha çok ayrı bir kavramla ifade edilmektedir: mahremiyet. Gizlilik isteğe bağlıdır; diğer insanlarla (geçici) temasların olmadığı özgürce seçilmiş bir durumla ilgilidir. Negatif yalnızlık türü, bu bölümde verilen tanımlarda formüle edildiği gibi, hoş olmayan veya kabul edilemez kişisel ilişkiler ve önemli başkalarıyla temas eksikliği ile ilgilidir. Bu, günümüzde teorilerde ve araştırmalarda kullanılan yalnızlık kavramıdır. Mahremiyet genellikle olumlu olarak görülür (Altman ve Churchman, 1974), kendini yeniden tanımlamaya bir kez verirken yalnızlık caydırıcıdır veya kaçınılması gereken bir şeydir. Öte yandan hem yalnızlık hem de mahremiyet, yalnız olmanın ortak unsurunu paylaşır. Mahremiyet, kişiler arası eşitlik bağlamında diğer insanlarla ve benlikle duygusal iletişim kurma alanında oluşan bir çevresel yaşantı olarak tanımlanmaktadır. İnzivaya çekilme, kendi başına kalma, diğer insanlarla ilişki istememe, özel alanı paylaşmama yine mahremiyet kavramını açıklamak için kullanılmaktadır (Göregenli, 2010).

Cüceloğlu (1990), insanı anlarsak bireyin ve toplumun daha sağlıklı ve anlamlı bir yaşam oluşturmasında yardımcı olabiliriz. İnsanın durumunu anlamayı ve onu değiştirmeyi amaçlayan bütün girişimlerin temelinde "bir insan modeli" vardır. Böyle bir model, insan davranışları ve ilişkilerinin nasıl kavramsallaştırılacağını gösterir ve bunların geliştirilmesi için gereken kuralcı çatıyı oluşturur.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, Sosyal İzolasyon, Sosyalleşme, İnsan-Çevre Etkileşimi, Deneyim, Paylaşım

Kaynakça

1. Altman, I., & Churchman, A. (1974). Women and the Environment.
2. Bachelard, G., (1969), The Poetics of Reverie Gustafson, P. (2001a), "Roots And Routes Exploring The Relationship Between Place Attachment And Mobility", Environment And Behavior.
3. Cüceloğlu, D. (1990), İnsan ve Davranışları, Remzi Kitap Evi
4. Göregenli, M. (2010), Çevre Psikolojisi: İnsan Mekân İlişkileri, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
5. Gustafson, P. (2001). Meanings of place: Everyday experience and theoretical conceptualizations. Journal of Environmental Psychology, 21(1), 5-16. <https://doi.org/10.1006/jevp.2000.0185>.
6. Ünlü, A. (1998). Çevresel Tasarımda İlk Kavramlar.
7. Perlman, D., ve Peplau L. A. (1981), Toward a Social Psychology of Loneliness.
8. Reichman, F. (1959), Loneliness.
9. Sancar, F., ve Severcan, Y. C. (2010). Children's Places: Rural-Urban Comparisons Using Participatory Photography in the Bodrum Peninsula, Turkey. Journal of Urban Design, Vol. 15. No. 3.
10. Zimmerman, J.G. (1756, 1784-85), Über die Einsamkeit ("Of solitude").

Çalışma alışveriş merkezi tasarımında **evrensel tasarım** düşüncesiyle taşımaktadır.

Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

- Çalışmanın **amacı** her yaş, beceri düzeyinden ve her sosyal statüden insanları bir ilkelerine göre incelemek ve sonucunda öneriler getirmektir.
- Çalışma **kapsamında** Literatür taraması olarak **Evrensel tasarım ve ilkeleri, Tic** konular açıklanmıştır.
- **Yöntem** olarak **saha çalışması** seçilmiş, seçilen alışveriş merkezi mekanlarında sosyalleşme mekanları, WC'ler, otopark, asansör ve yürüyen merdivenlerde fotoğraf veriler evrensel tasarımın 7 ilkesine göre yönergelerden faydalanılarak değerlendirilmiştir.

 MİMAR SİNAN
GÜZEL SANATLARI
ÜNİVERSİTESİ

ICLIS-IV
4. İNTERNASİYONAL ÇALIŞMALAR SEMPOZYUMU

TİCARİ YAPILARIN EVRENSEL TASARIM İLKELERİNE GÖRE İNCELENMESİ: ALIŞVERİŞ MERKEZİ ÖRNEĞİ

Defne İŞANÇ
Dr. Öğr. Üyesi Sennur YILMAZ

Özet

İçinde yaşadığımız çağda, mekânların herkes tarafından kullanabilen bir tasarıma sahip olması oldukça önemlidir. Tarihsel süreç içerisinde yaşanan gelişmeler hem kentleşmeyi hem de insanların yaşayış şeklini değişikliğe uğratmıştır. Tasarımla ilgili her alan insan odaklı bir hale gelmiştir. 19. Yüzyılda ortaya çıkan evrensel tasarım 20. Yüzyılda kavram olarak önem kazanmıştır. Evrensel tasarım kavramı mekânların her yetkinlik seviyesindeki birey tarafından kullanılmasını amaçlamaktadır. Alışveriş merkezleri sahip oldukları tasarımları ve mekânlarıyla kamusal mekân görevi gören ve ticari yapı olan alışveriş merkezleri her yaş, beceri ve yetkinlik seviyesindeki birey için sağladığı birçok imkanla çekim merkezi konumundadır. Alışveriş merkezlerinin herkes tarafından rahatlıkla kullanılabilir olması için evrensel tasarım dikkate alınarak tasarlanması oldukça önemlidir.

Çalışmanın amacı alışveriş merkezinin evrensel tasarım ilkelerine göre incelenmesi ve sonucunda öneriler getirilmesidir. Yöntem olarak seçilen saha çalışmasında alışveriş merkezinin giriş-çıkışında, yaya yürüme yolları ve koridorlarında, sosyalleşme mekânlarında, WC'lerinde, otoparkında, asansör ve yürüyen merdivenlerinde fotoğraflama ve ölçümlemeyle gözlem yapılmıştır. Elde edilen bulgular evrensel tasarım ilkelerine göre incelenmiştir. Veriler değerlendirildiğinde alışveriş merkezinin erişilebilirlik kapsamında tasarımlara sahip olduğu ama bazı donatı elemanlarının evrensel tasarım ilkelerini tam olarak karşılamadığı görülmüştür. İncelemeler sonucunda alışveriş merkezinin evrensel tasarıma sahip olabilmesi için evrensel tasarım ilkeleri kapsamında öneriler getirilmiştir.

Çalışma amacı doğrultusunda öncelikle evrensel tasarım kavramı, evrensel tasarım ilkeleri, evrensel tasarım ilkeleri ve kullanıcılar, evrensel tasarım çerçevesinde kamusal mekânlar konuları incelenmiştir. Tarihsel olarak yaşanan değişimler kentleri ve insan yaşamını etkilemiştir. Tasarımın her alanında gelişmeler yaşanmıştır. Mekânlar insan odaklı hale gelmiştir. Mekânlar kullanıcıların beklenti, istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanmaya başlanmıştır. Evrensel tasarım fikri ilk olarak 19. yüzyılda ortaya çıkmış, 1980'lerden sonra ise kavram olarak önem kazanmaya başlamıştır. Evrensel tasarım fikri mekânların herkes tarafından erişilebilir, ulaşılabilir, kullanılabilir ve okunabilir olması amacını taşımaktadır. Mekân sağlıklı, sağlıklı, engelli ya da engelsiz herkesin farklı durumlarını düşünecek şekilde tasarlanmaktadır. Beraberinde tasarlanan mekânlarda herkese eşit olanaklar sunulması, kimsenin dışlanmaması ve damgalanmaması evrensel tasarımın odak noktasıdır. Tasarlanan mekânlarda herkese

eşit olanaklar sunulması, kimsenin dışlanmaması ve damgalanmaması evrensel tasarımın odak noktasıdır. Farklı fiziksel özelliklere, bilişsel yeterliliklere ve yetkinliklere, farklı tercihlere sahip bireylere genel olarak tüm kullanıcılara cevap verebilecek onların erişimine de olanak tanıyan kapsayıcı bir tasarım anlayışıdır (Hilmioğlu, 2017). 1997 yılında Ronald L. Mace tarafından North Carolina State Üniversitesi'nde Evrensel Tasarım Merkezi'nde (The Center for Universal Design) evrensel tasarım ilkesi kavramını anlaşılır kılmak ve rehberlik etmesi amacıyla 7 ilke yayınlanmıştır. Bunlar eşitlikçi kullanım, kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgilendirme, hata için tolerans, düşük fiziksel güç kullanım, yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan sağlanması ilkeleridir. Bu düşüncenin temelinde kullanıcıların "ortalama" olarak görülemeyeceği, sadece ortalama olarak görülen kullanıcıya yönelik yapılan tasarımınla problemin çözülemeyeceği anlayışı yatmaktadır (Erkovan, 2013). Evrensel tasarım çerçevesinde kamusal mekanlarda dikkat edilmesi gerekenler yönetmelik ve standartlardan faydalanılarak görsellerle desteklenerek açıklanmıştır.

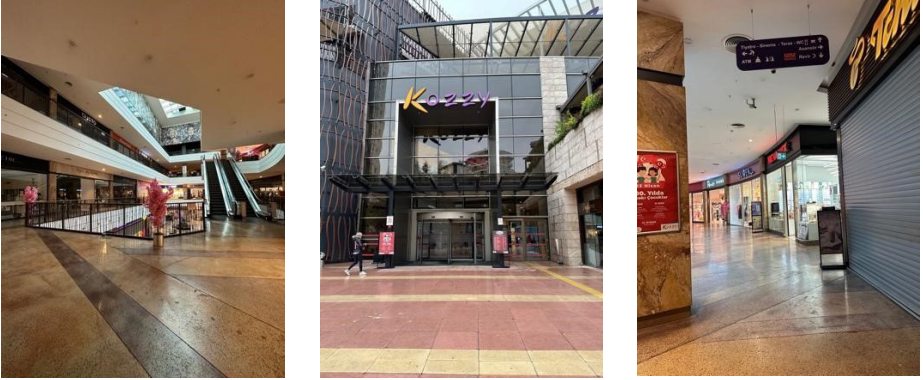
Literatür taramasının devamında kamusal mekân görevi gören alışveriş merkezi olgusunu açıklamak için öncelikle ticaret ve ticari yapılar açıklanmıştır. Ticari yapılar açıklanmış olup, ticari yapılardan olan alışveriş merkezleri ve alışveriş merkezinin sınıflandırılması, gelişim süreci, planlama ve tasarım kriterleri ve kurguları konuları açıklanmıştır. Ticari yapılar kâr amacı taşıyan gıda, giyim, sağlık ve diğer ihtiyaç ürünlerinin toptan ve perakende olarak satıldığı, mağaza, dükkân, market, kapalı çarşı, alışveriş merkezi gibi mekânlardır. Alışveriş merkezleri günümüzde eski meydan kavramının yaşatıldığı, insanların alışveriş eylemine ek olarak, boş vakitlerini geçirdiği, toplandığı, farklı kültürel etkinliklere katıldığı mekânlardır. Kullanıcıların alışveriş merkezinin mekânlarında olabildiğince vakit geçirmesi ve alışveriş yapması amaçlanmasından dolayı merkezin rakiplerinden farklılaşması gerekmektedir. Günümüzde çekim merkezi olan mağazalara ek, çeşitli sosyo-kültürel etkinliklerin ve atölyelerin düzenlendiği, sergi, konser, tiyatro, sinema salonu gibi mekânları içeren karma kullanım sağlayacak şekilde tasarlanmaktadır. Tasarımıyla ve sahip olduğu farklı imkanlarla alışveriş merkezleri kamusal mekân işlevi görmeye başlamıştır. Her yaş, beceri düzeyinden ve her sosyal statüden insanları bir araya getiren alışveriş merkezlerinin herkes düşünülerek tasarlanması bu noktada oldukça önemlidir. Bu nedenle alışveriş mekânlarının evrensel tasarım ilkelerine uygun olması amaçlanmalıdır.

Çalışmada yöntem olarak saha çalışması seçilmiştir. AVM'nin mekânlarından olan yatay sirkülasyon elemanları giriş-çıkış, yaya yürüme yolu ve koridorlar, sosyalleşme mekânları, otopark ve WC'ler ve dikey sirkülasyon elemanlarından asansör ve yürüyen merdivenler gözlemlenmiş, ölçümlenmiş ve mekânlar fotoğraflanmıştır (Şekil 1). Devamında evrensel tasarımın 7 ilkesindeki yönergelere dayanarak, standartlar ve yönetmelikler çerçevesinde Kozy AVM'nin mekânları, evrensel tasarım ilkelerine göre incelenmiştir.

İncelenen mekânlar titizlikle yorumlanmıştır. Mekânların artı ve eksi yönleri ortaya çıkartılmış ve tablolar haline getirilmiştir. Devamında alışveriş merkezlerinin evrensel tasarıma sahip olması için öneriler tablo haline getirilmiştir.

Çalışmanın sonucunda alışveriş merkezinin giriş-çıkış mekânı dışarıdan algılanabilir olması, ulaşılabilir bir konumda olması, zeminde kılavuz ve kubbeli hissedilebilir

yüzey uygulaması ve danışmanın konumu ve boyutlarıyla evrensel tasarıma uygun olduğu görülmüştür. Yaya yürüme yolu ve koridorları alışveriş merkezinin algılanabilir bir kurguya sahip olmasıyla, geçiş mesafeleriyle, dinlenme elemanlarıyla ve aydınlatmasıyla genel olarak evrensel tasarıma uygun olduğu görülmüştür. Tabelaların fazla yüksekte olduğu, tespit edilmiştir. Sosyalleşme mekanlarının tasarımıyla, konumlarıyla, geçiş mesafeleriyle, donatıların boyutları ve formlarıyla, yönlendirme ve uyarılarıyla genel olarak evrensel tasarıma uygun olduğu görülmüştür. WC'lerin sayıları ve farklı kullanıcılara yönelik seçeneklerin olmasıyla, geçiş mesafeleriyle ve uygun donatı elemanları kullanımıyla, donatı elemanlarının ve döşemelerin boyut, renk, malzemeleriyle ve aydınlatma elemanlarıyla evrensel tasarıma genel olarak uygun olduğu görülmüştür. Wc'lerdeki lavaboların kullanılabilirliğinin yerden yüksekliğinden dolayı, aşırı kısa kullanıcılar için düşük olması ve her katta WC'lerin bulunmamasıyla mekanın evrensel tasarıma tam uygun olmadığı tespit edilmiştir. Otoparkın giriş-çıkış kapılarının dönerli olmasıyla, alt kata asansör erişiminin olmamasıyla, yaya yürüme yolunun geçiş mesafeleriyle evrensel tasarım ilkelerine tam olarak uygun olmadığı görülmüştür. Düşey sirkülasyon elemanları olan Asansör ve yürüyen merdivenin tüm ilkelere uygun olduğu görülmüştür.

Şekil 1. AVM mekanları (Kişisel arşiv)

Elde edilen sonuçlardan faydalanılarak öneriler getirilmiştir. Giriş çıkış kapılarının giriş-çıkış kapıları her türlü kullanıcıya eşit erişim sunmalı karmaşıklıktan uzak uzak basit bir kullanıma sahip olmalı, danışma kolay erişilebilir, kolaylıkla fark edilebilir olmalı, herkesin erişebileceği yükseklikte olmalıdır. Sirkülasyon mekanlarında kılavuz ve kubbeli hissedilebilir yüzey uygulaması kullanılmalı, mekan kurgusu karmaşıklıktan uzak olmalı, tabelalar görüş hattı yüksekliğinde olmalı, uyarı evrensel semboller içermelidir. Sirkülasyon ve sosyalleşme alanlarındaki alternatif oturma elemanları kullanılmalı ve bunlar uygun yükseklikte olmalı mümkünse fonksiyonel özellikte olmalıdır. Katlarda, sirkülasyona engel olmayacak şekilde kat planlarını içeren doküman ve sesli uyarınlı kiokslar bulunmalıdır. Farklı kullanıcılar için WC'ler olmalı, kullanıcı tercihlerine cevap verebilecek seçenekte donatı elemanları kullanılmalıdır. Otoparklarda aydınlatma yeterli ve tabelaların, yürüme yollarının olduğu noktalarda karanlıkta kalabilecek

noktalarda kullanılmalıdır. Yürüme yolları 2 kişinin, engelli sandalyesinin, bebek arabasının geçebileceği mesafede olmalıdır. Kullanıcıya seçme imkânı sağlanması amacıyla alternatif düşey sirkülasyon elemanları kullanılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Alışveriş Merkezi, Evrensel Tasarım, Ticari Yapılar

Kaynakça

1. Erkovan, E. (2013). Evrensel Tasarım İlkeleri Kapsamında Bir Kamusal Alan Olarak Akdeniz Üniversitesi Kampüsünün İncelenmesi. Yayınlanmış Tez: Bahçeşehir Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
2. Hilmioğlu, S. (2017). Çok Aile Konut Tasarımına Yönelik Bir Evrensel Tasarım Modeli. Yayınlanmış Tez: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. İstanbul.

A

HEALING SPACES: "SUPPORTIVE DESIGN" IN POST-HOSPITAL CARE

Yaşar BAYRAKTAROĞLU
Prof. Dr. Cem DOĞAN

Abstract

Increasing demand for services in the health sector and high costs are reducing the length of hospital stays. In medical science, home care support that continues treatment outside of the hospital is gaining importance as a new approach. Home care service is not sufficient for every disease and care support centers are needed. In this context, the review focuses on the understanding of health care centers, which take up the workload of the hospital, reduce returns to the hospital, support home care service, and design. The purpose and scope of the research; to discuss supportive design and therapeutic landscape concepts with designers. It aims to create awareness in managers for regulating health support centers. Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity (WHO, 1946). The definition of health is not independent from the definition and objectives of the health system. Administrations operate the health system with the primary goal of improving public health, ensuring equity in financial contributions, and providing adequacy in care (Uğurluoğlu, Çelik, 2005) Universities, public and private hospitals, public health units, clinics, health centers, care centers, pharmacies, laboratories and even patient homes, etc. are the facilities where the built environment system is operated. In 1957, research was conducted on behalf of the WHO on the organizational and architectural requirements of psychiatric hospitals. With this study has developed concepts that are still valid today (Baker, Davies, & Sivadon, 1959). With the theoretical studies of researchers; Holistic approach, Supportive design (Ulrich, 1991), Healing architecture (Lundin, 2015), Evidence-based design criteria (Schaller, 2012), medicalized spatials (Payam, Hossaini, Zschka, Friedman, & Mall, 2023) etc. a conceptual framework was created for the design of health spaces. Supportive design theory: It is the concept that Ulrich introduced with his research examining the impact of the environment on human health, emotional recovery and performance. (Andrade & Devlin, 2015). Therapeutic Landscape Design Theory; Ulrich in his research, examined the official records related to patients' recovery after surgery; It was observed that the 23 patients placed in rooms with windows facing natural landscapes had shorter post-operative hospital stays compared to patients in rooms facing the building facade (Ulrich, 1984). In health-focused space design, the strategic use of natural elements supports healing. The potential of nature-assisted therapy contributes to public health. It provides social and psychological contributions to user groups. (Nedučin, Krklješ, & Kurtović-Folić, N.2010; Annerstedt & Währbo 2011).

Conclusion and Discussion: The rapidly advancing technology in the health sector and the growing demand for services will indicate a need for new restructuring in the future. Scientific studies show that healthcare spaces should be designed to meet the physical, emotional and social needs of patients.

Keywords: Health, Supportive Design, Care Centers, Medical Spaces, Therapeutic Landscapes

References

1. Andrade, C. C. & Devlin, A. S. (2015). Stress reduction in the hospital room: Applying Ulrich's theory of supportive design. *Journal of Environmental Psychology*, 41, 125- 134. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2014.12.001>
2. Annerstedt, M., & Währborg, P. (2011). Nature-assisted therapy: Systematic review of controlled and observational studies. *Scandinavian Journal of Public Health*, 39 (4), 371–388. <https://doi.org/10.1177/1403494810396400>
3. Baker, A., Davies, R. L., & Sivadon, P. (1959). *Psychiatric Services and Architecture* World Health Organization. Geneva.
4. Lundin, S. (2015). *Healing Architecture: Evidence, Intuition, Dialogue*. Chalmers University of Technology, Department of Architecture.
5. Nedučin, D., Krklješ, M., & Kurtović-Folić, N. (2010). Hospital outdoor spaces: Therapeutic benefits and design considerations. *Facta Universitatis- Series: Architecture and Civil Engineering*, 8, 293-305.
6. Payam, S., Hossaini, J., Zashka, K., Friedman, A., & Mall, V. (2023). Designing Well-Being: A Qualitative Investigation of Young Patients' Perspectives On the Material Hospital Environment. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*, 16(3), 168-181. <https://doi.org/10.1177/19375867231165763>.
7. Schaller B. (2012). *Architectural Healing Environments*. Architecture Senior Theses, Paper 62. Syracuse University. http://surface.syr.edu/architecture_theses/62.
8. Uğurluoğlu Ö., & Çelik, Y. (2005). Sağlık Sistemleri Performans Ölçümü Önemi ve Dünya Sağlık Örgütü Yaklaşımı. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 8(1).
9. Ulrich R. S. (1984). View through a window may influence recovery from surgery. *Science (New York, N.Y.)*, 224(4647), 420–421.
10. Ulrich R. S. (1991). Effects of interior design on wellness: Theory and recent scientific research. *Journal of Health Care Interior Design*, 3, 97-109.
11. World Health Organization. (1946). <https://www.who.int/>

SPATIAL PARAMETERS AFFECTING PERCEPTION: CASE OF FAMILY HEALTH CENTERS

Edibe GENÇ
Prof. Dr. Rana KUTLU

Abstract

The construction of healthcare facilities with the aim of preserving and improving human health holds critical importance in terms of design and implementation. Although family health centers, as primary healthcare institutions, may not be as complex as other healthcare structures, they are obligated to meet the physiological and psychological needs, as well as the expectations, of diverse user groups across different age ranges. Individuals seek diagnosis and treatment from family health centers to either maintain their health or improve deteriorating conditions. Throughout this process, the physical attributes of the space can impact the user's physical and psychological health through spatial perception. This situation is also applicable to employees as other users. Space is perceived through the senses, and research on the perception and experience of space shows that visual perception is 80% more effective than other senses. Design parameters influencing visual perception include form, texture/material, color, and light. In healthcare structures like family health centers, this influence is particularly pronounced due to the elevated anxiety levels of users. From the perspective of employees or individuals visiting the institution for treatment or check-ups, wrong design decisions in terms of form, material texture, color, and inadequate lighting conditions can create stress physiologically and psychologically. Therefore, it is imperative to examine the spatial design of family health centers within the scope of spatial perception to determine satisfaction levels among different user groups. This analysis is necessary for optimizing the quality of primary healthcare services provided by family health centers. According to Ittelson's, the initial studies on spatial perception were conducted between 1958 and 1959, specifically examining the effects of ward design in a mental hospital on patients. Following this study, research on spatial perception in the fields of social sciences and design philosophy has proliferated (Ittelson, 1974). Presently, the design of hospitals, with careful consideration of user-space interaction, has approached hotel comfort, successfully dispelling the negative image associated with hospitals. However, this progress is not yet evident in family health centers. Within the context of these considerations, the objective of the study is to enhance user satisfaction and awareness regarding spatial aspects in family health centers. The impact of the physical elements of space on human perception will be explored. The continuous interaction between individuals and their environment shapes both the space and human life cycle. This reciprocal relationship sometimes results in the space influencing human behavior, while at other times, individuals use and shape the space based on their needs. This

interaction can yield positive or negative outcomes. Within this framework, the study focuses on the role of the physical qualities of space and their effects on user health, particularly in family health centers as examples of healthcare structures. The literature review is supported by examinations of the visual perception effects of the elements of form, texture/material, color, and light found in the space. According to Rasmussen (2021), the form of a space can create impressions of lightness or heaviness on users. The tactile quality derived from the material of the form can reinforce this impression with a sense of warmth or coldness (Porter, 1979). A study by Whiton (1974) on color, one of the physical qualities of space, focused on mental hospitals. Active patients were placed in rooms painted in blue/green, while those in a depressive state were placed in rooms with yellow/red walls. Prolonged observations revealed that patients became calmer, and there was a significant decrease in blood pressure. The role of light in human health has been demonstrated in a prison study where cells without any window openings led to long-term deprivation of daylight, resulting in potential mental health issues for prisoners (Tregenza and Wilson, 2011). Based on this data from the literature, it can be argued that there is a non-verbal communication between space and humans and that it has an impact on the physiological and psychological health of the users. In the study, the influence of the physical qualities of the space on spatial perception and consequently user satisfaction is explored. This topic was extensively covered in Genç's (2022) thesis, specifically focusing on family health centers, where user opinions were gathered through a satisfaction survey based on a design proposal. The design proposal process considered high-traffic areas for institution staff and patients: corridors and waiting rooms, examination rooms, and prenatal and baby care rooms. Participants in the survey, based on the selected family health center, assessed their spatial impressions of the design proposal using the Semantic Differential Scale, responding on a five-point Likert scale in comparison to the existing conditions. According to the survey results, the design proposal was generally evaluated with positive impressions. Participants, using a five-point Likert scale in the Semantic Differential Scale prepared for the survey, mostly described the design proposal as "hygienic," "organized," "pleasant," and "spacious." In comparison, lower values were observed for the "cold – warm" option. This result supports research indicating that color initially affects the perception of coldness and warmth in individual psychology. Colors close to yellow are perceived as warm, while colors close to blue create a cool effect. Accordingly, in the developed family health center, white, gray, blue, and brown surface colors were chosen. White for sterility, gray for neutrality, blue for calming, and brown for both tension relief and the vibrancy of warm colors. However, the combination of these colors gave some participants a "cold" perception, emphasizing the importance of balancing warm and cool tones. Achieving a balance is crucial as an excessive emphasis on warm colors could accelerate blood flow and increase tension. Thus, to address this, it could be considered to incorporate low saturation values of warm surface colors, such as yellow and orange, into the planning process. However, it is important to note that their use should be strategic and not excessive, as too much could lead to negative effects. The inability to achieve 100% satisfaction in responses indicates that individual factors affecting spatial impressions,

such as age, gender, societal-cultural norms, and personal experiences, play a role in the perception process (Genç, 2022). Further examination of additional comments from the survey suggests that the design was generally experienced visually, and individuals formed impressions based on their pre-existing experiences and norms. The results of the study confirm that subjective judgments arising from factors such as age, gender, societal-cultural norms, and personal experiences should be acknowledged as variables in the spatial perception process (Genç, 2022). Based on the obtained data, it is concluded that in the process of spatial perception, combining visual stimuli with stimuli from other sensory organs would yield more comprehensive results. Future designs are anticipated to be supported by Post-Occupancy Evaluation (POE) studies after 1/1 implementation, incorporating user assessments. This approach would provide a framework where physical environmental criteria such as temperature, sound, and smell, along with movement, perspective, and temporal situations, can be experienced and evaluated (Genç, 2022).

Keywords: Family Health Center, Healthcare Facilities, Spatial Perception, Form, Texture, Material, Color, Light

References

1. Genç, E. (2022). Birinci Kademe Sağlık Mekanlarında Nitelik. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
2. Ittelson, W. H. (1974). An Introduction to Environmental Psychology. New York: Holt, Rinehart and Winston.
3. Porter, T. (1979). How Architects Visualize. New York: Studio Vista.
4. Rasmussen, S. E. (2021). Yaşanan Mimari. 12. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
5. Tregenza, P., Wilson, M. (2011). Daylighting: Architecture and Lighting Design. London and New York: Routledge.
6. Whiton, A.S. (1974). Interior Design and Decoration. New York: J.P. Lippincott Company.

LITERATURE REVIEW ON OLD AGING TODAY AND ALTERNATIVE AGING SPACES

Elif ŞEN
Doç. Dr. Emine GÖRGÜL

Abstract

The development of technology in the 21st century has made the treatment of diseases easier and the average human lifespan has increased. At the same time, with the decrease in birth rates, as stated by the World Health Organization (WHO), there has been an increase in the ratio of individuals over the age of 65, who are considered the elderly population, to the total population (WHO, 2019). It is seen that the rate of elderly population in Turkey is increasing in parallel with the rest of the world. Despite the rapid population growth seen after the Second World War, there was a subsequent decline in birth rates. This situation has led to a rapid increase in the proportion of the elderly population in the total population, causing the aging problem to emerge (Gök & Öcal, 2020). With increasing life expectancy, the time individuals spend in retirement and old age is increasing. Preventing individuals who prefer to live in their own homes from breaking away from society and social life is addressed within the principles of active aging and aging in place. In the system of needs within the scope of aging in place and active aging, in addition to living spaces, cultural events, spaces that allow social interaction and physical activities can be expanded to include transportation and recreational advantages within the city (Wiles, Leibing, Guberman, Reeve, & Allen, 2011). In this article, the literature on new generation active aging spaces focuses on current definitions of old age and alternative aging spaces. In this context, it is aimed to trace a possible change between texts depending on periods and generations by making comparative readings during the literature evaluation, revealing thematic facts and concept sets. This literature review also forms the main axis of the interior architecture master's thesis study on the subject in question; It is aimed to share the data obtained in the literature review with a wider audience within the scope of the İÇLİS symposium. Within the scope of the paper, first the definitions of the concepts of in-situ and active aging will be presented, and then the definitions of active aging will be put forward by focusing on 7/10 basic texts in the post-2000 period literature. aging and alternative aging spaces, conceptual framework, clues about space needs and other resources in these texts. The data obtained will be included and analyzes will be carried out with comparative readings.

Keywords: Aging in Place, Active Aging, Day Care Home, Aging, Alternative Aging Places

References

1. Gök, M., & Öcal, A. T. (2020). Sağlık Güvenli ve Bağımsız Yaşlanmaya Yönelik Aktif Yaşlanma: Almanya ve Türkiye Karşılaştırması. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 9(1), 43-66.
2. WHO. (2019). World Population Ageing. World Health Organization. Erişim Tarihi: 21.04.2024, URL: https://www.who.int/health-topics/ageing#tab=tab_1
3. Wiles, J. L., Leibing, A., Guberman, N., Reeve, J., & Allen, R. (2011). The Meaning of Ageing in Place to Older People. 52, 3, 357-366. *The Gerontologist*.

ANALYSIS OF THE EFFECTS OF GENDER ROLES ON THE DWELLING INTERIOR: CASE OF NICOSIA - CYPRUS

Gülde KASIM
Prof. Dr. Kağan GÜNÇE

Abstract

The general position attributed to men and women is extremely different, especially in patriarchal settings. This structure always puts women second, while men take the forefront. However, the position and status of women in today's social structure may change between cultures. As a result, it is clear that gender roles may differ nowadays. According to the existing literature, research on the subject is insufficient both globally and in Cyprus and the importance of gender and space studies should be investigated further and enhanced. Dwelling is one of the most visible places of gender roles. Dwelling is a crucial phenomenon for cultural continuity. It reflects the geographical location's historical past and heritage. Increased immigration in emerging cities causes substantial changes and transformations for citizens. These changes and transformations have a direct impact on the socio-cultural structure and as a result, the dwelling culture. The increasing and changing population structure in the city of Nicosia which is the capital of Cyprus, has led to mass-produced dwellings that are not connected with socio-cultural values. Because of this unstable new structure, the dwelling phenomenon has changed and transformed in response to changing gender roles and developing human phenomena. The dwelling phenomenon has been influenced by the modernization of society and the increasing degree of education. One of the study's primary principles is the forming process of dwellings, which varies and transforms with people, culture, and time. These changes and transformations have an impact on the dwelling and its occupants. New values and norms emerge as changes and transformations continue, and these norms affect the encoded meanings throughout time. Social behaviors and gender roles are reformed as a result of newly coded meanings. In our society, these roles, which normally guide women to private spaces and men to public spaces, have the greatest impact on the spatial shape of the dwelling, which is a cultural indicator, followed by the social structure of the family, and finally the socio-cultural structure of society. This division poses a significant threat to societal continuity. As a result, understanding the relationship between gender and space in terms of dwellings, which is an indicator of socio-cultural structure, is critical. Changing gender roles, gender codes in society, the position of gender-related behaviors in the socio-cultural structure, spatial formations through the dwelling context, and change-transformation processes will be highlighted in this study. The main aim of the study is to reveal the effects of the dwelling phenomenon in the capital of Nicosia on spatial change and transformation processes in the light of semiotic classification criteria using the study's proposed analysis model.

One of the important methods used in this field is the 'semiotic' approach. In the literature studies, Rapaport (2005) is undoubtedly one of the most important names that reveal the relationship between culture and built environment with the most basic information. There are many evaluations regarding the semiotic approach in Rapoport's works. Rapaport (2005) considers 'linguistics', 'semiotics' and 'behavioral approach' as three basic methodologies for the search for meaning in the built environment (Rapaport, 2005). Saussure (1959), on the other hand, approaches semiotics as a linguist rather than a thinker who approaches it based on logic. According to Saussure (1959), language is a supra-individual system and abstraction that affects not only individuals but also the entire society. In other words, rather than being an element and its name, the linguistic sign connects the thought to the auditory image. A linguistic sign is a two-way mental construct; it should be characterized as a complete concept and an auditory picture. A sign expresses matter through a format (Saussure, 1959). Preziosi (1979) emphasizes that when the linguistic communication process and its functions and the architectural communication process and its functions are considered and examined, a scheme that determines architectural and linguistic parallelism is reached (Preziosi, 1979). This scheme will shed light on the work of finding the architectural structure and the hidden meanings hidden behind it. Contemporary semioticians are seeking answers to the questions of how meanings are created and facts are conveyed. Indeed, semiotics is connected with the development of meaning and representation in numerous forms (Chandler, 2007). The main point of view in this research method, which has been formed the analysis model of the study, is that, just like languages, architecture also has indicators that transmit information. Architectural semiotics deals with the relationship between humans and space. Just as language has an important role in transferring cultures to future generations, architectural structures also have an important role as language. In this study, literature reviews showing existing techniques and models analyzing dwelling theories and gender studies have been critically evaluated to analyze the Cypriot dwelling culture from a gender perspective. At the same time, a literature study on gender roles, gender theories, dwellings, and gender have been conducted. The relationship between gender and space have been explored, interpreted, and evaluated using semiotic approaches, based on the basic framework that is successful in the forming process of the dwelling, in light of the data received from the literature review. This has been achieved using the following unique model. The proposed original model is divided into two components. In light of approaches based on Preziosi's classifications of the functions of the architectural communication process and Rapaport's factors shaping the dwelling, indicators initially emerged from the analysis of the factors shaping the dwelling and a semiotic analysis carried out (Figure 1). As a consequence, a survey has been conducted on the chosen sample in order to contribute to the thesis's conclusion. The survey uses a Likert scale and includes demographic questions. As a result, the research has been improved by focusing on the changes and transformation of dwelling in Nicosia, Cyprus's capital, as well as the variables influencing dwelling and changing gender roles. In other words, the evaluations and readings conducted within the context of the recommendation model criteria have been combined with and interpreted in the

study. Furthermore, as part of the study's fieldwork, dwellings in selected regions were visited for various observation techniques and qualitative data analysis. As previously said, the capital Nicosia has been selected for the study since it has an important socio-cultural past. The dwellings, which are the key indications of this complex socio-cultural structure, have been examined through model and survey in three different periods: "traditional," "modern," and "contemporary." Traditional dwellings were chosen from the Nicosia Walled City region, modern period dwellings from the Köşlütçiftlik region, and contemporary period residences from the Yenikent region. These regions have been chosen because they have indications from different eras and different socio-cultural frameworks.

Keywords: Dwelling Interior, Architectural Periods, Lifestyle, Gender, Semiotics

References

1. Chandler, D. (2007). *The basic Semiotics*. Mehdi Parsa (Tr). Tehran: Soure-ye- Mehr Publications (In Persian)
2. De Saussure, F. (2014). Ferdinand de Saussure. 1959 [1906-1911]. *Course in General Linguistics*, translated by Wade Baskin, selected 114–117, 120–122. New York: Philosophical Library. In *The Discourse Studies Reader* (pp. 22-26). John Benjamins.
3. Gür, Ş. Ö. (2000). *Doğu Karadeniz örneğinde konut kültürü*. Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları
4. Preziosi, D. (1979). *The Semiotics of Built Environment: An Introduction to Architectonic Analysis*. Indiana University Press.
5. Rapoport, A. (2005). *Culture, architecture, and design*. (No Title).

TRADITIONAL COURTYARD HOUSES IN DAMASCUS IN THE CONTEXT OF HUMAN SENSE AND WELL-BEING (A CASE STUDY OF DAMASCUS)

Rasil SAHLABJI
Assoc. Prof. Dr. Afet COŞKUN

Abstract

Courtyard housing is one of the oldest forms of domestic development spanning at least 5,000 years and occurring in a distinctive form in many regions of the world. Traditionally associated with the Middle East where climate and culture have given shape to a particular type of courtyard housing, The courtyard as a house plan type exists extensively from China to Morocco (Edwards, Sibley, Hakmi, & Land, 2005). Courtyard housing dates back to the beginning of the third millennium before Christianity when it appeared in the buildings of Damascus and those of between the two rivers: the Tigris and Euphrates. Arab nomads made use of the concept of a courtyard during their movement and stay in desert. They set up their tents around a central space, which provided shelter and security to their cattle. With the development of Arab-Islamic architecture, the courtyard became an essential typological element (Alabidin, 2004). This study aims to identify and explore the impact of the central courtyard and its elements in Damascus on the human senses, to benefit from it and apply it in today's houses. to design buildings and environments that promote our well-being. In process of perception there was always dominance of the sense of eyesight to the other senses and the most problems of contemporary architecture rooted in dominance of the sense of eyesight is may be the result of unbalanced senses system. All of our information about our surrounding world is achieved by our senses. All of this information help us to have more complicated processes like perception and recognition. In fact these processes would not happen without senses and we could not use the other ability of our brain. Our sense is not sensible to all of the physical or chemical energies out of our body. In fact the activators activate the sensors in a particular threshold so what the one receipt from the space is the result of him/her different senses collaborating with each other and although the sense achieved from each of these senses are different to the other in case of the time, but mostly connected to each other in a complicated way. The research culminates in an analysis of the sensory approach to architecture in a qualitative and quantitative context. Conclusions will be drawn from the research through interviews, literary reviews, observation, and previous study analysis. The source of the proceeds of the courtyard is a function of its central shape, which provides a feeling of privacy and inclusion to the structure and end users. The Courtyard has the ability to contribute to wellbeing procedures (Markus, 2016). Therefore, the designer could use courtyard character as a mark of the building plan, shadow, water, vegetation (Sthapak & Bandyopadhyay, 2014). All of these descriptions could offer positive impact in the direction of the senses of the

human body. This research will end with a set of recommendations that can be added to today's houses and an understanding of the criteria that affect sensorily on a person's experience in his house.

Keywords: Damascus Courtyard Houses, Vernacular Architecture, Human Sense, Well-being

References

1. Alabidin, M. Z. (2004). The courtyard houses of Syria." *Courtyard Housing*. Taylor & Francis, 63-75.
2. Edwards, B., Sibley, M., Hakmi, M., & Land, P. (2005). *Courtyard Housing Past, Present and Future*. London: Taylor & Francis.
3. Markus, b. (2016). Review of courtyard house in Nigeria: Definitions, history, evolution, typology, and functions. . *AFRREV STECH: An International Journal of Science and Technology*, 103-117.
4. Sthapak, S., & Bandyopadhyay, A. (2014). Courtyard houses: An overview. *Recent Research in Science and Technology*, 6.1.

AN EXAMINATION OF MOBILE HOME CARAVAN SATISFACTION BASED ON USER EXPERIENCES - THE CASE OF CYPRUS

Oytun KAYAN
Prof. Dr. Kağan GÜNÇE

Abstract

The term 'mobile' encompasses various conceptual meanings, including transportability, movability, and the capability of being disassembled. A 'mobile structure' refers to a movable entity that can be transported, either with vehicular assistance or independently, and is not fixed within a particular region. Associated with a nomadic lifestyle, mobile living has historically appealed to individuals due to its adaptability facilitating easy setup, expansion, or contraction without confinement to a fixed location (Tuncel, 2007). Human existence is inherently dynamic and continuously evolving, characterized by perpetual motion. This perpetual motion results from a plethora of causes, ranging from deliberate actions to inadvertent influences encompassing social, cultural, economic, political factors, as well as consequential events like wars or natural disasters. This dynamic aspect of human life intertwines with their environment, injecting vitality into it. Movable spaces hold distinct significance for different users, serving as vital environments for nomads and itinerant workers, while also being perceived by tourists as spaces conducive to leisure and pleasure. The interaction between the dynamic life cycle of individuals and their living environments yields a complex nexus with multifaceted consequences. Throughout the history of humanity, driven by the innate instinct for survival, individuals have strived to maintain a controlled existence amid environmental influences, while concurrently maintaining an inclination towards mobility. Fueled by the desire to explore diverse living spaces, humans have embraced a nomadic lifestyle. Over time, these lifestyles have evolved, leading to the emergence of mobile spaces. Users of mobile spaces continuously modify these structures based on geographical conditions, locations, and personal needs. As human necessities evolve, living spaces undergo continual transformation and adaptation. This evolutionary nature of life has also influenced the emergence of the 'caravan' phenomenon, adaptable for use in various domains (Bunn, 2002). The concept of modern caravans traces back to 1830 in Paris, commissioned by Antoine Franconi, a prominent circus owner. These caravans, facilitating everyday life, were utilized by artists in the traveling entertainment industry (Taşkesen, 2019). The inaugural recorded caravan journey was embarked upon by Dr. William Gordon Stables with the caravan named "The Wanderer" (Taşkesen, 2019). Progress in the industry led to advancements in caravan design, culminating in the production of motor vehicle-driven caravans. This evolution in transportation facilitated the creation of small, portable living spaces. Caravan units, initially designed for business and tourism trips, underwent modifications, evolving into self-sufficient entities capable

of meeting users' essential needs, thereby initiating the use of caravans as mobile living spaces (Akgül, 2006). The surge in using caravans as living spaces burgeoned in the 1950s and 1960s, post-World War II, as returning individuals grappled with housing shortages (Alga, 2005). The rapid and cost-effective production of caravans played a crucial role in mitigating this housing scarcity. Initially featuring portable types, technological and industrial progress later spawned motorhome variations. Ongoing technological advancements and creative strides in interior architecture have enhanced the semantic and functional aspects of caravans. For instance, in five-wheeled caravans, the suspension system allows space expansion into outdoor areas or permits additions like balconies. Caravans, being compact designs movable in entirety compared to fixed living spaces, are conducive to nomadic lifestyles, offering versatility in habitation and encompassing almost all necessary equipment. Detailed interior organization adaptable to various uses is imperative. These dwellings, akin to dollhouses in miniature infrastructure, feature integrated spatial structures without distinct separations, fostering feelings of intimacy, warmth, comfort, and freedom for users (Smithson & Smithson, 1970). The mobility inherent in caravans allows users to lead a life on the move with their living spaces. As we approach the present day, caravanning has evolved with various usage patterns and has begun to take shape with diverse designs, leading to increased preference among users and the proliferation of caravan culture. The paramount significance associated with caravan culture is most notably encapsulated in the concept of 'freedom'. Stemming from the mobility of these living spaces. The ability to move with one's abode and enjoy freedom in nature underpins users' sense of liberation. While confined spaces might induce monotony and claustrophobia, caravans offer the inclusion of semi-open and open spaces, enriching and altering the experience. The seamless interaction between indoor and outdoor spaces within caravans can positively impact users psychologically (Tetlow, 1999), enhancing user satisfaction. The flexibility of caravans enables their positioning in various natural settings; forests, plains, mountains, sea, lake, river, fostering a connection with nature. The relationship between indoor and outdoor spaces adapts to the environment's nuances. Expanding boundaries allow common outdoor areas for activities like socializing, dining, and work. Consequently, reduced indoor activities decrease square meter usage per activity. Particularly in long-term usage scenarios, outdoor time increases significantly (Ari, 2019). Globally, residential users encounter challenges such as increasing populations, limited urban land, rising property prices, insecurity due to natural disasters, excessive interior design opulence, economic constraints, urban density, prompting a shift toward nature or smaller living spaces (Tuncel, 2007). Caravans emerge as a compelling alternative, effectively addressing these needs. In this study, is conducted on caravan use, the impact of the caravan on the user, and caravan satisfaction. The survey was approved by the Faculty of Architecture, University of the Eastern Mediterranean, Research and Publication Ethics Board. The main reason that the caravans were chosen as the subject of research is because they make the world feel like an alternative habitat. At the same time, it is also possible to identify the reasons for people's search for different places by moving away from their usual home life, how they respond to the user's spatial satisfaction, and how

they affect their users physically and mentally in every dimension. The qualitative research method has been used as a research method. One of the most important approaches to this method is phenomenology (event science). The term phenomenon is used in a general sense for everything perceived by the senses and through the senses (Yıldırım and Şimşek, 2016). In this study, the hypothesis approach was used to read the caravans through the user's slopes. In this context, the focus of the study will be the "Examination of Mobile and Local Caravan Satisfaction based on User Experience" of caravans used for tourist purposes. In addition to literature studies on the subject, observation and survey studies have been conducted to determine the satisfaction of users with their experiences. The information, data, and findings obtained through a literature study, observation, and survey study have identified different situations that caravan users encounter in light of spatial experiences. The observation and survey study examined the different caravan areas of the Turkish Republic of Northern Cyprus and selected the seafront caravan areas of Mersinlik, Tatlısu, Iskele, Güzelyurt, Silver Beach, and Lapta for tourist purposes. The caravans located in the said caravan areas were visited, and the necessary data and findings were collected with the voluntary participation of caravan users. Survey studies in each region were stopped when research saturation was reached. Spatial satisfaction has been assessed not only through the interior of the caravan and its equipment but also through the semi-open and open spaces. As a result of the study, it has emerged that the caravan culture, which has been ongoing for many years in the world and in the Northern Cyprus Turkish Republic can contribute to different dimensions to both this culture and the country's culture, social life and tourism.

Keywords: Caravan Phenomenon, Compact Space, User Requirements and Experience, Space Organisation, Satisfaction

References

1. Akgül, A. (2006). Mimarlıkta mobilite kavramı: göçebe çingenelere ve sirk yaşamı üzerine bir inceleme, Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
2. Alga, R. (2005). Yaşam döngüsüne bağlı olarak konut tasarımını etkileyen faktörler, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
3. Arı, E. (2019). Mobil mekan kavramı kapsamında taşınabilir mekan organizasyonu, Doktora tezi, Necmettin Erbakan University, Turkey.
4. Bunn, S. (2002). Mobile and vernacular flexible dwelling, Living in Motion: design and architecture for flexible dwelling, (No title).
5. Smithson, A & Smithson, P. (1970). Ordinariness and Light: Urban theories 1952- 1960 and their Application in a Building Project 1963-1970, Cambridge Massachusetts: The M.I.T Press.
6. Taşkesen, M. G. (2019). Mobil konutlar ve iç mekan biçimlenişi, Master tezi, Başkent

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

7. Tetlow, K. (1999). Mobile Home, Master Tezi, University of Manitoba, Winnipeg Manitoba.
8. Tuncel, A. (2007). Mobil konutlarda iç mekân organizasyonu ve mobil mekânların tarihsel gelişim süreci, Maste tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
9. Yıldırım, A., & Simsek, H. (1999). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11 baskı: 1999-2018).

FURNITURE-SPACE RELATIONSHIP AND PERSONALIZATION IN RESIDENTIAL INTERIOR

Nilay DEMİREL

Assoc. Prof. Dr. Mustafa Çağhan KESKİN

Abstract

A house is an important structure that meets shelter, one of the most basic needs of human beings since their creation. Today, in addition to its basic function of shelter, housing design, which is shaped according to user needs and preferences, has specialized elements. In this study, houses that contain many different functions where users spend their daily lives were chosen as the study area in the context of space-furniture relationship and personalization. The aim of the study is to examine user preferences / interventions with furniture, which is an indispensable element in shaping residential interiors, in other words, the issue of 'personalization'. Personalized housing is 'home' for the user. The concepts of housing and home are concepts that have different meanings even though they define the same physical area. The distinction between the concepts of home and residence stems from the fact that housing is a physical phenomenon and the concept of home contains more sensory and subjective elements. Theses, books and academic articles related to the concept of personalization were scanned to discuss the personalizations made with furniture. The definitions of the concept of personalization in the literature are made and the types of personalization obtained from the literature, their motivations, importance and contributions are explained. Personalization motivations, grouped under three main headings, were determined from the article "Motivations in personalization behavior", in which Oulasvirta and Bloom (2007) examined the psychological foundations of the willingness to make efforts to personalize. These personalization motivations are used in the sample area examination to determine people's motivations for furniture customization. Following the literature research, IKEA hacks on the ikeahacker.net website, which was determined as the sample area, were examined. The most well-known and widely used example of product piracy is the work done with the products of the Swedish brand IKEA, which offers products such as furniture, accessories and home textiles worldwide (Figure 1). When the studies carried out on the website are examined, it is seen that the majority of users share the hacks they perform and the materials they use in detail. In this way, it was predicted that it would be possible to determine the main reasons and personalization motivations of people to carry out their work. System records say that there were a total of 6,558 hacks from the website between 2006 and 2023. Among these works, hacks carried out in the living room, bedroom, bathroom and kitchen areas were selected to be examined. The number of hacks carried out in these areas alone is 1988. In order to analyze enough hacks to reach the confidence interval from the total number, the margin of error in the

software is defined as 5% and the confidence level is defined as 95%. In this regard, a data set containing 323 hacking applications was created. The data were evaluated numerically and findings analysis was performed. In this study, it is aimed to determine the motivation of the users when personalizing their residential space with furniture. Through the data obtained here, it is aimed to determine with what motivation(s) the personalizations are made and whether different spaces of the house have different motivations.

Figure 1: Bedroom Hack, 2022 (URL 1)

Keywords: Housing, Furniture, Personalization, Ikeahack

References

1. Oulasvirta, A., & Blom, J. (2007). Motivations in personalisation behaviour. *Interacting with computers*, 20(1), 1-16.
2. URL1: <https://ikeahackers.net/2022/07/ikea-storage-bed-hack.html>

HOUSE AS NARRATOR OF MODERNIST LIFE IN NICOSIA

Nisan AKALIN

Assoc. Prof. Dr. Banu TEVFİKLER ÇAVUŞOĞLU

Abstract

This study is about everyday living in Cyprus's capital of Nicosia modernity and its' houses of the Köşklüçiftlik district as its' primary ground and assesses the life structured within. This study, unlike general approaches, looks at everyday living instances through the perspective of the inhabitants of modern houses and reveals the nature of modern living in Nicosia, Köşklüçiftlik. This endemic study on modern houses and the life within examines the gradual development of life and the house towards the modernism period, starting from the island of Cyprus, focusing on the capital, Nicosia, and with a unique look at the Köşklüçiftlik district. In addition, by touching on the multi-societal structure of Cyprus, the study argues that when these societies are examined within themselves socio-culturally, there is no difference in how they experience daily life. In addition, the inter-communal conflicts, which are the most potent creators and shapers of this local modern life, and the temporal process of the socio-political ground that created them until the modernism period are also explained. Furthermore, the roles of social, political, and economic factors in creating modern houses and modern life are examined. The capital Nicosia, where these factors were felt the most as the capital was the principal focus of investments and developments made for modernization. Therefore, the study investigates the rich cultural infrastructure of the city created by its multi-social structure. While life was structured within the walls of this old capital city at the beginning of the modernism period, with both urban and social developments, the old capital city outgrew outside its walls, and the Köşklüçiftlik district was the first point of this expansion. Since the formation of this district coincided with the period when modernism was most intense, various modern houses flourished, and it periodically became a region where modern life was felt most intensely. For these reasons, the Köşklüçiftlik district of the capital city of Nicosia has become the most determining factor in terms of the location of this study. In this study, all modern residences in the Köşklüçiftlik district were identified, and through a gradual filter in line with descriptive criteria, three selective modern houses and their daily life structures within were selected for further investigation. The selected modern houses investigated in the study belong to politicians who held various positions in the political arena: Osman Örek, pioneer modernist architect Abdullah Onar, and another significant socio-political figure, Ertoğrul Güven. The modern house and its interior were the ground of the development of modernity, narrated through the selected houses, housing lavish and modern social parties for the bourgeoisie, from the community leaders Dr.Fazıl Küçük, Rauf Denктаş to another pioneer architect Ahmet

Vural Behaeddin to movie star Filiz Akin (Figure 1). Due to the civil war in the modern period, the urban sphere in this local context could not thrive, resulting in the modern interior becoming the center of modernity. The modern houses of the study with the period's inhabitants are the narrators; thus, their personal experiences and memories form the core of this study. Oral histories conducted by the period's inhabitants and the period photographs as a form of method in collecting data on everyday living are supported by (Figure 2) the investigation of the spatial configuration of the houses through architectural drawings, field trips, and historical documentation to narrate the story of everyday living in the modernity of Nicosia, Köşklüçiftlik (Figure 3). The modern architectural features of the selected modern houses are examined in this study with consideration and identification of local reflections. Thus, several unique features of modern architecture as an endemic reflection are identified. In addition, the interior spatial configuration was analyzed in detail, and how it mutually shaped the modern daily life that flourished in the interior space was also examined. All these data are explained together and narrated with sections of daily life. The data outcome defined modernity in this local context as a united social experience of modernity secluded in the modern interior. Despite the general understanding of the fluidity of the modern living experience through the private and public sphere, in this endemic perspective, modern living remained controlled by the modern house. The modern house and its interior were the heart of modernity, while the semi-public spaces and surrounding proximity were the secluding borders. Nevertheless, within this spatial environment and despite the trauma, scarcity, and limitations caused by the civil war, the experience of modernity in the everyday living experience of the house projected a hope for a better future through the images of modernity, a solid dedication to the aspect of modernity with the notion of solidarity among the devotees. Consequently, the study determined modern houses and their interiors as the heart and center of modernity, life, and experience.

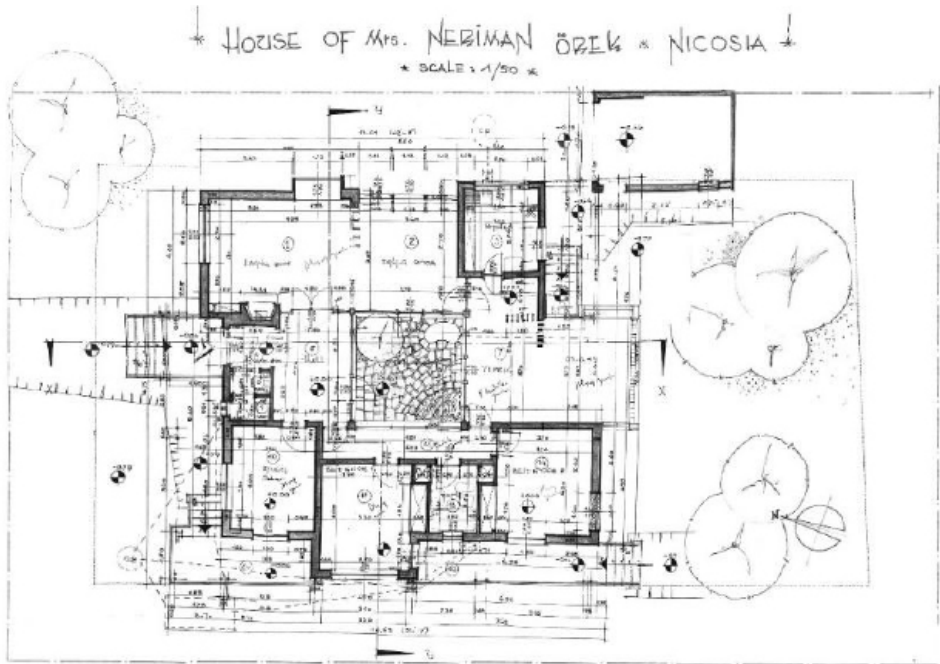
Keywords: House, Modernity, Everyday Living, Oral History, Nicosia, Köşklüçiftlik

Figure 1. A photograph of Osman Örek, Filiz Akın, and Neriman Örek in one of the social gatherings they housed in their Örek house, designed by Ahmet Vural Behaeddin, in Nicosia (From Funda Aşardağ, with her consent)

Figure 2. A period photograph of the Güven house, with Suna Güven and Saine Güven in the photograph, provides a perspective on the house's spatial properties and narrates everyday living stories (From Funda Aşardağ, with her consent)

Figure 3: Architectural drawing of the Örek house by the modernist architect Behaeddin, providing data on the spatial configuration of the modern house (From Yeşim Örek Gümüşdağ, with her consent, and modified by the author)

RE-READING INTERIOR DESIGN IN FIVE STAR HOTELS OF NORTHERN CYPRUS: ORNAMENTATION AND REPRESENTATION

Hasan ALTAN
Assoc. Prof. Dr. Huriye GÜRDALLI

Abstract

Since the beginning of their existence, humans have added ornamentation to their lives. This process has been applied in many different areas such as clothing, living spaces, objects, surfaces, and vehicles, starting from the human body. The ornamentation applied in different places varies according to the conditions of the time, ethnic values, material and spiritual conditions, geography, social and political experiences, and many different factors such as ethical values. Architecture is the main discipline among all diversification in which ornamentation varies in dimensions over time. Time has been the most important witness to changes in the adornments applied in spaces. Many important architects and theorists have provided criticisms and interpretations in this regard, both theoretically and practically. Different and contradictory thoughts produced from these works show that the most important factor in determining right/wrong depends on the personal background of the human. Cyprus is an island with very different cultural heritage values, with its rich cultural infrastructure in the history of ornamentation. In addition to architecture that combines different civilizations from the past, there has been a lot of recent construction in the field of architecture. Tourism is one of the emerging investment sectors of Cyprus due to the advantage of its geography and the use of the casino as a revenue source strategy in the economy. Hotels are also the most important building type, in which the ornamentation is emphasized in new buildings on the island. Ornamentation has also been culturally representative, an aesthetic element, a story source, a social element, or a political image for these buildings. Following Vitruvius' adage that understanding the truth behind ornamentation brings a good knowledge of history to an architect, it was decided to first look at the recent past to understand today's architecture and to read ornamentation correctly (Vitruvius, 1993). This study addresses the meaning and approach of ornamentation from the contemporary period to today's architecture. These issues, which are discussed in a conceptual context in the chronological process, are interpreted in respect of the latest tourism space decorations in Northern Cyprus, accompanied by the resulting data. We observe how the ornamentation used in hotels, which serve as nature/culture/entertainment services, is applied in Northern Cyprus. We also analyze its use in new world conditions and superior technology possibilities. As a result, the ornamentation will represent work in an analytical context. Additionally, we consider the relationship between contemporary and traditional styles and the contradictions in their concepts. The mission, purpose of use, and form factors of the decoration, which is used only as an aesthetic element in

the architecture, is determined. This study, in which a quantitative research method was applied, deals with the interpretation of ornamentation in today's theoretical context and the determination of the relationships between space and ornamentation. In this context, theoretical research and a case study were carried out as a foundation. For this reason, the study was performed in three phases: 'Creating A Theoretical Basis With Narratives', 'Evaluating Ornamentation In Case Study', 'Discussion Considering All the Data'. The first stage of the study carried out for this purpose was to research and read all the necessary sources in the academic literature in order to understand and interpret the ornamentation in contemporary architecture. The literature review later provided reference support for the information required for the 'Conceptual Framework' study. Being able to understand both the theoretical and conceptual changes that ornamentation has undergone within the modern period by studying it through the literature has contributed to the identification of the physical structure and semantic mission of the ornament. While conceptual diversity in ornamentation was discussed within the scope of the study, the elements in the concepts used were created based on the generalization of visual and written literature information. In addition to this process, one of the most important parts of the study was the coding method prepared from studies on ornamentation. While the source references were selected in the literature study, studies that explained ornamentation in different aspects in a semantic context and included the philosophy of showing the study narrative were selected. All definitions, analogies, examples, explanations, and metaphors used regarding the ornamentation written in the narratives were converted into words and codes. These words were clustered according to their semantic similarities and a coding table was created as a result. Using this method, the common points in hundreds of comments made on the subject could be determined, and abstract concepts could be expressed more clearly. The coding study was transferred to the table on a time basis, starting from the nineteenth century until this stage of the twenty-first century. This charting then served as a vital basis for the case study and discussion processes that took place in subsequent stages. The study was mainly carried out in respect of five-star casino hotels in Northern Cyprus, which generate great economic income and have strongly applied ornamentation in their designs. Since ornamentation is an important element of the spatial story that is intended to be told to hotel users, it was important for us to analyze these spaces. For this reason, a study was carried out according to the current island-wide five-star hotels'. This study was carried out mostly using observational and photographic methods. During the observations, all elements that served as ornamentation in the spaces were analyzed. Many details such as directly or indirectly ornamented surfaces, ornamentation methods, two- or three-dimensional shapes used, the relationships between the decorated elements among themselves and with the space, the materials used, colors, ornamentation styles, and concepts were identified and documented. The analysis phase lasted for six months to determine the differences in space usage in the high season and low season, which are important for the tourism sector. The information and criteria from the theoretical study acquired in the first phase served as a guide in the spatial analysis. All the resulting data were transferred to a table and collected in a single

format. Hotels were listed with their concept and conceptual element information, with visuals added. The paintings enabled us to interpret the ornamentation from a broader perspective with the 'logic of looking at the whole picture' and prepared the work to move on to its third phase. The main principle in carrying out this phase was to collect and interpret the results obtained in the first and second phases in a single pool. In particular, the words obtained through coding methods were combined with the data in today's applications and a conceptual conclusion was reached. While carrying out this process, long-term experiences in the hotel locations, the current history of Cyprus, its political, economic, and socio-cultural situation, and comprehensive reference sources in the literature formed the background.

Keywords: Ornamentation, Representation, Hotel, Interior Design, North Cyprus

References

Vitruvius, (1993) Mimarlık Üzerine On Kitap, Çev. Dr. Suna Güven, Dil Ed. Bülent Artamlı, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, ISBN 975-7722-03-0.

RECONNECTING RESIDENTIAL FLAT INTERIOR WITH NATURE: BIOPHILIC DESIGN FOR PROMOTING WELLBEING IN FAMAGUSTA

Cemre TÜRKOĞLU
Assoc. Prof. Dr. Afet ÇELİKER COŞKUN

Abstract

In the modern multicultural world where migration lifestyle is a phenomenon and crowded cities have lots of negative effects on life, even for locals, nature is vital element that they stay attached to physically and emotionally. On the other hand, modern lifestyle also plays an essential role in segregating humans from the natural environment. Considering the current 'construction boom' on the island of Cyprus, the increase in population has a significant influence on people's lives. Moreover, stress and anxiety are rising while the quality of life decreases because of the lack of comfort, nature and cultural entities in new apartments. In any case, the increase of housing in Famagusta region has been a problem. Although it is a student city, due to the city's expensive housing prices, families who cannot afford a detached house have turned to residential flats. This study aims to archive and give a list of recommendations about how to use Biophilic design elements in relation to therapy and nature in order to improve the quality of life inside modern residential interiors in Cyprus. The methodology of the study is qualitative and quantitative on the selected case studies via interviews and surveys on occupants (local and immigrant) and author observations held with seven apartments selected by several limitations, located in Famagusta, which is a port city historically and economically vital place in North Cyprus. Firstly, a literature review was conducted on the keywords of this study, followed by a review of various unique international cases (Figure 1). Later on, a study conducted via a questionnaire and structured interviews with 10 people from each project of the 6 largest companies in Famagusta and Deniz Yıldızı Apartments (Figure 2). However, this study will focus on only four selected apartment buildings. The purpose of this research is to raise awareness about the importance of natural features in design and to provide a solid source for future research, approaches that might enable the designer to comprehend the significant stimulating influence of natural factors on diverse people. This research then intends to reveal some additional data with the goal of addressing more aspects of the positive and negative effects of natural entities as well as give a list of recommendations how to use natural elements to improve living standards in upcoming projects of Famagusta city. The findings show that participants feel better with natural elements integrated into the design and seek the positive effects of nature while avoiding the negative effects that could decrease their quality of life. In conclusion, this study indicates that there is a need for more natural entities to be integrated into designs and more observation and analysis to implement them successfully to improve and enrich occupants' quality of life and well-being.

Figure 1. The Grid, Limasol (URL 1)

Figure 2. Deniz Yıldızı Apartmanı (laguna), Mağusa, Kuzey Kıbrıs (URL 2)

Keywords: Interior Architecture, Well-being, Biophilic Design, Residential Flats, Quality of Life

References

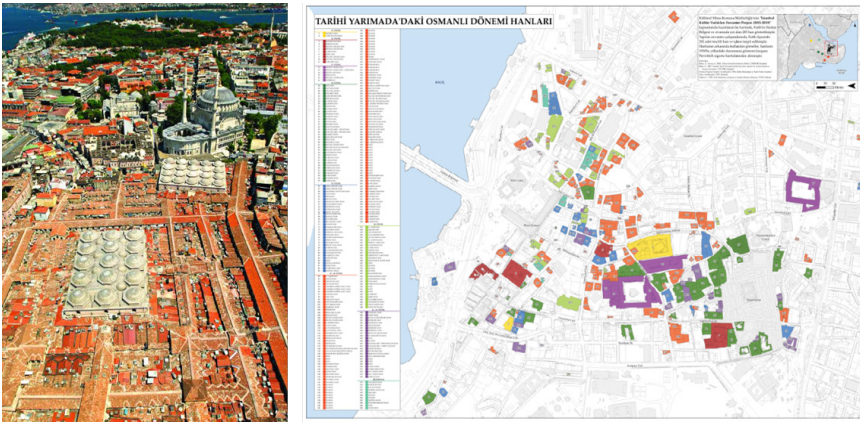
1. URL 1: The Grid, Limassol | draftworks*. (n.d.). The Grid, Limassol | Draftworks*. Retrieved July 1, 2022, from http://draftworks.eu/ch/archives/2355#.YIIF_OhByUI
2. URL 2: Mağusa Deniz Yıldızı Apartmanları İçin Tahliye Kararı! (2021, December 7). Mağusa Haber Ajansı. Retrieved July 12, 2022, from, <https://www.mhahaber.com/magusa-deniz-yildizi-apartmanlari-icin-tahliye-karari>

ADAPTIVE REUSE AND CONSERVATION DETERMINATIONS OF 19TH CENTURY INNS IN ISTANBUL HISTORICAL PENINSULA REGION

Ozan YILMAZ
Assist. Prof. Dr. Ahmet GÜN

Özet

Historical buildings reflect the cultural, social, and economic structures of past periods, showcasing evolution over time. They reflect lifestyles, aesthetic preferences, technological advancements, and social organization. The reuse method ensures buildings continue to live, giving them a second life (Bullen, 2007; Langston et al., 2008); Bullen and Love, 2010, 2011, b, c; Conejos et al., 2013; Wilkinson, 2012; Yung and Chan, 2012). The historical peninsula, surrounded by Istanbul's Eminönü, Beyazıt, and Mahmutpaşa districts, was a commercial hub for trade during the Ottoman period. Today, it remains a trade center (Figure 1). The Hanlar Region (Figure 1), covering 50 hectares, is home to the majority of Ottoman-era inns. The Istanbul Cultural Heritage Inventory Study from 2015-2019 found 285 inns built in the region between the 15th century and the first quarter of the 20th century (Müller-Wiener, W. 1998), (Benli, G. 2007a-2007b; Güran, C., 1976).

Figure 1. Aerial View of Grand Bazaar Area (left) (URL 1) and Map of Historical Peninsula Ottoman Period Inns (right) (URL 2)

Inns in the Khans Region have lost their city center status and become worn out due to structural and physical deterioration due to socio-cultural change (Benli, G. 2007a-2007b). Adaptive reuse is emerging as a method to preserve cultural heritage, with architects recognizing its importance in conservation practices. The preservation of cultural heritage structures is a trend in architectural, economic, social, political,

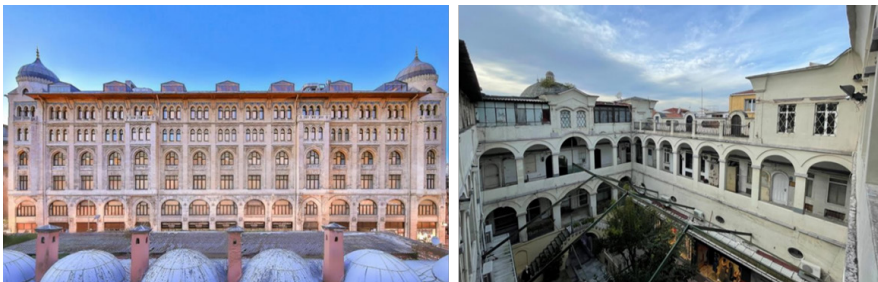

and spiritual aspects. The Venice Charter emphasizes that the best way to preserve a building is to find a use for it and meet its needs without requiring further changes (Hakyemez ve Gönül, 2014). Elbphilharmonie Opera House and Castelvecchio Museum (Figure 2), which are important for reuse, can be given as examples. Adaptive reuse not only revitalizes existing buildings by meeting regional and user needs but also ensures economic and environmental sustainability, cultural continuity, and the establishment of intergenerational and intercultural connections, making it a strategic practice. (Lanz, 2018).

Figure 2. Elbphilharmonie, Germany (left) (URL 3) and Castelvecchio Museum (right) (URL 4)

Westernization significantly transformed the architecture and function of Ottoman inns (Figure 3), transitioning from classical commercial to office inns. Construction continued in the first half of the 19th century, with most transition inns (Figure 3) built in the mid-19th century, with some examples built towards the end of the century (Gülenaz N. 1988).

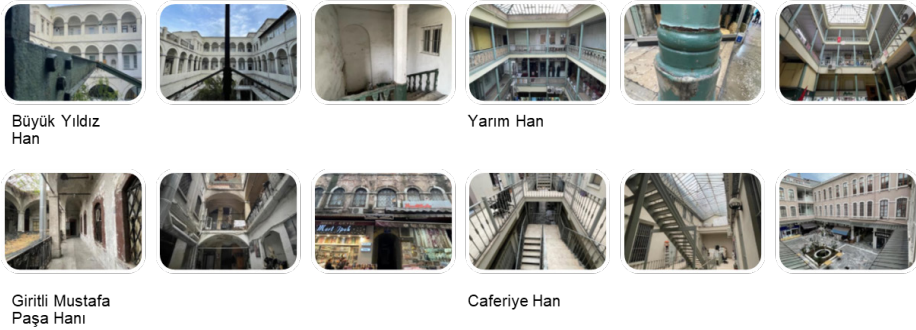
Figure 3. Dördüncü Vakıf Han (left) (URL 5) and Büyük Yıldız Han (right)

Reuse of historic sites should be acceptable only if it minimizes cultural significance and requires minimal alteration to the structure, with local problems requiring local solutions as the guiding principle in the development of reuse projects. A historic site must be of excellent function, reuse is acceptable only where the intervention has the least impact on the cultural significance of the site and must involve minimal alteration to the structure intended to be featured. The guiding principle in the development of reuse projects should undoubtedly be that local problems need local solutions. General images of Büyük Yıldız Inn, Yarım Inn, Giritli Mustafa Pasha Inn and Caferiye Inn (Figure

4) selected for the study and detailed images of these inns (Figure 5) are shown above.

Figure 4. Sample inns selected for the study

Figure 5. Detailed photographs of sample inns selected for the study

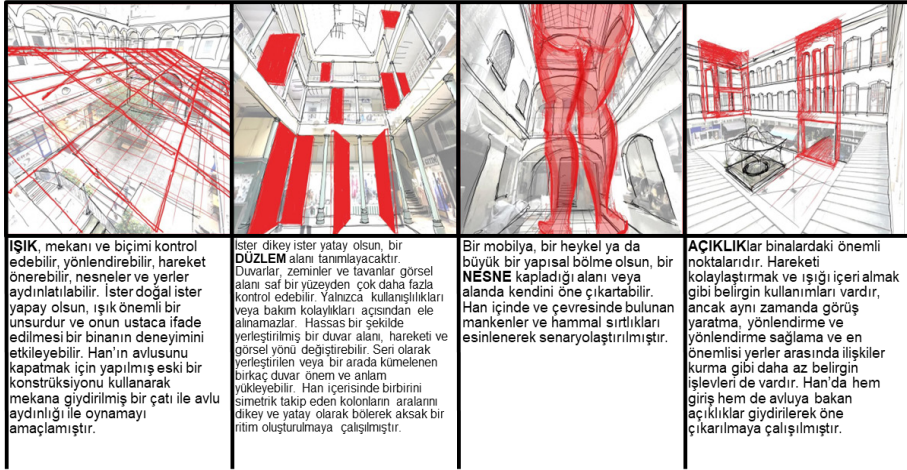
Approach proposals are crucial in the reuse process as they help people understand the new life in a building, preserving its history and providing a sense of continuity. They preserve ortant links to a place's past and provide a resource for future generations to recognize its historical perspective. Lidar scans of the four inns included in the study are shown in Figure 6, and sample interventions for these inns are shown in Figure 7. This study explores the decision-making process for adaptive reusing 19th-century inns in the Istanbul Historic Peninsula Region. It suggests arranging them with contemporary architectural structures that support art, culture, economy, and city life, while considering social participation. The study aims to create sustainable use models for intervention decisions by determining historical and cultural values, evaluating social participation, determining financial models, and examining local and national legislation. This approach will ensure the inns are transferred to future generations in a sustainable manner and preserved as heritage. The study aims to provide effective insights for future decisions.

Keywords: Adaptive Reuse, Conservation, Ottoman Inns, Transitional Inns, Historical Peninsula, Inns Region

Figure 6. LIDAR scans from sample inns selected for the study

Figure 7. Recommended interventions in the sample inns selected for the study

References

1. Altınoluk, Ü. (1998). Binaların yeniden kullanımı. İstanbul: YEM Yayınları.
2. Benian, E., Mısırlı, A. (2022). Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: Edirne II. Bayezid Külliyesi Tıp Medresesi Örneği. Mimarlık ve Yaşam Dergisi 7(1), sayfa; 95-122).
3. Benli, G. (2007). İstanbul Tarihi Yarımada'da Bulunan Han Yapıları ve Avlulu Hanların Korunması Sorunu.
4. Boyacıoğlu, D. (2010). Arap Hanı ve Yapının 19-19. Yüzyıl İstanbul Hanları İçindeki Yeri. Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi Cilt 15 Sayı 2.
5. Bullen, P. A. (2007). Adaptive Reuse and Sustainability of Commercial Buildings, Article Publication.
6. Bullen, P. A. ve Love, P. E. D. (2011). "Miras binaların uyarlanabilir yeniden kullanımı", Yapısal

- Araştırma, Cilt 29 No. 5.
7. Conehos, S. (2013). Kentsel sürdürülebilirlik için gelecekteki bina uyarlanabilir yeniden kullanım tasarım kriterlerinin optimizasyonu, *Tasarım Araştırma Dergisi* Cilt 11, No. 3.
  8. Çay, A. M. (2009). Türklerin Müslüman Oluşu ve İlk Müslüman Türk Devletleri Gazneliler. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi.
  9. Dyson, K., Matthews, J. & Love, P. E. D. (2015) Critical Success Factors of Adapting Heritage Buildings: An Exploratory Study. The Current Issue And Full Text Archive Of This Journal Is Available on Emerald Insight at.
  10. Gülenaz, N. (1998). İstanbul'daki 19. Yüzyıl ve Sonrası Osmanlı Ticaret Han ve Pasajlarının Stil ve Fonksiyon Bakımından İncelenmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
  11. Hakyemez, B., and Gönül, B. (2014). Eminönü Hanlarının Yeniden İşlevlendirilmesi Kapsamında Değerlendirilmesi: IV. Vakıfhan. *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi* Sayı 7(2) sayfa 101-129.
  12. Müller-Wiener, W. (1998). Bizans'tan Osmanlı'ya İstanbul Limanları, Yapı Kredi Yayını.
  13. Müller-Wiener, W. (1998). İstanbul'un Tarihsel Topografyası, Yapı Kredi Yayını.
  14. Öztekin, S. (2020). İstanbul Hanlar Bölgesi'nde Yer Alan Yarım Han'ın Restorasyon Projesinin Tarihi Belgelere Dayanarak Hazırlanması. *Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi* 3/2 sayfa 241-288.
  15. Sökmen, Ş. (2012). Tarihi Yarımada'daki Hanların Mimari Açısından Geçirdikleri Evreler ve Günümüzdeki İşlevleri. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Programı Yüksek Lisans Tezi.
  16. Yaşar, A. (2023). 19. Yüzyıl Ortalarında İstanbul'da Hanlar: Mekansal Bir Analiz. *Osmanlı Araştırmaları, The Journal of Ottoman Studies*, LXI, pg 151-215.
  17. Wilkinson, C. (2012). Social-Ecological Resilience: Insights and Issues for Planning Theory. *Planning Theory*, 11, 148-169.
  18. ICOMOS (1999). Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü. (http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0300983001536913522.pdf) Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2024
  19. URL 1: istanbultarihi.ist
  20. URL 2: İstanbul Kültür Varlıkları Envanteri Çalışması 2015-2019
  21. URL 3: <https://www.arkitektuel.com/elbphilharmonie-hamburg/>
  22. URL 4: archiobjects.org
  23. URL 5: İstanbul Büyükşehir Belediyesi

SPATIAL REPRESENTATIONS OF HISTORICAL NARRATIVES IN CONSUMER SOCIETY: MEMORIAL MUSEUMS

Cansu AKYOL

Abstract

Various historical events that leave a permanent material and/or spiritual impact at the universal or local level leave some traces in the universal or local memory and social memory. The concept of memory, which refers to the phenomena of remembering and forgetting, is socially constructed by being shaped by the memories of individuals who collectively form societies (Halbwachs, 1992). As a tool that connects the past and the future with its abstract and concrete values, space comes to the fore as a tool in the creation and transfer of collective memory. As long as the experiences of materially and morally injured societies are ignored and the factors that cause trauma are normalized and eliminated, trauma is transmitted from generation to generation (Düzel, 2012). In addition to the preservation of memory spaces established to ensure historical and cultural continuity, the representation of the past in space becomes important when considering the potential of symbolic spaces to produce new social meanings. In this regard, museums, which carry the narratives of the past and present, play an important role in shaping collective memory and disseminating certain beliefs and understandings about the past (Assmann, 1995). To build a collective identity, museums not only create historical narratives but also determine how individuals should feel in the face of mass events that cause great pain, victimization, and psychological collapse. While this approach helps visitors turn into active participants instead of passive visitors, the resulting *mise-en-scène* stimulates critical thinking and directs the user's reaction to traumatic events. In this context, the research aims to understand narrative theory, to read the phenomenon of spatial narrative through memory museums, and to contribute to the understanding of experience-oriented design approaches in ensuring effective and permanent learning. In the first part of the study, the meanings of the concept of memory were examined to understand how individuals' interaction with space takes place in their memories. Space and global inheritance trends as well as the industrialization of trauma as a means of representation of trauma are discussed. In this context, the changing definition of museum and exhibition practices is revealed. In the second part of the study, the relationship between space, memory, and experience, which was aimed to be established by constructing the space in the context of storytelling, was examined. In the third part of the study, memorial museums with different narratives located in different geographies were compared in terms of their spatial qualities such as focal point, relationship with context, space setup, material selection, and the senses they appeal to. With the method determined within the scope of the study, it aims to

reveal the effectiveness of spatial qualities by evaluating geolocation-tagged images and visitor comments through location-based social media applications. In this context, it is desired to determine to what extent the processes of staging and sharing impressive atmospheres support the creation of individual and collective memory and the level of impact of the examined memory museums on society and individuals.

Keywords: Collective Memory, Collective Trauma, Storytelling, Narrative spaces, Places of Memory, Experience of Space, Prosthetic Memory, Dark Tourism

References

1. Assman, Jan. (1995). Collective memory and cultural identity. *New German Critique*. 65, 125-133.
2. Austin, T. (2020). *Narrative environments and experience design: Space as a medium of communication*. Routledge.
3. Düzel, E. (Ed.). (2012). *Türkiye'de sürmekte olan toplumsal travma ile baş etmede ilk adımlar*. Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yayınları.
4. Halbwachs, M. (1992). *On collective memory*. University of Chicago.

COLOR PREFERENCE ON ADAPTIVE REUSE OF HERITAGE BUILDINGS AS EXHIBITION PLACES

Rezzan Ebru BAŞAR
Assoc. Prof. Dr. Demet ARSLAN DİNÇAY

Abstract

Communication with the world and the majority of knowledge about the surrounding environment are primarily facilitated through colors that envelop our surroundings. Therefore, color serves as an absolute tool for information and communication in perceiving and understanding natural or built environments (Mahnke, 1996). Colors not only add depth to users' spatial experiences but also shape the spaces themselves. Treating color as a design tool, analyzing its potential effects, and systematically developing color planning have been subjects of numerous studies. Integrated color planning from the early stages of the design process is believed to contribute to the overall message of the design, resulting in a holistic outcome (Spillman, 1985; Smith, 2003). In this context, this study reviews research on color planning and architectural coloring developed by researchers to incorporate color into the early stages of the design process. While color in interior design has been frequently examined from various perspectives, there is a noticeable scarcity of comprehensive studies on color preference in adaptive reuse historical buildings. This practice is often seen in industrial heritage buildings that have become obsolete due to advancing technology, and they are re-opened to the public by taking on new functions, necessitating various interventions. In this way, historical structures continue to maintain their historical significance while adding social, economic, and cultural value to their surroundings. Bonn et al. (2007), on the atmosphere of exhibition spaces and their effects on users indicate that color preference has striking effects. For example, it was understood that visitor satisfaction and frequency were more related to positive experiences in the social factors group than the transfer of positive experiences to others, while ambiance and design were more related to this group. Considering all these aspects, the main framework of this study revolves around the effects of color in interior spaces and approaches to reusing. Case studies for the study, focusing on historical heritage structures reused as exhibition spaces, will be evaluated through color planning techniques. The methodology of the study has been shaped by strategies developed in these two main areas. In this context, evaluations are based on the 'reuse strategies of heritage buildings' developed by Graeme Brooker (2017), as well as the interior color planning models developed by Spillman (1985) and Clive Edwards (2011). Local and foreign reused buildings in line with these models will be interpreted and classified separately. In light of these discussions, this study will address the intersection of color preference in reused historical buildings between conservation and interior design disciplines. Effectively planning color

preference in practical applications may allow historical structures to become not only preserved buildings but also rich and interactive cultural centers.

Keywords: Interior Color, Interior Atmosphere, Heritage Buildings, Adaptive Reuse, Exhibition Places

References

1. Brooker, G. (2017). *Adaptation Strategies for Interior Architecture*. London: Bloomsbury Publishing.
2. Bonn, M. A., Joseph-Mathews, S. M., Dai, M., Hayes, S., & Cave, J. (2007). Heritage/Cultural Attraction Atmospherics: Creating the Right Environment for the Heritage/Cultural Visitor. *Journal of Travel Research*, 45(3), 345–354.
3. Edwards, C. (2011). *Interior design a critical introduction*. Berg.
4. Mahnke, F.H. (1996). *Color, environment, human responses*.
5. Smith, D. (2003). Environmental colouration and/or the design process. *Color Research & Application*. 28(5), 360–365.
6. Spillmann, W. (1985). Color order systems and architectural color design. *Color Research & Application*, 10(1), 5–11

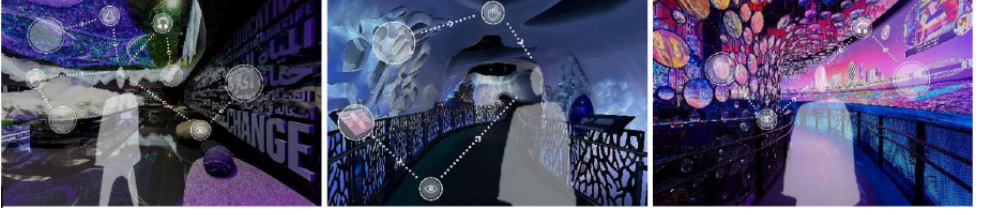
IMPROVING EXHIBITION DESIGN QUALITY THROUGH THE USE OF SENSORY STIMULI: INTERIORS OF EXPO 2020 DUBAI PAVILIONS

Melis YILDIRIM
Prof. Dr. Gülnur BALLICE

Abstract

Exhibition organizations called Expo, which is a type of international event where all countries of the world come together to share their unique artistic and cultural values, have started to be organized that supports this spatial experience by incorporating innovative exhibition design technologies (Polat & Tezcan, 2020). Expos offer visitors an enjoyable and interesting exhibition experience with the innovative architecture, interactive exhibition design technologies, cultural programs and events they use in their thematic pavilions. In order to properly establish the interaction between visitor, interior and narrative in an exhibition design, all interior design elements and the relationships between the elements must be carefully constructed. The more an experience comes into contact with one's senses, the more powerful and memorable it becomes (Pine & Gilmore, 2011). The use of sensory stimuli not only strengthens the narrative but also supports immersion. The methods used in exhibition design provide a lot of sensory stimulation, increasing the interaction between the visitor and the exhibition, allowing the visitor to have a quality exhibition experience. However, in some cases, visitors also experience sensory sensitivities. In this respect, it is of great importance to consider issues such as the use methods, frequency and spatial distribution of sensory stimuli in technologies in order to prevent sensitivities. The aim of the study is to reveal the effects of increasing the use of sensory stimuli in a controlled manner in the exhibition design of Expo pavilions, which are temporary architectural structures, on visitor experience and exhibition quality. In this direction, in the research, the historical background of the exhibition spaces will be examined and the relationship between exhibition design and sensory experience will be discussed from different perspectives. Afterwards, it is aimed to reveal the effect of the use of sensory stimuli in exhibition design on the quality of exhibition by examining the technical drawings and interior visuals of six pavilion interiors with low and high sensory stimulation usage, selected from three main districts in Expo 2020 Dubai (Figure 1). As a result, this study will underline the importance of using sensory stimulation in the exhibition design of global-scale exhibition organizations that appeal to a wide range of visitors, such as Expo, in increasing the interaction between visitors and narrative. In this way, it is thought that interest in the exhibitions will increase, visitors will be offered the opportunity to experience the space in different dimensions, and an environment will be provided where artists can easily convey the messages they want to convey to the visitors through narrative. In this form, it is thought that the study will encourage designers and researchers to frequently turn to sensory design practices

that support the interaction between visitor and exhibition in future exhibition design studies.

Figure 1. Interiors of Expo 2020 Dubai Pavilions; Opportunity Pavilion-Mission Possible, Sustainability Pavilion-Terra and Mobility Pavilion-Alif (Created by the authors by taking screenshots from virtual tours on the Expo 2020 Dubai website and visitors' Youtube videos.)

Keywords: Exhibition Design, Interiors of Pavilions, Sensory Stimuli, Visitor Behaviors, Expo 2020 Dubai

References

1. Pine, B. J. & Gilmore, J. H. (2011). The experience economy. Harvard Business Press.
2. Polat, B. & Tezcan, S. (2020). Expo'nun kentsel fonksiyonları belirlemedeki rolü üzerine bir sağlık kampüsü önerisi. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5 (2), 354-371.

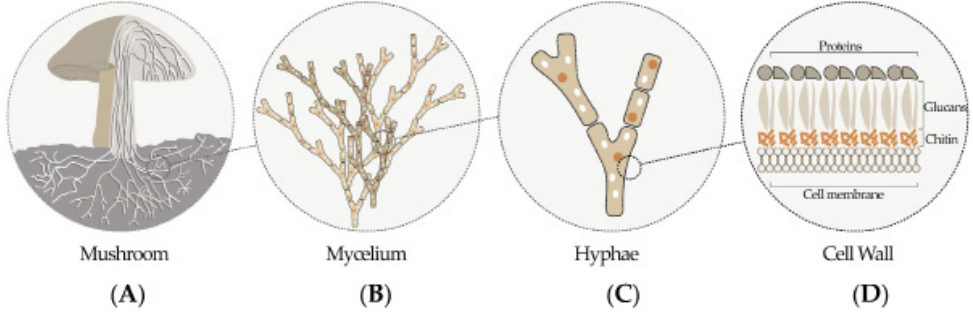
SUSTAINABLE SOLUTIONS BASED ON MYCELIUM FOR EXHIBITION STANDS – AN APPROACH TO LIFE CYCLE ASSESSMENT (LCA)

Müge ÖZKAN
Assoc. Prof. Dr. Orkan Zeynel GÜZELCİ

Abstract

In today's world, unconscious consumption habits lead to the rapid depletion of limited resources globally, causing environmental destruction and more significant threats to living beings. The focus has shifted towards energy usage in the ongoing pursuit of sustainable practices. When the roots of the energy consumption issue are examined, the construction sector stands out prominently, as it constitutes a significant portion of global energy consumption and is one of the most energy-intensive industries (Elsacker vd., 2020). Another dimension of resource consumption and energy usage is the inefficient use of indoor materials. Interior design plays a crucial role in shaping aesthetic perceptions and functionality. However, the processes related to the extraction, production, and transportation of materials used in design contribute significantly to energy and resource consumption, thereby causing environmental degradation. In this context, the environmental impacts of temporary structures, considering their short lifespan, which leads to energy and raw material losses during production, transportation, and installation, need to be considered. Temporary structures, such as exhibition stands, are the focus of this study. Fairs are crucial components of businesses' marketing strategies. Carefully crafted designs aim to attract attention, showcase products or services, and leave a lasting impression on visitors. Fair stand designs are often used for a short period, typically a few days or weeks (Altın, 2023). This study explores how mycelium-based materials can be evaluated as a sustainable alternative to traditional materials used in exhibition spaces. Mycelium is the root-like structure of fungi and spreads beneath the outer layer of the mushroom cap (Figure 1). In recent years, mycelium has gained recognition as a functional material that could create a sustainable future for architecture. Mycelium possesses a unique texture and aroma and can be used in sustainable packaging, insulation, and furniture production (URL 1). The study aims to evaluate the performance of mycelium-based materials using various methods such as literature review, case studies, experimental research, and comparative analyses. For comparative analyses, the performance of mycelium-based materials will be analyzed and evaluated using the Life Cycle Assessment (LCA) method compared to traditional materials used in the selected exhibition design. A comprehensive LCA will be conducted to assess the fundamental sustainability of the material. This assessment will address questions about its applicability, scalability, and practicality in the exhibition industry. A comparative analysis between mycelium-based exhibition stand designs and conventional counterparts will be conducted to determine which option is more

sustainable. In conclusion, this research focuses on introducing mycelium-based materials in the exhibition industry, exploring their sustainability through an LCA assessment, and comparing them with traditional materials. The findings from the study are expected to shed light on the potential of mycelium in creating a greener and more environmentally conscious future for the sector.

Figure 1. On various scales, a schematic representation of the mycelium is shown: (A) mushroom structure, (B) hyphae, (C) several cells of hyphae, and (D) single hyphal cell wall (Mohseni, 2023)

Keywords: Mycelium, Sustainability, Exhibition Areas, LCA (Life Cycle Assessment), Mycelium-based Materials, Biodesign

References

1. Altın, E. (2023). Fuar Stant Tasarım Kriterleri ve Uygulama Süreçlerinin İncelenmesi. *Mimarlık ve Yaşam*, 8(3), 693-718.
2. Elsacker, E., Vandeloock, S., Van Wylick, A., Ruytinx, J., De Laet, L., Peeters, E. (2020). A comprehensive framework for the production of mycelium-based lignocellulosic composites. *Science of The Total Environment*, 725,138431; DOI: 10.1016/j.scitotenv.2020.138431.
3. Mohseni, A., Vieira, F. R., Pecchia, J. A., & Gürsoy, B. (2023). Three-Dimensional Printing of Living Mycelium-Based Composites: Material Compositions, Workflows, and Ways to Mitigate Contamination. *Biomimetics*, 8(2), 257.
4. URL 1: ResArch Lab. <https://www.centerforarchitecture.org/video/resarch-lab-mycelium-architecture-building-with-fungi-08-05-2020/> (Erişim tarihi: 18.10.2023, saat:20.15)

THE EFFECT OF PEDAGOGICAL EDUCATION APPROACHES ON EARLY CHILDHOOD EDUCATION SPACES: POST-WAR AND POST-DISASTER USE SCENARIOS

Elif Revna ÇELİK
Prof. Dr. Özge CORDAN

Abstract

In recent times, there has been an increase in the number of children affected by war and natural disasters worldwide. These events not only pose challenges to the mental and physical health of children but also result in the damage of housing, health, and education, where children interact. Education plays an important role in reducing the likelihood of children being exposed to traumatic events during periods when normal life is interrupted. School stands out as an important environment that provides children with a sense of trust and safety in times of physical and emotional distress in society. (Kilmer et al., 2010). Early childhood education approaches such as Montessori, Waldorf, and Reggio Emilia represent an idealism that distinguishes itself from war and violence and focuses on peace and reconstruction. The early childhood period encompasses the ages of 0-6, during which a child's learning capacities and rates in cognitive, language, social, emotional, and physical domains are substantial. A decent early childhood education significantly affects a person's ability to become a lifelong self-learner and an effective problem solver. In this phase, children directly absorb the information they observe and experience, rather than what is given to them. The physical environment where spatial needs are met also has an impact on educational environments. Early childhood education approaches also have an impact on space design. In this study, design parameters were determined on the axis of Montessori, Waldorf and Reggio Emilia educational approaches as follows: "indoor-outdoor continuity", "flexible classroom", "visual continuity", "natural/artificial lighting" and "use of natural materials". In this context, the aim of the study is to examine the effect of pedagogical educational approaches on early childhood learning spaces and to develop usage scenarios through a modular design approach in post-disaster situations. The methodology of the study is literature review and observations based on case analysis. In the application stage of the study, design recommendations for post-disaster usage scenarios will be developed on the axis of modular design approach, taking into account the design parameters determined according to the three training approaches, i.e. Montessori, Waldorf, and Reggio Emilia. Modular design approach was chosen as a transitional solution approach in the establishment of living spaces that require rapid production after disaster, due to their ease of transportation, reusability, ability to produce flexible solutions in terms of use, and ability to facilitate the rapid normalization of daily life. The study provides a design guide for designers, researchers, design students and educators in terms of determining the design parameters of Montessori, Waldorf and Reggio Emilia

educational approaches. The study will contribute to the literature and the design of temporary early childhood education spaces in a potential disaster scenario.

Keywords: Early Childhood, Education Approaches, Design Parameters, Post-Disaster, Modular Design

References

Kilmer, R. P., Gil-Rivas, V., & MacDonald, J. (2010). Implications of major disaster for educators, administrators, and school-based mental health professionals: Needs, actions, and the example of Mayfair Elementary. In R. P. Kilmer, V. Gil-Rivas, R. G. Tedeschi, & L. G. Calhoun (Eds.), *Helping families and communities recover from disaster: Lessons learned from hurricane Katrina and its aftermath* (pp. 167–191). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12054-007>

RELATIONSHIP BETWEEN PUBLIC ART AND INTERIOR SPACE EFFECTS ON SOCIAL MEMORY IN TURKEY FROM 1960s TO 2000s; ATATURK CULTURAL CENTER

Sena Hande EMRE
Assoc. Prof. Dr. Hande TULUM OKUR

Abstract

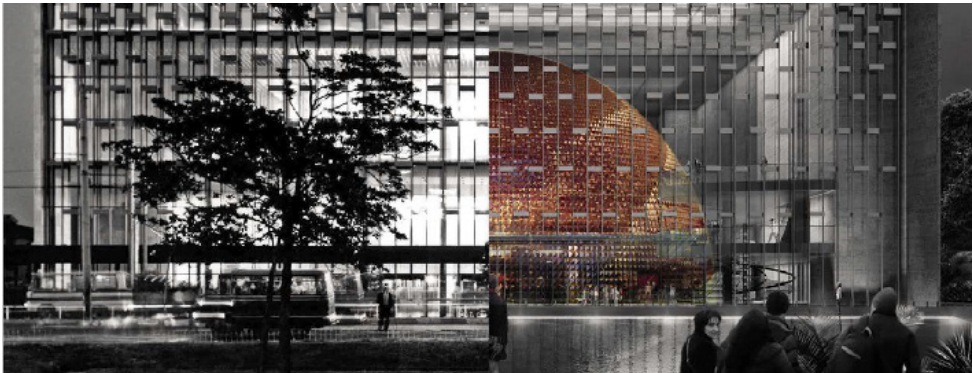
The primary aim of the thesis titled Relationship between public art and interior space effects on social memory in Turkey from 1960s to 2000s; Ataturk Cultural is to explain the relationship between public art and interior space and to examine its impact on collective memory. The study aims to explore the ongoing and diverse expressions of public art applied in Turkey between 1960 and 2000, specifically investigating the continuity of this relationship and the space's individualization. Additionally, one of the other objectives of this thesis is to research and identify the wall panels in spaces caught between public and private realms, such as the entrances of apartment buildings, as well as the paintings on apartment facades and entrance halls (Figure 1). Furthermore, it aims to archive the existing works (such as sculptures, paintings, ceramic panels, etc.) found in the interior spaces and in front of public buildings. The chronological evolution of public art in Turkey from 1960 to 2000 is observed, examining the artistic reflections in public interior spaces and attempting to understand the effects of these reflections on collective memory. To comprehend collective memory, it is essential to analyze the relationship between the city and its inhabitants within the framework of bodily space, discussing the relationships experienced by the city on a timeline and within spaces. Art strengthens the connection between a society's past and future, and the disappearance of these artistic values can damage both the societal and cultural collective memory. The act of forgetting can occur collectively. The extent to which what replaces lost, destroyed, forcibly forgotten structures and artworks resonates within the context can be debated. In this regard, this thesis is significant in understanding the impact on collective memory of art structures that have been embedded in society's memory, engraved in individuals' memories, and practically become a part of time and space. It is important to evaluate the meaning and relationship that art objects bring to interior spaces within their context. As public structures undergo transformation and apartment buildings are demolished through urban renewal, they are forcibly erased from individuals' memories and societal memory. Public structures ingrained in the societal memory reinforce the relationship with space through the imagery created in the societal memory as much as the apartment buildings entrenched in collective memory. This imagery's existence adds the structure to the city's map. In this context, Taksim Square and Atatürk Cultural Center (AKM) have, in a way, become a national symbol and signify permanence with their traces in the urban space. AKM and Taksim have become meeting points in the public context. The redesign process of AKM, which went through challenging times and was

demolished in 2008, then rebuilt, and reopened in its new form in 29th October 2021, and the effects of the altered art objects on societal memory during this process have been discussed within the scope of this thesis. This study has been conducted using qualitative and quantitative research methods and follows a four-stage methodology. The initial stage involved a review of national and international sources and a literature survey. The historical evolution of the concept of public art throughout the 20th century worldwide was examined, followed by a discussion on how it took shape in Turkey between 1960 and 2000. Secondly, collaborations between architecture and art on the facades of buildings in Istanbul were examined and archived. While archiving, a mapping study was conducted using 'Google My Maps,' documenting information and photographs of buildings. The subsequent stage focused on the concept of memory. The concept of memory, encompassing both forgetting and remembering, was researched from its inception to its transformation into the concept of collective memory. Within the literature, a quantitative research method, bibliometric analysis, was conducted. Using the common word analysis method in bibliometric analysis, keywords prominent in studies related to public art and memory concepts were identified. The third stage involved an examination within the context of memory: a comparative case study based on the example of Atatürk Cultural Center (AKM), evaluating the old AKM structure used from 1969 to 2007 and the newly opened AKM structure after its demolition. Regarding this matter, a semi-structured interview was conducted with Sena Altundağ, obtaining information about the transformation process of AKM. A discussion took place based on the elements that Tabanlıoğlu Architecture paid attention to during this process and the values they aimed to preserve. The most important value that Tabanlıoğlu Architecture sought to preserve regarding AKM was its relationship with the context: the memory of the street, the societal memory. To preserve this, in the new AKM structure, the mass scale, proportions, and facade were preserved, and a ceramic-coated opera structure was placed inside, considering its height (Figure 2). The fourth stage involved an evaluation within the scope of quantitative and qualitative research. An autobiographical survey was conducted with individuals who had a connection to AKM in the past. The aim was to observe the effects of public art on societal memory. The impact that AKM left on users was analyzed based on emotional intensity, spatial memory, positive and negative emotional value, and liveliness. In the conclusion section, the relationship between art and architecture, the effect of art objects on interior spaces, and their interaction with collective memory were evaluated within the scope of this thesis. The demolition and reconstruction of public structures ingrained in society's memory, such as apartment entrances in individuals' and societal memory, reconstruction processes, etc., were highlighted in autobiographical and societal memory and the importance of preserving these structures. Finally, the current state of AKM after all these processes was discussed. The changed interior spaces of AKM and the altered context of art objects, the criticisms of the reconstruction of AKM, and the problems related to these were presented. Finally, suggestions were made regarding these problems and future predictions were discussed. Within this thesis, the comprehension of the relationship between art and society, the analysis of public interior space, and the discussion of the concepts arising from

the collected data are present. By exploring the forms of expression of art in public spaces, the study explains its impact on society and its connection with architecture. Consequently, this thesis emphasizes that public art is not independent of society, just as it is not independent of architecture and interior spaces. This thesis has been crucial in shedding light on the effect of the relationship between public art and interior space on the sustainability of collective memory.

Figure 1. The ceramic mural in Bahçelievler, designed by Serap Aksoy (Personal archive, 2022)

Figure 2. Old and new facade of the Atatürk Cultural Center (URL 1)

Keywords: Public Art, Social Memory, Atatürk Cultural Cente

References

URL 1: Old and new facade of the Atatürk Cultural Center. Source: Tabanlıoğlu Archive. Retrieved from <https://akmistanbul.gov.tr/tr/fotograf-galerisi> on January 8, 2024.

AN ANALYSIS OF THE SHELTERS BUILT DURING POST-EARTHQUAKE TEMPORARY RECONSTRUCTION PERIOD

Hakan Kaan SAKARYA
Prof. Dr. Cem DOĞAN

Abstract

People have needed housing in order to be protected from the negative effects of nature; this need is one of the basic human needs (Atabey, 2000). People have met their housing needs with caves, but with the effect of disasters, durable structures have started to be built. Disasters are events that affect societies negatively. When the disasters experienced in Turkey are analysed, it is seen that earthquakes cause negative results. Earthquakes are geological natural disasters. While durable shelters are built in developed countries during the post-earthquake temporary reconstruction period, it is seen that earthquake measures are insufficient in economically weaker countries such as Turkey. Structural damages caused by earthquakes negatively affect societies in moral and psychological aspects. Precautions to be taken in advance are important to minimise these effects (Tüzün, 2002). In this study, the shelters built during the post-earthquake temporary reconstruction period were analysed in detail based on today's researches and by going back to the past. A detailed literature review was conducted. In order for the study to be up-to-date, current sources were included in the literature review. The scope of the research; after examining the structures that were suitable for the research, they were categorised according to their functions, focusing on the shelters located in earthquake zones and built in the post-earthquake period, and the field sampling method was preferred. The study examines post-earthquake shelters in detail with a qualitative approach. However, the study has a quantitative feature in terms of generalisability of the results. The generalisability of the findings obtained in the study emphasises the academic and practical importance of the study. Shelters are important in terms of meeting the emergency shelter and basic needs of earthquake victims as well as ensuring the right to housing. Conclusion; Shelters play an important place in societies after the earthquake, which was analysed in this study. It is stated that shelters are structures that are good for people's physical and mental problems and can meet the basic needs of people with the right to shelter and architectural and interior architectural approaches.

Keywords: Earthquake, Temporary Structures, Post-Earthquake Structures, Interior Space, Shelter

References

1. Atabey, E. (2000). Deprem. Maden Tetkik ve Arama Genel M¼d¼rl¼g¼ Egitim Serisi No: 34, Deprem, Ankara
2. T¼z¼n, E. (2002). Ev/Yaşama mekânı: Afet sonrası gereksinimler (Doctoral dissertation, Fen Bilimleri Enstit¼s¼).

ANALYSING OF INDOOR PLAYING AREAS IN KINDERGARTEN FOCUSING ON SPATIAL RELATIONSHIPS: A CASE IN NICOSIA

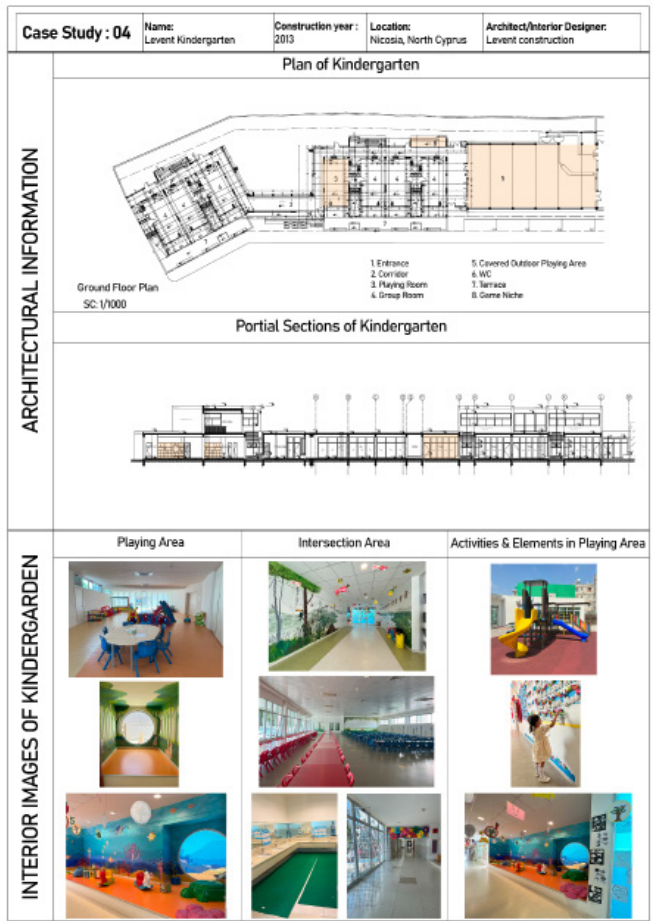
Sara SAMADI ARDEBIL

Assoc. Prof. Dr. Devrim YÜCEL BESİM

Abstract

Children, being one of the most vulnerable and sensitive members of society, require special places designed with utmost precision and sensitivity. Even a minor mistake in designing spaces intended for children can pose significant physical and mental risks. Considering this, the research endeavors to address the internal connections within various kindergartens worldwide, specifically focusing on the strategic positioning of indoor playgrounds. So, the design of kindergartens and their playgrounds is important. A critical consideration in this study of the indoor playing area of the kindergarten field involves understanding whether a standardized approach exists globally for designing play spaces within kindergartens or if distinct regulations and practices vary from one country to another. This research seeks to delve into the crucial aspects governing the design of indoor playing areas in kindergartens (Figure 1 and Figure 2) while uncovering the spatial connections between these areas and other interior spaces within such educational institutions. Furthermore, it aims to shed light on the overarching significance of designing educational buildings, particularly kindergartens, and elucidate the fundamental criteria governing the interior design of these playing areas, examining them from both plan and sectional properties. The qualitative methodology employed in this study is twofold. The initial segment revolves around a literature review encompassing a thorough exploration of keywords such as "Playing Area," "Interior Spaces," "Playing in Kindergarten," "Spatial Relationship," and "Interior Playing Elements." The subsequent segment involves a space analysis of diverse case studies selected from different countries. They were chosen based on criteria ensuring their relevance and richness in data. The selection criteria encompass 'kindergartens emphasizing interior play areas, contemporary constructions within the last fifteen years, easily accessible and located in city centers, and originally conceptualization as educational institutions for junior children and published example.' This paper only includes one case which was physically observed in Nicosia by the researchers and supported by interviews. It is a well-known private educational institution as a new attempt in the capital city of North Cyprus with its interior design and architectural values. In the study, of kindergarten settings, examining spatial arrangements and design elements has revealed various insights and different plan layouts showing distinct characteristics. Centralized plans demonstrate a harmonious alignment between educational, social, and service, while clustered layouts predominantly connect playing areas with service zones and social spaces. Radial plans closely align with centralized layouts, while modular and linear plans

notably interface with service and social areas. In the sectional analysis, moreover, ceiling designs within indoor playing spaces emerge as another element of spatial relationships. Some designs prefer exposed ceilings, departing from conventional enclosed structures, while advanced elements like large balconies or expansive windows are observed in playground spaces. The strategic inclusion of green spaces and landscape elements and the utilization of different colors and materials also enrich the environmental quality within playgrounds in the kindergartens. Overall, this partial study underscores the evolution of kindergarten design and emphasizes the importance of creating and designing secure, developmentally enriching indoor playgrounds that nurture children’s exploration, learning, and pleasure.

Figure 1. An Example of Case Analysis

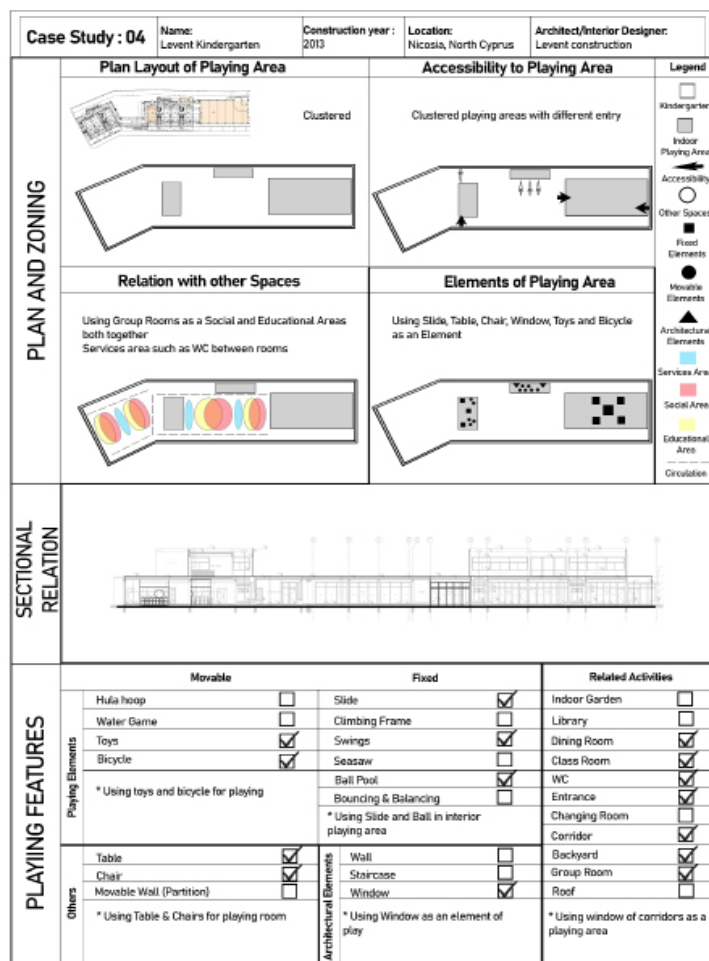

Figure 2. An Example of Case Analysis

Keywords: Playing Area, Interior Spaces, Playing in Kindergarten, Spatial Relationship, Interior Playing Elements, Nicosia

ANALYSIS OF THE CONCEPT OF ACCOMMODATION IN THE HISTORICAL PROCESS THROUGH ISTANBUL CITY HOTELS AFTER THE TANZİMAT PERIOD

Yasemin TUZLU EROL
Assoc. Prof. Dr. Salih SALBACAK

Abstract

The development of accommodation units from history to today has been interpreted and shaped differently in every period of human existence, in every geography and in every society. Since the first civilizations, individuals and groups have traveled from one place to another. For this reason, structures were created to meet the accommodation need. With the Tanzimat Edict declared in 1839, which we describe as the most important breaking period, which is considered as the beginning of the scope of the study, many innovations took place in the field of westernization in the Ottoman Empire. In this study, the breaking points that shaped architecture in the period from the post-Tanzimat period to the present day were tried to be examined in 6 different periods. The examples were selected from the city of Istanbul, and each example was analyzed from the conditions of the period in which it was made, its relationship with the environment, mass formation, and interior organization. The first period of the study started with the Tanzimat edict in 1839. Pera Palas Hotel, which was built as a symbolic accommodation unit in this period, known as the late Ottoman Period after the Tanzimat, was examined. The second period of the study began with the proclamation of the Republic in 1923, which was seen as the most important turning point after the Tanzimat edict and the beginning of a new process. Karaköy Palas Hotel was examined to reflect and exemplify this period. For the third period of the study, the period between 1940 and 1960 can be explained as the period when tourism movements began in Turkey. Istanbul Hilton Hotel was used as an example to explain this period. The 4th Period of the study is the period between 1960 and 1980 when governments put development projects into action. The Marmara Taksim Hotel was examined to exemplify this period. The 5th period of the study, 1980-2000, is a period when large capitals entered the market and state and private banks and investors were encouraged. Four Seasons Hotel (Sultanahmet) is one of the buildings that can be considered a symbol to describe this period. The 6th period of the study, from 2000 to the present, can be defined as the period of globalization. Mandarin Oriental Bosphorus Hotel was examined to reflect this period. In this study, the spatial language and design approaches of the accommodation buildings, which were shaped with the beginning of the modernization movements with the Tanzimat Edict, were examined and analyzed in the historical process. Important breaking points in the process until today are explained through sample buildings in Istanbul. In the results of working; It has been concluded that the spatial configuration of the interior formations in accommodation buildings, created with design criteria, is dynamic and variable as it is formed according to place,

time, different social layers, countries and technological development.

Keywords: Accomodation, Hotel, Design, Modernization, Place, Space Analysis

DEFINING PLACEMAKING STRATEGIES FOR INTERIOR ARCHITECTURE

Betül Özlem YILMAZ
Prof. Dr. Özge CORDAN

Abstract

Architectural space is one of the most important subject in design fields. Architectural space is a place that separates people from the outside world and allows them to continue their domestic activities (Hasol, 2008). Cresswell (2004) defines 'place' as meaningful locations where people interact, touch and connect. Designing spaces where people establish relationships and feel attachment and belonging is the initial step of transforming 'space' into 'place'. In this context, 'placemaking' is an essential approach based on the relationship between people and the built environment. Placemaking is defined by Iderlina Mateo-Babiano and Gini Lee (2020) as "the continuous process of shaping, experiencing, and contributing to place" (p. 15). The study aims to examine the concept and approaches of placemaking and to identify placemaking strategies within the framework of the discipline of interior architecture and design. For the theoretical background of the study, the concepts of place and space were investigated and the literature on placemaking was examined through urban, architecture, and interior architecture context. In this study, interior space is considered and defined as both a limited space and an urban interior at the intersection of urban and interior architecture. In this context, eight examples from the world and Turkey were analyzed, and thus, according to both literature and case study investigations, the placemaking strategies were determined for interiors: "Narration of place", "dialogue between old and new", "layering", "human-centered design", and "participatory design". In the application stage of the study, a 'Water Museum' was proposed for the 'Feriköy Water Depot' by using four placemaking strategies 'narration of place', 'dialogue between old and new', 'human-centered design' and 'layering (palimpsest)'. The design aims to highlight the social, cultural, economic, and symbolic values of the building, which was previously used as an atelier and is now used as a building where water clocks are stored, by drawing attention to reuse potential of water buildings that have the characteristics of industrial heritage. According to the results of the study, strategies regarding participatory design are related to "urban interior". When the interior space is considered as a limited space, strategies such as layering, dialogue between old and new, and the narration of place gain importance, and it has been determined that the human-centered strategy is present in both contexts. Placemaking strategies for interior architecture and design discipline determined within the scope of the study can be reevaluated and diversified with new readings. In the study, examining the concept of placemaking specifically for interiors and developing a design proposal according to the defining placemaking strategies will

provide theoretical and practical information and contribute to researchers, designers, educators, and the literature on this subject.

Keywords: Placemaking, Interior Architecture, Space and Place, Urban Interior, Feriköy Water Depot

References

1. Cresswell, T. (2004). *Place-A short Introduction*, Wiley.
2. Hasol, D. (2008). *Mimarlık Sözlüğü* (10. Baskı). İstanbul: Yem yayınları
3. Matteo-Babiano, I., & Lee, G. (2020). People in Place: Placemaking Fundamentals. In D. Hes & C. Hernandez-Santin (Eds.), *Placemaking fundamentals for the built environment* (pp. 15–38). essay, Palgrave Macmillan.

EVALUATION OF SATISFACTION LEVEL BASED ON VISITOR IDENTITY IN INDUSTRIAL HERITAGE AREAS RENOVATED AS MUSEUMS: THE CASE OF MÜZE GAZHANE

İpek AKSEL
Assist. Prof. Çağrı İMAMOĞLU

Abstract

The restoration of industrial heritage areas in İstanbul's city center has been receiving increasing attention recently. This study considers the evaluation of identity, identity-related needs and visitor satisfaction in the context of adaptive reuse museums from industrial heritage areas. Specifically, the case study was conducted in Müze Gazhane, a unique industrial heritage site that had been transformed into a cultural complex and museum from a gasworks facility. Considering the unique identity of Müze Gazhane, we hypothesised that "Visitors who come to visit Müze Gazhane as experience seekers have a higher level of satisfaction than those coming with other identity-related needs". In order to detect the correlation between visitor's identity-related needs and satisfaction levels, we considered a two-tiered approach involving quantitative and qualitative data collection methods. Primary data was collected through a survey with 65 participants, after that semi-structured interviews were conducted with 12 participants for the qualitative analysis. Falk's (2006) "Visitor Identity Related Motivation Typology" was used as an instrument to assess the relationship between identity and visitor satisfaction level. We have uncovered that identity-related needs are those related to visitor's identity-related personal goals or visiting motivations. That type of goals may play a role in determining satisfaction levels of visitors (Packer, 2008; Prentice, 1996; Driver, Brown & Peterson, 1991). The majority of the participants mentioned that their identity-related needs were met during the visit, therefore overall satisfaction levels of visitors were high. Majority of the visitors came to visit Müze Gazhane carrying an experience seeker role. The results of the study revealed that visitors who came to visit Müze Gazhane as experience seekers had higher levels of satisfaction compared to other visitor groups. Additionally, the results pointed out that Müze Gazhane has become an important place in the daily lives of residents living in Kadıköy. Participants mentioned that satisfactory visiting experience in Müze Gazhane strengthens their sense of belonging to their community and the neighborhood. Those results align well with Arabacıoğlu & Ergin (2016) and Falk & Dierking's (1992) foresights as well. Therefore it is important to investigate further on this topic to make museums as active instruments in strengthening the bonds between the city and society.

Keywords: Identity, Identity-Related Needs, Visitors' Satisfaction, Museum, Industrial Heritage Areas

References

1. Karaylanoğlu, G. & Arabacıoğlu B.C. (2016). The 'new' museum comprehension: "Inclusive museum", In Proceedings book of the 2nd International Conference on New Trends in Architecture and Interior Design, 84-89, 19-22.04.2016, Zagreb, Croatia.
2. Dierking, L., & Falk, J. (1992). *The Museum Experience*. Washington DC: Howells House.
3. Driver, B. L., P.J. Brown, and G. L. Peterson. (1991). *Benefits of Leisure*. State College, PA: Venture Publishing, Inc.
4. Falk, J. H. (2006). An Identity-Centered Approach to Understanding Museum Learning. *Curator: The Museum Journal*, 49(2), 151–166. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.2006.tb00209.x>
5. Packer, J. (2008). Beyond Learning: Exploring Visitors' Perceptions of the Value and Benefits of Museum Experiences. *Curator: The Museum Journal*. 51. 10.1111/j.2151-6952.2008.tb00293.x.
6. Prentice, R. (1996). Managing implosion: The facilitation of insight through the provision of context. *Museum Management and Curatorship*, 15(2), 169–185. <https://doi.org/10.1080/09647779609515478>

DISPLACEMENT, IDENTITY AND HOMEMAKING TACTICS: THE CASE OF GÖRECE MIGRANT HOUSING FOR TURKS FROM BULGARIA IN İZMİR

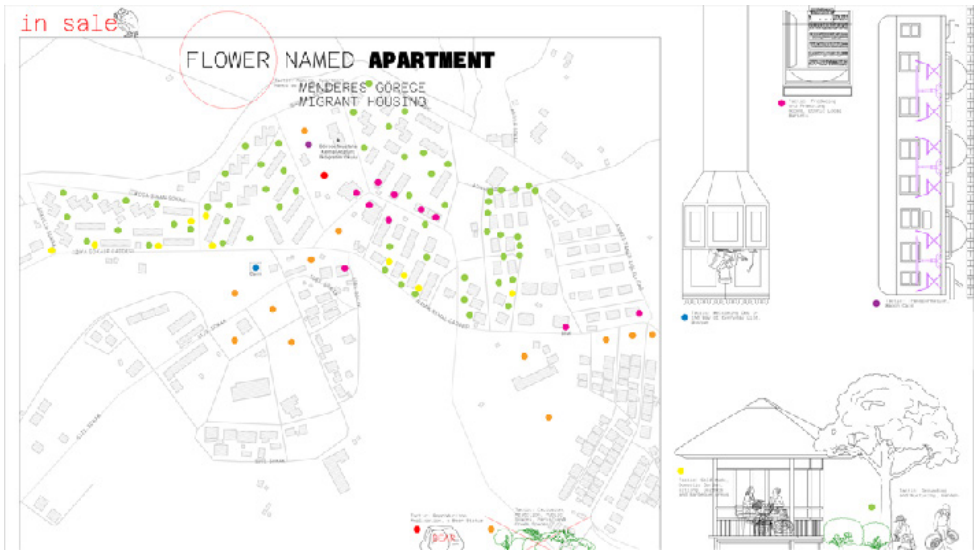
Leman ÖZGÜR
Prof. Dr. Meltem GÜREL

Abstract

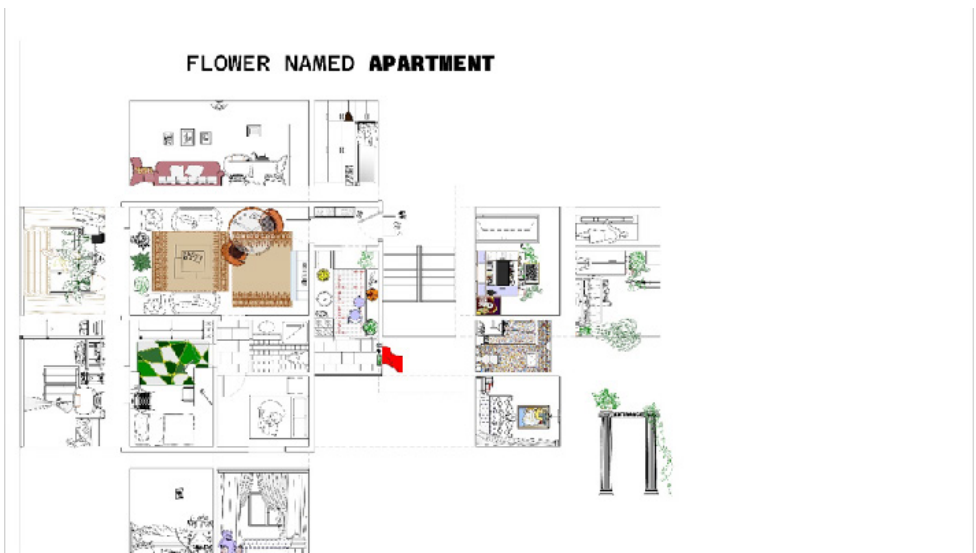
The study examined the migration of Bulgaria's Turkish Minority to Turkey in 1989 due to Bulgaria's assimilation policies, highlighting how identity preservation motivated this displacement. Upon return to their homeland, the Turkish government facilitated housing for these migrants through projects managed by TOKI. However, the initial abstract space of the migrant housing designed by decision-makers, including TOKI architects, government officials, and municipalities, did not entirely align with the identities and spatial practices of Turks from Bulgaria. Consequently, the migrants transformed these spaces according to their identity, culture, and practices, turning them into their homes. Focused on migrant housing as a case study, the research emphasizes the intricate connections among displacement, identity, homemaking, spatial tactics, and material culture particularly concerning the specific historical flows of not just people, but also culture and identity. This study delves into the multifaceted exploration of identity re-imagination among migrant Turks from Bulgaria, particularly focusing on the concept of "home" as a pivotal signifier of identity. It endeavors to decipher the interpretations of transformations in their material culture within the context of identity formation, focusing on how these factors influence the material possessions, practices, and baggage of migrants, contributing to the construction and expression of their identities within their home environment. The exploration of how individuals establish their homes amidst the conditions of displacement serves as a crucial means to broaden and deepen the understanding of migrant spaces. By integrating various research areas such as migration, home, migrant housing, homemaking, spatial tactics, and material culture, this study unravels the intricate relations of replicating oneself within the material world in the context of displacement. The theoretical framework of this study builds upon the extensive literature drawing inspiration from Michel de Certeau's concept of tactics, this framework investigates the daily practices and strategic maneuvers employed by migrants within their migrant housing contexts. It analyzes how individuals translate, transform, and modify their spaces to adapt their cultural and migrant identities. Central to this exploration are theories concerning identity construction and cultural identity, shedding light on how migrants negotiate their sense of self within their new housing environments. This research adopts an ethnographic approach by engaging in participant observation, interviews, and visual documentation and involved 15 unstructured open-ended interviews conducted with 1989 migrant Turks from Bulgaria residing in Görece Migrant Housing. Utilizing the snowball technique, key informants

including the mukhtars of Ata and Hürriyet Neighborhoods, the management members of TOKI apartment blocks, the leads of BAL-GÖÇ (Association of Bulgarian Immigrants in Turkey), the guidance counselor of Menderes, Görece Secondary School, shopkeepers recommended additional participants. Interviews primarily took place within the apartments or neighborhood area, lasting 30-40 minutes to 1 hour each. These interviews aimed to understand the homemaking practices and spatial tactics of making the space home again. There were limitations concerning access to homes as private spaces, restricting the number of household visits. Therefore, the study incorporated online platforms and digital realms, analyzing real estate websites and social media, to complement the analysis of migrant homes. Additionally, the research delved into the concept of “homescreen” mentioned by Johanna Richardson (2018) which can serve as a reflection of an individual's preferences, interests, and self-representation. Utilizing the idea of migrant home and their identity representation in “the meta everyday” as interpreted by Ben Highmore (Simi, 2018), further draws attention to the potential role of spatial production within social realms. Görece Migrant Housing was located outside urban areas, inadvertently “othering” the migrants. Paradoxically, this positioning allowed them a sense of freedom, enabling the visible expression of their identities in public and domestic spaces. The public spaces of the Görece witnessed collective homemaking practices, incorporating cultural elements like national statues, mosques, ethnic markets, and personalized outdoor areas, effectively transforming the village into a migrant neighborhood (Figure 1). The interior transformations of migrant homes reflected their distinctive homemaking tactics (Figure 2). Their simple, functional, and minimally adorned interiors emphasized belongings brought from Bulgaria, serving as connections to their past and helping remake their homes. These belongings represented material, emotional, and cultural baggage, allowing the migrants to recreate a sense of home in their new environment (Figure 3). Individual and collective homemaking tactics merged in these spaces, showcasing both group identity and individual preferences. The migrants' possessions not only had practical roles but also served as reminders of their past, contributing significantly to their homemaking strategies. In conclusion, the study emphasized the role of spatial and material foundations in migrant homemaking processes, underlining the significance of migration as a displacement of identities, cultures, and spatial practices. Additionally, the study contributes to understanding how migration experiences influence the transformation of space into a home and the critical role of identity in this process, highlighting the resilience of migrants in making spaces they can hopefully call HOME.

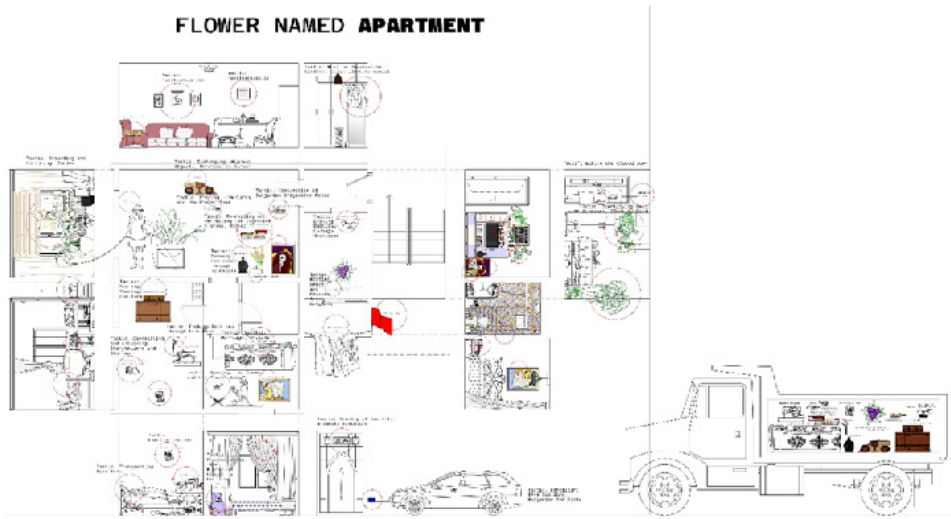
Keywords: Displacement, Identity, Bulgarian Turks, TOKI, Migrant Housing, Homemaking, Spatial Tactics, Material Culture

Figure 1. Collective homemaking, everyday practices, and spatial tactics in public space

Figure 2. Homemaking, everyday practices, and spatial tactics in Görece Migrant Housing

Figure 3. Migrant objects, baggage, and material culture tactics in Görece Migrant Housing

References

1. Richardson, J. (2018). Place and Identity : The Performance of Home. Place and Identity. <https://doi.org/10.1201/9781351139687>
2. Simi, G. (2018a). Ben Highmore: 'The everyday is always a question, a problem.' MATRIZes, 12(2), 113–131. <https://doi.org/10.11606/issn.1982-8160.v12i2p113-131>

A ADAPTIVE REUSE PROPOSAL: ŞİLE LIGHTHOUSE

Begüm ERKISA
Prof. Dr. Özge CORDAN

Abstract

Lighthouses are important elements for maritime cultural heritage. These structures, which have been of maritime importance since the earliest periods of history, have managed to survive until today. Türkiye is also a peninsula country in terms of its geographical features. Due to its potential, it has accumulated cultural values in the name of maritime and maritime heritage over the years. The re-use of these structures, which are not actively used but are important for the regions in which they are located, is important in many respects. Although Türkiye is a country rich in maritime cultural heritage, the necessary importance is not given to these structures that have lost their functions in this context and there are not enough studies in this context in the literature. In this context, the aim of this study is to contribute to the sustainability of maritime cultural heritage by developing a research-based reuse proposal for the lighthouse in Şile, Istanbul. This study is a case study. In the case of Istanbul Şile Lighthouse, visual and observational data were obtained by collecting documentary data based on literature and environmental and situation analyzes based on field observation. Thus, a research-based reuse proposal was developed. It is important and critical to determine design parameters in reuse proposals. Care should be taken to ensure that the building does not lose its original features and does not become detached from the context in which it was designed. In addition, it should be ensured that the new design proposals to be added do not compete with the existing structure, but that the new additions have a unique value and add both functional and aesthetic value to the existing structure (Cordan et al., 2014). For this reason, each design should be examined by various parameters on its own. Within the scope of the studies examined, primarily the parameters were determined. Regional potential, spatial capacity, economic sufficiency, demands of the living population and reuse function were the main topics examined. Looking at the regional potential; Şile is a district located on the Anatolian side of Istanbul. Unlike other districts, it is a resting and entertainment point for people living in Istanbul. It is a spot frequently visited by local and foreign tourists as it is a town where you can swim, watch the sunset, is in touch with nature and has nice clean air. Easily accessible from Istanbul, Şile has become a popular center for both day trippers and summer vacationers. The district, which is away from the crowds and has an atmosphere intertwined with nature, attracts more and more visitors day by day (Soydaş Çakır, 2021). When the areal capacity is examined; The lighthouse was made of white cut stones and today carries black and white stripes. The lighthouse has a T type caretaker's residence. Its tower is nineteen

meters high and rises from the middle of the caretakers' residences. The tower can be accessed from inside and outside the building. The wall thickness is approximately 110 cm. One of its most characteristic features, the 'fresnel' lens, was specially brought from France. Today, it has been selected as a pilot museum by the Ministry of Transport and Infrastructure. It was aimed to build a museum after the repair and improvement works were carried out. However, today it is still not an active museum that can be visited. It was deemed appropriate to open it as a museum due to its re-use function. However, it is intended to be a symbolic potential that will attract users and make the public happy, not a museum that is unsustainable and unclaimed as it is now. Apart from the lighthouse tower and the caretaker's residence, a holistic design approach was determined with guidance from the first moment one set foot in Şile. In the lighthouse and caretaker's residence sections, it is aimed to increase sustainability by giving a reference to the past in each area. Within the scope of the project, first the area program and then the building program were created. In the field program; There are open and closed social areas, cafe area, souvenir and local products sales area, wet areas, zip line, observation terrace, recreation area and monument. The entire complex is designed to work with and serve each other. In the building program; While the areas on the right and left axes of the caregiver's residence are planned to have a water-effect installation, the tower and the upper axis of the caregiver's residence will have a colored lens-light installation. One of the reasons for this can be explained as follows: the most curious and desired parts of lighthouses and their most characteristic areas are the lighthouse towers. However, when the tower of the building was examined, the current situation and possible interventions were evaluated, the best solution was found to be lowering the lighthouse tower to the ground and giving this experience to visitors. For this reason, it was deemed appropriate to design a colorful installation in the lighthouse using Fresnel lens and water. Places and experiences are numbered 1, 2, 3, 4 and 5. While spaces 1 and 2 are water installations, spaces 3 and 4 represent light exhibitions. Space number 5 is the core of the project. This venue aims to create a chaotic effect by using special lighting elements throughout the entire space number 1. Although the place has openings overlooking the sea and the front and back facades, as a result of on-site observations, it is not exposed to much sun even during the day. There is an existing fireplace in area 1 of the space. This building, remaining from the old caretaker's residence, has been preserved and continues its function. In space number 2, we are greeted by information panels containing the lighthouse lens, the history of the lighthouse, old archive images and sound effects. The space, designed with a small labyrinth effect, prepares the visitor for other spaces and continues to arouse a sense of curiosity. Space number 3 is used as a wet area in the existing building. This area, which has the smallest square meter area, was designed to create a kaleidoscope effect. Kaleidoscope is defined as a tool that shows the various shapes formed by small colored objects and their images placed in a metal or cardboard tube whose end is covered with frosted glass. In this small area, the color effect and the refraction of light are intended to be reflected on the person. Place number 4 is the lighthouse tower, which is the main place. Considering circulation, it was envisaged that the lighthouse tower would not be safe and comfortable for visitors

in terms of stair use. For this reason, a similar Fresnel lens in the tower was moved here to provide this experience to the users. Place number 5 is the exit area. Here, there is a water pump located in the existing structure and is still preserved. For this reason, the area was defined by surrounding this building and a water installation was designed. At the same time, a souvenir board was created with the digital screen in this area, where users took notes on their experiences. It is envisaged that the new function, determined in the light of research-based objective data, will increase the social, cultural, aesthetic, economic and psychological value of the existing structure. It is a door and a transition place opening to other places. For this reason, it was deemed appropriate to include this area in the project with information screens. This study is important in shedding light on the studies to be carried out after it and in terms of improving the determined parameters and applying them to other projects. Within the framework of the evaluated parameters, a design was carried out to prevent the lighthouse from being damaged in both abstract and concrete terms.

Keywords: Lighthouse, Istanbul, Cultural Heritage, Design, Adaptive Reuse

References

1. Cordan, Ö., Dinçay, D., & Teixeira, F. F. (2014). Adaptive reuse in interior architecture: A case study in Famagusta, Cyprus. *International Journal of Architectonic, Spatial, and Environmental Design*, 8(1), 1-15. <https://doi.org/10.18848/2325-1662/cgp/v08i01/38376>.
2. Soydaş Çakır, H. (2021). Konut tasarımında etkili olan faktörler ve geleneksel mimari yaklaşımlar: Şile’de bir konut örneği, *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 6, 485-502. <https://doi.org/10.26835/my.894461>

THE ADDITIONAL USE OF SCAFFOLDS

Rabia Sevda DEMİRKOL
Assoc. Prof. Dr. Salih SALBACAK

Abstract

Istanbul has become an international center for trade and tourism due to its historical and geographical position at the intersection of major transportation routes. The city holds great historical and geographical significance with its strategic location between Asia, Europe, and Africa continents. Until the mid-19th century, the shores of the Bosphorus did not have docks where ships could dock. In the early years of the Şirketi-i Hayriye, ships could not dock on the coast, so passengers and cargo were transported to the shore by small boats. During this period, maritime transportation was very difficult and complex. However, in the early 20th century, there was a need to find a solution to this situation. Initially, open-planned docks and waiting areas were built on the coasts of Rumelia and Anatolia to regulate maritime traffic. Over time, the number of these docks increased and the waiting halls on them were made more comfortable. By 1914, almost every dock in the city had enclosed waiting halls for passengers. These developments have contributed significantly to improving the quality of maritime transportation in Istanbul and to the city's way of life and transportation system. There is a flow in life, and each individual adapts to this flow according to the conditions of the day. In the city, there is an organization every day for all the individuals it accommodates. For example, there are many actions such as the use of public transportation by city dwellers every day, tourist attractions, social activities, and the use of streets and squares as circulation areas, and all of these actions are repeated at certain intervals. When this cycle is disrupted, the urban experience becomes a cause for concern for users. In addition, violence against women and the resulting fear in urban life restrict women's activities and free behavior in space. Roads, public open spaces, and parks, as well as public transportation, are not safe enough for women to use, especially when they are alone. The city becomes an unsettling experience for the user. The sense of unease is characterized as going beyond the usual for urban users. Being outside the mentioned flow in daily life triggers a sense of unease. In this study, the aim is to give additional functions to the relevant ferry piers in Istanbul to prevent the possibility of turning into an unsafe area, especially during night hours. In line with this goal, research and improvement studies will be conducted on functional analysis, spatial analysis, readability, safety and comfort, and principles of a 24-hour living space/safe space (Figure 1). As a result, research and work will be conducted to transform scaffolds into 24-hour living spaces considering these criteria. However, it is necessary to plan this process in a way that is compatible with factors such as social needs, security measures, and environmental sustainability.

Keywords: Istanbul Ferry Piers, Uncanny, Safe Place, Sea Transportation, Living Space

İSKELELERİN EK İŞLEV İLE KULLANIMI

HALIÇ - AVRUPA YAKASI - ANADOLU YAKASI

Figure 1. Areas Covered by the Study and Analysis Principles

A CENTURY OF HERITAGE AND MEMORY: READING THE SPATIAL TRANSFORMATION OF GOVERNMENTAL STRUCTURES THROUGH ANKARA

Zeynep Canan KARAGÖZ
Assoc. Prof. Dr. Salih SALBACAK

Abstract

The city, the space is an imaginary show space where individual and community actions interact by diversifying and relationship networks are woven. It is the geography of identity and traces, which have economic, ideological, cultural and social qualities, that determines the way we make cities (Aytaç, 2013, p.155). The city and space are collective memory stores that determine the boundaries of belonging and are shaped according to the experience stored in memory. Collective memory is constructed by the mutual interaction of individual and social experiences within the framework of time-space boundaries (Halbwach, 2018, p. 64). Identity; it is shaped depending on the life experiences of societies and tells who they are and how they exist culturally (Aytaç, 2013, p.145). In this context, collective memory is the result of the common identity element transferred through sharing and is the structure that determines the construction of identity and consists of dormitory memories that make our classification (Asiliskender, 2004, p.131). The homeland is the reason and place of the common conceptions, belonging, memory that create the concept of the nation. It is the place where they are engaged in architectural production to convey the events of the past, the reasons for dominance. It is the junction point of social identity and, accordingly, urban memory and identity (Asiliskender, 2004, p.81). Based on the statements in question: "How are we represented from the national identity building process of the Republic to the present day?" "How have the characteristic forms of management structures, space fiction as a place of memory and identity changed?". Working within the framework of questions: It aims to consider the positions of the administrative structures in the capital Ankara, which takes its existence and identity from the republic, on the urban axis, urban identity, characteristic formation, in the context of memory and spatial transformation. The historical boundaries of the study cover the period from the Early Republican Period to the present day, and the 'qualitative' method of literature review is followed in the study. Ankara, which was declared the capital in 1923, has been designed as a "modern city" that will lead the way for the construction of the nation. As a symbol of the republic, identity, many architectural productions have been carried out by the state and administrative structures have been built. Within this framework, the management structures, which are an important part of Ankara, were examined in the study. Review Early Republic, International Architecture, II. It has been covered in 4 different time periods from the National Architecture and Multi-party Political period to the present. Within this framework, an imaginary map of the city has been created. 4 different structures from 4

architectural periods were selected and the spatial reflections of the changes that took place in the historical period of 100 years were taken into consideration at the interior scale. This study, which is based on the spaces that are the memory of national identity, reveals how the spaces of representation differ and differentiate comparatively.

Keywords: Identity, Memory, Urban Identity, Collective Memory, Space, Ankara

References

1. Aytaç, Ö. (2013). Kent mekânları ve kimlik/farklılık sorunu. *İdealkent*, 4(9), 138-169.
2. Halbwach,M. (2018) Kolektif bellek, (Z. Karagöz, Çev). İstanbul, Pinhan Yayıncılık.
3. Asiliskender, B. (2004). Kimlik, mekan ve yer deneyimi. *Kültür ve İletişim*, 7 (14), 73-94.

ASSESSMENT OF VIRTUAL REALITY APPLICATIONS TO THE INTERIOR DESIGN STUDIO COURSE

Halil Yasin DİLEK
Prof. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN

Abstract

The COVID-19 pandemic and advancing technology have caused education to shift to digital platforms. This order, to which the entire world has quickly adapted, has demonstrated to us how technology will cause the traditional educational system to take on entirely new dimensions. It is believed that the active use of virtual reality systems in studio courses enhances the effectiveness and versatility of interior architecture education. The purpose of this study is to assess virtual reality technology, which has emerged as a supplement to conventional studio education techniques and resources in the field of interior architecture design education. It also looks into how virtual reality technology enhances the student experience and how well it fits into the parameters of the studio course. Using virtual reality technology in interior architecture education, comprehending how it influences design processes, assessing its effects on learning motivation, interest, and commitment, giving feedback on design errors and analyzing how these errors impact the learning processes, and investigating virtual reality experiences are all ways to find out how virtual reality technology affects students' development of design skills. The goal is to comprehend how they view their experiences and how those experiences impact their learning processes, as well as how technology integration in education differs from traditional studio education. Additionally, it aims to develop measurement and evaluation tools that are appropriate for assessing virtual reality-based interior architecture education and generating valid and trustworthy data through their use. It's expected to have a big impact on developing future tactics and the efficient application of virtual reality technology in this industry. In this regard, comprehending the impacts of virtual reality-based educational models will facilitate the creation of more potent pedagogical approaches for academics and educational institutions. More research is required to determine how students can use virtual reality technology to enhance their learning experiences and academic performance. The study will focus on senior students taking the interior architecture project studio course at the Department of Interior Architecture in Selçuk University Faculty of Architecture and Design. The sample group will be divided into two groups - the experimental group and the control group. Before the study begins, both groups will take a pre-test to assess their proficiency in interior architecture design, as well as their prior knowledge and interest in technology. Virtual reality systems will be used in the interior architecture studio training provided to students in the experimental group. The control group's students will continue receiving studio instruction using conventional techniques. A posttest will

be applied to measure the effects of the training process between the experimental and control groups. This test will be planned to evaluate the development of students in terms of their interior architecture knowledge, design skills and technical abilities. Other data for the use of virtual reality systems in interior architecture studio courses will consist of the sense of presence scale, simulator comfort survey, virtual reality feasibility survey and interview forms. Both content analysis and statistical analysis will be used to assess the gathered data. There will be an independent sample t-test to see if the starting knowledge levels differ significantly. It will be determined whether there are any appreciable variations in performance and experience between the experimental and control groups by comparing the pre-test and post-test scores. Two-factor analysis of variance will be utilized to analyze performance data that was collected during the training process between groups (ANOVA). The association between the data gathered during the training process and the pre-and post-test results will be assessed using correlation analysis. Forms from surveys and interviews will be examined and thoroughly assessed. Thus, to successfully conclude the study, a virtual reality project development training model for interior architecture studios will be developed, and the outcomes will be assessed.

Keywords: Interior Architecture, Education, Technology, Virtual Reality

FLIPPED LEARNING BASED DESIGN STUDIO PROPOSAL IN METaverse ENVIRONMENT

Selis PARS
Prof. Dr. Özge CORDAN

Abstract

Design studios play a major role for developing students' creativity. The primary objective of design studio education is to enhance the professional knowledge and accumulation of design students, as well as to develop creative thinking. Different approaches and methods have been applied in design studios, which are the heart of design education, to create and develop design ideas. The aim of the study is to create a hybrid environment for design education that can be integrated into the metaverse environment and integrated into the flipped learning education model, which allows all stakeholders the opportunity to interact beyond physical boundaries in the design education process. Metaverse environment can contribute to the creation of hybrid environments for all stakeholders who are involved in the design process, bringing togetherness physical and virtual environments where creative new ideas can be generated, developed, and shared. The approaches and methods applied in the design studio are important in design education as well as studio environment. In this sense, the flipped learning, which includes face-to-face learning and various activities in-class learning such as group discussion, think- criticize-share, group quiz, accompanied by the instructor (Shaw & Patra, 2022), is an effective teaching methodology. Using flipped learning methodology and adapting the student's follow-up to the virtual environment in the Metaverse can take design studio education one step further. The problem of this study is that methodologies such as flipped learning education pedagogy and advanced interfaces such as virtual reality is not used effectively in design education and design studios. In design studio education, moving the design studio to the metaverse environment and using the Flipped learning education model in this universe constitutes the unique value of the study. In this context, in the first stage of the thesis study, design studio education models, flipped education methodology, metaverse environment, and design issues in the metaverse environment were examined. In the second phase of the study, which is the application step, a preliminary survey was conducted to design a design studio for metaverse environment. According to the literature-based research and survey results, a three-dimensional design studio consisting of collective and individual study areas, a simulation area, and a seminar/jury and an event area, has been designed in accordance with the flipped learning methodology. In the next step of the study, it is aimed to make design students experience the studio environment designed in the metaverse with a workshop and to analyze and interpret the results obtained. It is envisaged that students reaching a universal studio experience (multilingual, multi-

participant and multi-dimensional) by creating their own designs in a 3-D decentralized system (new world) will contribute to design studio education and the development of students' creative design skills. In this context, it is assumed that studio experience will become more universal and integrated into all design courses will bring positive results for the future for all stakeholders.

Keywords: Design Education, Studio Environment, Creative Thinking, Flipped Learning, Metaverse

References

Shaw, R., & Patra, B. Kr. (2022). Classifying students based on cognitive state in flipped learning pedagogy. *Future Generation Computer Systems*, 126, 305–317. <https://doi.org/10.1016/j.future.2021.08.018>

DEFINING DESIGN STRATEGIES OF COMBINED COLIVING AND COWORKING SPACES FOR DIGITAL NOMADS

Ceren İZGİ
Prof. Dr. Özge CORDAN

Abstract

With mobility, desire for freedom, globalization, technological developments and the benefits of modern life, travel, living and working dynamics have changed and as a result, new nomadic lifestyles have emerged. "Digital nomadism" is a term used to describe the lifestyle of people who can work independently of any location and are constantly traveling. Not dependent on any traditional home or office environment, the accommodation type of digital nomads is characterized by short-term living with people who have adopted the same lifestyle in places that combine coliving and coworking spaces. The shared living and working spaces, which provide solutions to the problems of new mobile lifestyles, have gained attraction and their numbers have increased especially in digital nomad tourism regions. These facilities preferred by digital nomads as places that offer seamless internet access, a shared working environment, and various accommodation opportunities. The combination of constantly changing, dynamic and shared living space for residents and work spaces that combine work and leisure activities creates different criteria in interior design than traditional home and office space designs. As a result of the existing literature review, it has been seen that even though there are studies on digital nomadism in fields such as tourism, business, marketing, and social sciences, there is not enough study focusing on interior architecture and design. In this study, the combined coliving and coworking spaces will be examined according to the digital nomad's needs through the lenses of interior architecture discipline. The aim of the study is to define the design strategies for combined working and living spaces. The research questions of the study were formulated as 'What are the design strategies in spaces that combine co-living and co-working?' and 'What are the user needs in the living and working spaces of digital nomads?' The method of the study is based on literature review, example search, and semi-structured interviews. This study, which determines the interior design strategies of digital nomads' living and working spaces, is aimed to orient future research and help designers for designing according to the digital nomads needs. Furthermore, the study will fill the gap in the literature regarding digital nomads and their spatial needs.

Keywords: Digital Nomad, Co-Living, Co-Working, Interiors, Design Strategies

EVALUATION OF THE CONTRIBUTIONS OF DESIGN WITH INTENT (DwI) METHOD ON THE PROJECT PRODUCTION PROCESS WITHIN THE RELATIONSHIP OF BEHAVIOR CHANGE AND DESIGN

Deniz KANLI
Assoc. Alim Selin MUTDOĞAN

Abstract

Design is an important behavioral change factor that enables, encourages or discourages certain practices. By redesigning the environment, product or service, it is possible to direct users towards desired behavior or to prevent the occurrence of undesired behavior. Design for Behavior Change, which arises from this interaction of design with behavior, is an increasingly important field that is expanding its scope of influence. This growth has occurred due to the recognition of the social and environmental impact of designed systems on user behavior. In this context, there is a growing body of work that draws from different disciplines such as design disciplines, psychology, engineering, and behavioral economics and incorporates approaches to behavior change. This study explores the concepts and disciplines that design can bring together to promote behaviors that are beneficial to society and the environment, and what strategies can be used to raise the awareness of designers in this regard. The aim is to raise awareness across design disciplines and demonstrate the capacity of professional stakeholders to understand, access and implement behavior change through design. When the approaches defined in the existing literature on "Design for Behavior Change" are examined, it is observed that there are very few methods that combine analyzing theoretical data and guiding designers on behavior change methods. In this context, Dan Lockton's (interaction designer and researcher) Design with Intent method, which combines theory and practice, was taken as a basis. Defining Design with Intent as "design to influence or result in specific user behaviors", the authors, supported by a blog, examined examples from various disciplines, evaluated their analysis in line with the comments and suggestions of readers around the world, and developed a "design model" for designers (Lockton et al., 2010). The method aims to suggest relevant design techniques to influence types of behavior and provide examples of how similar problems have been addressed in other situations. The Intentional Design method is based on three presuppositions: 1.If certain design techniques have unintended effects on user behavior, these techniques can also be applied intentionally. 2.Differences in design approach between environments, products (hardware/software) and services are largely due to disciplinary boundaries rather than inherent incompatibility - they are all designed systems and many techniques are repeated across multiple application domains. 3.It is therefore possible to abstract certain techniques from examples in one domain and use them in others. The starting point of the Intentional Design Method is the existence of a product, service or place (system) for which the behavior of users is considered important or for which it is

strategically desirable to change the way it is used. The aim of the design process is to influence users' attitudes towards a specific target behavior by changing or redesigning the system to achieve this. The aim of the study is to reveal the effects of the Intentional Design Method on project production processes and to evaluate the potential of this method. The effectiveness and success of the method for designers aiming at behavioral change is tested through the design problems given to the students and the projects arising from the products, and the effectiveness of the method is evaluated through the process. A total of 30 students, 24 female and 6 male, from Hacettepe University Faculty of Fine Arts, Department of Interior Architecture and Environmental Design participated in the study. Since Interior Architecture students receive an education in which they gain a multifaceted perspective in both space and product design, it is envisaged that they will be able to offer different perspectives in the study and this will provide versatile project scopes and focuses around the common theme of behavioral design. The students are 3rd year students. The participants carried out their projects in 5 groups of 6 people. The studies were conducted online via the Zoom platform. The first session of the study, which was carried out in two sessions, was completed on Friday, 11.02.2021 at 12.00 on a 60-minute period. The second session started on Wednesday, February 16, 2021 at 10.30 am. The session lasted 180 minutes. The questionnaires were prepared on the Google forms page and administered to the participants online. The survey link was shared with them during the sessions. The prepared works were evaluated on the website www.miro.com, which is a collective online program. It is aimed to measure the awareness of design students about user perception and design for behavior change, to compile students' views on the process through questionnaires and oral interviews, and to analyze the data obtained. In addition, the other objectives of the study are to test the resources that will help design students to apply the Intentional Design Method in their studies and to develop solutions in line with the findings. In the first stage of the study, before sharing information about the Intentional Design Method, Questionnaire-1 was applied to the participants. The questions in the Questionnaire-1 aim to measure the participants' awareness of the relationship between behavior and design. After the application of Questionnaire-1, the participants were informed about the Intentional Design Method and the workshop was held. Within the scope of the workshop, the participants identified a target behavior by establishing a relationship between the given products and design problems and produced projects in which they would carry out design interventions in this direction. The sessions were completed with focus group discussions to collect participant views on the process and discuss the contributions of the Intentional Design Method to project production processes. Questionnaire-2 was administered to the participants in order to evaluate the projects obtained as a result of the workshop and to interpret the functionality of the Intentional Design Method. In this way, the potential of the method in understanding and implementing behavior change was discussed. The findings of the workshop were evaluated in terms of current understanding, existing knowledge and future potential. There is a need for frameworks, procedures and tools that encourage collaborative working between users and other stakeholders both at the design stage and throughout the life of the product. The results

of online surveys given to design students were evaluated and barriers were graphically illustrated in terms of future potential and current understanding. This study aims to serve as a first step towards identifying issues that require additional research and creating examples of how design accessibility can be improved for behavior change. Furthermore, the contributions of the Intentional Design Method are demonstrated in terms of identifying the behavioral problem, contributing to the processes of defining the concept of target behavior, gaining knowledge about the methods that influence behavior, developing an intervention, determining the form of intervention, deciding on the triggers to be included in the intervention, and finally, the need for more studies that bridge the gap between environment and product influences on user behavior in the context of design.

Keywords: Behavior Concept, Behavior Theories, Design-Behavior Relationship, Behavior Change, Design with Intent Method

References

Lockton, Dan., Harrison, David J., & Stanton, N. A. (2010). The Design with Intent Method: A Design Tool for Influencing User Behaviour. *Applied Ergonomics*, 41 (3), s. 382-392.

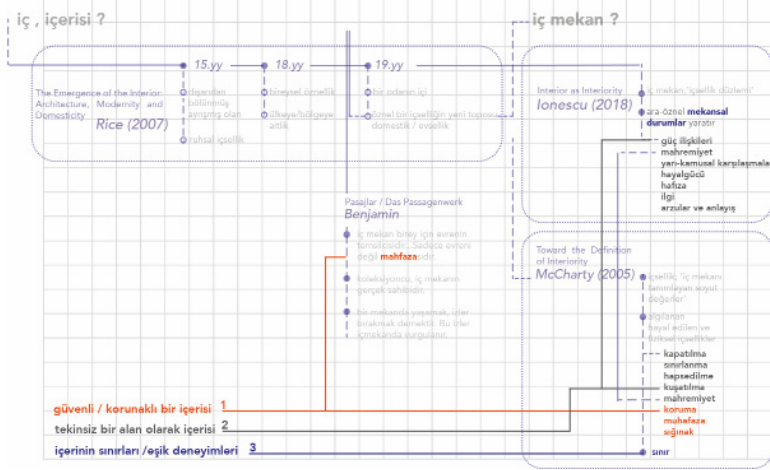
EVALUATION OF THE CONTRIBUTIONS OF DESIGN WITH INTENT (DwI) METHOD ON THE PROJECT PRODUCTION PROCESS WITHIN THE RELATIONSHIP OF BEHAVIOR CHANGE AND DESIGN

Pelin NANE
Assoc. Prof. Dr. Emre DEMİREL

Abstract

Space gains meaning with its physical-formal dimension and its spiritual-poetic dimension perceived through bodily experience. The study aims to make visible and discuss the spiritual meanings of the interior space as well as its physicality, based on the hypothesis that the interior space is enriched by this layered state and that understanding the space will be incomplete if the spiritual and poetic dimension is ignored. While literary texts, which have the potential to reveal the spiritual dimension of space, are chosen as a means of thinking about the meaning of interior space within the scope of the study, textual representations also open architectural representation to discussion. The literary scope of the study is limited to fictional texts, and the field of analysis of the study is post-1950 Contemporary Turkish Literature novels and stories. Due to the fragmentation of the unity of time-space with the stream of consciousness technique, new formal searches, and new potentials emerging with the blurring of the boundaries between reality and fiction, the works analyzed were included in the range covering the period after 1950. In the literature, studies dealing with the interior space with the concept of interiority, interiority and domesticity (Rice, 2007; Lonescu, 2018; McCarthy, 2005) have been references in the thematic grouping of literary texts. Structure of the thesis begins with the 'inside as a safe and protected space' isolated from the outside. It then continues with the narration of the 'inside as an uncanny space' blurred by the outside and sometimes by the outsider inside. This tense relationship between the inside and the outside, which both exist and sometimes threaten each other, is finally concluded with the narration of 'being on the borders of the inside/threshold experiences' (Figure 1). The method of the study includes textual analysis and the reproduction of the data obtained as a result of this analysis through architectural representation. While the selected texts are opened to discussion through theoretical texts in other disciplines that can respond to their thematic approaches, an intertextual reading/seeing experience is aimed. (Figure 2) The representation method used in the study is the technique used in 18th century architectural representations. Evans (1997) defines this technique as 'developed surfaces'. In the representations produced within the scope of the study, the focus was on the experience of being inside rather than the formal characteristics of the space (Figure 3). With the discussions on both literary works and theoretical texts, it has been seen that it is possible to approach the spiritual dimensions of interior space as well as its physical dimensions when it is not only within the discipline of architecture. By analyzing different literary works, it will be possible to search for different meanings and

representations of interior space beyond the narrative of this thesis. In this sense, the study offers only one of these readings. While representation is not only a final product but also a method, it is suggested to use representation as a 'model of understanding'.

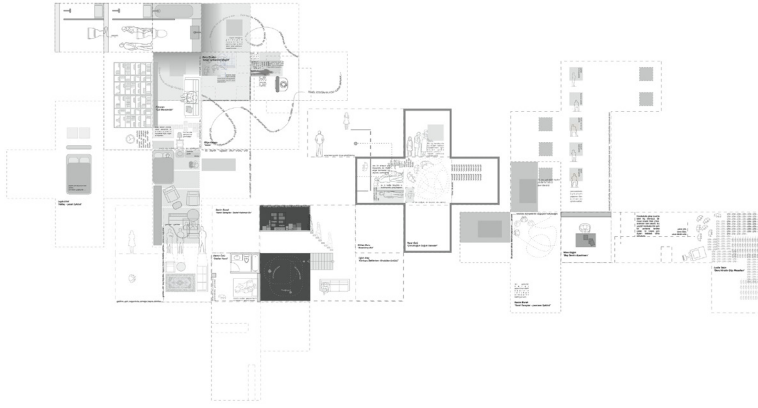

Figure 1. The main headings of the thesis / thematic grouping systematics of literary texts (Nane, 2023, p. 19)

	seçili ana metin	temenn metindeki karşılığı	kuramsal tartışma metni	
tema 1	korunaklı ve güvenli bir alan olarak içerisi	Demir Özli Kendi Evine Varamamak (2011)	anı, geçmiş ve kökeni/kökleri saklayan, muhafaza eden	anı, ev, diğer Bechelard * Mekanın Poetikası
		Bilge Karasu Gece (1985)	tehlikeli bir dışarının sığınacağı	tamamlanmamışlık Jacques Derida
		Bang Bıçağı Sinek İnkilabının Müellifi (2011)	ev=ovren	evzelliik-enil evzelliik Margaret Marsh
		Fürüzan Gül Mevsimdir (1971)	kimlik, sınıf, aidiyet hissi kimliğin keruyucusu	habitus Pierre Bourdieu
		Leyla Erbil Hallaç - Yatak (1960)	gündelik yaşamdan kaçış sığınılan iherinin içerisi...	yatak=monad G. Peret * Mekan Fegmeken
tema 2	tekinsiz bir alan olarak içerisi	Tezer Özli Çocukluğumun Soğuk Geceleri	huzursuz anların mekanı engellenme, hapsolme	sınır, kökk, ev ve toplumsal cinayet Doroteo Massey * A Place Called Home
		Orhan Duru Birakılmış Biri (1959)	belirsiz ve muğlak olanın tedirgin edici yanı	muğlak, tekinsiz Ernst Jentach
		Oğuz Atay Korkuyu Beklerken (1975)	zihnin ve iherinin dehlizleri	bilinçaltı, tekinsiz Sigmund Freud
		Demir Özli Otelier Kenti (2011)	kamusal alanda gözetlenme hissi	extimite, iğ-dig tekinsizliği Jacques Lacan
Sevim Burak Sedef Kalkmalı Ev (1965)	iheriyi/diye yabancı olma iheride bir 'yabancı' olma	yabancı ve öteki *mınır Dalouze ve Guattari		
tema 3	iherinin sınırlarında olmak eşik deneyimleri	Latife Tekin Berci Kristin Çöp Masalları (1984)	muğlak, uçucu, geçici sınırlar	göçebe, yerizyurtluluk Dalouze ve Guattari
		Mine Sögüt Beş Sovim Apartmanı (2003)	bir sınır elemanı olarak pencere	birleştiren ve ayıran çerçeveler Ranciere * Kumacanın Kuyuları
		Sevim Burak Pencere (1965)	ikincil bir sınır elemanı olarak perde	hakikat, gerçeklik Baudrillard*Simulasyon ve Simülakör

Figure 2. Textual network map of the thesis: three main topics (themes), selected literary texts and intertextual readings. (Nane, 2023, p. 22)

Figure 3. Drawing/narratives

Keywords: Literary Text, Representation, Narrative, Interiority, Inside/Outside

References

1. Evans, R. (1997). *Translations from Drawing to Building*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
2. Lonescu, V. (2018). *The Interior As Interiority*. Palgrave Communications, 1-5.
3. McCharty, C. (2005). *Toward the Definition of Interiority*. *Space and Culture*, 8, 112-125.
4. Nane, P. (2023). *İç Mekânın Çağdaş Türk Edebiyatı'nda Metinler/Mekanlar Arası Anlamı ve Temsili*. Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim dalı Doktora Tezi.
5. Rice, C. (2007). *The Emergence of the Interior: Architecture, Modernity, Domesticity*. Routledge.

INTERIOR OF COAL MINING PROCESSING FACILITIES INCLUDED IN THE ERIH ROUTE IN THE RUHR REGION: ZECHES ZOLLERN LWL MUSEUM

Merve VAROL CAN

Assoc. Prof. Dr. Kunter MANİSA, Prof. Dr. Burçin Cem ARABACIOĞLU

Abstract

The subject of the research covers the coal mining processing facilities located in the Ruhr Region, known as the heart of coal in Germany, which have been evaluated within the scope of adaptive reuse and included in the European Route of Industrial Heritage (ERIH): Zeche Nachtigall, Zeche Friedrich Heinrich, Maximilianpark, Nordsternpark, Zeche Ewald, Kokerei Hansa, Zeche Zollverein, and Zeche Zollern. Within the scope of the study, findings obtained from the interior potentials of Zeche Zollern LWL Museum have been presented. Coal mining production has profound and significant effects on the industrial revolution and industrial culture. In this context, Germany stands as an important example in the development of coal production and related industry. Coal mining production has influenced Germany's social and cultural structure, leading to the development of a unique cultural identity. Concrete and abstract cultural elements that are crucial parts of the country's industrial development have been transformed into tourist attractions as industrial heritage. These transformation projects help to make formerly inactive industrial areas functional again, contributing to the reduction of their environmental impact. The reuse of industrial areas for new purposes is important in terms of sustainability and efficient resource utilization. Furthermore, it emphasizes the economic and cultural revitalization of the region, transferring the industrial heritage of the past to future generations, highlighting the society's commitment to industrial history and heritage. The study aims to utilize the interior analyses derived from the Zeche Zollern coal mining processing facility, which narrates its history and operational processes through creative exhibits and interactive activities, as a reference for future transformations. Field research has been conducted on coal mining processing facilities within the scope of ERIH. The examined building stock has been categorized into Operational Units, Preparation Units, Support Units, and Side Production Units based on their original functions. The interior potentials highlighted within the context of adaptive reuse are presented under the headings of Symbolic Structure, Symbolic Interior, Flexibility, Giant Carriers, Machinery and Equipment, New Interior, and Industrial Landscape.

Keywords: Interior Architecture, Industrial Heritage, Ruhr Region, Coal Mining Processing Facilities, Adaptive Reuse

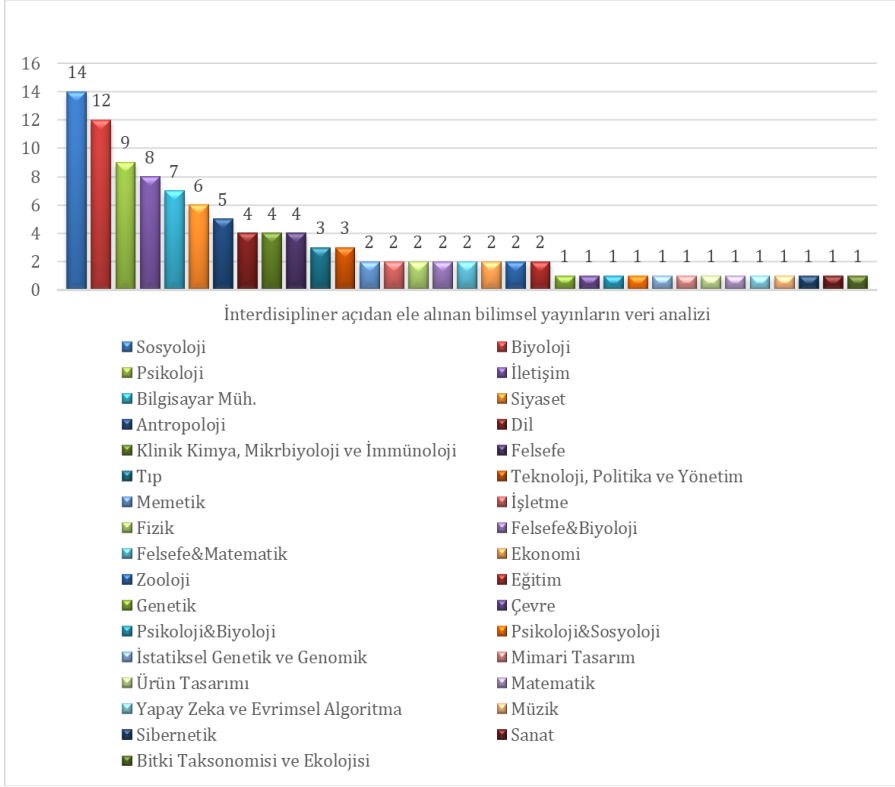
MEMETIC THEORY AND SPACE IN AN INTERDISCIPLINARY CONTEXT

Bade KANATLI
Prof. Dr. Cem DOĞAN

Abstract

"The memetic theory is a cultural evolution model based on change" (Kanatlı, 2024). It also defines the cultural expression of ideas, known in the biological evolution framework as organic transmission (Spell, 1999). Long before Darwin's work on evolution, Pasteur's ideas in microbiology, or Mendel's studies on genetics, the selection, copying, and proliferation of ideas could have presented a thesis on evolution. It could have even served as a metaphor for other disciplines. Hence, just as genetic evolution is effective in defining units of heredity, memetic evolution is equally effective and important in defining units of imitation (Price & Show, 1999). The definition of genes developed through empirical research demonstrates the transition from acquired traits in hypothetical inheritance to expression through the DNA helix's biochemical sequence. Through the expressed evolutionary code, scientists establish a form of natural communication based on symbolic and abstract languages (Giroux ve ark., 1998). The memetic theory, although not officially recognized as a scientific discipline today, holds the power within an interdisciplinary framework to analyze and express the transmission of cultural knowledge from generation to generation, encompassing forms of communication. While analyses of the nature of the real world (Salingaros & Mikiten, 2002), may not be able to concretely define changes in space with empirical data, it is believed that thinking through the memetic theory, identified as a cultural phenomenon, can make such considerations possible. As such, in the surveyed current literature, it has been noted that there is a lack of establishment regarding the relationship between memetic theory and space. Addressing the relationship between memetic theory and space due to this literature gap will render this study scientifically unique. The primary goal of this study is to uncover and analyze the changes in function and form within the historical context, theoretically exposing and scrutinizing the order maintained and influenced by both biological and cultural evolution. Thus, the understanding of memetic theory, within the hypothesis of "when humans change, design changes" has been approached in an interdisciplinary context, seeking the material definitions of change within the architectural, spatial, and design triangle. Initially, a total of 80 scientific publications across 26 scientific disciplines were examined from the International Journal of Memetics (JoM-EMIT) between 1997 and 2005. Subsequently, 28 abstracts of papers published within the scope of the 1998 Symposium on Memetics were scrutinized, covering 17 scientific disciplines. In total, 108 scientific publications across 33 scientific disciplines were reviewed. The detailed information from all these data analyses is graphically

presented in Figure 1. As a result, this study will provide a significant perspective in forming an analogical definition of spatial change within the framework of the memetic theory.

Figure 1. Data analysis of scientific publications addressing Memetic Theory from an interdisciplinary perspective within the context of JoM-EMIT and the Symposium on Memetics involves scrutinizing these sources (Kanatlı, 2024).

Keywords: Memetic Theory, Design, Architecture, Space, Interdisciplinary Analysis

References

1. Giroux, H., François, C. and Taylor, J. R. (1998). Memes and the persistence of organizational structures. Symposium of Memetics: Evolutionary Models of Information Transmission. Namur: Belgium, August 24-28. Retrieved from: <http://pespmc1.vub.ac.be/MEMETSY.html>
2. Kanatlı, B. (2024). Mekan tasarımındaki değişimin memetik kuram üzerinden incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Mimari Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İç Mimarlık Anabilim Dalı,

Istanbul.

3. Price I. and Shaw, R. (1999). Memetics and the edge of chaos. *Journal of Memetics - Evolutionary Models of Information Transmission*, 3. Retrieved from: http://cfpm.org/jom-emit/1999/vol3/price_if&shaw_r.html
4. Salingeros, N. A. & Mikiten, T. M. (2002). Darwinian processes and memes in architecture: a memetic theory of modernism. *Journal of Memetics - Evolutionary Models of Information Transmission*, 6. Retrieved from: http://cfpm.org/jom-emit/2002/vol6/salingeros_na&mikiten_tm.html
5. Spell, H-C. (1999). On memetics and memes as brain entities. *Journal of Memetics - Evolutionary Models of Information Transmission*, 3. Retrieved from: http://cfpm.org/jom-emit/1999/vol3/spell_h-c.html

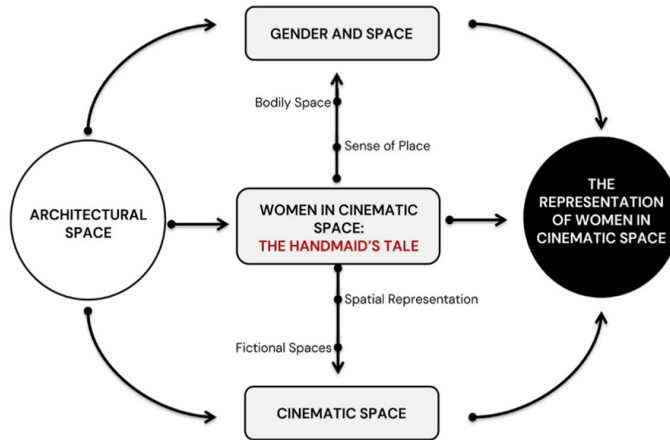
REPRESENTATION OF WOMEN IN CINEMATIC SPACE: SPATIAL ANALYSIS OF "THE HANDMAID'S TALE"

Zeynep SEYMEN
Assist. Prof. Dr. Meltem ERANIL

Abstract

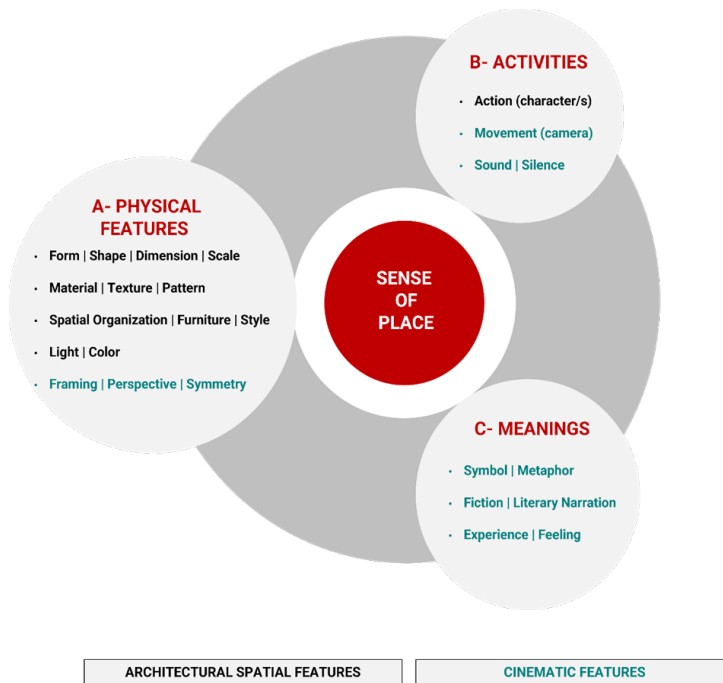
Gender is a concept that describes an individual's identity, role, and behaviors that are shaped by socially and culturally established gender norms. Since gender refers to self-orientation in the construction of social-psychological thought, the importance of this imaginary interiority emerges as 'action' (Butler, 1988, p. 528). This perspective shows that gender is not only a permanent and unchanging, monumental concept, but rather a practice that is constantly being restructured. The relationship between gender, space and the field of architecture defines a broad field of research that includes a variety of perspectives. According to Massey (1994), approaches to space, place, and gender are interconnected. In addition, it is emphasized that space has a significant impact on social structures, human relations and power relations, and is highly political. This interaction stems from the role of space in social structures such as gender roles and identity. Within the framework of the spatial structure in architectural expression, the existence of man is expressed in the films. This research, which overlaps the fields of gender, spatial studies and cinema, aims to examine the physical and symbolic dimensions of space in order to read the personal characteristics of the subjects and the dynamics of gender norms specific to their experiences in film spaces. This study discusses to explore the methodologies for interior analysis in spatial design, focusing on women's expression in cinematic environments. Supported in the context of gender roles and social life, the study aims to reveal the intricate connection between oppressive gender roles and the user's role in the spatial environment. Employing an interdisciplinary approach, the representation of women in interior spaces is examined through the perspective of the "The Handmaid's Tale" series (Figure 1). Cinema reveals its spatiality through the presentation of visual images and uses the potential of architecture to create meaning. Cinema, which is a tool that penetrates the depths of human perception, is connected to architecture through the use of space (Beşışık, 2013). Due to the diversification of spatial conditions such as location and user, gender roles can be seen in film locations. The representation of women in cinema spaces reflects real-life cultures and beliefs, but it also plays an important role in reproducing these perceptions and positioning themselves in power relations. According to Connell, films produced in cinema shape common perceptions of women's bodies, sexuality and identity (2005, p. 49). This view, which expresses that the female body is objectified or stereotyped, is questioned again in this study through the physical and experiential space. Massey (1994) discourses the concept of a "sense of place" in the context of globalization and localization, emphasizing

that space is continually changing and has a complex structure, highlighting that spatial perception is not limited solely to physical features.

Figure 1. Summary of the thesis proposal

The imaginative creation in film, akin to architectural space, is a fictional reflection of the designer or director and directly supports our existence (Pallasmaa, 2012). The narrative crafted within cinematic spaces aims, much like in architectural spaces, to create a defined space beyond the confines of physical design. Studies on spatial perception serve as crucial tools to understand the profound impact of memories, experiences, and emotions rooted in individuals' personal and cultural histories, alongside a sense of belonging, identity formation, the use of settlement areas, and the broader impacts of space on individuals (Falahat, 2006). Furthermore, attention is drawn to how spatial perception shapes individuals' meanings and identities concerning spaces, and it is indicated that spatial perception is associated with concepts such as social interactions, the sense of communication, and satisfaction. These assessments occur based on the cinematic representation of architectural spaces, the connection established with physical spaces, the sensations created by this connection, and the conceptual spaces delineated by mental maps. The cinematic phenomenon of spatial perception serves as a visual and narrative representation contributing to interdisciplinary discussions on space. The interaction between space and the representation of women will be analyzed through the method of interior space analysis in the presence of the female body and over the lens of cinematographic design of the series in the approach of gender and space. The method of spatial analysis, which encompasses spatial practices and cinematic techniques between physical features, activities, and meanings developed by drawing on the theory of the sense of place (Figure 2). The framework of sense of place through the analysis will be examined under the three headings of physical features, activity, and meaning within the design of the architectural spatial and cinematic features expressed through colors. The definitions of the sense of place highlight the

Figure 2. The framework of the methodology of the study

intricate interplay between the physical features of space, activities connections, and the meanings of perceptions as the foundational elements of place perception. While cinematic space is preconceived and designed to align with the fictionalized story, real-life experiences organically shape space. "The Handmaid's Tale" series serves as a compelling resource, provoking contemplation on how space actively molds gender, social, and political contexts. The cinematic space analysis, which is the focus of the research, is made through the Waterford House (Waterford House) in the first season of this television series. Using film data, the physical elements of the spaces focus on stage design, spatial arrangement, and the actions performed within the space, while symbolic meanings and values; The reflection of social norm patterns through space is questioned by colliding with the theoretical backgrounds of the characters. This study aims to deepen the meaning of the cinematic field, to observe the different norms of women's representation, and to highlight the stereotypes that are uniformizing and restrictive regarding the normative patterns of society. The results of the spatial analysis of this study shed light on current and future gender and space research and express the representation of gender roles in the fictional culture, time and space of the series. It also draws attention to the constraints that women face in their social lives. It is hoped that this will help increase society's awareness of women's rights and gender inequality.

Keywords: Gender, Woman, Spatial Representation, Cinematic Space, The Handmaid's Tale

References

1. Beşışık, G. (2013). Sinema ve mimarlıkta mekân kurgusu ve kavrayışı (Doktora tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
2. Butler, J. (1988). Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*, 40(4), 519-531.
3. Connell, R.W. (2005). *Masculinities*. California: University of California Press.
4. Falahat, M. (2006). Sense of place and the factors shaping it. *Fine Arts Magazine*, 26.
5. Massey, D. (1994). Space, Place, and Gender. In *Space, Place, and Gender* (pp. 185-190). University of Minnesota Press.
6. Pallasmaa, J. (2012). The Architecture of Image: Existential Space in Cinema. *Phainomenon*, 25(1), 157-174.

READING MODERN HOUSING IN CYPRUS WITHIN THE FRAMEWORK OF MEDITERRANEANNESS AND REGIONALISM

Cemile ÇAKMAK AYDINLI
Assoc. Prof. Dr. Huriye GÜRDALLI

Abstract

While modern architecture was transforming into an international, universal style in the 20th century, Southern European countries were trying to ensure that Southern Europe progressed towards a unique modernism, based on the concept of Mediterraneanism. It can be said that modern architecture in Cyprus during this period was a product of Mediterranean regionalism; The designs have features that reflect the history, culture and climate of the region, as well as international modern architectural features. Cyprus was under the administration of the British Colonial Administration until 1960. During this period, Turkish Cypriot and Greek Cypriot architects who returned to the island after completing their education abroad produced works by integrating international modern architectural principles with elements of the Mediterranean regionalism. Cyprus's modern architectural adventure is directly linked to the social, political, ideological and historical transformation that the island and its people experienced in the colonial and post-colonial periods. The reflections of the recent history of the island, such as the British colonial mentality, the process of building a new nation state with the establishment of the Republic of Cyprus in 1960, belonging, coexistence and ethnic conflict, can be seen on urban and architectural scales. It is linked to various aspects of recent history, such as colonialism, the construction of new nation states, the formation of cultural identities, coexistence and conflict. This thesis aims to read the modern architecture of Cyprus, which was formed between 1930-74, within the framework of Mediterraneanness and regionalism and to reveal the existence of Mediterranean regionalism on the island through modern housing. In the study, first of all, a literature review was conducted on modern houses in other Mediterranean countries that contain the distinctive elements of Mediterranean modern. By analyzing the examples, features such as cultural characteristics reflected in modern housing, solutions to climatic conditions, use of regional materials, transition elements from vernacular architecture to modern were tried to be read. Common features in modern houses with Mediterranean regionalism influences were determined and these were processed on a table. It was thought that such a table could be a reading method that would allow comparative analysis. The main purpose of preparing these tables is to trace the presence of Mediterranean regionalist features in modern housing in any place and to create an analysis tool for this. In the table that analyzes the modern house in Cyprus through the Mediterranean regionalism, it is seen that there are also historical differences; There were direct reflections of the socio-political and historical events that took place in the periods of 1930-1940, 1940-

1950, 1950-1963 and 1963-1974. In order to analyze whether the modern house in Cyprus carries the characteristics of Mediterranean regionalism, firstly the products of Cypriot architects were identified, drawings were tried to be accessed, and photographic documentation was made. The findings showed that the inclusion of local building traditions, local landscape elements, socio-cultural and economic conditions, political developments and climate context in the designs largely transformed the island modern into the Mediterranean modern. In the first phase of the thesis, a literature review was conducted on architecture magazines, books and articles published and accessible since the 1930s. Modern residential buildings built in periods parallel to the historical process of the island are listed. However, the designers and architects of these modern residences, which have been listed since the 1930s, have been documented. Houses selected according to historical periods and locations were categorized in terms of their architectural languages, interpretations of local construction techniques and material use, and their suggestions for climate control. During the fieldwork, all selected residences were visited and photographed on site (Figure 1).

Figure 1. Abdullah Onar's own House, Abdullah Onar, 1958, Köşklüçiftlik/Nicosia (Personal archive, 2023)

Field work plays an important role in ensuring the scientific quality of the research, preventing contradictions and misunderstandings with visuals in printed and digital sources at later stages. Selected buildings were examined in two main categories: (1) Regional and Mediterranean Categories and (2) Architectural Features. In the final stage, the selected buildings were comprehensively arranged in tables containing information such as architect, house name, region and construction date. These tables facilitated the identification of Mediterranean features and elements of buildings through comparative

analysis. It was aimed to emphasize the similarities in the elements of Mediterranean regionalism through comparisons. To ensure this, the findings were classified under certain headings and discussed in the conclusion section. Through the analysis of housing units, it is aimed to reveal the similarities between the views of regionalist modernists (materials, climate control, local context, facade elements, etc.). It was thought that the table prepared for the reading of Mediterranean regionalism could be a tool in the analysis of modern housing both in Cyprus and in other geographies. It is thought that the study conducted within the scope of this thesis may contribute to a comprehensive discussion of Mediterranean regionalism in Cyprus. The study aims to shed light on researchers on modern architecture and regionalism through its theoretical discussion, field analysis and discussion of its findings.

Keywords: Modern Housing, Regionalism, Mediterraneanism, Local Context, Modern Architecture

THE CONCEPT OF LONELINESS IN SOCIAL AND PRIVATE AREAS CONSIDERATION OF ITU AYŞE BIRKAN GIRLS' DORMITORY ON THE RELATIONSHIP BETWEEN THE USER AND THE PLACE

Merve UÇAN
Prof. Dr. Ervin GARİP

Abstract

Human is a social being, one of the greatest achievements of our species in the evolutionary and cognitive adventure is not just his intelligence, but his predisposition to social cooperation. Human life is an uninterrupted series of experiences, and loneliness in this flow is an inevitable experience. What is loneliness, what is its essence? Loneliness can be defined in many ways, depending on each individual's difference in experience. Sharing the experience among people, other living things and objects emphasizes the importance of being together in the meaning of life. In this thesis, the concepts of loneliness, social isolation and socialization were examined through subtitles such as belonging, human-environment interaction, place attachment and being together. Working on university students aged 18-24, it focuses on the internal and external relations of ITU Ayşe Birkan girls' dormitory, socialization in private, semi-public and public spaces, and the need for privacy. At the same time, the methods of social interaction and communication with the environment are questioned. Designers treated student dormitories as temporary residences. In this study, it is aimed for students to adopt the concept of permanence in the field they live in. It is desired to increase the sense of belonging, to reconsider the feeling of loneliness, which has begun to be seen as a disease today, and to adopt the preferred understanding of loneliness. It aims to examine how having a sense of belonging and connection to place affects the quality of life. Different areas and layers of intervention were considered to create a circle of growth from the individual to the collective. It is planned to re-create "alone together" common living and privacy areas. It is aimed to encourage safe social interaction and communication, to develop a sense of community and a sense of living together. The study aims to reveal the relationships between the experience of loneliness and the need for privacy in the context of "spatial behavior" within the framework of "Environmental Behavior Studies". Field studies and statistical analyzes will be examined to reveal the effects of the sense of belonging, which expresses permanence, on the experience of loneliness in dormitory spaces, which are common living spaces. The data examined are evaluated and the experience of loneliness is examined through the "space-human" interaction with the values of "attachment to place", "belonging", "personalization" and "social needs" and answers are sought as to what the spatial equivalents will be.

Keywords: Loneliness, Social Isolation, Socialization, Human-environment interaction, Experience, Sharing

EXAMINATION OF COMMERCIAL BUILDINGS ACCORDING TO UNIVERSAL DESIGN PRINCIPLES: SHOPPING CENTER EXAMPLE

Defne İŞANÇ
Assist. Prof. Dr. Sennur YILMAZ

Abstract

In the age we live in, it is very important that spaces have a design that can be used by everyone. Developments throughout the historical process have changed both urbanization and the way people live. Every field related to design has become human-oriented. Universal design, which emerged in the 19th century, gained importance as a concept in the 20th century. The concept of universal design aims to use spaces by individuals at all levels of competence. Shopping centers with their designs and spaces, shopping malls, which serve as public spaces and are commercial buildings, are centers of attraction with the many opportunities they provide for individuals of all ages, skills and competency levels. It is very important that shopping malls are designed with universal design in mind so that they can be easily used by everyone. The aim of the study is to examine the shopping center according to universal design principles and to make recommendations as a result. In the field study chosen as the method, observations were made by photographing and measuring at the entrances and exits of the shopping centre, pedestrian walkways and corridors, socializing spaces, WCs, parking lots, elevators and escalators. The findings obtained were examined according to universal design principles. When the data was evaluated, it was seen that the shopping center had designs within the scope of accessibility, but some equipment elements did not fully meet the universal design principles. As a result of the investigations, suggestions were made within the scope of universal design principles so that the shopping center could have a universal design. In line with the purpose of the study, firstly, the concept of universal design, universal design principles, universal design principles and users, and public spaces within the framework of universal design were examined. Historical changes have affected cities and human life. There have been developments in every field of design. Places have become people-oriented. Spaces have begun to be designed in line with the expectations, wishes and needs of the users. The idea of universal design first emerged in the 19th century, and began to gain importance as a concept after the 1980s. The idea of universal design aims to make spaces accessible, accessible, usable and readable by everyone. The space is designed to consider the different situations of everyone, whether healthy or unhealthy, disabled or not. The focus of universal design is to offer equal opportunities to everyone in the spaces designed and to ensure that no one is excluded or stigmatized. The focus of universal design is to offer equal opportunities to everyone in the designed spaces and to ensure that no one is excluded or stigmatized. It is an inclusive design approach that can respond to all users in general and allow

access to individuals with different physical characteristics, cognitive abilities and competencies, and different preferences (Hilmioğlu, 2017). In 1997, 7 principles were published by Ronald L. Mace at the Center for Universal Design at North Carolina State University in order to make the concept of universal design principle understandable and provide guidance. These are the principles of equitable use, flexibility in use, simple and intuitive use, perceptible information, tolerance for error, use of low physical force, and provision of size and space for approach and use. The basis of this idea lies in the understanding that users cannot be seen as "average" and that the problem cannot be solved by designing only for the average user (Erkovan, 2013). Within the framework of universal design, the things to be considered in public spaces are explained using regulations and standards and supported by visuals. In the continuation of the literature review, firstly trade and commercial buildings are explained in order to explain the phenomenon of shopping centers serving as public spaces. Commercial buildings are explained, and shopping malls, which are commercial buildings, and their classification, development process, planning and design criteria and constructs are explained. Commercial buildings are places such as stores, shops, markets, grand bazaars and shopping malls where food, clothing, health and other need products are sold wholesale and retail for profit. Today, shopping malls are places where the old concept of squares is kept alive and where people, in addition to shopping, spend their free time, gather and participate in different cultural events. Since the aim is for users to spend as much time and shop as possible in the shopping center's spaces, the center needs to differentiate itself from its competitors. In addition to the stores that are the center of attraction today, it is designed to provide mixed use, including venues such as exhibitions, concerts, theaters and movie theaters, where various socio-cultural events and workshops are held. Shopping centers have begun to function as public spaces with their design and different facilities. At this point, it is very important that shopping centers that bring together people of all ages, skill levels and social statuses are designed with everyone in mind. For this reason, it should be aimed for shopping spaces to comply with universal design principles. Field study was chosen as the method in the study. Horizontal circulation elements of the shopping mall, such as entrances and exits, pedestrian walkways and corridors, socializing areas, parking lots and WCs, and vertical circulation elements, elevators and escalators, were observed, measurements were made and the spaces were photographed. Subsequently, based on the guidelines in the 7 principles of universal design, the spaces of Kozzy AVM were examined according to the principles of universal design within the framework of standards and regulations. The places examined were interpreted meticulously. The pros and cons of the spaces were revealed and compiled into tables. Subsequently, suggestions for shopping malls to have a universal design are presented in a table. As a result of the study, it was seen that the entrance-exit area of the shopping center is suitable for universal design with its being perceptible from the outside, being in an accessible location, the application of a guide and domed tactile surface on the floor, and the location and dimensions of the consultant. It has been observed that the pedestrian walkways and corridors of the shopping center are generally suitable for universal design with their perceptible structure, passage distances,

rest elements and lighting. It was determined that the signs were too high. It has been observed that socialization spaces are generally suitable for universal design with their designs, locations, transition distances, sizes and forms of equipment, orientation and stimuli. It has been observed that the number of WCs and the options for different users, the transition distances and the use of appropriate reinforcement elements, the size, color, materials and lighting elements of the equipment and flooring are generally suitable for universal design. It was determined that the usability of the sinks in the WCs was low for extremely short users due to their height from the ground, and that the space was not fully suitable for universal design as there were no WCs on every floor. It has been observed that the parking lot's entrance and exit doors are revolving, there is no elevator access to the lower floor, and the pedestrian walkway does not fully comply with universal design principles with its passage distances. It has been observed that elevators and escalators, which are vertical circulation elements, comply with all principles. Suggestions were made using the results obtained. Entry and exit doors should offer equal access to all kinds of users, should have a simple use, away from complexity, the information desk should be easily accessible, easily noticeable, and should be at a height accessible to everyone. Guidance and domed tactile surface applications should be used in circulation spaces, the space setup should be free from complexity, signs should be at line-of-sight height and contain warning universal symbols. Alternative seating elements in circulation and socialization areas should be used and these should be at appropriate heights and, if possible, functional. There should be kiosks with tactile and audio stimulation on the floors, including floor plans that do not hinder circulation. There should be WCs for different users, and a variety of equipment should be used to meet user preferences. Lighting in parking lots should be sufficient and should be used in places where there are signs and walking paths that may remain dark. Walking paths must be at a distance that 2 people, a disabled chair or a baby stroller can pass. Alternative vertical circulation elements should be used to provide the user with the opportunity to choose.

Keywords: Shopping Mall, Universal Design, Commercial Building

References

1. Erkovan, E. (2013). Evrensel Tasarım İlkeleri Kapsamında Bir Kamusal Alan Olarak Akdeniz Üniversitesi Kampüsünün İncelenmesi. Yayınlanmamış Tez: Bahçeşehir Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
2. Hilmioğlu, S. (2017). Çok Aile Konut Tasarımına Yönelik Bir Evrensel Tasarım Modeli. Yayınlanmamış Tez: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı. İstanbul.

K

Afet ÇOŞKUN (Doç. Dr.)

Doğu Akdeniz Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü, afet.celiker@emu.edu.tr

Ahmet GÜN (Dr. Öğr. Üyesi/ Doç. Dr.)

İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, ahmetgun@itu.edu.tr

Alım Selin MUTDOĞAN (Doç.)

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Programı, selinse@hacettepe.edu.tr

Bade KANATLI

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı, badekanatli@hotmail.com

Banu TEVFIKLER (Doç. Dr.)

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, banu.tevfikler@gmail.com

Begüm ERKISA

İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı (IMIAD), erkisa21@itu.edu.tr

Betül Özlem YILMAZ

İstanbul Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı (IMIAD), ozlemyilmaz9856@gmail.com

Burçin Cem ARABACIOĞLU (Prof. Dr.)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, burcin.arabacioglu@msgsu.edu.tr

Cansu AKYOL

Biruni Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, cakyol@biruni.edu.tr

Cem DOĞAN (Prof. Dr.)

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Anabilim Dalı, Fındıklı/ İstanbul/Türkiye, cem.dogan@msgsu.edu.tr

Cemile ÇAKMAK AYDINLI

Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Programı, cemilecakmakaydinli@gmail.com

Cemre TÜRKOĞLU

Doğu Akdeniz Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü, cemreturkoglu0@gmail.com

Ceren İZGİ

İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı (IMIAD), izgiceren1@gmail.com

Çağrı İMAMOĞLU (Dr. Öğr. Üyesi)

Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre tasarımı Bölümü, icagri@bilkent.edu.tr

Defne İŞANÇ

Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık, defneisanc@outlook.com

Demet ARSLAN DİNÇAY (Doç. Dr.)

İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü, dincayd@itu.edu.tr

Deniz KANLI

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Programı, denizkanli10@gmail.com

Devrim YÜCEL BESİM (Doç. Dr.)

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, devrimyb@yahoo.com

Ebru BAŞAR

İstanbul Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı (IMIAD), basar21@itu.edu.tr

Edibe GENÇ

İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimarlık, genc.edibe@gmail.com

Elif Revna ÇELİK

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı (IMIAD), revnacelik@gmail.com

Elif ŞEN

İstanbul Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı (IMIAD), senelif123@itu.edu.tr

Emine GÖRGÜL (Doç. Dr.)

İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü, gorgule@itu.edu.tr

Emre DEMİREL (Doç. Dr.)

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, emredem77@gmail.com

Ervin GARİP (Prof. Dr.)

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, ervingarip@itu.edu.tr

Gülay KELEŞ USTA (Prof. Dr.)
Kültür Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, g.usta@iku.edu.tr

Gülde KASIM
Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, 21601041@emu.edu.tr

Gülnur BALLİCE (Prof. Dr.)
Yaşar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü,
gulnur.ballice@yasar.edu.tr

Hakan Kaan SAKARYA
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı,
hkaansakarya@gmail.com

Halil Yasin DİLEK
Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tasarım ABD Doktora Programı, yasin.dilek@
gidatarim.edu.tr

Hande TULUM OKUR (Doç. Dr.)
Bahçeşehir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü,
hande.tulum@arc.bau.edu.tr

Hasan ALTAN
Yakın Doğu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimarlık Doktora Programı, hasan.
altan@neu.edu.tr

Huriye GÜRDALLI (Doç. Dr.)
Yakın Doğu Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, huriye.gurdalli@neu.edu.tr

İpek AKSEL
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Doktora
Programı, ipek.aksel@outlook.com

Kağan GÜNÇE (Prof. Dr.)
Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü,
kagan.gunce@emu.edu.tr

Kunter MANİSA (Doç. Dr.)
Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, kmanisa@yildiz.edu.tr

Leman ÖZGÜR
Yaşar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimarlık, leman13ozgur@hotmail.com

Melis YILDIRIM
Yaşar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, İç
Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programı, yildirimmelis97@gmail.com

Meltem ERANIL (Dr. Öğr. Üyesi)
Yaşar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü,
meltem.eranil@yasar.edu.tr

Meltem GÜREL (Prof. Dr.)
Yaşar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, meltem.gurel@yasar.edu.tr

Merve UÇAN
İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimari Tasarım Uluslararası
Yüksek Lisans Programı (IMIAD), merveucan26@gmail.com

Merve VAROL CAN
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü,
merve.can@msgsu.edu.tr

Mustafa Çağhan KESKİN (Doç. Dr.)
İstanbul Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü caghankeskin@istanbul.edu.tr

Müge GÖKER PAKTAŞ (Prof. Dr.)
Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, İç Mimarlık Çevre
Tasarımı Anasanat Dalı, mgoker@marmara.edu.tr

Müge ÖZKAN
İstanbul Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimari Tasarım Uluslararası
Yüksek Lisans Programı (IMIAD), mugeozkan9@gmail.com

Nilay DEMİREL
İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Programı,
nilayhacibayramoglu@gmail.com

Nisan AKALIN
Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Doktora, nisan.akalin@emu.edu.tr

Orkan Zeynel GÜZELCİ (Doç. Dr.)
İstanbul Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü, guzelci@itu.edu.tr

Oytun KAYAN
Doğu Akdeniz Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü, Tezli Yüksek Lisans Programı,
oytun.kayan@emu.edu.tr

Ozan YILMAZ
İstanbul Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık Bölümü, IMIAD-İç Mimari Tasarım Uluslararası
Yüksek Lisans Programı, oznylmzinteriors@gmail.com

Özge CORDAN (Prof. Dr.)
İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, cordan@itu.edu.tr

Pelin NANE

Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Doktora Programı, pell.innane@gmail.com

Rabia KÖSE DOĞAN (Prof. Dr.)

Selçuk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, rabiakose@selcuk.edu.tr

Rabia Sevdâ DEMİRKOL

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi, r.sevdamirkoll@gmail.com

Rana KUTLU (Prof. Dr.)

Istanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimarlık, r.kutlu@iku.edu.tr

Rasil SAHLABJI

Doğu Akdeniz Üniversitesi, 20620180@emu.edu.tr

Salih SALBACAK (Doç. Dr.)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık, ssalbacak@fsm.edu.tr

Sara SAMADI ARDEBILI

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, İç Mimarlık Yüksek Lisans Programı, sara.samadi1995@gmail.com

Selis PARS

Istanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimari Tasarım Uluslararası Yüksek Lisans Programı (IMIAD), selispars@hotmail.com

Sena Hande EMRE

Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Tarihi ve Kuramı (DR), senahande.emre@gmail.com

Sennur YILMAZ (Dr. Öğr. Üyesi)

Haliç Üniversitesi, Mimarlık, İç Mimarlık, sennuryilmaz@halic.edu.tr

Şevin EMEKTAR

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, 22501072@emu.edu.tr

Sezin TANRIÖVER (Prof. Dr.)

Bahçeşehir Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, sezin.tanriover@arc.bau.edu.tr

Yaşar BAYRAKTAROĞLU

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı Fındıklı/İstanbul/Türkiye, 987110168@ogr.msgsu.edu.tr

Yasemin TUZLU EROL

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç mimarlık Anabilim Dalı Doktora Programı Öğrencisi, yasemintuzlu@gmail.com

Zehra ÖNGÜL (Doç. Dr.)

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, zehra.ongul@emu.edu.tr

Zeynep Canan KARAGÖZ

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim Dalı Doktora Programı, zckaragoz@gmail.com

Zeynep SEYMEN

Yaşar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Mimarlık Programı, seymen.zeynep@hotmail.com

Zeynep TUNA ULTAV (Prof. Dr.)

Yaşar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, zeynep.tunaultav@yasar.edu.tr

